

Uchwała Nr
Rady Gminy i Miasta w Warcie
z dnia

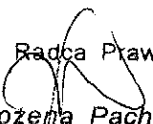
w sprawie zmiany uchwały nr XVII/151/2000 Rady Gminy i Miasta w Warcie z dnia 31 marca 2000 r. w sprawie zasad bezprzetargowej sprzedaży najemcom lokali mieszkalnych w budynkach stanowiących własność Gminy i Miasta Warta

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 9 lit. „a” ustawy z dnia 08 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 446) oraz art. 34 ust. 1 pkt 3 i ust. 6, art. 67 ust. 3, art. 68 ust. 1 pkt 7 i ust. 2, art. 70 ust. 2 i 4 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 1774, zmiany: poz. 1777 i Dz. U. z 2016 r., poz. 65) Rada Gminy i Miasta w Warcie uchwala, co następuje:

§ 1. Dokonuje się zmiany uchwały nr XVII/151/2000 Rady Gminy i Miasta w Warcie w sprawie zasad bezprzetargowej sprzedaży najemcom lokali mieszkalnych w budynkach stanowiących własność Gminy i Miasta Warta, zmienionej uchwałą nr X/65/03 Rady Gminy i Miasta w Warcie z dnia 10 września 2003 r., uchwałą nr XXIX/158/05 Rady Gminy i Miasta w Warcie z dnia 27 kwietnia 2005 r., uchwałą nr VIII/27/07 Rady Gminy i Miasta w Warcie z dnia 28 lutego 2007 r. w ten sposób, że w § 3 dodaje się ust. 5 w brzmieniu „Mieście Warta przy ul. Garncarskiej w wysokości50%...”

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy i Miasta Warta.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego.

Radca Prawny

Bożena Pachulska

Uchwała Nr
Rady Gminy i Miasta w Warcie
z dnia

w sprawie: wyrażenia zgody na odstąpienie od obowiązku przetargowego trybu zawarcia umowy użytkowania nieruchomości gruntowej zabudowanej będącej własnością Gminy i Miasta Warta położonej w Warcie przy ul. T. Kościuszki 11.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 9 lit. „h” ustawy z dnia 08 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 446) oraz art. 37 ust. 4 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 1774, zmiany: poz. 1777 i Dz. U. z 2016 r., poz. 65) Rada Gminy i Miasta w Warcie uchwala, co następuje:

§ 1. Wyraża się zgodę na odstąpienie od obowiązku przetargowego trybu zawarcia umowy użytkowania nieruchomości gruntowej zabudowanej, stanowiącej własność Gminy i Miasta Warta, położonej w obrębie 12 miasta Warta, przy ul. T. Kościuszki 11, oznaczonej w ewidencji gruntów i budynków nr działki 166 o powierzchni 0,1049 ha, dla której Sąd Rejonowy w Sieradzu VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr SR1S/00038896/6.

2. Oddanie nieruchomości w użytkowanie na rzecz Warckiego Centrum Kultury w Warcie następuje z przeznaczeniem na prowadzenie działalności statutowej.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy i Miasta Warta.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

T. pr. B. Pichulski

**UCHWAŁA NR
RADY GMINY I MIASTA W WARCIE
z dnia**

w sprawie: zaciągnięcia długoterminowego kredytu w 2016 roku.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 9 lit. „c” i art. 58 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 roku, poz. 446) oraz art. 89 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych (j.t. Dz. U. z 2013 roku, poz. 885, poz. 938, poz. 1646, z 2014 r. poz. 379, poz. 911, poz. 1146, poz. 1626, poz. 1877, z 2015 r. poz. 238, poz. 1117, poz. 1130, poz. 1190, poz. 1358, poz. 1513, poz. 1854, poz. 2150, poz. 1045, poz. 1189, poz. 1269, poz. 1830, poz. 1890, z 2016 r. poz. 195) Rada Gminy i Miasta w Warcie

uchwała, co następuje:

- § 1. Postanawia się zaciągnąć w 2016 roku kredyt w kwocie 2.298.298,14 zł na spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu kredytów i pożyczek i na pokrycie deficytu.
- § 2. Kredyt zostanie spłacony w latach 2017-2020.
- § 3. Spłaty kredytu wraz z odsetkami będą zabezpieczone w budżetach następnych lat, w których przypadają spłaty kredytu.
- § 4. Upoważnia się Burmistrza Gminy i Miasta Warta do podjęcia czynności cywilnoprawnych mających na celu wykonanie postanowień Rady o zaciągnięciu kredytu przez Gminę.
- § 5. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy i Miasta Warta.
- § 6. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu.

Przewodniczący Rady

Grzegorz Kopacki

Projekt

UCHWAŁA Nr
RADY GMINY I MIASTA W WARCIE
z dnia

w sprawie: zmiany uchwały w sprawie uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy i Miasta Warta

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6, ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 roku, poz. 446) oraz art. 226, art. 227, art. 228, art. 230 ust. 6 i art. 243, ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych (j.t. Dz. U. z 2013 roku, poz. 885, poz. 938, poz. 1646, z 2014 r. poz. 379, poz. 911, poz. 1146, poz. 1626, poz. 1877, z 2015 r. poz. 238, poz. 1117, poz. 1130, poz. 1190, poz. 1358, poz. 1513, poz. 1854, poz. 2150, poz. 1045, poz. 1189, poz. 1269, poz. 1830, poz. 1890, z 2016 r. poz. 195) Rada Gminy i Miasta w Warcie

uchwała, co następuje:

§ 1. Dokonać zmian w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy i Miasta Warta w sposób następujący:

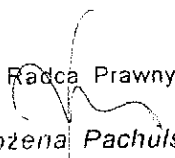
1. Załącznik "Wieloletnia Prognoza Finansowa" na lata 2016-2020 otrzymuje brzmienie zgodnie z załącznikiem Nr 1 "Wieloletnia Prognoza Finansowa" na lata 2016-2022 do niniejszej uchwały.
2. Załącznik wykaz przedsięwzięć do WPF otrzymuje brzmienie zgodnie z załącznikiem Nr 2 do niniejszej uchwały.
3. Objasnienia do Wieloletniej Prognozy Finansowej po zmianach stanowią załącznik Nr 3 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy i Miasta Warta.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu.

Przewodniczący Rady

Grzegorz Kopacki

Radca Prawny
Bożena Pachulska

UCHWAŁA NR
RADY GMINY I MIASTA W WARCIE
z dnia

w sprawie: zmian w budżecie gminy na rok 2016

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 4, ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 roku, poz. 446) oraz art. 211, 212, 214, 264 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych (j.t. Dz. U. z 2013 roku, poz. 885, poz. 938, poz. 1646, z 2014 r. poz. 379, poz. 911, poz. 1146, poz. 1626, poz. 1877, z 2015 r. poz. 238, poz. 1117, poz. 1130, poz. 1190, poz. 1358, poz. 1513, poz. 1854, poz. 2150, poz. 1045, poz. 1189, poz. 1269, poz. 1830, poz. 1890, z 2016 r. poz. 195) Rada Gminy i Miasta w Warcie

uchwała, co następuje:

§ 1. W uchwale Nr XIX/102/15 Rady Gminy i Miasta Warta z dnia 21 grudnia 2015 roku w sprawie uchwalenia budżetu na rok 2016 wprowadza się następujące zmiany:

1. Dokonuje się zmian w dochodach budżetu zgodnie z załącznikiem Nr 1 do niniejszej uchwały.
2. Dokonuje się zmian w wydatkach budżetu zgodnie z załącznikiem Nr 2 do niniejszej uchwały.
3. Załącznik Nr 4 dotyczący wydatków majątkowych w podziale na realizowane zadania inwestycyjne po zmianach otrzymuje brzmienie zgodnie z załącznikiem Nr 3 do niniejszej uchwały.
4. W załączniku Nr 6 zwiększa się przychody w § 950 o kwotę 183.229,62 zł zgodnie z załącznikiem Nr 4 do niniejszej uchwały.
5. Ustala się deficyt budżetu w wysokości 754.618,16 zł, który zostanie pokryty przychodami pochodzącymi z planowanego do zaciągnięcia kredytu (146.517,15 zł) oraz wolnych środków (608.101,01 zł).
6. Załącznik Nr 7 dotyczący środków finansowych na wydatki realizowane w ramach funduszu sołeckiego na rok 2016 po zmianach otrzymuje brzmienie zgodnie z załącznikiem Nr 5 do niniejszej uchwały.
7. Załącznik Nr 8 dotyczący dotacji z budżetu Gminy dla podmiotów należących i nienależących do sektora finansów publicznych otrzymuje brzmienie zgodnie z załącznikiem Nr 6 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy i Miasta Warta.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu.

Przewodniczący Rady

Grzegorz Kopacki

Załącznik Nr 2 do Projektu Uchwały Nr Rady Gminy i Miasta w Warcie z dnia

Rodzaj zadania: Własne

Dział	Rozdział	Nazwa	Plan	Z tego:										Wydatki majątkowe	z tego:			Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	wpłaty z tytułu poręczeń i gwarancji	obsługa długu	Wydatki na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	w tym: na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Zakup i objęcie akcji i udziałów oraz wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego.																																																																																																																						
				Wydatki bieżące			z tego:		z tego:		Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3		Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3							Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych; art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych

Załącznik Nr 5
Do Projektu Uchwały Nr
Rady Gminy i Miasta w Warcie
z dnia

Środki finansowe na wydatki realizowane w ramach funduszu sołeckiego na rok 2016

Ip.	Nazwa sołectwa	Klasyfikacja budżetowa : dział , rozdział									Razem
		Transport i łączność Dział 600 Rozdział 60016	Gospodarka mieszkaniowa Dział 700 Rozdział 70005	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa Dział 754 Rozdział 75412	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska Dział 900 Rozdział 90015	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego Dział 921			Kultura fizyczna Dział 926 Rozdział 92695		
						Rozdział 92109	Rozdział 92120	Rozdział 92195			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1	Augustynów	7 278,75								7 278,75	
2	Bartochów							9 890,88	5 000,00	14 890,88	
3	Jakubice	14 641,39						4 000,00		18 641,39	
4	Cielce			17 113,61	1 500,00					18 613,61	
5	Czartki	4 000,00						5 279,02		9 279,02	
6	Duszniki				12 196,08					12 196,08	
7	Dzierżazna	2 500,00						7 806,94		10 306,94	
8	Gać Warcka	7 917,73								7 917,73	
9	Glinno	9 918,20		1 500,00						11 418,20	
10	Głaniszew							10 862,57		10 862,57	
11	Golucho-Ląbedzie							13 446,25		13 446,25	

12	Góra				8 723,39					8 723,39
13	Grzybki	1 557,10							10 000,00	11 557,10
14	Jeziorsko						13 557,37			13 557,37
15	Kamionacz	2 000,00			4 100,00			3 262,90	4 000,00	13 362,90
16	Kawęczynek	8 028,85								8 028,85
17	Klonówek						8 056,64			8 056,64
18	Kraków	2 723,66			8 000,00					10 723,66
19	Lasek					10 973,69				10 973,69
20	Lipiny	7 389,88								7 389,88
21	Małków	2 000,00				3 500,00	9 446,45			14 946,45
22	Maszew	9 640,18								9 640,18
23	Miedze - Grabinka	10 918,13								10 918,13
24	Miedźno	11 418,20								11 418,20
25	Mikolajewice	1 500,00				8 584,68				10 084,68
26	Mogilno	11 445,98								11 445,98
27	Ostrów Warcki					9 140,11				9 140,11
28	Piotrowice	7 889,95								7 889,95
29	Proboszczowice				10 000,00				4 418,60	14 418,60
30	Raczków								12 390,55	12 390,55
31	Rożdżały								7 724,26	15 224,26
32	Rossoszyca	20 613,87								20 613,87
33	Raszelki								7 056,64	8 056,64
34	Socha	4 112,73			8 000,00					12 112,73
35	Tądów Dolny	6 806,47								6 806,47
36	Tądów Górny	2 000,00							6 945,64	8 945,64
37	Tomisławice	9 945,78								9 945,78
38	Ustków	4 800,00			8 000,00				562,90	13 362,90

[illegible]

UCHWAŁA NR .../...../16

Rady Gminy i Miasta w Warcie

z dnia2016 roku

w sprawie: przyjęcia koncepcji turystycznej pn. „Zagospodarowanie turystyczne rzeki Warty oraz Zbiornika Jeziorsko”

Na podstawie art. 18 ust. 1, ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446), Rada Gminy i Miasta Warta uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się koncepcję pn. „Zagospodarowanie turystyczne Rzeki Warty oraz Zbiornika Jeziorsko” stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy i Miasta Warta

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Grzegorz Kopacki

[09.05.2016 r.]

Zagospodarowanie turystyczne Rzeki Warty oraz Zbiornika Jeziorsko

[koncepcja turystyczna]

Spis treści

Wstęp	5
Obszar funkcjonalny doliny rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko – produkt turystyczny	9
Diagnoza obszaru doliny rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko	12
Ogólna charakterystyka obszaru rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko (zasoby funkcjonalne)	16
Ogólna charakterystyka społeczno – gospodarcza obszaru	18
Atrakcyjność naturalna	34
Atrakcyjność historyczno – kulturowa	41
Infrastruktura i usługi turystyczne w obszarze zbiornika Jeziorsko (zasoby strukturalne)	50
Infrastruktura transportowa i dostępność komunikacyjna	50
Infrastruktura wodno-kanalizacyjna, gospodarka odpadami, ochrona środowiska	57
Baza noclegowo-gastronomiczna	60
Szlaki turystyczne	68
Obiekty sportowe i rekreacyjne	71
Informacja turystyczna i promocja	74
Analiza ruchu turystycznego w regionie	75
Analiza SWOT	84
Strategia rozwoju turystyki	88
Misja i Wizja	88
Cele strategiczne i operacyjne	89
Podsumowanie	90
Cel strategiczny 1. Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej	91
Cel strategiczny 2. Rozwój infrastruktury drogowej, wodno-kanalizacyjnej, energetycznej	113
Cel strategiczny 3. Promocja	122
Cel strategiczny 4. Tworzenie warunków dla zwiększenia konkurencyjności oraz rozwoju przedsiębiorczości	127
Potencjalne źródła finansowania projektów	132
Wskazanie wykonalności instytucjonalnej – opis zarządzania	134
Powiązanie celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu na poziomie krajowym i regionalnym	135

Harmonogram – lista projektów.....	159
Proces monitorowania i ewaluacji.....	165
Określenie trwałości projektu.....	170
Bibliografia	171
Ilustracje	173
Ośrodek Związku Harcerstwa Polskiego w Ostrowie Warckim - założenia.....	176
Baza Szkoleniowo – Ratownicza Ratownictwa Wodnego Państwowej Straży Pożarnej w Sieradzu - założenia	191

Koncepcja niniejszego projektu została przygotowana na zlecenie władz samorządowych skupionych wokół zbiornika Jeziorsko. Jest wynikiem prac podejmowanych w ramach porozumienia podpisanego 09.05.2013 roku przez:

- Gminę i Miasto Warta,
- Gminę Pęczniew,
- Powiat Poddębicki,
- Powiat Sieradzki.

Koncepcja pozostaje dokumentem kierunkowym, nakreślającym nadrzędne cele długoterminowe (strategiczne), priorytety rozwoju oraz kierunki działań władz samorządowych skupionych w ramach porozumienia dotyczącego zagospodarowania turystycznego obszaru rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko. W „wizji” określa stan docelowy, do którego należy dążyć w kolejnym okresie planowania, zarysowuje władzom samorządów ramy działań prowadzących do osiągnięcia wyznaczonych celów oraz prezentuje przykłady inicjatyw w ramach każdego strategicznego kierunku rozwoju.

Dokument przedstawia koncepcję zagospodarowania, wskazując na najważniejsze z punktu widzenia rozwoju tego obszaru działania inwestycyjne, nie zamyka jednak możliwości wprowadzania zmian, prowadzenia konsultacji społecznych i składania propozycji kolejnych działań zgodnych z pojawiającymi się uzasadnionymi potrzebami lokalnymi, jak również możliwościami finansowymi samorządów. Ze względu na fakt, iż dokument zawiera listę proponowanych do realizacji projektów należy go traktować jako plan działań samorządów skupionych wokół zbiornika Jeziorsko skoncentrowanych na wykorzystaniu potencjału turystycznego regionu.

Ponieważ dokument jest narzędziem wskazującym kierunki rozwoju, wyznacza ogólne ramy racjonalnego gospodarowania posiadanymi zasobami, które opisane zostały w części diagnostycznej. Diagnozę obecnej sytuacji obszaru podsumowano analizą SWOT. Następnie przedstawiono główne kierunki rozwoju, jak i działania, które należy podjąć w oparciu o endogeniczne potencjały regionu wynikające tak ze specyficznych uwarunkowań i zasobów przyrodniczych (rzeka Warta, zbiornik Jeziorsko, zasoby wód geotermalnych), jak również przestrzennych i kulturowych. Realizacja złożonych w planie działań pozwoli na rozwój lokalnej przedsiębiorczości (w tym zwiększenie zatrudnienia) i gospodarki turystycznej regionu. Dokument zawiera również listę projektów, które uporządkowane zostały wg głównych celów rozwojowych wyznaczonych dla opisywanego obszaru. Wskazano również potencjalne źródła finansowania, powiązanie celów z dokumentami wyższego rzędu, jak również opisano proces monitorowania i ewaluacji.

PO CO TEN PROJEKT (UZASADNIENIE):

Koncepcja zagospodarowania turystycznego obszaru rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko stanowi szansę na wykorzystanie potencjału ważnego elementu sfery aktywności gospodarczej regionu, a jednocześnie oddziałuje na sferę działalności społecznej. Aktywność turystyczna pozostaje jednym z mierników poziomu życia mieszkańców i jest wskaźnikiem rozwoju cywilizacyjnego społeczeństw. Jej rozwój daje istotny impuls dynamizujący rozwój społeczno-ekonomiczny kraju i jego poszczególnych regionów. Znaczenie turystyki przejawia się w wysokiej zdolności do generowania nowych miejsc pracy, podnoszenia jakości życia lokalnych społeczności, podwyższania konkurencyjności regionów. Jednocześnie przyczynia się ona do odkrywania najcenniejszych zasobów kulturowych i środowiskowych, których eksponowanie poprawia wewnętrzny i zewnętrzny wizerunek kraju, regionów oraz miejscowości. Przy zachowaniu odpowiedniego podejścia rozwój funkcji turystycznych, zwracając uwagę lokalnych społeczności na najważniejsze atuty przyrodnicze i kulturowe, sprzyja zrównoważonemu rozwojowi i zachowaniu tradycji¹.

Korzyści wynikające z zagospodarowania turystycznego oraz rozwoju turystyki na obszarze rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko to przede wszystkim:

- umożliwiony wzrost gospodarczy regionu;
- angażując ze względu na swój interdyscyplinarny charakter różne sektory i dziedziny gospodarki, turystyka stanie się jednocześnie kołem zamachowym rozwoju regionalnego i lokalnego;
- aktywizując różne środowiska i potencjały endogeniczne jest siłą wyzwalamą przedsiębiorczość i aktywność społeczną;
- powstawanie nowych miejsc pracy, wzbogacenie struktury gospodarczej, stanowiącej pomost pomiędzy działalnością społeczną a działalnością komercyjną;
- nadanie nowej dynamiki rozwoju ośrodkom mniejszym, peryferyjnym oraz ośrodkom o wyczerpanych dotychczasowych potencjałach rozwojowych;
- funkcja łącząca regiony, łącząca obszary miejskie z wiejskimi, aktywizująca wieś;
- turystyka przyczynia się do rewitalizacji obszarów zdegradowanych, nadaje nowy sens obszarom podmiejskim z funkcjami turystyczno-rekreacyjnymi;
- spajanie różnych działalności, których rozwój opiera się na wykorzystywaniu efektów synergii pomiędzy rozwojem funkcji gospodarczych, kulturalnych, rozrywkowych, przekształceniach infrastruktury, przestrzeni, środowiska;
- budowanie świadomości społeczności lokalnych i regionalnych, wzmacniające i scalające kapitał społeczny, pełniące funkcje edukacyjne, podwyższające dumę z miejsca zamieszkania, wzmacniające odpowiedzialność za swoje otoczenie;
- rozwój dbałości o ład przestrzenny, estetykę i środowisko przyrodnicze;

¹ Kierunki rozwoju turystyki do roku 2015

- silne oddziaływanie kulturotwórcze, kształtujące wrażliwość i poczucie piękna, dostarczające przeżyć duchowych;
- stworzenie wartościowej propozycji zagospodarowania wolnego czasu, umożliwiającej zachowania prozdrowotne, prorodzinne i proekologiczne;
- stworzenie podstaw rozwoju zrównoważonego, odpowiednie kształtowanie turystyki wpływa pozytywnie na ochronę dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego oraz pielęgnowanie tradycji lokalnych i regionalnych;
- kreowania odpowiedniego wizerunku regionu jako miejsc a o wysokiej atrakcyjności życia oraz atrakcyjności inwestycyjnej;
- wspieranie zrównoważonego rozwoju poprzez wdrażanie nowych technik, technologii i procesów².

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w regionie łódzkim występuje bardzo duży potencjał, do rozwoju sektora turystycznego, zarówno w postaci walorów przyrodniczych, jak i kulturowych. Dokonując klasyfikacji sektora usług wymienione zostały następujące formy turystyki:

- turystyka kulturowa i poznawcza, w tym religijna, oparte na folklorze, zabytkach, ośrodkach pielgrzymkowych;
- turystyka aktywna oparta na szlakach rowerowych, pieszych, wodnych (Warta, zbiornik Jeziorsko), konnych oraz obszarach parków krajobrazowych;
- turystyka przyrodnicza, w tym edukacyjna skierowana np. do dzieci i młodzieży, na terenach parków krajobrazowych, rezerwatów;
- turystyka wypoczynkowa na terenach wiejskich, w tym weekendowa, przede wszystkim w dolinach rzek (Warty i Pilicy) oraz nad zbiornikami wodnymi (np. Jeziorsko, Sulejów);
- turystyka sportowa oparta na infrastrukturze i imprezach sportowych;
- turystyka biznesowa i szkoleniowo-konferencyjna;
- turystyka zdrowotna, oparta na złożach wód geotermalnych³.

Potencjał skupiony na obszarze doliny rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko pozwala na kompleksowy rozwój sektora turystycznego we wszystkich w/w dziedzinach, pod warunkiem odpowiedniego przygotowania infrastrukturalnego oraz wzmocnienia zaangażowania kapitału społecznego w realizację wspólnych projektów. Idea projektu jest także zgodna ze zdefiniowanymi w RPO WŁ potrzebami regionu w zakresie rozwoju turystyki, określonymi nie tylko na poziomie regionalnym, ale także lokalnym. Jak

² ibidem

³ Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego. Aktualizacja.

podkreślono w opracowaniu: „województwo jest w niedostatecznym stopniu postrzegane jako region atrakcyjny turystycznie, mimo posiadania znacznych potencjałów endogenicznych: kulturowych i przyrodniczych w tym zasobów wód geotermalnych wykorzystywanych w balneologii. Efektywne wykorzystanie tych potencjałów przyczyni się do wzrostu konkurencyjności regionu i powstania w sposób pośredni i bezpośredni nowych miejsc pracy. Ograniczeniem dla rozwoju turystyki w regionie są m.in.: zły stan techniczny obiektów zabytkowych, niewystarczająca baza rekreacyjna oraz infrastruktura turystyczna (m.in. parkingi, przystanie wodne, miejsca postojowe, tarasy widokowe) zwłaszcza na obszarach dolin rzecznych, w tym terenów wokół Zalewu Sulejowskiego i Zbiornika Jeziorsko, wskazanych w SRWŁ 2020 jako tereny szczególnie predysponowane do rozwoju różnych form turystyki. Problemami tych obszarów są: zanieczyszczenie wód zbiorników wodnych wynikających z braku systemowych rozwiązań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej oraz niekontrolowane procesy urbanizacyjne. W regionie w niedostateczny sposób promowane są informacje dotyczące turystycznych potencjałów, brakuje zintegrowanych produktów turystycznych, spójnego wizerunku regionu oraz niedostateczne jest oznakowanie atrakcji i szlaków turystycznych”⁴.

Korzystne położenie w środku Polski, a także w pobliżu ważnych szlaków komunikacyjnych (szlaki transeuropejskie), funkcjonowanie w strukturach UE (i strefy Schengen), potencjał kulturowy, dobrze zachowane środowisko przyrodnicze, czynią z rejonu zbiornika Jeziorsko i rzeki Warty miejsce warte zwiedzania i wypoczynku, a przede wszystkim atrakcyjne pod kątem aktywnego spędzania wolnego czasu (sporty wodne, szlak konny).

Aby w pełni wykorzystać atuty regionu oraz korzystne tendencje związane ze zwiększającą się liczbą turystów spędzających czas na terenie naszego województwa, konieczne są działania polegające na stworzeniu odpowiednich warunków prawnych, instytucjonalnych, kadrowych i finansowych. Pozwoli to na podniesienie konkurencyjności regionu przy jednoczesnym zachowaniu istotnych cech stanowiących o jego atrakcyjności przyrodniczej, sportowej itp.

Istotnym elementem pomysłu na zagospodarowanie tego obszaru będzie interdyscyplinarne podejście do problematyki turystyki. I tak do zdynamizowania ruchu turystycznego na w/w obszarze brane są pod uwagę nie tylko działania związane z rozwojem turystyki opartej o akwen Jeziorsko i obszar rzeki Warty, ale również elementy turystyki medycznej (balneologia) i uzdrowiskowej, przyrodniczej, edukacyjnej, czy np. oferty dla grup zainteresowanych plenerami. (Różne grupy – jedno miejsce dające dostęp do bogatej i różnorodnej oferty).

⁴ Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 (wersja 4.0), s. 14

Obszar funkcjonalny doliny rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko - produkt turystyczny

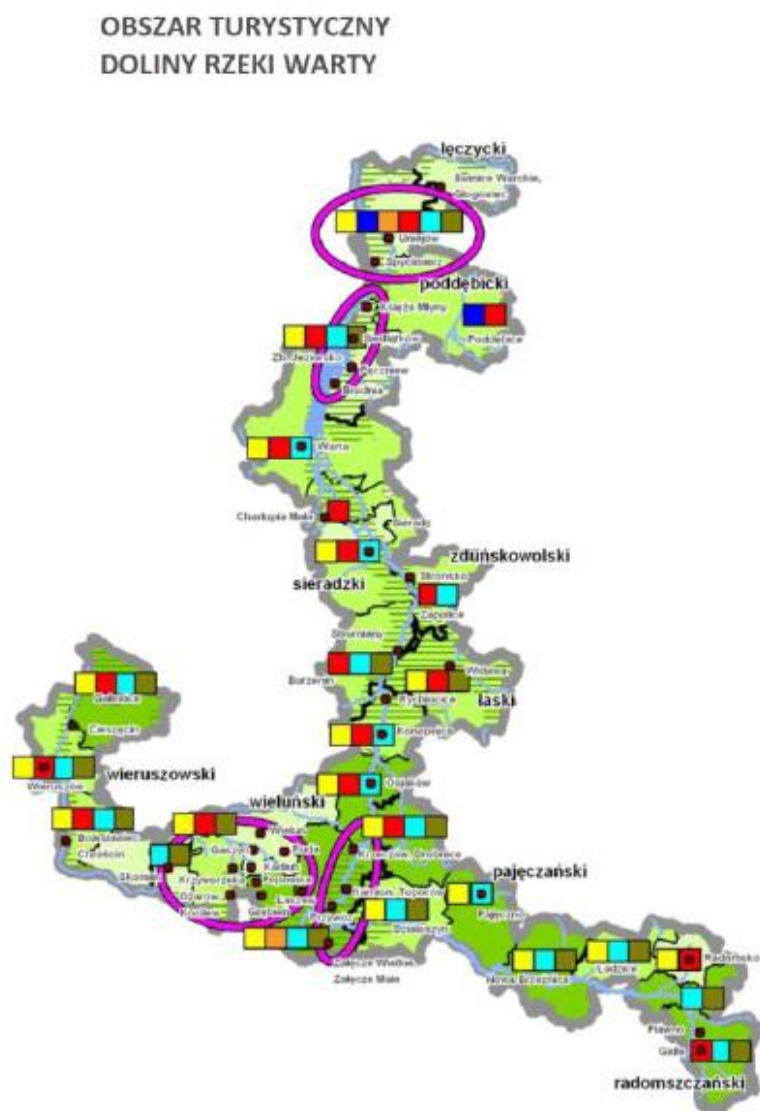
W województwie łódzkim wyodrębnionych zostało pięć specyficznych obszarów, które ze względu na swój potencjał wewnętrzny, cechy przestrzenne, koncentrację i rozwój specyficznych funkcji gospodarczych oraz występujące powiązania funkcjonalne mogą stać się podstawą budowania silnej przewagi konkurencyjnej całego regionu. Jeden z nich stanowi „*Obszar turystyczny doliny rzeki Warty*” wyróżniający się atrakcyjnymi zasobami przyrodniczymi, jak również kulturowymi, które są podstawą rozwoju turystyki aktywnej, kulturowej oraz uzdrowiskowej. Obszar ten jest w większości objęty systemem obszarów chronionych, do których należą: park krajobrazowy Międzyrzecza Widawki i Warty oraz Załęczański Park Krajobrazowy, obszary chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, tereny Obszaru NATURA 2000 i rezerваты przyrody, wśród których na najwyższą uwagę zasługuje rezerwat ornitologiczny „Jeziorsko”⁵.

Jak podkreślono w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020, dolina Warty jest obszarem predystynowanym do rozwoju turystyki aktywnej - kajakowej na rzece i jej dopływach, żeglarskiej na zbiorniku Jeziorsko, jeździeckiej ze względu na przebieg wyznaczonych tras Łódzkiego Szlaku Konnego, turystyki rowerowej, pieszej i geoturystyki (wykorzystującej unikatowe walory geologiczne Jury Krakowsko-Wieluńskiej). W północnej części wyznaczonego obszaru (w gminach Uniejów i Poddębice) najsilniejszym atutem jest występowanie złóż wód geotermalnych oraz lecznicze właściwości klimatu, które były podstawą do wydania decyzji o statusie uzdrowiska dla Uniejowa. Zasoby wód geotermalnych są obecnie wykorzystywane zarówno na potrzeby gospodarki komunalnej (ogrzewanie), jak i w celach leczniczych, profilaktycznych, rehabilitacyjnych, w tym balneologicznych. Stanowią potencjał do rozwoju turystyki o charakterze zdrowotnym, wypoczynkowym oraz biznesowo-konferencyjnym⁶.

⁵ Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020, Łódź 2013, str. 58-59

⁶ ibidem

Rysunek 1 Obszar turystyczny doliny rzeki Warty

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020

Dostrzegając potencjał, związany z zasobami naturalnymi oraz dziedzictwem kulturowym w/w obszarze, w 2013 roku samorządy położone w jego północnej części – w bezpośrednim sąsiedztwie zbiornika Jeziorsko podpisały porozumienie na mocy którego dążyć będą wspólnie do zagospodarowania turystycznego swoich terenów z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju. Sygnatariusze porozumienia: Gmina i Miasto Warta, Gmina Pęczniew oraz Powiat Sieradzki i Powiat Poddębicki koncentrują swoje działania na terenach położonych w ich granicach administracyjnych, a w szczególności wokół głównych atutów jakie stanowi zbiornik Jeziorsko, złoża wód geotermalnych oraz rzeka Warta. Ten zbiór elementów skupionych w północnej części obszaru funkcjonalnego doliny

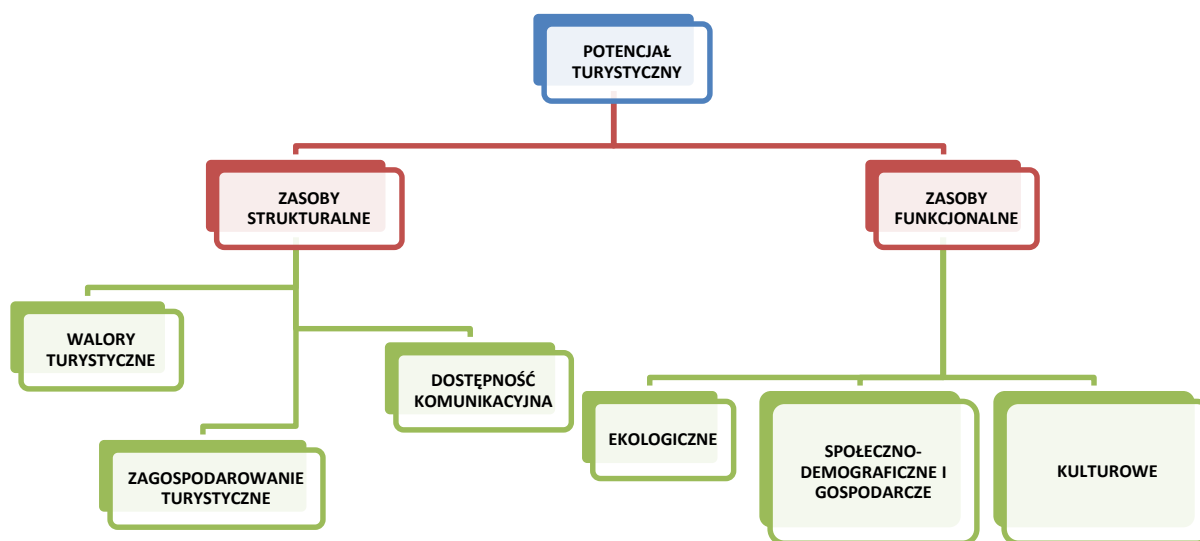
rzeki Warty stanowić będzie swoisty produkt turystyczny w rozumieniu terytorialnym. Obszar jako produkt turystyczny będzie utożsamiany z podażą turystyczną obszaru, czyli ogółem dóbr i usług turystycznych, jakie mogą nabyć turyści na tym obszarze. Będzie kombinacją częściowych produktów turystycznych, tworzących spójną (jednorodną „ideologicznie”) całość. Stąd niezbędne będą odpowiednie działania związane z jego realizacją (budowa infrastruktury, poprawa dostępności komunikacyjnej, rozwój usług dodatkowych itp.), a przede wszystkim efektywne zarządzanie poszczególnymi elementami.

Pierwszym krokiem ku realizacji założeń porozumienia jest wypracowanie koncepcji wspólnego projektu zagospodarowania turystycznego obszaru rzeki Warty i zbiornika Jeziorsko. W tym celu przeprowadzona została analiza potencjału turystycznego obejmująca zarówno zasoby strukturalne, jak i funkcjonalne warunkujące rozwój różnych sektorów turystyki. Stąd w niniejszym opracowaniu uwzględniono elementy środowiska geograficznego oraz społecznego i gospodarczego, które mogą być wykorzystane do realizacji usług turystycznych. Do zasobów każdego obszaru zaliczyć należy walory i zagospodarowanie turystyczne oraz dostępność komunikacyjną – zestaw tych elementów nazywany jest atrakcyjnością turystyczną.

Diagnoza obszaru doliny rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko

„Sprzedając” określone miejsce (do wypoczynku, zwiedzania, uprawiania sportu itp.) oferujemy nie tylko jego walory przyrodnicze i antropogeniczne, ale również usługi świadczone przez różnego rodzaju podmioty gospodarcze, wykorzystujące istniejące obecnie zagospodarowanie turystyczne, dziedzictwo kulturowe, jak i potencjał swoich mieszkańców, a nawet wizerunek obszaru czy ogół zdarzeń, które dopiero nastąpią podczas pobytu turysty⁷. Obszar doliny rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko szeroko rozumiany jako produkt turystyczny stanowić więc będzie złożony zbiór bardzo różnorodnych i niekiedy odległych od siebie elementów. Analiza potencjału turystycznego uwzględniac będzie wszelkie zasoby strukturalne i funkcjonalne warunkujące rozwój turystyki na omawianym obszarze, uwzględnione na poniższym schemacie.

Rysunek 2 Elementy potencjału turystycznego

Źródło: Opracowanie własne

⁷ Produkt turystyczny, J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, PWE, Warszawa 2005, str.102

Zasoby funkcjonalne:

Uwarunkowania społeczno-demograficzne i gospodarcze obejmują charakter społeczności lokalnej, zasoby pracownicze, strukturę demograficzną, strukturę jednostek gospodarczych działających w regionie itp.

Uwarunkowania naturalne i ekologiczne to wszystkie czynniki związane z zasobami naturalnymi, system ochrony przyrody, itp.

Uwarunkowania kulturowe obejmują zagadnienia związane z tradycjami wypoczynku na określonym terenie – tradycje, zwyczaje, obrzędy ludowe, święta itp.

Zasoby strukturalne:

Walory turystyczne to wszystkie czynniki leżące w sferze bezpośredniego zainteresowania turysty, decydujące o wyborze miejsca spędzania czasu wolnego (weekendu, wakacji, ferii).

1. Ze względu na pochodzenie wymienić należy:
 - a. Walory środowiska przyrodniczego – przyrodniczego, a więc rzeki, zbiorniki wodne, lasy, warunki klimatyczne itp.
 - b. Walory środowiska antropologicznego- tworzone przez człowieka: zabytki, muzea, galerie, parki rozrywki itp.
2. Ze względu na podejmowanie aktywności turystycznej można wyróżnić:
 - a. Walory wypoczynkowe (jeziora, rzeki, lasy itp.)
 - b. Walory krajoznawcze (pomniki przyrody, parki krajobrazowe, rezerваты, zabytki itp.)
 - c. Walory specjalistyczne (wędkarskie – jeziora, stawy, rzeki; żeglarskie – jeziora, zatoki, myśliwskie/zbieracze – lasy, lecznicze – uzdrowiska itp.)
3. Ze względu na charakter waloru:
 - a. Walory miejsca, kiedy sam obszar staje się głównym powodem do przyjazdu – klimatyczne, krajobrazowe, historyczne itp.
 - b. Walory wydarzeń, gdy o przyjeździe decyduje głównie odbywająca się impreza – festiwal, impreza sportowa, targi itp.

Walory miejsca i wydarzenia występują zazwyczaj razem i stanowią podstawowe elementy brane pod uwagę przy konstruowaniu produktu turystycznego.

Zagospodarowanie turystyczne to elementy wspomagające lub uzupełniające walory turystyczne – zapewniające prawidłowe funkcjonowanie miejsca w celu zaspokojenia potrzeb turystów. Nazywane jest niekiedy bazą materialną turystyki. Zaliczamy do niego:

1. Bazę noclegową, czyli hotele, pensjonaty, motele, schroniska, sanatoria, pokoje gościnne, campingi, pola namiotowe itp.
2. Bazę gastronomiczną tworzoną przez punkty gastronomiczne (mała gastronomia, restauracje, puby, kawiarnie itp.)
3. Bazę towarzyszącą, czyli urządzenia zapewniające obsługę ruchu turystycznego (baseny, kąpieliska, wypożyczalnie sprzętu sportowego, przystanie, wioski żeglarskie, pijalnie wód, tarasy widokowe, miejsca piknikowe itp.)
4. Bazę paraturystyczną potrzebną do spełniania pozostałych potrzeb społeczno-gospodarczych wynikających z funkcjonowania lokalnych społeczności i obszarów odwiedzanych przez turystów (sklepy, kina, ośrodki zdrowia, banki, ogólnodostępne place zabaw itp.)

Ze względu na czas funkcjonowania, elementy zagospodarowania turystycznego można podzielić na obiekty stałe (funkcjonujące niezależnie od sezonu turystycznego) oraz sezonowe (działające tylko w sezonie).

Dostępność komunikacyjna to charakterystyka możliwości dotarcia na teren będący celem wypraw turystycznych oraz możliwości poruszania się po nim. Wyróżniamy w nim **dostępność zewnętrzną** – sieć połączeń komunikacyjnych umożliwiających turystyce dojazd z miejsca zamieszkania do celu podróży (drogi szybkiego ruchu, autostrady, koleje, połączenia lotnicze itp.) wraz z infrastrukturą towarzyszącą (dworce, stacje kolejowe itp.) oraz **dostępność wewnętrzną**, którą stanowią wewnętrzne połączenia komunikacyjne umożliwiające turystyce wycieczki w obrębie regionu – lokalne drogi, szlaki turystyczne (piesze, wodne, konne itp.), ścieżki rowerowe itp. wraz z infrastrukturą towarzyszącą (przystanki, parkingi, itp.).

Obok trzech podstawowych elementów zasobów strukturalnych w analizie potencjału turystycznego należy również uwzględnić:

- infrastrukturę komunalną, taką jak wodociągi, kanalizacja, sieć gazowa, elektryczna, teleinformatyczna itp.
- wolne tereny pod rozwój inwestycji turystycznych (uwzględnione w planach zagospodarowania przestrzennego gmin, powiatów, tereny np. pod działki lotniskowe, hotele, elementy zagospodarowania turystycznego).

- walory recepcji tworzone przez działające w regionie agencje turystyczne, punkty informacji itp.⁸

Sporządzona diagnoza stanowić będzie swoisty „bilans otwarcia”, który uporządkowuje informacje na temat obszaru zbiornika Jeziorsko oraz rzeki Warty. Po zebraniu wszystkich najistotniejszych informacji, dotyczących podstawowych czynników składowych potencjału turystycznego rejonu zbiornika, wskazane zostały najbardziej atrakcyjne cechy i tereny analizowanego obszaru, szczególnie przydatne do rozwoju określonych form aktywności turystycznej. Za pomocą analizy SWOT zidentyfikowane oraz podkreślone zostały te elementy potencjału turystycznego, które mogą i powinny być wykorzystane przy tworzeniu produktu turystycznego.

⁸ Produkt turystyczny, J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, PWE, Warszawa 2005, str.51-57

Ogólna charakterystyka obszaru rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko (zasoby funkcjonalne)

Projekt pn „Zagospodarowanie turystyczne Rzeki Warty oraz Zbiornika Jeziorsko” realizowany będzie przez czterech partnerów – jednostki leżące bezpośrednio wokół zbiornika:

1. Gminę i Miasto Warta,
2. Gminę Pęczniew,
3. Powiat Poddębicki,
4. Powiat Sieradzki.

Wszystkie jednostki leżą administracyjnie w granicach województwa łódzkiego. Pozostają również w obszarze zlewni rzeki Warty.

Rysunek 3 Położenie administracyjne partnerów projektu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie map targeo.pl

Rzeka Warta jest trzecią, po Wiśle i Odrze, rzeką w Polsce i największą w regionie łódzkim. Jej zlewnia leży w całości na terenie kraju. Rozpoczyna swój bieg na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej, w rejonie Zawiercia-Kromolów. Następnie płynie przez zachodnią część Wyżyny Piotrkowskiej, Nizinę Wielkopolską, Pojezierze Wielkopolskie, aż do Pojezierza Pomorskiego, gdzie w rejonie Kostrzyna wpływa do Odry. Głównym dopływem rzeki na terenie województwa łódzkiego jest Ner. W górnym biegu, na kilku odcinkach, wcinając się w podłoże tworzy głębokie przełomy. Trzy najbardziej malownicze – Przełom Działoszyński, Załęczański Łuk Warty oraz Przełom Krzczowski znajdują się w południowo-zachodniej części województwa. Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej na jednym z tych obszarów utworzono obszar Natura 2000 „Załęczański Łuk Warty”.

Warta opisywana jest jako rzeka nizinna z przewagą wezbrań zimowo-wiosennych nad wezbrzeniami opadowymi letnimi. Najwyższe stany wody notowano na rzece w okresie wiosennym (marzec-kwiecień), natomiast najniższe w okresie od lipca do września.

Hydrografię zlewni rzeki Warty charakteryzuje występowanie wielu jezior o zróżnicowanej wielkości oraz sztucznych zbiorników wodnych. Do największych z nich zaliczany jest zbiornik Jeziorsko (42,3 km²).

Zbiornik Jeziorsko to akwen sztucznie utworzony w 1986 roku w wyniku budowy tamy na rzece Warcie. Zlokalizowany został w środkowym biegu rzeki Warty, na granicy województwa wielkopolskiego i łódzkiego. W jego obrębie znajduje się odcinek rzeki Warty od km 484,3 (zapora we wsi Skęczniew – gmina Dobra, woj. wielkopolskie i miejscowości Łyszkowice – gmina Pęczniew – woj. łódzkie) do km 503,7 (most drogowy w mieście Warta).

Obecnie ramowy schemat gospodarki wodnej na zbiorniku przedstawia się następująco:

- w miesiącu styczniu utrzymanie minimalnego poziomu piętrzenia wody w granicach 116 m n.p.m.
- od lutego do kwietnia – napełnianie zbiornika w czasie zimowo-wiosennego wezbrania rzeki, maksymalnie do poziomu 120,50 m n.p.m.
- od lipca do grudnia – stopniowe opróżnianie zbiornika do minimalnego poziomu 116 m n.p.m. w celu ponownego przygotowania zbiornika do wiosennego wezbrania.

Wg informacji Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu, któremu podlega zbiornik Jeziorsko, planowane jest obniżenie w okresie wiosenno-letnim poziomu maksymalnego spiętrzenia do 120 m n.p.m. **Przy realizacji działań inwestycyjnych należy wziąć pod uwagę, iż obniżenie o 0,5 m poziomu piętrzenia przy średniej głębokości zbiornika wynoszącej 3-4,5 m (do max 11 m głębokości przy tamie) może utrudnić warunki żeglugowe panujące na zbiorniku.**

Główne zadania zbiornika to:

- zmniejszenie zagrożenia przeciwpowodziowego w dolinie rzeki Warty poniżej zbiornika poprzez redukcję wezbrań powodziowych;
- kształtowanie zasobów wodnych w dolinie rzeki Warty poprzez regulowanie wielkości bieżącego przepływu w rzece (umożliwienie wykorzystania retencjonowanej wody do celów przemysłowych w rejonie Doliny Warty, pokrywania ewentualnych potrzeb wodnych w gospodarce komunalnej, wykorzystywanie dla nawodnień w rolnictwie, poprawiania warunków żeglugowych na odcinkach żeglownych Warty);
- energetyczne wykorzystanie piętrzenia wody w zbiorniku poprzez produkcję energii elektrycznej w elektrowni wodnej zlokalizowanej na zaporze czołowej;
- prowadzenie gospodarki rybackiej na zbiorniku oraz na kompleksie stawów rybnych w Pęczniewie;
- utrzymanie w górnej partii zbiornika warunków siedliskowych dla ptactwa wodnego;
- rozwój rekreacji i turystyki wokół zbiornika⁹.

Wszystkie działania planowane w niniejszym projekcie mają się przyczynić do zwiększenia atrakcyjności turystycznej w oparciu o wykorzystanie posiadanych zasobów naturalnych: rzeki Warty przepływającej przez powiat sieradzki, zbiornika Jeziorsko, czy źródeł geotermalnych występujących na terenie powiatu poddębickiego, przy jednoczesnym zachowaniu równowagi środowiska przyrodniczego.

Ogólna charakterystyka społeczno - gospodarcza obszaru

OBSZAR SPOŁECZNY

Podstawowym elementem, który będzie miał zasadniczy wpływ na możliwości wykorzystania potencjału turystycznego obszaru rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko będzie jego obecna sytuacja społeczna. Zarówno liczba mieszkańców, jak i ich wiek oraz aktywność zawodowa to zasoby umożliwiające lub stanowiące barierę w rozwoju sektora usług.

⁹ Zbiornik wodny Jeziorsko, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu, 2013

Tabela 1 Stan ludności

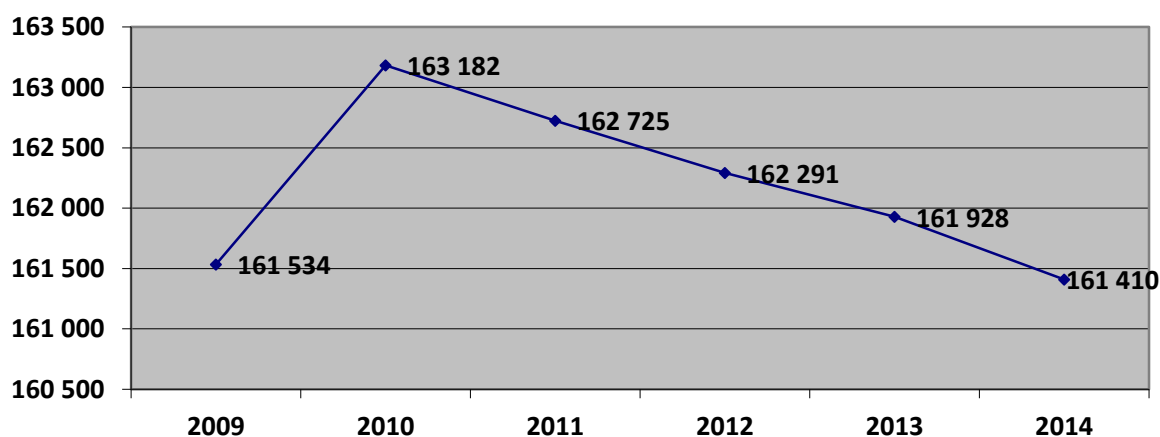
JST	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gmina i Miasto Warta	12 898	12 996	12 974	12 961	12 893	12 880
Gmina Pęczniew	3 603	3 589	3 551	3 505	3 522	3522
Powiat Poddębicki	41 618	42 239	42 026	41 881	41 871	41 788
Powiat Sieradzki	119 916	120 943	120 699	120 410	120 057	119 622
Razem	178 035	179 767	179 494	178 757	178 343	177 812

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Analizując sytuację demograficzną obszaru widać, że na przestrzeni lat 2009 – 2014 liczba ludności najwyższa była w roku 2010 (rys. 4). Od tego czasu odnotowywany jest spadek liczby mieszkańców obu powiatów, przy czym na obszarze powiatu sieradzkiego liczba ludności zmniejszyła się o 435 osób, zaś w powiecie poddębickim o 145 osób. W 2012 roku była wyższa w stosunku do roku bazowego jedynie o 83 osoby. Nieco inaczej przedstawia się sytuacja w poszczególnych jednostkach wchodzących w skład obu powiatów. Spadek liczby mieszkańców odnotowano również w Gminie i Mieście Warta. Najwyższą liczbę odnotowano na tym terenie w roku 2010, zaś rok 2014 charakteryzował się najniższą liczbą mieszkańców (o 18 osób niższą w stosunku do roku 2009 i o 13 osób niższą w stosunku do roku 2013). W przypadku Gminy Pęczniew od 2008 roku do roku 2012 odnotowywany jest ciągły, przybierający na sile, spadek liczby jej mieszkańców (o ile w roku 2010 stan ten zmniejszył się o 14 osób w stosunku do roku poprzedniego, to już w 2012 liczba mieszkańców skurczyła się w, stosunku do roku 2011, aż o 46 osób). Jednakże w roku 2013 liczba ludności zamieszkująca Gminę Pęczniew wzrosła o 17 osób i stan ten nie zmienił się w roku 2014.

Wg prognoz GUS tendencje demograficzne dla całego regionu nie są korzystne, a liczba ludności na terenie obu powiatów będzie się systematycznie zmniejszała. Przewiduje się, iż w 2020 roku liczba mieszkańców powiatu poddębickiego spadnie do poziomu 38 721 osób, zaś powiatu sieradzkiego osiągnie poziom 114 595 osób, co stanowi odpowiednio – 92% i 95% obecnego stanu ludności tych terenów. Łączna liczba mieszkańców będzie niższa o blisko 9 tys. osób (8 975).

Rysunek 4 Stan ludności w latach 2007-2012 na terenie obu powiatów

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Przyczyną zmniejszającej się liczby mieszkańców są zarówno tendencje migracyjne, jak również ujemny przyrost naturalny. Wpływają na nie zarówno niski standard życia oraz zjawisko bezrobocia.

Tabela 2 Przyrost naturalny na 1 000 ludności

JST	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gmina i Miasto Warta	- 3,3	- 5,6	- 2,2	- 2,9	- 5,3	- 2,6
Gmina Pęczniew	- 2,5	- 3,6	- 8,7	- 5,4	0,3	- 6,3
Powiat Poddębicki	- 3,9	- 1,6	- 3,8	- 3,4	- 3,9	- 2,4
Powiat Sieradzki	- 1,0	- 0,7	- 0,5	- 2,1	- 2,3	- 1,4

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W analizowanych latach najniższy przyrost naturalny odnotowano na terenie powiatu poddębickiego, choć należy zaznaczyć, że wskaźnik w roku 2012 był zbliżony do poziomu odnotowanego w powiecie sieradzkim. Przyczyną tak negatywnego zjawiska jest nie tyle wysoki wskaźnik zgonów, co zmniejszająca się stale liczba urodzeń. W strukturze ludności w 2014 roku najsilniej reprezentowana jest kategoria osób w wieku produkcyjnym – stanowią oni ponad 62% ogólnej liczby ludności w obu powiatach. Drugą co do wielkości grupą na terenie powiatu poddębickiego są osoby starsze. Mieszkańcy w wieku poprodukcyjnym stanowią tam 20,1% ogółu ludności. Podobnie wygląda sytuacja w przypadku Gminy Pęczniew oraz Gminy i Miasta Warta, gdzie osoby starsze stanowiły ok 20,0% ogółu ludności. W powiecie sieradzkim, pomimo najlepszego w regionie poziomu przyrostu naturalnego, na drugim

miejsu pod względem liczebności znajduje się grupa osób w wieku poprodukcyjnym, stanowiąca 19,0% ogółu mieszkańców. Niestety na terenie wszystkich jednostek, w analizowanym okresie, daje się zaobserwować zwiększający się udział liczby osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej strukturze ludności. W 2014 roku wskaźnik obciążenia demograficznego ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosił w Gminie i Mieście Warta – 62,9, w Gminie Pęczniew – 62,5, w całym powiecie poddębickim – 60,9 a w powiecie sieradzkim – 59,5. Obciążenie wynika przede wszystkim z rosnącego udziału w strukturze ludności osób starszych. W przyszłości będzie to generowało nie tylko zwiększoną presję na system emerytalny, ale również konieczność zapewnienia większej liczbie osób przystosowanej do ich wieku specjalistycznej opieki zdrowotnej i opiekuńczej.

Tabela 3 struktura wiekowa ludności

JST	Wiek	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gmina i Miasto Warta	przedprodukcyjny	2 572	2 514	2 493	2 435	2 366	2 310
	produkcyjny	7 770	7 926	7 884	7 886	7 897	7 908
	poprodukcyjny	2 556	2 556	2 597	2 640	2 630	2 662
Gmina Pęczniew	przedprodukcyjny	685	671	652	617	610	613
	produkcyjny	2 193	2 192	2 174	2 161	2 179	2 167
	poprodukcyjny	725	726	725	727	733	742
Powiat Poddębicki	przedprodukcyjny	7 839	7 791	7 627	7 447	7 281	7 157
	produkcyjny	25 779	26 344	26 166	26 130	26 123	25 979
	poprodukcyjny	8000	8104	8233	8304	8 457	8 652
Powiat Sieradzki	przedprodukcyjny	24 215	23 795	23 237	22 708	22 196	21 725
	produkcyjny	75 191	76 267	75 926	75 677	75 428	75 011
	poprodukcyjny	20 510	20 881	21 536	22 025	22 433	22 886
Razem	przedprodukcyjny	35 311	34 771	34 009	33 207	32 453	31 805
	produkcyjny	110 933	112 729	112 150	111 854	111 627	111 065
	poprodukcyjny	31 791	32 267	33 091	33 696	34 253	34 942

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Zmniejszająca się liczba osób młodych w strukturze ludności na analizowanym obszarze może być sygnałem, iż rejon nie jest dla nich atrakcyjny zarówno pod względem zamieszkania, jak i rozwoju zawodowego. Na przestrzeni lat 2009 – 2014 da się również zaobserwować ujemne saldo migracji zarówno w powiecie sieradzkim, jak i poddębickim. Jednak należy zauważyć, że od 2011 roku odnotowano dodatnie wartości wskaźnika w Gminie i Mieście Warta, zaś od 2012 roku również w powiecie poddębickim. Dodatnie wartości odnotowane w ostatnich latach mogą być sygnałem, iż na lepsze zaczyna zmieniać się sytuacja społeczno-gospodarcza na tym terenie. Wciąż jednak widać jednak konieczność podejmowania działań, które będą hamowały odpływ ludności i zachęcały do przyjazdu i pozostania nowych osadników.

Tabela 4 Saldo migracji

JST	2009	2010	2011	2012	2013	2014	razem
Gmina i Miasto Warta	- 17	- 35	6	3	- 40	0	- 83
Gmina Pęczniew	-3	-6	-7	0	23	- 11	-4
Powiat Poddębicki	-32	15	-54	13	4	- 23	- 77
Powiat Sieradzki	-200	-283	-162	-157	- 260	- 284	-1346

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Sposobem na zatrzymanie negatywnych tendencji demograficznych oraz zmniejszenie poziomu bezrobocia może stać się próba rozwoju regionu w oparciu o sektor usług turystycznych. Wraz z jego ożywieniem powstaną nowe miejsca pracy, powiększy się dochód gospodarstw domowych oraz pojawi się identyfikacja rejonu jako miejsca ciekawego pod względem turystycznym i rekreacyjnym (zarówno w świadomości mieszkańców jak i osób przyjeżdżających).

Analizując sytuację lokalnego rynku pracy widać, że pomimo zmniejszającej się od 2012 r. stopy bezrobocia, wciąż pozostaje ono aktualnym problemem. Odnotowana przez GUS stopa bezrobocia wyniosła w 2014 roku w powiecie poddębickim 13,2% (co stanowiło spadek w porównaniu do roku poprzedniego o 2,4 pp), zaś w powiecie sieradzkim – 12,3% (w porównaniu do roku 2013 spadek o 1,6 pp). W porównaniu do wartości odnotowanej dla całego województwa w roku 2014 (11,8%) obszary te uplasowały się odpowiednio na 10. oraz 12. miejscu w rankingu wszystkich powiatów.

Tabela 5 Liczba osób bezrobotnych

JST	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gmina i Miasto Warta	743	778	800	782	846	755
Gmina Pęczniew	175	175	198	208	236	194
Powiat Poddębicki	1980	2245	2484	2714	2 699	2 257
Powiat Sieradzki	6632	6517	6934	7076	7 378	6 485
Razem	9 530	9 715	10 416	10 780	11 159	9 691

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W okresie od 2009 do 2011 odnotowywano coroczny wzrost liczby osób bezrobotnych we wszystkich jednostkach. W kolejnym roku następuje ponownie stopniowy wzrost liczby osób pozostających bez zatrudnienia. Jedynie na terenie Gminy i Miasta Warta odnotowano zmniejszenie się liczby osób bezrobotnych (przy czym spadek ten dotyczył tylko grupy zarejestrowanych kobiet, wśród mężczyzn ponownie odnotowano wzrost liczby bezrobotnych). Jednocześnie należy zauważyć, że udział osób bezrobotnych w grupie ludzi w wieku produktywnym był w 2014 roku w Gminie i Mieście Warta (9,5) nieco wyższy, niż na obszarze Gminy Pęczniew (9,0%). Wśród powiatów udział osób bezrobotnych w strukturze osób w będących w wieku produkcyjnym był zbliżony i w powiecie poddębickim – wg danych GUS wynosił on 8,7%, podczas gdy w powiecie sieradzkim wynosił ok. 8,6%.

Bezrobocie pozostając zjawiskiem negatywnym dla mieszkańców regionu (ograniczenie dochodów, możliwości rozwoju), jest jednocześnie potencjałem z którego mogą korzystać firmy planujące działalność na danym terenie. Zasoby kadrowe będące istotnym czynnikiem wytwórczym są ważnym elementem ich funkcjonowania. Analizując dane powiatowych urzędów pracy widać, iż największą liczbę osób bezrobotnych stanowią osoby bez zawodu (w tym absolwenci), a więc potencjał, w który należy być może więcej zainwestować (np. poprzez szkolenia, praktyki), ale jednocześnie lepiej przystosowujący się do nowych warunków. Wśród pozostałych rejestrujących się w urzędach pracy przeważali reprezentanci takich zawodów jak:

- sprzedawca,
- szwaczka,
- technik ekonomista,
- murarz,
- mechanik samochodowy,
- robotnik gospodarczy,
- ślusarz,
- fryzjer,

- cukiernik,
- piekarz,
- kucharz małej gastronomii,
- technik prac biurowych
- robotnik budowlany,
- kucharz,
- krawiec,
- technik handlowiec,
- specjalista ds. marketingu i handlu,
- tokarz, i in.¹⁰

Do zawodów deficytowych (a więc takich, gdzie ofert pracy na wymienione stanowisko było znacznie więcej, niż osób poszukujących pracy w tym zawodzie) należały w 2013 roku m.in.:

- pracownik do spraw osobowych,
- pracownik kancelaryjny
- kasjer handlowy,
- zaopatrzeniowiec,
- wychowawca w placówkach oświatowych, wychowawczych i opiekuńczych,
- brakarz wyrobów przemysłowych,
- bibliotekarz,
- sekretarka,
- operator urządzeń przetwórstwa drobiu,
- opiekunka dziecięca,
- ogrodnik terenów zieleni,
- bukieciarz i in.

Z powyższej analizy widać, iż w regionie istnieją podstawowe zasoby kadrowe, które mogą odpowiadać na zapotrzebowanie firm prowadzących działalność w sektorze usług turystycznych oraz branżach z nimi powiązanych – takich jak pracownicy małej gastronomii, zaopatrzeniowcy, robotnicy budowlani, ogrodnicy czy sprzedawcy. Rozwój sektora może uruchomić szereg nowych miejsc pracy począwszy od robót budowlanych, przez działania marketingowe aż po obsługę turysty. Nie mniej należy mieć na uwadze konieczność ciągłego podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz gotowość do przygotowania się do reorientacji zawodowej, jakiej może wymagać potencjalny pracodawca – np. poprzez odpowiednie szkolenia.

¹⁰ Raport II/P/2013 monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych, PUP Sieradz

Zarówno w powiecie poddębickim, jak i sieradzkim podejmowane są już działania związane z przystosowywaniem oferty szkół do przyszłych i obecnych potrzeb rynkowych. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Poddębicach kształci w ramach technikum czteroletniego – m.in. w zawodach takich jak: technik żywienia i usług gastronomicznych, technik logistyk, technik informatyk, technik obsługi turystycznej. Zasadnicza Szkoła Zawodowa w swojej ofercie posiada takie specjalności jak np. mechanik pojazdów samochodowych, kucharz, monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie.

OBSZAR GOSPODARCZY

Najważniejszym elementem przeciwdziałającym bezrobociu jest rozwój lokalnej przedsiębiorczości. Analizując kształt działalności gospodarczej w rejonie zbiornika Jeziorsko oraz rzeki Warty skoncentrowano się na charakterystyce struktury działalności gospodarczej oraz obszarach gospodarczej aktywności.

Informację na temat liczby podmiotów gospodarczych, funkcjonujących na terenie poszczególnych jednostek położonych wokół zbiornika Jeziorsko, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6 Podmioty gospodarcze

JST	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Gmina i Miasto Warta	747	778	785	800	800	785	806
Gmina Pęczniew	193	200	205	199	212	215	205
Razem	940	978	990	999	1 012	1 000	1 011
Powiat Poddębicki	2 910	3 090	3 025	3 131	3 233	3 227	3 238
Powiat Sieradzki	7 973	8 393	8 512	8 587	8 677	8 880	9 012
Razem	10 883	11 483	11 537	11 718	11 910	12 107	12 250

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Analizując sytuację na obszarze obu powiatów można zauważyć, że największa liczba podmiotów gospodarczych działała w latach 2014-2015. We wcześniejszych latach liczba podmiotów gospodarczych systematycznie zwiększała się. W analizowanym okresie, najniższą liczbę podmiotów gospodarczych odnotowano w roku 2009.

Porównując sytuację Gminy Pęczniew i Gminy i Miasta Warta można zauważyć, iż w Gminie Pęczniew liczba funkcjonujących podmiotów w okresie od 2009 do 2011 roku odzwierciedlała tendencje charakterystyczne dla całego powiatu (tj. powolny wzrost wartości w kolejnych latach), zaś w 2012 roku nastąpił spadek ich liczby. W kolejnych dwóch latach odnotowano nieznacznie większą liczbę podmiotów gospodarczych, która ponownie w roku 2015 uległa zmniejszeniu. W porównaniu, Gmina i Miasto Warta odnotowywała w latach 2007-2013 stały wzrost liczby funkcjonujących na jego terenie podmiotów gospodarczych, która ulegała zmniejszeniu w roku 2014, natomiast rok 2015 charakteryzował się ponownym zwiększeniem liczby podmiotów.

W strukturze podmiotów gospodarczych przeważa sektor prywatny, a w szczególności osoby fizyczne prowadzące działalność indywidualną. W powiecie poddębickim w 2015 r. działalność prywatna stanowiła prawie 97% wszystkich podmiotów, w tym aż 83,5% zarejestrowanych to osoby prowadzące działalność indywidualną. Sytuacji w powiecie odpowiadają również dane z Gminy Pęczniew – sektor prywatny stanowił na jej obszarze 76% wszystkich podmiotów, w tym 80% było prowadzonych w formie indywidualnej. Z kolei powiat sieradzki charakteryzuje się 96% udziałem sektora prywatnego w ogóle podmiotów gospodarki narodowej, w tym udział działalności indywidualnej oscylował na poziomie 80%. Sytuacji w powiecie odpowiada stan podmiotów zarejestrowanych na terenie Gminy i Miasta Warta – sektor prywatny stanowi tam 95% wszystkich podmiotów, zaś 77% z nich jest prowadzonych w formie działalności indywidualnej.

Ze względu na charakter prowadzonej działalności najsilniej reprezentowane są na analizowanym obszarze sekcje G, F i C. Podmioty zajmujące się handlem (G) stanowiły 31% ogólnej liczby działalności zarejestrowanych w Gminie Pęczniew i 26% - w Gminie i Mieście Warta. Łącznie na obszarze obu powiatów (poddębickiego i sieradzkiego) handlem zajmowało się w 2014 roku 29% wszystkich zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Drugą po handlu najczęściej prowadzoną na omawianym obszarze działalnością było budownictwo (F), zaś trzecią przetwórstwo przemysłowe (C) – stanowiące odpowiednio 13% i 10% ogółu działających na lokalnym rynku podmiotów.

Tabela 7 Podmioty gospodarcze wg prowadzonej działalności (sekcji PKD)

Sekcja	Gmina Pęczniew	Gmina i Miasto Warta	Razem	Powiat Sieradzki	Powiat Poddębicki	Razem
A	7	38	45	230	148	378
B		4	4	22	2	24
C	20	81	101	958	307	1 265
D	2		2	25	16	41
E		2	2	33	14	47
F	25	100	125	1 129	413	1 542
G	68	203	271	2 469	1 072	3 541
H	15	45	60	484	192	676
I	6	13	19	191	96	287
J		10	10	176	30	206
K	4	20	24	242	60	293
L		8	8	250	27	261
M	8	35	43	593	174	742
N	5	19	24	191	51	230
O	14	26	40	187	102	287
P	7	35	42	342	96	437

Sekcja	Gmina Pęczniew	Gmina i Miasto Warta	Razem	Powiat Sieradzki	Powiat Poddębicki	Razem
Q	13	56	69	527	141	624
R	4	18	22	173	59	230
S i T	17	72	89	659	227	841
Razem	215	785		8 881	3 227	

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo

Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie

Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe

Sekcja D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych

Sekcja E – dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją

Sekcja F – Budownictwo

Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle

Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa

Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi

Sekcja J – Informacja i komunikacja

Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa

Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości

Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna

Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne

Sekcja P – Edukacja

Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją

Sekcja S – Pozostała działalność usługowa

Sekcja T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby

Sekcja U – Organizacje i zespoły eksterytorialne.

Biorąc pod uwagę, istotne z punktu widzenia rozwoju turystycznej atrakcyjności regionu, sekcje związane z kulturą, rozrywką i rekreacją (R) oraz zakwaterowaniem i gastronomią (I) dają się zaobserwować niewielki odsetek prowadzonej w tych profilach działalności. Sytuacja wygląda podobnie zarówno na obszarze obu powiatów, jak i poszczególnych jednostek (gminy Pęczniew, Gminy i Miasta Warta) – działalność w sektorze rozrywki i rekreacji prowadzi ok 2% wszystkich zarejestrowanych podmiotów, zaś działalność związana ze świadczeniem usług noclegowych i gastronomicznych oscyluje wokół wartości 2-3% w ogólnej liczbie podmiotów. W przypadku postawienia na rozwój turystycznej funkcji zbiornika Jeziorsko oraz rzeki Warty, istotne będzie zaktywizowanie i promowanie zakładania działalności związanych z tymi sektorami.

Jednym ze wskaźników rozwoju gospodarczego regionu jest poziom aktywizacji gospodarczej podawany w oparciu o ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców. Definiuje on skłonność danej populacji do podejmowania działalności gospodarczej oraz poziom zaufania do sytuacji na rynku.

Tabela 8 Aktywizacja gospodarcza

JST	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gmina i Miasto Warta	579	599	605	617	620	609
Gmina Pęczniew	536	557	577	568	602	610
Powiat Poddębicki	699	732	722	748	772	772
Powiat Sieradzki	665	694	705	713	723	742

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Jak widać z danych zawartych w powyższej tabeli w 2014 roku w Gminie i Mieście Warta wskaźnik zmalał w stosunku do roku poprzedniego o 11 pkt., natomiast w Gminie Pęczniew odnotowano wzrost o 8 pkt. W przypadku Gminy i Miasta Warta jest to zły sygnał, informujący iż na jej obszarze gospodarka w ostatnim czasie przestała się rozwijać. Ogólnie w obu powiatach nie odnotowano spadku wartości wskaźnika – w powiecie poddębickim wzrósł on w 2013 roku o 24 pkt. i w roku 2014 utrzymał się na takim samym poziomie, zaś w powiecie sieradzkim wzrósł o 19 pkt.

Gminy położone bezpośrednio nad zbiornikiem Jezioro Jeziorsko, to obszary o charakterze głównie rolniczym. Użytki rolne stanowią w Gminie Pęczniew ponad połowę jej terenu, przy czym należy podkreślić, iż gleby dobrej klasy (II i III) to ok. 12% ogółu użytków rolnych, zaś więcej jest tu gleb klasy średniej (IV) i słabej (V). W strukturze dominują grunty orne oraz łąki, zaś najmniejszą powierzchnię gruntów przeznaczonych pod uprawę stanowią sady. Głównymi kierunkami produkcji rolnej w Gminie Pęczniew jest uprawa zbóż i ziemniaków¹¹.

Korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa występują także w Gminie Warta – dominują na jej obszarze gleby dobre i średnie (III-IV klasy), przy czym najlepsze skupione są w zachodniej części gminy. Rolnicy w Gminie Warta specjalizują się głównie w produkcji wczesnych ziemniaków oraz warzyw takich jak marchew, pietruszka, seler i por. Największy udział w strukturze zasiewów mają zboża z dominacją żyta. Stosunkowo duża ilość rolników w ostatnim czasie skoncentrowała się na hodowli krów mlecznych. Na terenie Gminy znajdują się punkty skupu mleka, zbóż, płodów rolnych i warzyw. Punkty skupu żywca wieprzowego oraz wołowego znajdują się w sąsiednich gminach Błaszki oraz Goszczanów. Na terenie Gminy są także młyny zbożowe oraz ubojnia drobiu. Głównym problemem rolników z Gminy Warta jest trudność w znalezieniu rynków zbytu. Rolnicy dowożą swoje produkty na rynki między innymi w Łodzi, Wrocławiu, Poznaniu, Warszawie a także Kaliszu¹².

¹¹ Strategia Rozwoju Gminy Pęczniew na lata 2012 – 2020

¹² Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Warta na lata 2012 - 2020

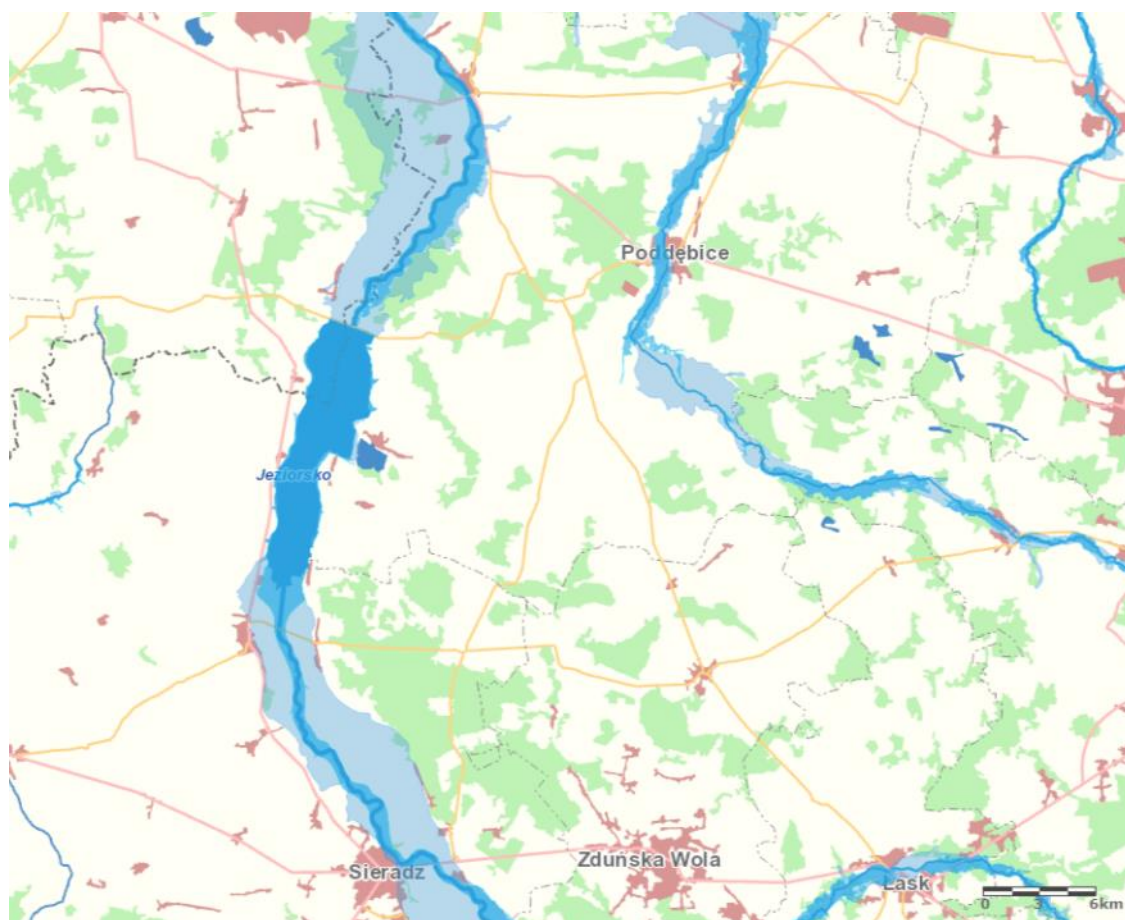
Odpowiedzią na problemy związane z trudnościami w znalezieniu rynków zbytu, rozdrobnionej struktury gospodarstw rolnych może być dywersyfikacja ich działalności np. poprzez rozwój usług związanych z turystyką i agroturystyką.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

W związku z planowanym rozwojem funkcji rekreacyjno – turystycznej rejonu zbiornika Jeziorsko oraz rzeki Warty, istotny element analizy stanowić muszą kwestie związane z zapewnieniem bezpieczeństwa publicznego. Pod uwagę wzięte zostały obszary zarówno ochrony zdrowia, jak i bezpieczeństwa obywateli zapewnianego przez obecność policji, straży pożarnej, ratownictwa wodnego oraz zabezpieczenia przeciwpowodziowego. Biorąc pod uwagę, iż w sezonie letnim zwiększa się na danym obszarze liczba przebywających osób, nakłada to na władarzy miejscowości (ale również np. innych organizatorów imprez masowych) dodatkowe obowiązki związane z zapewnieniem odpowiednich scenariuszy na wypadek sytuacji kryzysowych – szczególnie tych związanych ze sportami wodnymi (powódź, zapewnienie bezpieczeństwa podczas zawodów na akwenie).

W rejonie rzeki Warty pojawiają się okresowo istotne zagrożenia powodziowe. Największe odpływy notowane są w czasie roztopów wiosennych (powódzie roztopowe), przy czym w zlewni Warty wysoki stan wód ma miejsce najczęściej już na przełomie lutego i marca. Na obszarze województwa łódzkiego przyczynami powodzi mogą być także intensywne opady atmosferyczne (powódzie opadowe), zatory lodowe, jak również awarie zbiorników wodnych. Z tego powodu istotne jest monitorowanie stanu wód oraz podejmowanie działań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa zarówno mieszkańcom, jak i odwiedzającym region turystom.

Rysunek 5 Obszary zagrożenia powodziowego

Obszar zagrożenia powodziowego

Prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi Q
0,2% raz na 500 lat

Wstępna Ocena Ryzyka Powodziowego

Obszar narażony na niebezpieczeństwo powodzi

Podkład

Granice administracyjne

- państwa
- - - województwa
- - - powiatu

Drogi

- krajowe i autostrady
- wojewódzkie

Główne rzeki

- < 150 km
- 151 - 300 km
- 301 - 700 km
- > 701 km

Pokrycie terenu

- wody powierzchniowe
- tereny zantropogenizowane
- tereny rolne
- lasy

Źródło: Informatyczny System Ochrony Kraju <http://mapy.isok.gov.pl/>

W przypadku wystąpienia zagrożenia powodziowego na obszarze województwa istotną rolę w ochronie ludności oraz zmniejszeniu strat spowodowanych przez żywioł, odgrywa system ostrzegania i alarmowania ludności. Na terenie województwa łódzkiego działa wojewódzki system wczesnego ostrzegania o zagrożeniach oraz wojewódzki system wykrywania i alarmowania. Wchodzące w skład systemu elementy zapewniają m.in. ostrzeganie i alarmowanie ludności o zagrożeniach oraz informowanie o zasadach zachowania się przed i w trakcie ich wystąpienia, a także zapewniają powiadamianie właściwych organów administracji publicznej o powstałych zagrożeniach. W przypadku Jeziorska syreny alarmowe zamontowane zostały na zaporze wodnej. Syreny uruchamiane mogą być zarówno z central alarmowych w wodomistrzówkach, jak również ze szczebla wojewódzkiego z WCZK. W razie konieczności, dla zapobieżenia zagrożeniu życia lub strat w środowisku obsługa zbiornika samodzielnie uruchamia systemy ostrzegania ludności o zagrożeniu katastrofą zapory i powiadamia odpowiednie służby¹³.

Od 2012 roku na zbiorniku Jeziorsko w sezonie wakacyjnym od 15. czerwca do 15. września zapewniona jest również obecność specjalistycznego wodnego zespołu ratowniczego. Wodny ambulans zapewniająca natychmiastową pomoc w sytuacjach wypadków na wodzie.

Rysunek 6 Ambulans wodny na Jeziorsku

Źródło: Ambulans wodny na Jeziorsku <http://www.youtube.com/watch?v=JBkTGIUJdeI>

Opiekę zdrowotną zapewniają obecnie mieszkańcom niepubliczne zakłady opieki społecznej działające w Warcie, Pęczniewie oraz dwa szpitale zlokalizowane z Sieradzu oraz Poddębicach. Są one położone w odległości 20 – 30 km od zbiornika Jeziorsko¹⁴ i stanowią odpowiednie zaplecze medyczne nie tylko dla mieszkańców, ale również turystów (co jest szczególnie ważne przy konstruowaniu oferty turystyki aktywnej, ale również nastawionej na wypoczynek rodzinny). W razie nieszczęśliwych wypadków

¹³ Plan operacyjny przed powodzią dla województwa łódzkiego, Oddział Zarządzania Kryzysowego Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi, 2013

¹⁴ Pęczniew – odległość do szpitala w Poddębicach - 22,4 km, ok. 29 min., do szpitala w Sieradzu – 36 km, ok 40 min; Ostrów Warki (miejscowość nad zbiornikiem, gmina Warta) – odległość do szpitala w Sieradzu i Poddębicach – 31 km, ok. 30 min.

odpowiednią opiekę zapewnią działające w obu szpitalach oddziały SOR, intensywnej terapii, oddziały urazowo – ortopedyczne, chirurgia, pediatria. Szpital w Sieradzu posiada dodatkowo lądowisko przyszpitalne, które przystosowane jest do startów i lądowań śmigłowców o dopuszczalnej masie startowej MTOW do 5700 kg. Ma to kluczowe znaczenie dla ewentualnych akcji ratunkowych – pacjenci będą mogli uzyskać natychmiastową pomoc, a w razie konieczności mogą liczyć na przetransportowanie do innych ośrodków specjalistycznych.

Funkcjonujący w strukturze **Poddębickiego Centrum Zdrowia Sp. z o.o.** szpital poza funkcją zapewnienia specjalistycznej opieki medycznej staje się w regionie promotorem usług związanych z balneologią. W szpitalu wykonuje się liczne **zabiegi balneologiczne** wśród których wymienić należy:

- ćwiczenia rehabilitacyjne dla dorosłych i dzieci w schorzeniach ortopedycznych, neurologicznych chorobach wieku rozwojowego, geriatrii czy schorzeniach metabolicznych i dermatologicznych,
- masaże przy użyciu strumienia wody i pęcherzyków powietrza,
- kąpiele wirowe,
- bicze wodne,
- saunę.

Przeprowadzane w 2012 roku, na zlecenie „Geotermii Poddębice Sp. z o.o.”, analizy chemiczno – fizyczne wody z ujęcia GT-2 wykazały, iż nadaje się ona również do spożycia w celach leczniczych. W 2014 roku otwarta została Pijalnia Wód Termalnych w Poddębicach, w specjalnie do tego celu przystosowanym wyremontowanym zborze ewangelicko-augsburski. W początkowej fazie będzie ona otwarta w weekendy w godzinach od 10:00 do 18:00. Woda udostępniana tam do celów spożywczych wydobywana jest z głębokości 2 101 metrów.

Rysunek 7 Termalna Woda Mineralna – Poddębice 2014

Źródło: www.radiolodz.pl

O potencjale rozwojowym poddębickiego szpitala decyduje niewątpliwie również jego atrakcyjne położenie w centrum Polski. Poddębickie Centrum Zdrowia położone jest w pobliżu drogi krajowej nr 72 oraz drogi wojewódzkiej nr 703, dzięki czemu charakteryzuje się dużą dostępnością komunikacyjną. Centrum stanowi doskonałą bazę rehabilitacyjną nie tylko dla mieszkańców powiatu poddębickiego, ale również dla miasta Łodzi i całego województwa (odległość od Łodzi ok. 40 km) czy województw ościennych (odległość od Warszawy ok. 150 km). Dostępność komunikacyjna oraz unikatowa oferta przy odpowiedniej promocji dają zakładowi dużą możliwość rozwoju o czym świadczy choćby odnotowana w 2012 roku zwiększona liczba pacjentów spoza terenu powiatu.

Rozwój Poddębickiego Centrum Zdrowia jest konsekwentnym realizowaniem zapisanego w Planie Rozwoju Lokalnego celu strategicznego nastawionego na tworzenie warunków do rozwoju usług rehabilitacyjnych i medycznych opartych na balneologii poprzez wykorzystanie gorących źródeł w ofercie medycznej, czy promowanie oferty turystyki uzdrowiskowej w oparciu o zasoby wód geotermalnych.

Rysunek 8 Poddębickie Centrum Zdrowia

Źródło: <http://www.nzozpcz.pl/>

Atrakcyjność naturalna

Specyficzne walory przyrodnicze terenów położonych w dolinie rzeki Warty oraz w pobliżu zbiornika Jeziorsko przyczyniły się do objęcia ich różnymi formami ochrony. Do najważniejszych należy **Nadwarciański Obszar Chronionego Krajobrazu**, istotny również ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem. Jego celem jest ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych doliny Warty, a w szczególności naturalnego koryta rzeki Warty. Obszar 1 539,34 ha to powierzchnia leśna Nadleśnictwa Poddebice. Obszar ten głównie obejmuje dolinę Warty, uroczyska Rudniki, Księżę Młyny, lasy Leśnictwa Reduchów oraz cały Zbiornik Jeziorsko wraz z rezerwatem ornitologicznym, który ma na celu zachowanie ostoi ptaków wodno - błotnych. OChK wyróżnia się bogactwem flory i fauny, naturalnych zbiorowisk roślinnych, kompleksem łąk z oczkami wodnymi oraz stanowiskami roślinności wodnej i szuwarowej. Na terenie Nadwarciańskiego Obszaru Chronionego leży ponad 60% obszaru Gminy Pęczniew (8 250 ha), w którego granicach utworzono stanowisko dokumentacyjne w Siedlątkowie. Stanowisko dokumentacyjne w Siedlątkowie to skarpa z profilem geologicznym, który uznano za cenny obiekt dydaktyczny o powierzchni ok. 10 ha. Położone jest na terenie Nadleśnictwa Poddebice, na wschodnim brzegu zbiornika Jeziorsko pomiędzy wsią Siedlątków a wsią Popów¹⁵.

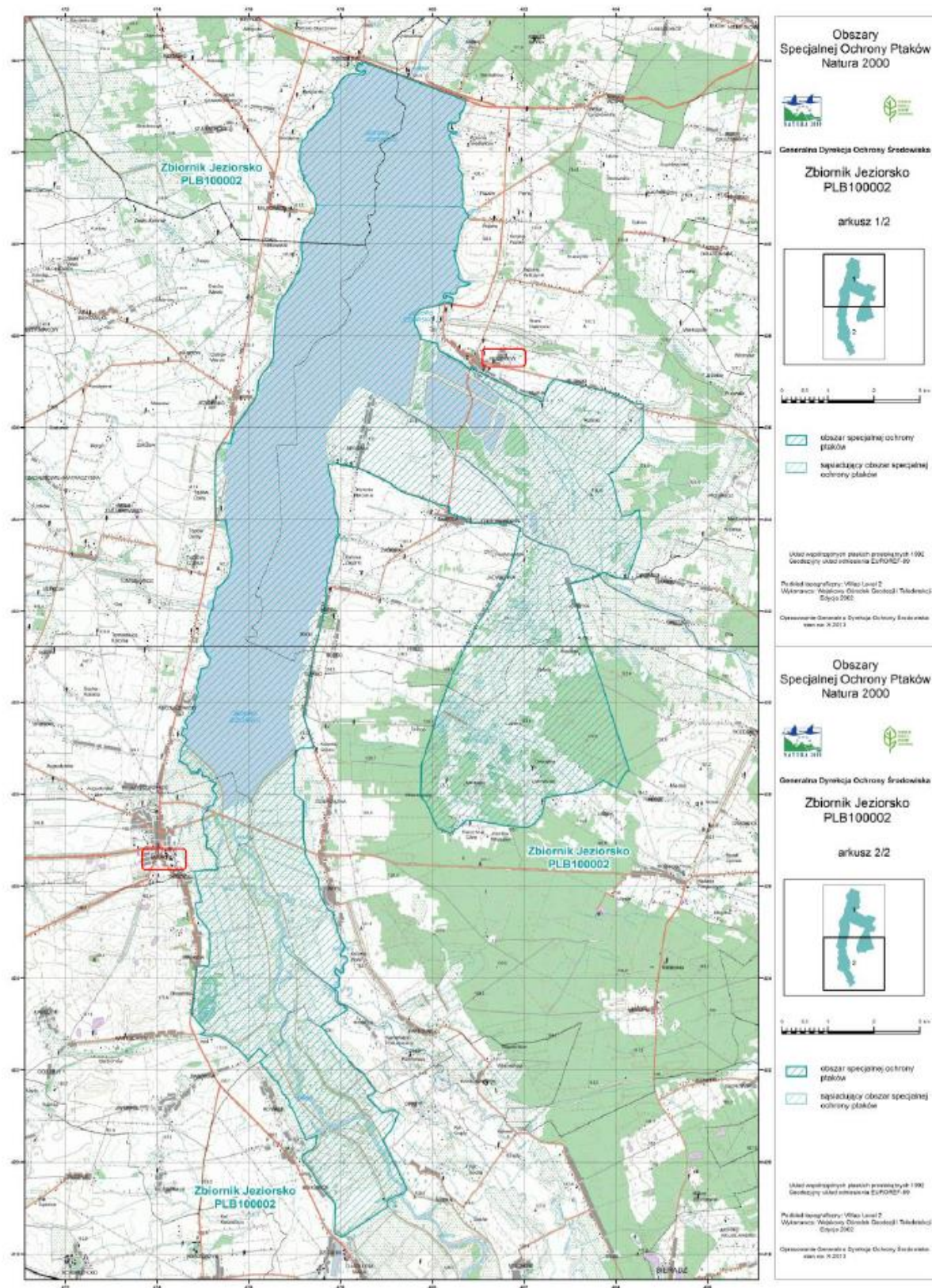
Do Nadwarciańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu należą także ciekawe kompleksy leśne położone we wschodniej części Gminy Warta. Powierzchnia Obszaru na terenie Gminy wynosi 8 886,1 ha. Dodatkowo kompleks leśny w rejonie Rossoszycy, Miedźno wchodzi w skład systemu ESOCH (Ekologiczny System Obszarów Chronionych)¹⁶.

W południowej części zbiornika Jeziorsko został utworzony **rezerwat ornitologiczny** (1998 r.). Obszar zbiornika i rezerwatu charakteryzuje się wartościowym bogactwem przyrodniczym dlatego został wytypowany do Obszaru Specjalnej Ochrony w ramach tzw. „Dyrektywy Ptasiej” w obrębie Europejskiej Sieci Ekologicznej **NATURA 2000**.

¹⁵ Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Warta na lata 2012 – 2020, Strategia Rozwoju Gminy Pęczniew na lata 2012 - 2020

¹⁶ ibidem

Rysunek 9 Obszary NATURA 2000 – zbiornik Jeziorsko

Źródło: <http://natura2000.gdos.gov.pl/>

Przedmiotem ochrony jest tu jest ostoja ptaków wodno - błotnych na obszarze płytkiej, cofkowej części Zbiornika Jeziorsko. Stwierdzono tu występowanie około 250 gatunków ptaków, w tym 150 lęgowych. W okresie przelotu liczebność w rezerwacie ptaków przekracza 10 tys. osobników, wśród których zdarzają się gatunki egzotyczne, sporadycznie nadlatujące na teren Polski. Liczebność stanowisk ptaków lęgowych oraz ich skład gatunkowy pozwalają zaliczyć ten rezerwat do ostoi ptaków o znaczeniu europejskim.

Rysunek 10 Rezerwat ornitologiczny Jeziorsko

Źródło: www.naszemiasto.pl

Najliczniejsze spośród występujących gatunków to mewa śmieszka, kormoran czarny, czapla biała i purpurowa, czajka. Bogactwo gatunkowe terenów wokół zbiornika, a szczególnie występowanie wielu gatunków chronionych sprawiło, iż Jeziorsko znalazło się w wykazie ostoi ptaków o znaczeniu europejskim, jako jeden z dwóch tego typu obiektów w Województwie Łódzkim. Rezerwat Ornitologiczny "Jeziorsko" położony na terenie Gminy Warta i Gminy Pęczniew zajmuje łącznie powierzchnię 2 350,6 ha i stanowi największy pod względem powierzchni rezerwat na terenie województwa łódzkiego.

Zarówno na terenie Gmin Pęczniew, jak i Warta znajdują się pomniki przyrody, użytki ekologiczne: „Mazur” (odcinek rzeki) oraz bagna śródlądowe ze stanowiskami roślin chronionych - „Kamionacz I”, „Kamionacz II”, „Rożdżały”. Dodatkowo ochronie podlegają także parki dworskie i zespoły przyrodniczo krajobrazowe.

Najciekawsze tereny leśne występują na terenie powiatu poddębickiego. Obejmując blisko 16 tys. ha powierzchni bogate są w takie gatunki drzew jak: sosna pospolita, dąb szypułkowy i bezszypułkowy,

brzoza brodawkowa, olsza czarna, modrzew europejski, świerk pospolity, jodła pospolita, sosna banksa, sosna czarna, sosna smołowa, sosna wejmutka, buk zwyczajny, dąb czerwony, klon zwyczajny, klon jawor, jesion wyniosły, grab zwyczajny, topola czarna, topola osika, lipa pospolita, robinia akacjowa i wierzba iwa. Najcenniejsze fragmenty lasów zostały objęte ochroną w formie rezerwatów:

Rezerwat "Dąbrowa w Napoleonowie" (38,63 ha) utworzony w celu zachowania dla potrzeb nauki i piękna krajobrazu naturalnej fitocenozy dąbrowy świetlistej oraz stanowisk chronionych i rzadkich gatunków roślin. Chroni między innymi fragment drzewostanów dębowo-sosnowych z zachowaną roślinnością występującą obecnie bardzo rzadko w Polsce.

Rezerwat "Jodły Oleśnickie" (11,70 ha), utworzony w celu zachowania fragmentu lasu jodłowego na granicy zasięgu jodły. Usytuowany jest w leśnictwie Oleśnica, w kompleksie leśnym położonym w gminie Dalików. Jodły pospolite w tym rezerwacie mają od 30 do 124 lat, a największa ma wysokość 35 m o obwodzie ponad 2 m¹⁷.

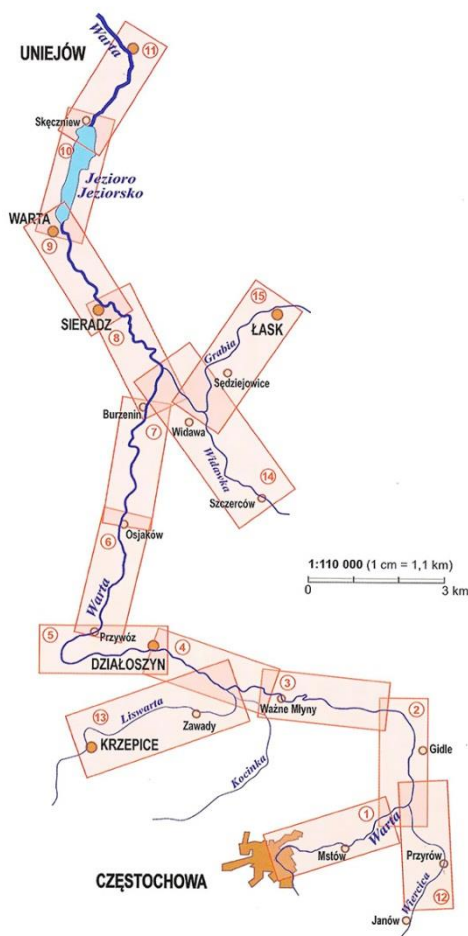
Na styku Nadwarciańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu leży Obszar Uniejowski. Godnym uwagi jest **Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Niemysłów”** (4,52 ha) położony na terenie Gminy Poddębice, chroniący stary drzewostan sosnowo-dębowy.

Zarówno rzeka Warta, jak i zbiornik Jeziorsko pozostają ważnym punktem na mapie każdego turystyki wodnej. Popularną formą rekreacji (dostępną m.in. ze względu na ograniczone koszty) są spływy kajakowe. Dla amatorów wędrówek kajakowych najładniejszy odcinek zaczyna się w okolicach Częstochowy, gdzie Warta ma swój pierwszy przełom, przedzierając się w kierunku wschodnim przez jurajskie krawędzie Wyżyn Częstochowskiej i Wieluńskiej, wznoszące się w wąskiej dolinie nawet do 70 metrów ponad lustro wody¹⁸.

¹⁷ www.poddebicki.pl

¹⁸ Przewodnik kajakowy, Urząd Marszałkowski w Łodzi, Łódź 2010

Rysunek 11 Szlak kajakowy rzeki Warty

Źródło: Przewodnik kajakowy, Urząd Marszałkowski w Łodzi, 2010

Za Wartą kajakarze wpływają na zbiornik Jeziorsko. W jego południowej części mogą przepływać przez rezerwat ornitologiczny pamiętając jednak o trzymaniu się wyznaczonej trasy. Miejsca wodowania kajaków to: most w Warcie, wieś Brzeg (przy szkole), wieś Jeziorsko (droga do pompowni), Brodnia, Pęczniew (ośrodek Sumex), Zaspy Miłkowskie, Miłkowice (droga do kościoła), Kościanki (ośrodek Rafa) i zatoka w Siedlankowie. Poważną przeszkodę dla spływów kajakowych stanowi zapora, za którą dopiero w odległości ok. 500 m możliwe jest ponowne wodowanie kajaków (na prawym brzegu w okolicach miejscowości Nerki). Dalej korytem Warty można kontynuować spływ aż do Uniejowa. Po trasie można zatrzymać się na odpoczynek na plaży w Księżych Młynach¹⁹.

Woda stanowiąca najważniejszym element atrakcyjności turystycznej obszaru objętym oddziaływaniem projektu, to nie tylko wody powierzchniowe, ale również złoża wód geotermalnych eksploatowane na

¹⁹ Lokalna Grupa Działania Przymierze Jeziorsko, mapy turystyczne wydane w ramach programu Leader +

terenie Uniejowa i Poddębic, o których wspomniano już w poprzednim rozdziale. Wody geotermalne są wodami o wysokich temperaturach, zgromadzonymi w zbiornikach podziemnych w postaci warstw geotermalnych (warstwy geotermalne są to warstwy skał, których pory i szczeliny wypełnia woda). Wysoka temperatura wód geotermalnych pochodzi z wnętrza Ziemi. Wody termalne rozpoznane i udokumentowane w rejonie Uniejowa oraz Poddębic należą do wód chlorkowo-sodowych zawierające znaczne ilości związków o specyficznej aktywności farmakologicznej, które wykorzystać można do celów gospodarczych, profilaktyki leczniczej, rekreacji oraz prowadzenia intensywnych upraw rolniczych pod szkłem i folią. Wody termalne charakteryzują się temperaturą 68°C przy wypływie. Na bazie tego zasobu działają kompleksy termalno-basenowe np. Termy Uniejowskie oraz rozwija się medycyna uzdrowskowa wykorzystująca właściwości lecznicze wód (Uzdrowsko Uniejów, Poddębickie Centrum Zdrowia).

Rysunek 12 Obiekty wykorzystujące wody geotermalne do celów leczniczych i rekreacyjnych

Poddębickie Centrum Zdrowia Sp. z o.o.

Pijalnia Wód Termalnych w Poddębicach

Lawendowe Termy

Termy Uniejów

Źródło: <http://www.lawendowetermy.pl/>, <http://www.termyuniejow.pl/>, <http://www.szpital-poddebice.pl/>

Oparte na wykorzystaniu zasobów naturalnych (przywołane powyżej) usługi turystyczne, stanowią zbiór użyteczności związanych z podróżami potencjalnych turystów niespotykany w żadnej innej części województwa łódzkiego. W perspektywie rozwoju bazy usługowej w bezpośrednim sąsiedztwie zbiornika Jeziorsko i rzeki Warty wyzwaniem będzie udostępnienie ich w formie kompleksowej – będącej połączeniem różnych poziomów/kategorii produktu turystycznego, a więc integracja produktów prostych (obiektów), organizacji (szlaku) oraz lokalizacji (obszaru).

Atrakcyjność historyczno - kulturowa

Diagnostując atrakcyjność turystyczną terenów położonych w dolinie Warty oraz zbiornika Jeziorsko nie należy zapominać o ich bogatej historii oraz dziedzictwie kulturowym. Ważny ich element stanowią zabytki sakralne wśród których wymienić należy:

- kościół farny z 1340 r. p/w św. Mikołaja w Warcie, z późnogotyckim ołtarzem – tryptykiem przedstawiającym Wniebowzięcie Matki Boskiej. W kościele zachowały się portale gotyckie i ostrołukowe okna. Cennym zabytkiem jest również gotycka Pieta z XVI w. pochodząca z nieistniejącego kościoła w Glinie,
- kościół parafialny z 1642 r. św. Wojciecha i Stanisława w Burzeninie. Cennym elementem wyposażenia jest bogato zdobiona gotycka chrzcielnica,
- późnorenesansowy kościół parafialny z 1599 – 1613 r. p/w św. Anny w miejscowości Chojne,
- kościół parafialny św. Stanisława z 1630 r. w Drużbinie,
- kościół murowany p/w św. Marka Ewangelisty z XVI w. w Siedlątkowie. W kościele znajduje się otoczony kultem obraz Matki Boskiej Siedlątkowskiej,
- drewniany kościół parafialny św. Stanisława z XVII w. w Brodni,
- drewniany kościół parafialny św. Michała Archaniola z początku XVIII w. w Dąbrowie Wielkiej,
- drewniany kościół parafialny św. Katarzyny z 1761 r. w Pęczniewie,
- drewniany kościół parafialny św. Wawrzyńca z 1783 r. w Rossoszycy,
- zespół klasztorny Bernardynów z XV – XVIII w. w Warcie,
- murowany kościół parafialny Podwyższenia Krzyża Świętego z poł. XIX w. w Jeziorsku,
- drewniany kościół parafialny św. Marcina z 1845 r. w Kamionaczu, z rzeźbą świętego z XVI w.,
- murowany kościół parafialny św. Trójcy z 1825 r. w Skęczniewie,
- murowany kościół p/w Narodzenia NMP z lat 1907-1916 w Charłupi Małej – wiele elementów wyposażenia kościoła pochodzi ze starszych obiektów, najcenniejsze z nich to XVI w. kamienna chrzcielnica oraz XVII w. obraz Matki Boskiej malowany na desce,
- murowany kościół parafialny św. Mikołaja z 1882 r. w Miłkowicach²⁰,

²⁰ Lokalna Grupa Działania Przymierze Jeziorsko, mapy turystyczne wydane w ramach programu Leader +

- kolegiatę p.w. Wniebowzięcia N.M.P. w Uniejowie - wzniesiona w latach 1349-65, a ufundowana przez arcybiskupa Jarosława Bogorię Skotnickiego. Świątynia ta, rozbudowana w XV i XVII stuleciu, zachowała wiele elementów pierwotnego wystroju, począwszy od gotyckiego portalu, gotyckiej kropielnicy kamiennej, po barokowe kaplice z ołtarzami, rokokowy ołtarz główny i ambonę²¹.
- kościół pw. św. Katarzyny w Poddębicach – z około 1610 r., pierwotnie jednonawowy, z dobudowanymi nawami w 1895 r. Wzniesiony na miejscu poprzedniego (z 1400 r.) z ołtarzem z przełomu XVII i XVIII w.,
- kościół ewangelicko - augsburski, pochodzący z 1871 r. (obecnie Pijalnia Wód Termalnych, Teatr Integracji),
- kościół pw. św. Mikołaja w Kałowie – pierwsza wzmianka pochodzi z 1393 r., jednak obecna świątynia została zbudowana w 1786 r. i stanowi przykład drewnianej budowli barokowej²²,
- kościół i klasztor poddominikański w Sieradzu,
- kolegiatę p/w Wszystkich Świętych – gotycki kościół farny z 1370 r., przebudowany w XVII w.,
- drewniany kościół p/w Świętego Ducha w Sieradzu z 1416 r.- wzniesiona jako wotum za zwycięstwo pod Grunwaldem.

Okolice doliny rzeki Warty i zbiornika Jeziorsko to miejsca atrakcyjne również pod kątem takich obiektów zabytkowych jak grodziska, zamki, pałace i zabudowania wiejskie.

Jednym z bardziej znanych i rozpoznawalnych w województwie zabytków jest zamek w Uniejowie – położony nad rzeką Wartą na miejscu istniejącego w tym miejscu już w początkach XII wieku grodu obronnego. Pierwszy zamek w Uniejowie istniał już w 1331 roku, kiedy to został częściowo zniszczony przez Krzyżaków. Około połowy XIV wieku arcybiskup gnieźnieński Jarosław Bogoria Skotnicki wznosił w obecnym miejscu nowy zamek, na sztucznie usypanym niewielkim wzniesieniu. W chwili obecnej zamek pełni funkcję hotelu.

²¹ Strategia Rozwoju Gminy Uniejów na lata 2012 - 2020

²² Strategia Rozwoju Gminy Pęczniew na lata 2013 - 2020

Rysunek 13 Zamek w Uniejowie

Źródło: <http://www.rotwl.pl/>

Ciekawym architektonicznie obiektem jest renesansowy pałac w Poddębicach – zbudowany z inicjatywy Zygmunta Grudzińskiego, wojewody rawskiego. Jest to budowla piętrowa, o dachu dwuspadowym, zamkniętym z obu stron dekoracyjnymi szczytami. Od strony wschodniej do głównego budynku przylega wieża o wysokości 17 m. Od strony zachodniej przed 1690 rokiem dobudowano ośmioboczną kaplicę z dekoracją wnętrza. Najbardziej interesującym elementem architektonicznym są arkadowe krużganki filarowe, wbudowane w południową elewację pałacu. Pałac został rozbudowany w XIX wieku. W pałacowej kaplicy, pokrytej fragmentami XVII-wiecznych fresków, znajduje się Izba Muzealna, urządzona przez Poddębickie Towarzystwo Regionalne. Bogato zdobione późnorenesansowymi stiukami sklepienie kaplicy przedstawia herby dawnych właścicieli: Pomian, Grzymała, Rola i Jastrzębiec. W Izbie mieści się stała wystawa obrazująca dzieje Poddębic i okolicy²³.

²³ Opracowane na podstawie: *Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Poddębice na lata 2008-2015*, Poddębice 2008

Rysunek 14 Pałac w Poddębicach

Źródło: <http://poddebice.naszemiasto.pl/>

Na terenie Pęczniewa znajduje się grodzisko stożkowate, które jest pozostałością grodu zamieszanego od drugiej połowy XIII do pierwszej połowy XIV stulecia. Grodzisko to połączone było z nieistniejącym już dzisiaj dworem poprzez długi wał ziemny. Na szczycie grodziska stożkowatego w Siedlątkowie odkryto pozostałości drewnianego gródka rycerskiego. Przypuszcza się, iż ta siedziba rycerska, powstała już w drugiej połowie XIII stulecia i przetrwała do końca XIV lub początku XV w. Z roku 1372 pochodzi wzmianka historyczna wspominająca zamek w Siedlątkowie jako własność rycerza Theiboriusa. Do dnia dzisiejszego przetrwały już tylko niewielkie fragmenty średniowiecznej budowli, wykonane z dębiny, z niewielką piwnicą i śladami pieca. Są to zachowane relikty rycerskiej wieży mieszkalnej. Na terenie grodziska odkryto również kuźnię oraz średniowieczną zbroję rycerską²⁴.

W Sieradzu na uwagę zasługuje Wzgórze Zamkowe, będące pozostałością grodu kasztelańskiego, a następnie książęcego, w którego obrębie w XIII wieku wzniesiono ceglana rotundę; w XIV wieku gród zastąpił murowany zamek królewski (starościński), wielokrotnie rozbudowywany i przebudowywany, rozebrany w końcu XVIII wieku. Przy ulicy Ogrodowej odnaleźć można tzw. Dom Kata – budynek kryjący w sobie relikty XIV-wiecznej baszty i niewielki odcinek miejskiego muru obronnego, zaś u zbiegu ul. Dominikańskiej i Zamkowej, stoi budynek zwany "kamienicą pojagiellońską" - najstarsza kamienica w Sieradzu, powstała w końcu XVI lub na początku XVII wieku, obecnie siedziba Muzeum Okręgowego. Atrakcją dla turystów stanowić będzie również Sieradzki Park Etnograficzny stworzony w

²⁴ ibidem

oparciu o zrekonstruowane z obiekty zagrody wiejskiej pochodzące z różnych miejscowości, ale z zachowaniem układu typowego dla wsi sieradzkiej²⁵.

Rysunek 15 Sieradzki Park Etnograficzny

Źródło: <http://muzeum-sieradz.com.pl/>

Na stałe w kalendarz wydarzeń, odbywających się na terenie gmin powiatu poddębickiego oraz sieradzkiego, wpisały się imprezy o charakterze kulturalno - sportowym. Spotkania przyciągają uczestników zarówno z regionu, jak i całego kraju. Wśród sztandarowych imprez wymienić należy:

- Jarmark Średniowieczny i Turniej Rycerski. Mistrzostwa Polski w Łuczniectwie Tradycyjnym – w ciągu dwóch dni trwania imprezy oglądać można średniowieczne konkurencje turniejowe oraz przedstawione zostaną rodzaje dawnego rzemiosła. W alei straganiarzy wystawione są kramy z wikliną, bursztynem, średniowieczną biżuterią, jadłem i napitkiem. Na polu turniejowym rozgrywane pojedynki rycerskie - indywidualne oraz drużynowe, a także turnieje konne, łucznicze, zapasy i rzut włócznią. Przybyli mogą zwiedzić średniowieczne obozowisko, zobaczyć uzbrojenie rycerzy z przełomu XIV i XV w.

²⁵ <http://muzeum-sieradz.com.pl/>

- Sieradzkie Wrota Czasu – impreza plenerowa w konwencji średniowiecznej. Widzowie obejrzyć mogą rekonstrukcje walk rycerskich, pokazy konne, czy inscenizację przyjazdu posłów krzyżackich.
- Indiańskie Lato w Uniejowie – „Święto Alei im. Sat-Okha” – Indiańskie Lato to przede wszystkim spotkanie z kulturą indiańską, głównymi atrakcjami są: pokazy tańców indiańskich POW WOW, konkursy taneczne z udziałem publiczności, indiańskie gry i zabawy dla dzieci i dorosłych (strzelanie z łuku, zwijanie żółwi, strzelanie z indiańskiej dmuchawki, rzut na róg, rzut włócznią), wioska indiańska, jarmark rękodzieła indiańskiego.
- Boże Ciało w Spycimierzu – kwietne dywany odbywające się w oddalonej o 3 km od Uniejowa wiosce Spycimierz. Wieś ta słynie z oryginalnej, w skali krajowej tradycji przygotowywania kwiatowych dywanów podczas uroczystości Bożego Ciała.
- Regaty o Błękitną Wstęgę Zalewu Jezioro - impreza na stałe wpisana w lipcowy kalendarz żeglarskiej rozrywki, rozgrywana w klasach: katamaran, omega, open, optymista.

Rysunek 16 Regaty o Błękitną Wstęgę Zbiornika Jezioro

Źródło: <http://www.ktw.gimwarta.pl/>

- Ogólnopolski Bieg Do Gorących Źródeł – bieg na 10 km promujący Uniejów i jego lecznicze wody geotermalne. Trasa przebiega uliczkami miasteczka, malowniczymi alejkami zespołu zamkowo-parkowego, obok XIV-wiecznego zamku i kompleksu termalno-basenowego. W imprezie biorą udział biegacze z kraju i zagranicy.
- Regionalny Turniej Piłki Nożnej Olimpiad Specjalnych – kilkudniowe zawody z udziałem osób niepełnosprawnych z regionów: Śląskiego, Kujawsko - Pomorskiego, Mazowieckiego i Łódzkiego.
- Mistrzostwa Karate Fudokan – impreza ma charakter ogólnopolski.
- Otwarte Mistrzostwa Miasta Sieradz – impreza sportowa dla miłośników kajakarstwa.

Rysunek 17 Otwarte Mistrzostwa Miasta Sieradza

Źródło: <http://www.pzkaj.pl/>

- Regionalne Święto Ryby w Pęczniewie – impreza plenerowa promująca potrawy przyrządzone z lokalnych ryb. W programie przewidziano również atrakcje w postaci mistrzostwa w grillowaniu ryb metodą tradycyjną jak również w specjalnych grilo-wędzarniach zwanych popularnie lokomotywami.

Wszystkie wyżej wymienione wydarzenia charakteryzują się dużą spójnością tematyczną oraz konkretnym umiejscowieniem w czasie i przestrzeni. Typowa dla tych produktów niecodziennosc oraz cykliczność stanowi dla turysty dodatkowy atut swoistej „wyjątkowości”. Wydarzenia te mogą stać się częścią składową produktu turystycznego – obszaru turystycznego doliny rzeki oraz zbiornika Jeziorsko.

Istotną rolę w organizowaniu życia kulturalnego i społecznego na terenie gmin i powiatów położonych wokół zbiornika Jeziorsko odgrywają organizacje pozarządowe. Stanowią one ogromny potencjał, który warto wykorzystać w rozwoju sektora turystycznego, biorąc pod uwagę ich możliwości kooperacyjne oraz szerokie pole oddziaływania. Do najistotniejszych organizacji, które mogą być potencjalnymi partnerami samorządów w działaniach ukierunkowanych na rozwój turystyczny należą:

- **Lokalna Grupa Działania „Przymierze Jeziorsko”** – działające od 2006 roku stowarzyszenie skupia w swoich ramach pięć gmin położonych nad rzeką Wartą i zbiornikiem Jeziorsko: Burzenin, Sieradz, Wartę, Pęczniew z województwa łódzkiego. Cele jakie stawia przed sobą Stowarzyszenie zdeterminowane są poprzez obecność w granicach działania LGD jednego z największych w kraju sztucznych zbiorników wodnych, malowniczo położonej rzeki oraz położonego w południowej części zbiornika rezerwatu ornitologicznego. W ramach swojej działalności stowarzyszenie m.in. wydaje foldery tematyczne dotyczące atrakcji

turystycznych regionu, realizuje projekty szkoleniowe (np. na przewodnika turystycznego), przyznaje środki na rozwój: aktywności społecznych; turystyki i rekreacji na swoim obszarze; promowanie, zachowanie, odtworzenie, zabezpieczenie lub oznakowanie cennego, lokalnego dziedzictwa krajobrazowego i przyrodniczego, w szczególności obszarów objętych poszczególnymi formami ochrony przyrody, w tym obszarów Natura 2000; zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego; inicjowanie powstawania, przetwarzania lub wprowadzania na rynek produktów i usług, których podstawę stanowią lokalne zasoby, tradycyjne sektory gospodarki lub lokalne dziedzictwo, w tym kulturowe, historyczne lub przyrodnicze, zwanych dalej „produktami lub usługami lokalnymi”, albo podnoszenie jakości takich produktów lub usług; wykorzystanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w celu poprawienia warunków prowadzenia działalności kulturalnej lub gospodarczej, w tym polegającej na wynajmie pokoi w gospodarstwie rolnym, z wyłączeniem działalności rolniczej²⁶.

- Klub Turystyki Wodnej Warta – powstał w 1985 r., wywodząc się z sekcji kajakowej, istniejącej przy miejscowym oddziale PTTK. Klub propaguje sporty żeglarskie. Od 1995 roku organizuje regaty *"O Błękitną Wstęgę Zalewu Jeziorsko"*. Zawody stały się jednym z największych przedsięwzięć turystycznych regionu, skutecznie wpływając na jego pozytywne postrzeganie, promocję i rozwój. Działalność klubu uświadomiła wielu ludziom turystyczne wartości gminy Warta oraz uwrażliwiła na szerszy niż dotychczas sposób myślenia o popularyzacji regionu. Sprawna organizacja regat, profesjonalizm i upór realizacyjny zostały docenione m.in. na największych w Polsce targach żeglarskich „Boatshow” w Poznaniu²⁷.
- Towarzystwo Przyjaciół Miasta i Rzeki Warty - zasadniczym celem stowarzyszenia jest kultywowanie wiedzy o mieście, jego historii i zabytkach, o sławnych mieszkańcach i o współczesnych osiągnięciach. Ma ono służyć rozwojowi kulturalnemu i gospodarczemu, utrzymywać kontakty z dawnymi obywatelami, skupiać i łączyć społeczników, którzy kochają to miasto i chcą coś dla niego zrobić. Realizacja tych zamierzeń gwarantowana jest przez współdziałanie z Miejsko Gminnym Ośrodkiem Kultury w Warcie²⁸.
- Polskie Towarzystwo Turystyczno – Krajoznawcze w Warcie - zajmuje się organizacją wycieczek do bliskich i odległych zakątków naszego kraju, upamiętnianiem ważnych wydarzeń historycznych i znanych Polaków, rozwijaniem lokalnej turystyki, wiedzy o tutejszych zabytkach i przyrodzie. Przeprowadza również szkolenia z zakresu turystyki i krajoznawstwa, kursy dla organizatorów turystyki. Od samego początku działalność oddziału związana jest

²⁶ <http://www.przymierzejeziorsko.pl/>

²⁷ <http://www.ktw.gimwarta.pl/>

²⁸ <http://gimwarta.pl/>

z pobliską rzeką. Organizowane są spływy kajakowe, biwaki nad rzeką oraz egzaminy na karty pływackie²⁹.

- Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze. Oddział w Sieradzu – zajmuje się organizacją rajdów, konkursów, wystaw, oraz wydawaniem kwartalnika „Na Sieradzkich Szlakach”³⁰.
- Koło PZW „Sandacz” i „Jeziorsko” w Warcie – organizują zawody wędkarskie w różnych dyscyplinach i terminach, w celu krzewienia idei zdrowej rywalizacji sportowej połączonej z szeroko rozumianym kontaktem z naturą. Do dyspozycji wędkarzy pozostaje rzeka Warta, starorzecza, stawy rybne i przede wszystkim zbiornik Jeziorsko, bogaty w karpie, sumy i mnóstwo innych gatunków. Dodatkowo koła dysponują własnym akwenem łowieckim, który jest corocznie zarybiany z własnych funduszy i przeznaczony tylko dla członków³¹.
- Stowarzyszenie Agroturystyczne Ziemi Poddębickiej – organizacja zrzeszająca gospodarstwa z terenu powiatu poddębickiego oferujące noclegi, regionalne potrawy oraz różnorodne propozycje spędzenia wolnego czasu³².
- Stowarzyszenie „MY-DLA PĘCZNIEWA”.
- Stowarzyszenie „Bieg nad Jeziorskiem” (gmina Pęczniew) – celem stowarzyszenia jest popularyzacja biegania jako najprostszej formy ruchu, a także promocja unikatowych walorów krajobrazowych Zbiornika Jeziorsko i gminy Pęczniew wśród amatorów sportu całego kraju³³.
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Brzeg (gmina Pęczniew).
- Kluby i stowarzyszenia sportowe: Kajakowy Klub Sportowy – Sieradz „KKS-SIERADZ”, Klub Sportowy „WARTA”, „ŻEGLINA” w Sieradzu, Sieradzkie Stowarzyszenie Sportowe "WSPÓLNOTA".
- Centrum Promocji i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich OPUS (o/Sieradz) – oddział łódzkiego stowarzyszenia wspierającego tworzenie struktur pozarządowych w terenie. Głównym celem stowarzyszenia jest animowanie aktywności ludzi, grup i wspieranie rozwoju organizacji³⁴.
- Fundacja wspierania i promowania polskiej wsi w Sieradzu.
- Lokalne Ochotnicze Straże Pożarne i Koła Gospodyń Wiejskich.

²⁹ ibidem

³⁰ <http://pbp.sieradz.pl/>

³¹ ibidem

³² Strategia Rozwoju Gminy Poddębice na lata 2013 - 2020

³³ <http://biegnij.com/event/2034,II+Bieg+nad+Jeziorskiem>

³⁴ <http://www.opus.org.pl/>

Infrastruktura i usługi turystyczne w obszarze zbiornika Jeziorsko (zasoby strukturalne)

Infrastruktura transportowa i dostępność komunikacyjna

Na układ drogowy Gminy Pęczniew składają się:

1. droga wojewódzka nr 478 relacji Rzymско – Krępa umożliwiającą połączenie komunikacyjne Kalisza i Turku z Poddębicami,
2. drogi powiatowe o łącznej długości ok 53 km na terenie Gminy:
 - Siedlątków – Księżę Młyny – Dzierżazna,
 - Księżę Młyny – Porczyny,
 - Pęczniew – Siedlątków,
 - Księża Wólka - Kolonia Popów,
 - Niemysłów / Borki Drużbińskie – Rzechta Drużbińska,
 - Drużbin – Wola Pomianowa – Poddębice,
 - Drużbin – Charchów Pański – Bratków Dolny,
 - Pęczniew – Kol. Kręczyński – Dybów – Rzechta,
 - Brodnia – Lubola,
 - Pęczniew – Lubola – Brzeg,
 - Pęczniew – Rudniki – Zadzim,
 - Lubola - Ferdynandów – Rzeczycza.
3. drogi Gminne o łącznej długości 40,462 km.:

Tabela 9. Drogi gminne

Numer	Relacja	Długość w km	Rodzaj nawierzchni
111006E	(Porczyny) gr.gm. Poddębice-Wola Pomianowa - gr.gm. Zadzim (Charchów Pański)	1,816	żwir/natur.grunt
111101E	Księżę Młyny-Księżą Wólka	4,103	asfalt (1,04 km) żwir/natur.grunt (pozostała)
111102E	Pieńki-Suchorzyn-Drużbin	4,098	asfalt (1,81 km) żwir/natur.grunt (pozostała)
111103E	Suchorzyn-Dybów	0,872	żwirowa
111104E	Pęczniew-Dąbrowa Nowa –Rudniki	1,744	asfalt
111105E	Brzeg-Szklanki-Brodnia-Dąbrowa Lubolska	6,664	asfalt (3,7 km) żwir/tłuczeń (pozostała)
111106E	Brzeg-Szklanki-Jadwiczna	2,282	asfalt
111107E	(Kolonia Kraczyński)-dr.pow.nr 1700E-dr.pow.3712 E	0,451	asfalt
111108E	Kolonia Popów-Zbiornik Jeziorsko	0,934	asfalt
111259E	(Wola Flaszczyna)-gr.gm.Zadzim-Przywidz-gr.gm.Zadzim-(Grabina)	5,562	asfalt
114459E	(PierzchniaGóra)gr.gm.Warta-Jadwiczna-Ferdynandów-Rudniki-gr.gm.Zadzim(Rzechta)	10,807	żwir/tłuczeń/natur.grunt (pozostała) asfalt (3,075 km)

Numer	Relacja	Długość w km	Rodzaj nawierzchni
114461E	(Rossoszycza)-gr.gm.Warta-Jadwichna	0,985	natur.grunt
111109E	Zbiornik Jeziorsko-Popów-Siedlątków	2,315	asfalt (0,600 km); żwir/tłuczeń/natur.grunt (pozostała)
111110E	Pęczniew, ul. Sportowa	0,470	żwir/tłuczeń/natur.grunt

Źródło: Dane Urząd Gminy Pęczniew

Zdecydowana większość wymienionych dróg ma stan nawierzchni niezadowalający, szczegółowy opis inwestycji drogowych znajduje się w opisie celu strategicznego 2.

Komunikacja publiczna realizowana jest przez autobusową komunikację PKS i prywatne przewozy (bus), która stanowi podstawowy środek lokomocji dla mieszkańców Gminy. Przez Gminę Pęczniew nie przebiegają linie kolejowe.

Do najważniejszych inwestycji drogowych w powiecie poddębickim, które powinny być podjęte jak najszybciej należą:

Zygry - Małyń nr drogi 3724
(670 m)
Zygry – Lichawa nr 3725
(3 510 m)
Zygry – Zalesie nr 3722
(950 m)
Zadzim – Zalesie nr 3720
(5 950 m)

Pęczniew – Zadzim nr 3712
(8 700 m)

Brzeg – Pęczniew nr 1700E
(8 700m) droga wraz ze
ścieżką rowerową

Pęczniew – Siedlątków nr
3712 (5 200 m) droga wraz ze
ścieżką rowerową (6 800)

Źródło: Dane Starostwa Powiatowego w Poddębicach

Drogi w Gminie Pęczniew wymagające niezwłocznego remontu:

- Brzeg – Szklanki – Brodnia – Dąbrowa Lubolska nr 111105E
- Popów – Pieńki
- Siedlątków – do drogi wojewódzkiej
- Kolonia Popów – Zbiornik Jeziorsko nr 111108E
- Ulica Wodna

Tabela 10. Pomiar ruchu pojazdów na drodze Siedlątków – Pęczniew, 12 godzinny, przez 3 dni, w obu kierunkach:

Rodzaje pojazdów	Ilość pojazdów				średnio
	6:00 – 10:00	10:00 – 14:00	14:00 – 18:00	Razem dzień	
Rowery	23	25	15	63	71
	23	41	22	86	
	23	20	20	63	
Motocykle i motorowery	1	2	5	8	4
	0	1	0	1	
	0	2	5	4	
Samochody osobowe i mikrobusey	49	58	49	156	132
	35	38	34	107	
	49	50	35	134	
Lekkie samochody ciężarowe (dostawcze)	19	13	14	37	32
	11	11	7	29	
	13	5	12	30	
Samochody ciężarowe bez przyczep	8	4	10	22	14
	2	2	3	7	
	3	4	5	12	
Pojazdy wieloczlone (z przyczepami lub naczepami)	3	3	2	8	4
	1	1	1	3	
	2	0	0	2	
Autobusy	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	
	0	0	0	0	
Ciągniki rolnicze	27	29	21	75	60
	10	8	9	27	
	28	16	38	82	
Pojazdy zaprzęgowe	0	0	0	0	1
	0	1	1	2	
	0	1	0	1	
Pojazdy OGÓŁEM					318

Źródło: Wstępne Studium Wykonalności Projektu „Zagospodarowanie turystyczne rzeki Warty oraz Zbiornika Jeziorsko”

Na układ drogowy Gminy Warta składają się:

1. droga krajowa o łącznej długości 19,6 km - odcinek drogi krajowej Nr 83 relacji Turek - Sieradz, klasy głównej;
2. drogi wojewódzkie o łącznej długości 33 km (w tym droga wojewódzka Nr 710 relacji Błaszki - Łódź, klasy głównej o długości 24,1 km, oraz droga wojewódzka Nr 479 relacji Dąbrówka - Sieradz, klasy głównej o długości 8,9 km);
3. drogi powiatowe o łącznej długości 69,87 km na terenie Gminy z tego na terenie Miasta 13,79 km;

Tabela 11. Drogi powiatowe

Numer drogi	Nazwa drogi	Długość w km	Długość w km na terenie Miasta
1700E	Glinno - Włyń - Kamionacz	10,5	
1741E	Kaszew - Maszew	3,3	
1742E	Goszczanów - Jeziorsko	4,5	
1739E	Świnice Kaliskie - Kraków	1,8	
1737E	Chlewo - Warta ul. Cielecka	8,4	1,7
1744E	Poradzew - Tądów Górny	5,2	
1745E	Poprężniki - Cielce	1,3	
1736E	Poddębina - Ustków - Cielce	7,3	
1735E	Cielce - Zielęcín - Góra - Kalinowa	9,2	
1734E	Kalinowa Głaniszew - Warta ul. Kaliska	1,6	4,1
1723E	Słomków Mokry - Bartochów	4,0	
1719E	Słomków - Suchy - Baszków	2,8	
1713E	Baszków - zbiorcza	2,9	
1787E	Warta ul. Zachodnia, ul. Przedwiośnie		0,9
1788E	Warta ul. Kościuszki		0,7

Źródło: Dane Urzędu Miasta i Gminy Warta

4. drogi Gminne o łącznej długości 93,33 km - stan sieci dróg Gminnych określany jest jako dobry lub dostateczny.

Tabela 12. Drogi gminne

Numer	Relacja	Długość w mb	Stan
DG114408E	Klonówek - Zaspy Kol.	3175	dobry
DG114451E	Justynów - Zaspy Miłkowskie	3990	dostateczny
DG114452E	Maszew - Ostrów warecki - Zb. Jeziorsko	3485	dostateczny
DG114406E	Zadąbrów - Wiatraczyska	1120	dobry
DG114453E	Ustków - Tomisławice	2678	dobry
DG114412E	Socha granica gminy Goszczanów	1780	dostateczny
DG114467E	Góra granica gminy Błaszki	2690	dobry
DG114357E	Gać Warcka - granica Gminy	1631	dostateczny
DG114358E	Gać Warcka - granica Gminy	790	dostateczny
DG114468E	Raczków - granica Gminy	1955	dostateczny
DG114457E	Warta - Gołuchy	3788	dostateczny

Numer	Relacja	Długość w mb	Stan
DG114458E	Glinno - Kolonia Glinno	2865	dostateczny
DG114459E	Pierzchnia Góra - granica Gminy	3790	dostateczny
DG114459E	Włyn - Polesie - Józefów Wiktorów - Lasek	4255	dobry
DG114460E	Józefka - Rossoszyca	6375	dobry
DG114461E	Lasek - Rossoszyca granica Gminy	5645	dobry
DG114464E	Rożdżały - granica gminy Szadek	3654	dobry
DG114463E	Droga przez Miedze Nowe	2125	dobry
DG114462E	Rożdżały - Raszelki	2100	dostateczny
DG114465E	Kamionacz - Miedźno	4730	dobry
DG114466E	Zielęcín Mały - granica Gminy	1155	dostateczny
DG114454E	Socha - Kolonia Socha	501	dostateczny
DG114410E	Poradzew (gmina Goszczanów) - Kolonia Socha		dobry
DG114407E	Poddebina - granica Gminy	986	dobry
DG114455E	Ustków - Morgi		dobry
DG114456E	Czartki Wielkie - Witów - Warta		dostateczny

Źródło: Dane Urzędu Miasta i Gminy Warta

Z w/w dróg gminnych 23,33 km (33,55%) stanowią drogi gruntowe. Drogi o nawierzchni bitumicznej obejmują około 14,03 km (20,17%), o nawierzchni tłuczniowej około 13,01 km (18,71%), zaś o nawierzchni żwirowej ponad 19,17 km (27,57%). Wszystkie ww. drogi gminne mają klasę dróg lokalnych. Ponadto na terenie Miasta istnieją 64 ulice posiadające status dróg gminnych o łącznej długości 31,34 km. Są to:

Tabela 13. Ulice o statusie dróg gminnych

Ulica:	Stan drogi
Nr 114504E - ul. Kowalówka	dostateczny
Nr 114501E - ul. Akacyjowa, ul. Lipowa i ul. Południowa	dostateczny
Nr 114502E - ul. Cezarego Baryki i ul. Jagiellońska	dobry
Nr 114503E - ul. Bukowa	dostateczny
Nr 114505E - ul. Cegielniana	dostateczny
Nr 114505E - ul. Długa	dobry
Nr 114506E - ul. Piekarska, ul. Garbarska i ul. Parkowa	dobry
Nr 114507E - ul. Garncarska	dobry
Nr 114508E - ul. Głęboka	dostateczny
Nr 114509E - ul. Głowackiego Bartosza	dobry
Nr 114510E - ul. Górna	dobry
Nr 114511E - ul. Graniczna i ul. Jaśminowa	dostateczny
Nr 114512E - ul. Kaszyńskiego i ul. Misjonarska	dobry
Nr 114513E - ul. Kasztanowa	dostateczny
Nr 114514E - ul. Klasztorňa i ul. Prefektoralna	dostateczny
Nr 114515E - ul. Klonowa	dostateczny
Nr 114516E - ul. Konfederatów Barskich	dobry
Nr 114517E - ul. Kosynierów, ul. Zamłynie i ul. 3 Pułku Strzelców Konnych,	dobry
Nr 114518E - ul. 700-Lecia	dobry
Nr 114519E - ul. Łukowa i ul. Szymańskiego	dostateczny
Nr 114520E - ul. Krótka, ul. Targowa i ul. Ogrodowa	dostateczny
Nr 114521E - ul. Piaskowa	dostateczny
Nr 114522E - ul. Popioły	dostateczny
Nr 114523E - ul. Powstania Listopadowego	dobry
Nr 114524E - ul. Północna	dostateczny
Nr 114525E - ul. Promień	dostateczny
Nr 114526E - ul. Przechodnia	dostateczny

Ulica:	Stan drogi
Nr 114527E - ul. Judyma	dostateczny
Nr 114528E - ul. Oksińskiego	dostateczny
Nr 114529E - ul. Róży	dobry
Nr 114530E - ul. Świętojańska	dobry
Nr 114531E - ul. Wiśniowa	dostateczny
Nr 114532E - ul. Terenowa	dostateczny
Nr 114533E - ul. Wierna	dostateczny
Nr 114534E - ul. Włosciańska	dobra
Nr 114535E - ul. Zmierzch	dostateczny
Nr 114536E - Plac Wł.Reymonta	dobry
Nr 114543E - Andrychiewicza	dostateczny
Nr 114537E - Barska	dostateczny
Nr 114541E - Cwendrycha	dostateczny
Nr 114544E - Deczyńskiego	dobry
Nr 114542E - Kaleniewicz	dostateczny
Nr 114547E - Koźmińska	dostateczny
Nr 114546E - Paszkowskiego	dobry
Nr 114505E - Raclawicka	dobry
Nr 114545E - Sadowa	dostateczny
Nr 114543E - Szukalskiego	dostateczny
Nr 114502E - Świętokrzyska	dostateczny
Nr 114540E - Tarnowskiego	dostateczny
Nr 114538E - Wolności	dobry
Nr 114539E - Zapomnienie	dostateczny

Źródło: Dane Urzędu Miasta i Gminy Warta

Komunikacja publiczna realizowana jest przez autobusową komunikację PKS, która stanowi podstawowy środek lokomocji dla mieszkańców Gminy. Warta połączona jest bezpośrednio z sześcioma miastami: Błaszczkami, Dobrą, Łodzią, Poddębicami, Sieradzem i Turkiem. Przez Gminę Warta nie przebiegają linie kolejowe, istnieją jednak plany odgałęzienia linii trasy Warszawa - Łódź – Poznań, uzależnione jest to od terminu budowy kolei dużych prędkości. W granicach Gminy znajdują się dwa mosty z tego jeden na rzece Warcie w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 710 w Warcie i drugi w ciągu drogi wojewódzkiej nr 479 na rzece Pichnie.

Priorytetowe odcinki dróg powiatowych w Powiecie Sieradzkim wymagające przebudowy w najbliższym czasie:

- Goszczanów – Warta: Etap I Goszczanów - Poprężniki; Etap II Poprężniki – Warta
- Włyń – Glinno nr 1700E
- Męka – Włyń nr1700E

Odcinki dróg w Gminie Warta wymagające przebudowy w najbliższym czasie :

- Ulica Tarnowskiego
- Warta – Włyń
- Jeziorsko – Ostów Warcki

Infrastruktura wodno-kanalizacyjna, gospodarka odpadami, ochrona środowiska

Infrastruktura wodno – kanalizacyjna

Według danych GUS z 2014 procent ludności Gminy Pęczniew korzystający z instalacji wodociągowej wynosił 99,7% ogółu ludności. Długość sieci wodociągowej wynosi 103 km. Woda produkowana w ramach wodociągu jest dobrej jakości, zarówno pod względem bakteriologicznym jak i fizyko - chemicznym.

W ramach inwestycji w 2011 r. wybudowano również sieć wodociągową we wsi Borki Drużbińskie oraz wykonano remont oczyszczalni ścieków w Pęczniewie.

Sieć kanalizacyjna zlokalizowana na terenie Gminy Pęczniew obejmuje 0,9 km, a ludność korzystająca z instalacji kanalizacyjnej w roku 2014 wynosiła 245 mieszkańców. Sieć kanalizacyjna liczy 10 przyłączy - głównie obiekty miejskie. W pozostałych obszarach Gminy ścieki odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych i wywożone do punktu zlewowego.

Władze Gminy planują rozwiązanie w kwestii gospodarki ściekowej poprzez wybudowanie kanalizacji sieciowej i oczyszczalni ścieków w miejscowościach o zwartej zabudowie. Na pozostałych obszarach Gminy, szczególnie w obszarach o rozproszonej zabudowie, gospodarka ściekowa realizowana jest w oparciu o przydomowe oczyszczalnie ścieków lub szczelne zbiorniki bezodpływowe.

Na terenie Gminy i Miasta Warta w 2014 roku długość sieci wodociągowej wynosiła 247,2 km, a korzystało z niej 98% ludności. Jeśli chodzi o długość sieci kanalizacyjnej, to wynosi ona 14,4 km i korzysta z niej 20,1% mieszkańców. Miasto Warta zaopatrywane jest w wodę poprzez stację wodociągową w Małkowie i w Warcie, natomiast źródłem zaopatrzenia w wodę są podziemne wody występujące w utworach górnio - kredowych i jurajskich. Badania wody wykonywane w ramach

monitoringu potwierdzają, że woda produkowana przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji jest zarówno pod względem bakteriologicznym, jak i fizyko – chemicznym dobrej jakości

Gospodarka odpadami

Składowisko odpadków w Dylowie przyjmuje odpady z terenu gminy Pęczniew wywożone przez firmę Przewóz Ładunków i Wywóz Nieczystości Wiesław Strach. W przypadku Miasta i Gminy Warta odpady wywożone są do Zakładu Utylizacji i Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych „Orli Staw” w Prażuchach Nowych, który powstał w ramach projektu Związku Komunalnego Gmin „Czyste miasto, czysta gmina”. Gmina Warta jest jednym z jego członków, natomiast głównym jego celem jest opracowanie i realizacja programu polegającego na kompleksowym, zgodnym z wymogami Unii Europejskiej, rozwiązaniu problemu gospodarki odpadami komunalnymi.

Ochrona środowiska:

W przypadku ochrony środowiska w Gminie Pęczniew szczególną uwagę należy zwrócić na czynniki naturalne. Wichury, nawałnice, gradobicia i powodzie stanowią zagrożenie, jednak nie występują ze wzmożoną częstotliwością, która wymaga podjęcia specjalnych działań zapobiegawczych. Istotnymi zagrożeniami dla Gminy jest również nadmierne zakwaszenie i zubożenie gleb w składniki pokarmowe oraz susza glebowa. Zagrożenie stanowią również czynniki antropogeniczne – wynikające z działalności człowieka, związane z wykorzystaniem i przetwarzaniem zasobów. Najważniejsze zagrożenia dla środowiska związane z działalnością osadniczą to niedostateczny rozwój systemu zbiorowego odprowadzania ścieków, brak sieci kanalizacyjnej oraz spełniających wymagania ochrony środowiska systemów oczyszczania ścieków, system zbierania i odprowadzania wód odpadowych, emisja zanieczyszczeń do atmosfery związana z wykorzystaniem węgla jako głównego paliwa do wytwarzania ciepła w gospodarstwach domowych zaopatrywanych z indywidualnych systemów grzewczych, transport drogowy, emisja spalin, generowanie hałasu, degradacja walorów przyrodniczych i krajobrazowych, odpady porzucane na dzikich wysypiskach, rolnictwo, a w szczególności zanieczyszczenia obszarowe związane z niewłaściwą gospodarką nawozami mineralnymi oraz zanieczyszczenia niewłaściwego przechowywania nawozów i sianokiszonek.

Głównymi priorytetami w obszarze ochrony środowiska wg zapisów Programu Ochrony Środowiska Gminy Pęczniew są:

W zakresie ochrony przyrody:

- ochrona obszarów cennych przyrodniczo,
- ochrona dolin rzecznych,
- zachowanie istniejących powierzchni leśnych.

W zakresie ochrony wód:

- modernizacja systemu zaopatrzenia ludności w wodę,
- zapewnienie najwyższej jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków.

W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego:

- zmniejszenie emisji niskiej,
- stosowanie energooszczędnych technologii i termomodernizacja budynków,
- zmniejszenie emisji komunikacyjnej.

W zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym:

- zmniejszenie negatywnego oddziaływania hałasu komunikacyjnego na człowieka i środowisko,
- rozpoznanie terenów zagrożonych niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym.

W zakresie ochrony powierzchni ziemi:

- zapewnienie dotrzymania standardów jakości gleb na terenie Gminy.

W zakresie edukacji ekologicznej:

- kontynuacja edukacji ekologicznej mieszkańców.

Zgodnie z nowymi zasadami segregacji odpadów komunalnych na terenie Gminy, wszystkie odpady ulegające biodegradacji należy kompostować we własnym zakresie na terenie swojej nieruchomości, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, chemikalia, zużyte akumulatory, ogniwa i baterie galwaniczne, odbierane będą dwa razy w roku w specjalnie utworzonych punktach. Farby, lakiery

i inne chemikalia należy przekazywać do placówek prowadzących ich sprzedaż. Jeśli chodzi o odpady pochodzące z remontów, rozbiórek i innych prac budowlanych, należy się ich pozbywać na własny koszt za pośrednictwem firmy posiadającej zaświadczenie o wpisie do działalności regulowanej.

Z uwagi na brak rozwiniętego przemysłu ciężkiego i związanych z nim źródeł zanieczyszczenia powietrza, w Gminie i Mieście Warta, istotny wpływ na jakość powietrza może mieć transport zanieczyszczeń gazowych głównie z Konina. Zakłady produkcyjno – usługowe zlokalizowane na terenie Gminy nie stanowią zagrożenia dla jakości powietrza, jednak podobnie jak w gminie Pęczniew źródłami zanieczyszczeń są gospodarstwa indywidualne ogrzewane węglem oraz mniejsze zakłady produkcyjne, punkty usługowe i handlowe. Do najważniejszych czynników wpływających na poziom hałasu komunikacyjnego jest natężenie ruchu i transport ciężki, stan techniczny pojazdów, nawierzchni dróg oraz organizacja ruchu drogowego. Największe nasilenie występuje wzdłuż drogi krajowej nr 83.

Baza noclegowo-gastronomiczna

Wymaganiem elementem dla zrównoważonego rozwoju turystyki jest posiadanie rozbudowanej bazy noclegowo – gastronomicznej o zróżnicowanym standardzie. Bliskość dużych ośrodków miejskich powoduje napływ turystów o różnych możliwościach finansowych. W przypadku turystów mniej zamożnych z uwagi na atrakcyjność środowiskową baza agroturystyczna powinna się dalej rozwijać. Wśród obecnych gospodarstw agroturystycznych na terenie powiatu poddębickiego wymienić należy:

- "Owczarenka" Bałdrzychów 44a, Poddębice. Jest to typowe gospodarstwo rolne o powierzchni ponad 20 hektarów. W jego skład wchodzi pola orne, łąki, fragment lasu oraz ogrody kwiatowy i warzywny. Znajduje się w nim 9 miejsc noclegowych z węzłem sanitarnym, w budynku murowanym, dostępnych przez cały rok. Gospodarze oferują możliwość wyżywienia (obiady) oraz podczas wakacji fachową opiekę nad dziećmi w wieku 3-12 lat. Dodatkowo gościom oferowane są własne produkty żywnościowe, takie jak nabiał, mięso i wędliny, warzywa, przetwory, produkty cukiernicze, miód i inne produkty pszczelarskie, nalewki oraz soki, natomiast specjalnością gospodarstwa jest ser owczy, a także baranina i smalec domowy. Do dyspozycji gości jest miejsce na grill i ognisko, plac zabaw dla dzieci, jest również możliwość wypożyczenia rowerów i podstawowego sprzętu wędkarskiego.
- "Tartak" Brudnów II 11 oraz Brudnów Stary 5, 99-205 Dalików. Jest to gospodarstwo agroturystyczne czynne przez cały rok. W zależności od pory roku oferuje m.in. ogniska, grill, biesiady pod gruszą i nad wodą, wędkowanie, wycieczki rowerowe i wyprawy samochodowe po okolicy. Jest gospodarstwem nastawionym na uprawę roli, na jego obszar składają się pola orne, łąki, fragment lasu, sad oraz ogrody: warzywny i kwiatowy. Jest tu również niewielki zarybiony staw z miejscem na ognisko. Łącznie znajduje się 18 miejsc dla gości w pokojach z łazienkami oraz telewizorami, do dyspozycji znajduje się w pełni wyposażona kuchnia, pralka oraz komputer z dostępem do Internetu. Istnieje również możliwość wynajęcia rowerów

(w tym tandemu), a także przyjazdu z własnym namiotem lub przyczepą kempingową. Właściciele oferują opcję z wyżywieniem przygotowane z ekologicznych produktów własnego wyrobu. Na terenie gospodarstwa znajdują się udogodnienia dla podróżujących Łódzkim Szlakiem Konnym im. „Hubala”, w tym hotel dla koni. Na miejscu znajduje się sklep spożywczo – monopolowy, natomiast w niedużej odległości kompleks stawów rybnych w Sarnowie.

- Kraczynki 6, Pęczniew. Gospodarstwo przyjmuje gości przez cały rok, oferuje 16 miejsc noclegowych w domu gospodarzy oraz całodzienne wyżywienie na wcześniejsze zamówienie. Istnieje możliwość zakupu domowych produktów, w tym koziego mleka, owoców i warzyw. Do dyspozycji gości jest miejsce na ognisko lub grill oraz plac zabaw dla dzieci. Wieś znajduje się w odległości około 2 km od Zbiornika Jeziorsko.
- "Stajnia Katarzynka", Borki Lipkowskie, Poddębice. Jest to gospodarstwo zajmujące się głównie hodowlą koni, a funkcję agroturystyczną sprawuje sezonowo - od początku maja do końca października. Gościom oferuje noclegi w przyczepach kempingowych i namiotach wojskowych. Jest nastawione w szczególności na wypoczynek dzieci i młodzieży - głównie organizuje obozy jeździeckie w niewielkich grupach. Dla grup oferuje pełne całodzienne wyżywienie. W skład gospodarstwa wchodzi łąki i lasy, oprócz koni hoduje się tu drób i zwierzęta domowe. Na miejscu znajdują się: miejsce na ognisko i grill, altana, plac zabaw dla dzieci. Miłośnikom jeździectwa "Stajnia Katarzynka" oferuje naukę jazdy konnej zarówno dla dzieci, jak i dorosłych, początkujących i zaawansowanych, jazdę wierzchem i w siodle, na lonży, padoku i w terenie, a także hipoterapię. Na terenie gospodarstwa znajduje się stajnia, padok, otwarta ujeżdżalnia, hotel i punkt postojowy dla koni z możliwością zakupu paszy oraz opieki weterynaryjnej. Stajnia organizuje również imprezy okolicznościowe i integracyjne dla miłośników koni oraz zawody dla amatorów.
- „Stadnina Koni Huculskich”, Madaje Stare, Dalików. Gospodarstwo zajmuje się hodowlą koni rasy huculskiej, hodowane tu konie objęte są Programem Ochrony Rezerw Genetycznych. W ofercie agroturystycznej posiada 10-12 miejsc noclegowych w komfortowych i przytulnych, murowanych i drewnianych budynkach gospodarczych, zaadaptowanych na potrzeby turystyczne. Jest obiektem działającym przez cały rok. Oferuje zdrową żywność i wyroby ekologiczne - posiada certyfikat gospodarstwa ekologicznego. Stadnina dysponuje szeroką ofertą dla miłośników jeździectwa, zarówno dla początkujących jak i zaawansowanych, począwszy od nauki jazdy konnej, jazdy na lonży i na padoku po terenową jazdę konną dla zaawansowanych. Posiada własną stajnię i ujeżdżalnię, oferuje wycieczki wozem konnym i bryczką, organizuje również różnorodne imprezy dla miłośników jeździectwa, a zimą - kuligi. Na terenie obiektu znajduje się zarybiony staw wypożyczenia podstawowego sprzętu wędkarskiego, łódek i kajaków; altana i mini-boisko sportowe. Goście mogą wypożyczyć rower, rozbić własny namiot lub postawić przyczepę kempingową.
- "Topola" - Brodnia, Pęczniew. Gospodarstwo agroturystyczne jest czynne sezonowo - od początku maja do końca września. Oferuje 15 miejsc noclegowych w nowo wyremontowanym

budynku, z możliwością całodziennego .Na miejscu istnieje również możliwość zakupu mleka, warzyw i owoców. Można skorzystać z rowerów, jest również miejsce na ognisko i grill. Do brzegu Zbiornika Jeziorsko jest tylko 200 metrów.

- „Golice” ,Poddębice. Gospodarstwo agroturystyczne oferuje noclegi przez cały rok. Zlokalizowane jest na skraju wsi Golice, w ustronnym miejscu wśród pól i lasów, z dala od innych gospodarstw. Oferuje 22 miejsca noclegowe w 5-ciu pokojach z łazienkami, w nowym murowanym budynku z salą kominkową. Gospodarze zapewniają całodziennie wyżywienie na miejscu, oparte w dużej części o wyroby własnej produkcji, takie jak pieczywo, nabiał, mięso i wędliny, świeże warzywa i owoce oraz przetwory, a ponadto soki i nalewki. Specjalnością tutejszej kuchni są potrawy z kaczki, placki na sodce i wina domowej roboty. W granicach gospodarstwa znajdują się pola orne, łąki, sad oraz ogrody: kwiatowy i warzywny, a ponadto duży zarybiony staw o powierzchni 1,5 ha - na miejscu łódki i kajaki. Turysta znajdzie tu również miejsce na grill i ognisko, plac zabaw dla dzieci. a w zabudowanej altanie - stół bilardowy i stół do ping-ponga. Właściciel gospodarstwa organizuje spływy kajakowe, wyjazdy dla miłośników nurkowania i wycieczki rowerowe, a zimą - kuligi.
- "Pustkowie", Poddębice. Gospodarstwo agroturystyczne położone jest w niewielkiej wiosce o tej samej nazwie, z dala od głównych dróg. Jest otoczone lasami z leżącym w pobliżu rezerwatem "Mianów". Na gospodarstwo, oprócz zabudowań mieszkalnych i gospodarczych składa się ok. 3 hektarów łąk i pastwisk z dwoma stawami połączonymi kanałem o długości kilkuset metrów. Na ofertę agroturystyczną składa się 12 miejsc noclegowych w 3-ch sypialniach z własnymi łazienkami oraz salon kominkowy z kinem domowym i projektorem. Wokół budynku mieszkalnego - duży ogrodzony teren, a w jego obrębie - niewielki basen, mini-boisko sportowe, stawy z możliwością wędkowania, łódki, kajaki i rowery wodne, duża altana, grill, plac zabaw dla dzieci i miejsce na ognisko. Istnieje możliwość wypożyczenia rowerów górskich na wycieczki po okolicy. Gospodarstwo oferuje również pełne wyżywienie - mięsa oraz wypieki własnej produkcji, a ponadto kozie mleko i sery.
- Brodnia, Pęcniów. Gospodarstwo oferuje noclegi dla 11 osób. Działa w sezonie - od początku maja do końca września. Pokoje zlokalizowane są w domu gospodarzy. Wyżywienie we własnym zakresie, z możliwością zakupu na miejscu mleka, jaj, warzyw i owoców, pochodzących z gospodarstwa. Na miejscu znajduje się altana, plac zabaw dla dzieci, miejsce na grill i ognisko, można również wypożyczyć rowery i pontony. Do piaszczystej plaży na brzegu Zbiornika Jeziorsko jest tylko 300 m, a do lasu - 500 m.
- "Na Skraju Lasu" - Góra Bałdrzychowska – Kolonia, Poddębice. Gospodarstwo agroturystyczne we wsi Góra Bałdrzychowska-Kolonia, na skraju lasu, z dala od innych gospodarstw, w cichym, ustronnym miejscu. Jest czynne przez cały rok. Oferuje łącznie 8 miejsc noclegowych w pokojach 2- i 4-osobowych z telewizorem. Wspólna łazienka dostosowana dla osób niepełnosprawnych. Oddzielna kuchnia i lodówka do dyspozycji gości. W jego skład wchodzi pola orne, łąki, las oraz ogrody: warzywny i kwiatowy. Na miejscu hodowane są zwierzęta domowe i drób (gęsi, kury, perliczki i gołębie). Jest miejsce na grill

i ognisko, altana, oczko wodne, plac zabaw dla dzieci oraz mini-boisko sportowe. Można wypożyczyć rowery, przyjechać z własnym namiotem lub przyczepą kempingową. Istnieje możliwość grzybobrania w pobliskich lasach, ponadto organizacji przejażdżek wozem konnym oraz rajdów rowerowych po okolicy. Właścicielka zapewnia całodzienne wyżywienie na miejscu, w tym potrawy dietetyczne i regionalne. Menu oparte jest w dużej części na produktach własnych - nabiale, mięsie i wędlinach, warzywach, owocach i ich przetworach oraz produktach cukierniczych. Specjalnością gospodarstwa są: pieczony karczek, żeberka i schab, pączki, ciasta i nalewki własnej produkcji.

- "Pod Czerwonymi Dębami" - Truskawiec, Wartkowice. Gospodarstwo agroturystyczne zlokalizowane jest we wsi Truskawiec, w gminie Wartkowice i zajmuje się głównie hodowlą zwierząt, w tym w szczególności koni. Jest dostępne przez cały rok i znajduje się tam 10 miejsc noclegowych w stylowo urządzonym domu gospodarzy - w pokojach 3- i 4-osobowych z telewizorem i wspólnym węzłem sanitarnym. Istnieje możliwość całodziennego wyżywienia na miejscu (na wcześniejsze zamówienie), a także wypoczynku pod własnym namiotem. Gospodarstwo oferuje również jazdę konną wierzchem i w siodle, na padoku i w terenie, ponadto wycieczki bryczką i wozem konnym oraz popas dla jeźdźców.
- "Cicha Zatoka" - Brodnia-Kolonia, Pęczniew. Gospodarstwo agroturystyczne to obiekt sezonowy czynny od maja do października. Oferuje 12 miejsc noclegowych w oddzielnym, murowanym parterowym pawilonie z możliwością całodziennego wyżywienia na wcześniejsze zamówienie. Istnieje możliwość przyjazdu osób niepełnosprawnych. Na terenie gospodarstwa znajduje się plac zabaw dla dzieci oraz miejsce na grill i ognisko. Miejsce noclegu dzieli 200 metrów od brzegu Zbiornika Jeziorsko.
- "Stajnia Rudej Wiedźmy" Kiki, Wartkowice. Gospodarstwo agroturystyczne oferujące noclegi, całodzienne wyżywienie i możliwość jazdy konnej. Oferta skierowana jest głównie do miłośników jeździectwa, w tym w szczególności dzieci i młodzieży. Organizowane są tu obozy jeździeckie (w tym również zimowe) pod okiem wykwalifikowanego instruktora, można indywidualnie uczyć się jazdy konnej, ale również wypoczywać "pod gruszą", wędkować na dwóch stawach rybnych, a także jeździć na rowerze. Gospodyni zapewnia prawdziwe domowe wyżywienie, w dużej części oparte na produktach własnych i pochodzących od innych gospodarzy - chlebie, mleku, maśle, mięsie i wędlinach oraz owocach i warzywach. Specjalnością gospodarstwa są faszerowane i pieczone mięsa, pasztety, przetwory warzywne i owocowe, soki oraz własny chleb i codziennie inne ciasto. Dostępnych jest 13 miejsc noclegowych w pokojach 3- i 4-osobowych, miejsce na ognisko lub grill, plac zabaw dla dzieci, mini-boisko sportowe, mini-basen oraz możliwość wypożyczenia rowerów. Miłośnicy wędkarstwa mogą wypożyczyć podstawowy sprzęt wędkarski.

Poza gospodarstwami agroturystycznymi do najważniejszych obiektów bazy noclegowo – gastronomicznych należą:

1. Pęczniew

- Hotel – Restauracja FREGATA – do dyspozycji gości pozostaje 10 przestronnych i komfortowych pokoi wyposażonych w łazienki. Łącznie jest to 28 miejsc noclegowych, w tym: 1 pokój jednoosobowy, 4 pokoje dwuosobowe, 1 pokój trzyosobowy, 4 pokoje czteroosobowe
ul. Rynek 20, 99-235 Pęczniew
- Noclegi kemping „SUMEX” PHU - liczba miejsc: 134, domki 2, 4-osobowe, pole namiotowe, możliwość grillowania, miejsce na ognisko, wypożyczalnia rowerów, łowiska wędkarskie, bilard, boisko sportowe, sprzęt pływający, dla dzieci plac zabaw.
os. 40-lecia PRL 2/21, 99-235 Pęczniew
- Ośrodek wypoczynkowy „Vantur” - pokoje indywidualne, rezerwacje grupowe, zielone szkoły, obozy dla dzieci, aktywny wypoczynek.
- Księżę Młyny 14a, 99-235 Pęczniew

2. Poddębice

- Motel Skorpion - baza noclegowa na 50 osób, pokoje 2-osobowe, aneks kuchenny z pełnym wyposażeniem, Internet bezprzewodowy Wi-Fi, WC, kabina prysznicowa, umywalka
Partyzantów 8, 99-200 Poddębice
- Restauracja „Złota Gwiazda” - 7 pokoi z łazienką, telewizją, bezpłatnym i szybkim dostępem do Internetu
Łódzka 74, 99-200 Poddębice

3. Uniejów

- Hotel „Uniejów *** ecoActive&SPA” - komfortowe pokoje, relaksujące centrum Spa, klimatyzowane sale konferencyjne, balie z wodą geotermalną, ogród nad brzegiem Warty oraz restauracja z kameralną kawiarnią i barem wyróżniają hotel, oferując swoim gościom kompleksową i skrojoną według indywidualnych potrzeb obsługę na najwyższym.
Bogumiła 32, 99-210 Uniejów
- Kasztel Rycerski - do dyspozycji dwadzieścia cztery miejsca noclegowe w stylizowanych na średniowieczne komnaty. Jedną z największych atrakcji Kasztelu są Łaźnie Kasztelańskie – prawdziwe średniowieczne SPA z dębowymi baliami (replikami średniowiecznych). Czas podczas kąpieli w łaźniach można spędzać w gronie przyjaciół w sali ogólnej – jedna balia może pomieścić sześć osób
Zamkowa 6, 99-210 Uniejów

- Zamek Arcybiskupów Gnieźnieńskich - średniowieczne apartamenty w pełni oddają charakter epoki wieków dawnych. Wyposażone są m. in. w łoża z baldachimem oraz średniowieczne meble codziennego użytku. Tkaniny występujące w królewskich komnatach są odzwierciedleniem mediewalnych materiałów zarówno pod względem wzornictwa, jak i kolorystyki. Łazienki utrzymane są w średniowiecznej konwencji. Zażyć w nich można kąpiele w drewnianych baliach.

Zamkowa 2, 99-210 Uniejów

- Dom Pracy Twórczej - eleganckie, czyste formy pokoi 2 i 3 - osobowych sprzyjają natchnieniu, a szum rzeki Warty, przepływającej majestatycznie za oknami sprawia, że hotel to prawdziwa mekka spokoju. Wszystkie pokoje mają dostęp do bezprzewodowego Internetu oraz tv. Komfortowe i funkcjonalne łazienki wyposażone są w kabiny prysznicowe lub wanny.

Zamkowa 2a, 99-210 Uniejów

- Zagroda Młynarska - miejscem najbardziej oryginalnym do zanocowania jest komnata w zabytkowym młynie – wiatraku Pozostałe pokoje mieszczą się w zabytkowym drewnianym dworze, pochodzącym z lat 80. XIX w. przeniesionym z miejscowości Nagórki, gm. Grabów

Zamkowa 3 599-210 Uniejów

- Hotel Lawendowe Termy ***** - 55 luksusowo wyposażonych pokoi jedno i dwuosobowych, w tym apartamenty i pokoje rodzinne, wyposażone w tarasy z jacuzzi. Obiekt przystosowany jest dla osób niepełnosprawnych.

ul. abp. Jakuba Świnki 10 99-210 Uniejów

- Instytut Zdrowia Człowieka Uzdrowisko Uniejów Park - to ośrodek położony w najpiękniejszej części Uniejowa na terenie zabytkowego XIX-wiecznego parku zamkowego, w starorzeczu Warty, w sąsiedztwie słynnych Term Uniejowskich z naturalnymi gorącymi mineralnymi wodami i zamku arcybiskupów. Ośrodek oferuje gościom pokoje z pełnym węzłem sanitarnym, TV-Sat i telefonem.

ul. Zamkowa 7, 99-210 Uniejów

4. Dalików:

- Dom weselny „Verona” - pokoje gościnne
- ul. Łódzka 11/13, 99-205 Dalików

5. Zadzim

- Hotel „Manhatan” - hotel dysponuje w pełni wyposażonymi 20 pokojami głównie 1, 2 oraz 3- os. Łącznie hotel jest w stanie pomieścić ok 50 os. Każdy pokój posiada łazienkę. W cenę pokoju wliczone jest śniadanie. Na terenie obiektu jest bezpłatne Wi-Fi. Na miejscu do dyspozycji gości jest klimatyzowana oraz przystosowana do przyjęcia osób niepełnosprawnych restauracja z barem, a także taras, ogród oraz

obszerny, monitorowany parking. Obok restauracji znajdują się czynne 24h sklep oraz stacja paliw.

Zygry 46a, 99-232 Zadzim

6. Ośrodek Wypoczynkowo-Żeglarski RAFA-JEZIORSKO - domki i przyczepy, pole kempingowe, wypożyczalnia sprzętu, restauracja, sklep spożywczo-turystyczny, zimowanie jachtów i przyczep.

Kościanki 15, 62-730 Dobra

Gm. Poddębice

- Restauracja „Złota Gwiazda”
ul. Łódzka 74, 99-200 Poddębice;
- Sala bankietowa „Skorpion”
ul. Łódzka 56, 99-200 Poddębice;
- Pizzeria „k-2”
ul. Kaliska 3, 99-200 Poddębice;
- „Siesta Ristorante”
99-200 Poddębice;
- „Hot – Dog Mała Gastronomia”
ul. Przejazd 1, 99-200 Poddębice;
- „Margo – Bis”
Plac kościuszki – obok handlowca,
99-200 Poddębice;
- Pierogarnia „Złote Jabłko”
ul. Parzęczewska 2, 99-200 Poddębice;
- „Oscar Burger”
ul. Zielona 12, 99-200 Poddębice;
- Bar orientalny
ul. Pułaskiego 6, 99-200 Poddębice;
- Bar „Zakrzew”
Zakrzew, 99-200 Poddębice;

Gm. Uniejów

- Bar - Paweł Sadowski
ul. Sienkiewicza 110 (droga krajowa 72),
99-210 Uniejów;
- Cukiernictwo „cafe-bar”
Rynek 1, 99-210 Uniejów;
- Restauracja termalna bistro & cafe
ul. Zamkowa 1, 99-210 Uniejów;
- Restauracja "Herbowa"
ul. Zamkowa 2, 99-210 uniejów;
- Gościniec "Nad Wartą"
ul. Sienkiewicza 137 (droga krajowa 72),
99-210 Uniejów
- Gospoda "Pod Brzozami"
ul. Dąbska 26, 99-210 Uniejów
- Bar- kawiarnia
ul. Przechodnia (rynek), 99-210
Uniejów
- Dom Pracy Twórczej – restauracja
ul. Zamkowa 2a, 99-210 Uniejów
- Złoty Róg
ul. Sienkiewicza 75, 99-210 Uniejów;
- Restauracja- bar "Zieleń"
Zieleń 17, 99-210 Uniejów

- Nautilus – pizzeria/klub/kręgielnia
ul. Zamkowa 1, 99-210 Uniejów;
- Pizzeria „Twister”
ul. Rynek 9, 99-210 Uniejów;
- Restauracja „Wabik”
ul. Dąbska 5, 99-210 Uniejów;
- Restauracja „Fregata”
ul. Rynek 20, 99-235 Pęczniew;
- Restauracja letnia „Sumex” PHU
ul. Spacerowa 50, 99-235 Pęczniew;
- Pizzeria „K2”
ul. Rynek 24 99-235 Pęczniew;

Gm. Zadzim

- Restauracja hotelu „Manhatan”
Zygry 46a, 99-232 Zadzim;

Gm. Dalików

- Dom weselny „Verona”
ul. Rynek 20, 99-235 Pęczniew;

Gm. Pęczniew

Baza noclegowo – gastronomiczna znajdująca się w gminie Warta

- Restauracja „Pod Wiatrakiem”. Posiada 3 sale bankietowe, umożliwiające organizację imprez okolicznościowych dla około 200 osób. Na terenie ogrodu znajduje się altana z miejscem na grilla i ogniskiem. Istnieje możliwość organizacji szkoleń z prezentacjami multimedialnymi oraz konferencji. Dostępny jest również hotel, który znajduje się na miejscu starego wiatraka, z pokojami wyposażonymi w łazienkę oraz z dostępem do Internetu. W zależności od potrzeb naszych gości oferujemy również Hotel całodobowy. Hotel położony jest w centrum Warty, ok. 0,5 km od zajazdu PKS. Znajduje się na miejscu starego wiatraka, w miejscu cichym i bardzo malowniczym.
Terenowa 6, 98-290 Warta
- Zespół Pałacowo - Parkowy w Małkowie. Sięgający 1820 roku pałac został poddany kapitalnemu remontowi w 2003 roku. W ofercie posiada komfortowe apartamenty oraz pokoje, a także polską i europejską ofertę kulinarną. W pałacowych salach balowych i konferencyjnych istnieje możliwość organizacji imprez okolicznościowych oraz szkoleń i konferencji firmowych. Kompleks jest otoczony parkiem poprzecinanym wąwozami.
Małków 97, 98 - 290 Warta
- Dworek „Za lasem” – jest nowo wybudowanym obiektem w którego skład wchodzi hotel oraz restauracja z salą bankietową, położony jest w pobliżu zbiornika Jeziorsko
Włyń 9a 98-290 Warta
- Dwór „Kamionacz” - oferuje usługi gastronomiczne, hotelarskie, catering.
Kamionacz 11 98-290 Warta

- Restauracja „Smakosz” Ul. Kaliska 11 98-290 Warta

Szlaki turystyczne

Tereny otaczające zbiornik Jeziorsko są wyjątkowo atrakcyjne z uwagi na warunki środowiskowe. To sprzyja rozwojowi szlaków turystycznych, których jest stosunkowo dużo, jednak z uwagi na potencjał turystyczny regionu niezwykle istotne jest, by systematycznie ich liczba rosła. W powiecie poddębickim znajduje się Łódzki Szlak Konny im. „Hubala”. Ten najdłuższy w Europie szlak skierowany jest do miłośników turystyki konnej. Szlak prowadzi przez około 200 ośrodków jeździeckich poprzez siedem parków krajobrazowych. Podzielone na 20 km odcinki trasy są oznakowane zgodnie z wytycznymi Polskiego Towarzystwa Turystyczno – Krajoznawczego. Oprócz ośrodków jeździeckich powstają również miejsca postojowe uzupełniające ich ofertę. Jako kolejny ciekawy szlak należy wymienić szlak wodny „Rzeką Wartą” wiodący z Jeziorska do Uniejowa, turyści mają możliwość wypożyczania kajaków w znajdującej się na miejscu wypożyczalni. Dla amatorów aktywnej turystyki w postaci wycieczek rowerowych, w powiecie znajduje się kilka szlaków specjalnie przygotowanych pod tą formę transportu, wśród których należy wymienić:

- **Łódzka Magistrala Rowerowa** – fragment szlaku rowerowego z Łodzi do Berlina, który jest elementem powstającej międzynarodowej trasy rowerowej łączącej Ukrainę, Polskę i Niemcy.
- **Nadwarciański Szlak Rowerowy** - liczy około 260 km, rozpoczyna się w Poznaniu, a prowadzi aż do tamy Zbiornika Jeziorsko.
- **Szlak „Okolic Poddębic”** – rowerowy szlak o długości 50 km, na jego trasie można zwiedzać prywatną galerię Aleksego Matczaka, znajdującą się w budynku z kamienia polnego postawionym własnoręcznie przez artystę.
- **Szlak „Po Ziemi Poddębickiej”** – o długości 110 km, atrakcyjny z uwagi na dużą różnorodność krajobrazową oraz liczne zabytki, np. Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Niemysłów”, brzegi zbiornika „Jeziorsko” objęte ochroną, zabytkowe kościoły w Zadzimiu, Pęczniewie, Wierzachach, Małyniu i Dalikowie
- **Szlak „Po Ziemi Uniejowskiej”** – umożliwia poznanie cennych zabytków kultury Gminy Uniejów.
- **Szlak „Do Gorących Źródeł”** - o długości 200 km, przebiega przez powiat pabianicki, zgierski oraz poddębicki (126,9km). Wiedzie przez rezerваты przyrody, krajobrazy Jeziorska, liczne zabytki, a także ukazuje walory gorących źródeł wykorzystywanych w lecznictwie i rekreacji.

Istnieje również możliwość pieszych wycieczek następującymi szlakami:

- **Szlak pieszy im. Marii Konopnickiej Poddębice-Bronów** - szlak pieszy z możliwością przejazdu rowerem, liczący w powiecie poddębickim 46 km. Szlak ten wiedzie przez miejscowości związane z pobytem Marii Konopnickiej na terenie powiatu poddębickiego w latach 1862 – 1872.
- **Szlak Św. Faustyny Kowalskiej** - szlak pieszy z możliwością przejazdu rowerem o długości 30 km. Szlak biegnie przez miejsca, z którymi związane było życie św. Faustyny Kowalskiej.
- **Szlak im. Kazimierza Deki Deczyńskiego** - szlak pieszy o całkowitej długości 39 km. poświęcony jest Kazimierzowi Deczyńskiemu, chłopskiemu synowi, który w latach 1818-29 był nauczycielem szkoły parafialnej w Brodni. Na trasie szlaku zwiedzić można również liczne zabytki architektury oraz budowle hydrotechniczne związane z istniejącym od 1986 r. sztucznym zbiornikiem wodnym "Jeziorsko".

Niektórymi szlakami znajdującymi się w powiecie poddębickim możemy podróżować również w powiecie sieradzkim, przede wszystkim w gminie Warta. Do takich szlaków należy „Łódzka Magistrała Rowerowa” oraz „Nadwarciański Szlak Rowerowy”. Innym szlakiem rowerowym, który znajduje się na terenie gminy to sieradzka „eSka”, prowadzi on od Tubądzina do Warty przez Gołuchy. Również konnym szlakiem im. H. Dobrzańskiego „Hubala” można podróżować po gminie Warta, oprócz niego dostępny jest również „Szlak Bursztynowy” biegnący po wschodniej stronie doliny rzeki Warty od Kamionaczka przez Kamionacz, Włyń, Dzierżazną, Glinno i dalej w kierunku Starej Wsi (gm. Pęczniew).

Wśród pieszych szlaków turystycznych dostępnych na terenie gminy wymienić należy:

- im. Władysława Reymonta, prowadzi od Tubądzina przez Gołuchy, na wysokości Łysej Góry skręca do Małkowa do drogi krajowej Nr 83 i dalej przez Duszniki do rynku w Warcie,
- Walk nad Wartą prowadzi od Muzeum w Warcie, starą drogą do mostu na rzece Warcie, dalej drogą wojewódzką Nr 710, przez tereny rolne wg rysunku studium do wsi Dzierżazna, drogą powiatową do Glinna do drogi Jadwiczna- Pierzchnia Góra w kierunku Kamionacza i dalej w kierunku Biskupic (gm. Sieradz),
- im. Kazimierza Deczyńskiego, prowadzi od Muzeum w Warcie odcinkiem po szlaku niebieskim do Dzierżaznej, do Glinna i w kierunku Starej Wsi (gm. Pęczniew),
- im. Powstańców 1863 r. prowadzi z Warty przez wieś Augustynów, Cielce do Poprężnik (gm. Goszczanów).

Pozostałe piesze szlaki turystyczne powiatu sieradzkiego to:

- Szlak dworów Ziemi Sieradzkiej – o długości 47 km, jego trasa to: Sieradz - Jezioro - Dąbrówka - Dąbrowa Wielka - Kozy - Debołęka - Tumidaj - Złotowizna - Kliczków Wielki - Kliczków Mały - Orzeł Biały - Jasionna - Wrząca - Gzików - Błaszki
- Szlak im. Kazimierza Deczyńskiego - o długości 39 km; jego trasa to: Warta - Glinno - Brzeg - Brodnia - Luboła - Zadzim - Zalesie – Otok

Rysunek 18 Szlak rowerowy Sieradzka eSka

Źródło: <http://www.powiat-sieradz.pl/>

Obiekty sportowe i rekreacyjne

Baza sportowo – rekreacyjna na obszarze zbiornika Jeziorsko skupia się przede wszystkim w obrębie powiatów leżących wokół zbiornika. W powiecie poddębickim znajduje się wiele obiektów tego typu, z których na szczególną uwagę zasługuje „Centrum turystyki i rekreacji – kraina bez barier” w Byczynie. Na terenie ośrodka znajdują się boiska do piłki nożnej i rugby o nawierzchni z trawy syntetycznej oraz naturalnej, posiadające oświetlenie oraz trybuny dla widzów, boiska do koszykówki, siatkówki plażowej, kort tenisowy oraz bieżnia lekkoatletyczna. Funkcje rekreacyjną spełniają również znajdujące się na jego terenie kąpieliska, ogród botaniczny oraz pomosty dla wędkarzy, a także sale konferencyjne, parkingi i place zabaw dla dzieci.

Poddębice posiadają również bogatą ofertę turystyki zdrowotnej. W mieście znajduje się Poddębickie Centrum Zdrowia sp. z o.o., które oferuje zabiegi rehabilitacyjne z rozwiniętą balneologią i kinezyterapią. Kolejnym niezwykle istotnym dla sportu i rekreacji ośrodkiem jest znajdujący się w Uniejowie „Kompleks termalno – basenowy”, oferujący kąpiele lecznicze w solankach termalnych zarówno w basenach krytych, jak i otwartych. Położony u podnóża XIV – wiecznego zamku, nad rzeką Wartą, oferuje odpowiednie zaplecze noclegowe o zróżnicowanym standardzie. Po drugiej stronie drogi krajowej DK72 jest usytuowany „Kompleks boisk sportowych im. W. Smolarka”, w którego skład wchodzi pełnowymiarowe boisko trawiaste z podgrzewaną płytą, oświetleniem oraz zadaszoną trybuną na blisko 500 miejsc, pełnowymiarowe boisko o nawierzchni z trawy syntetycznej z oświetleniem oraz budynki techniczne niezbędne do prawidłowego funkcjonowania kompleksu.

Bazę sportowo – rekreacyjną powiatu uzupełniają:

- Stadion Miejski w Poddębicach o pojemności 2 000 miejsc wraz z basenami zasilanymi wodą termalną,
- Boisko Orlik 2012 oraz hala sportowa przy LO im. M. Konopnickiej w Poddębicach,
- Boisko trawiaste oraz hala sportowa przy ZSP w Poddębicach,
- Hala sportowa przy Gimnazjum w Poddębicach,
- Euroboisko przy Szkole Podstawowej nr 1 w Poddębicach,
- Hala sportowa przy Zespole Szkół w Uniejowie,
- Hala sportowa w Szkole Podstawowej im. płk. pil. Szczepana Ścibiora w Zieleninie,
- Hala sportowa w Szkole Podstawowej im. M. Skłodowskiej Curie w Wilamowie,
- Hala sportowa i „Orlik” przy Zespole Szkół w Wartkowicach,
- Hala sportowa przy Zespole Szkół w Zadzimiu,
- Hala sportowa przy Zespole Szkół w Zygrach,
- Hala sportowa przy Zespole Szkół w Dalikowie,
- Kompleks boisk sportowych „Moje Boisko Orlik 2012” w Pęczniewie,
- Boisko przy Zespole Szkół w Domaniewie.

Na terenie gminy Pęczniew funkcjonuje hala sportowa ulokowana przy Zespole Szkół, do której mają dostęp wszyscy mieszkańcy gminy nie tylko uczniowie, działa również Ludowy Klub Sportowy Sazan Pęczniew, Uczniowski Klub Sportowy „Olimpijczyk” w Pęczniewie oraz Koło Polskiego Związku Wędkarskiego nr 17.

Powiat poddębicki organizuje wiele cyklicznych imprez sportowo kulturalnych, do najważniejszych wymienić należy:

- Koncert Noworoczny Orkiestry Dętej OSP Poddębice,
- Spotkanie Stowarzyszenia Promocji Kultury Ludowej,
- Powiatowy Przegląd Teatrzyków Przedszkolnych „Kolorowa Scena”,
- Powiatowy Przegląd Małych Form Teatralnych,
- Powiatowe Potyczki Ortograficzne,
- Powiatowy Dzień Bibliotekarza,
- Powiatowy Przegląd Strażackich Orkiestr Dętych,
- Rajd rowerowy i piknik proekologiczny,
- Powiatowe Zawody Wędkarskie o Puchar Starosty Poddębickiego,
- Dożynki Powiatu Poddębickiego,
- Powiatowe Zawody Sportowo – Pożarnicze OSP.

Na szczególną uwagę zasługuje również ZOO Safari znajdujące się w Borysewie w gminie Poddębice, które w 2010 roku uzyskało od Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska status „ogrodu zoologicznego”. Jest idealnym miejscem, w którym można odpocząć, podziwiając zwierzęta z całego świata. Obecnie Ogród Zoologiczny zajmuje 22 hektary. Dotychczas zgromadzono tam ponad 300 zwierząt reprezentujących 85 gatunków z 5 kontynentów, w tym białe tygrysy bengalskie oraz białe lwy. Zaplecze gastronomiczne zapewnia Grill Bar serwujący oprócz dań z grilla również domowe posiłki, a także miejsce przygotowane dla dzieci, pełne basenów z piłkami oraz trampolin i zjeżdżalni – Figlarnia. Właściciel ZOO Safari w najbliższych latach planuje rozbudowę istniejącego kompleksu w celu wzbogacenia oferty turystycznej. Planowane działania w znacznym stopniu przyczynią się do dalszego rozwoju i popularyzacji ZOO SAFARI BORYSEW m.in. przez stworzenie zaplecza dla centrum szkolenia nauczycieli biologii i przyrody we współpracy z Polską Akademią Nauk, a także szkolenie praktyczne i przysposobienie do zawodu dla absolwentów gimnazjów i szkół policealnych do zawodów potrzebnych w powiecie poddębickim.

Rysunek 19 Biały tygrys bengalski w Zoo Borysew

Źródło: <http://zoosafari.com.pl/>

W latach 2017 – 2020 na terenie Ogrodu Zoologicznego ZOO SAFARI BORYSEW będą realizowane także inwestycje i przedsięwzięcia podnoszące walory i warunki bytowe zwierząt. Powstać mają nowe obiekty takie jak: słoniarnia, fokarium, świat wodny a w nim krokodyle, flamingi, pelikany, ryby a na wyspach zamieszkają małpy i lemury.

Powiat sieradzki jest silnym ośrodkiem sportu. Znajduje się w nim około 80 stowarzyszeń kultury fizycznej posiadających osobowość prawną, a także Okręgowy Związek Piłki Nożnej w Sieradzu o wymiarze ponad powiatowym.

W gminie Warta znajduje się występujący w IV lidze łódzkiej klub piłki nożnej Jutrzenka Warta, grający na przebudowanym obiekcie, posiadającym zadaszoną trybunę na 550 miejsc oraz bieżnię, a także grające w niższych ligach zespoły: LZS Socha, LKS Ustków. W ramach inwestycji sportowych w 2010 roku wybudowano kompleksy sportowe w Proboszczewicach, Cielcach i Jeziorsku. Do najważniejszych planowanych inwestycji należy budowa wielofunkcyjnej hali sportowej w Warcie, budowa portu jachtowego w Ostrowie Warckim.

Rysunek 20. Projekt wielofunkcyjnej hali sportowej

Źródło: Wstępne Studium Wykonalności Projektu „Zagospodarowanie turystyczne rzeki Warty oraz Zbiornika Jeziorsko”

Informacja turystyczna i promocja

Tereny otaczające zbiornik Jeziorsko, stanowią niezwykle atrakcyjne miejsce do wypoczynku w wielu formach. Otaczające lasy, bogate w runo, przyciągają grzybiarzy, zaś dzika zwierzyna łowna oraz infrastruktura przystosowana do potrzeb myśliwych sprawia, że również amatorzy tego sportu wybierają właśnie ten region. Fani turystyki historycznej, dzięki licznym zabytkom i szlakom takim, jak chociażby „Walk Nad Wartą w 1939”, czy „Powstańców 1863”, również odnajdą coś dla siebie wypoczywając nad Zbiornikiem Jeziorsko. Dzięki płaskiemu ukształtowaniu terenu, silnie wiejące na zbiorniku wiatry, są chętnie wykorzystywane przez żeglarzy, zarówno jachtowych, jak i windsurfingowych. Klub Turystyki Wodnej Warta corocznie organizuje Regaty o Błękitną Wstęgę Zalewu Jeziorsko, a także spływy kajakowe. Północna część zbiornika jest doskonałym miejscem dla fanów sportów motorowodnych, natomiast południowa jest bogata w ryby i przyciąga wędkarzy. Wokół Zbiornika jest wiele szlaków rowerowych i konnych. Również turyści interesujący się architekturą oraz obiektami sakralnymi napotkają wiele ciekawych obiektów. Przy tak wszechstronnej ofercie, odpowiednio funkcjonujące punkty informacji turystycznej stanowią o sile turystycznej regionu.

Wokół zbiornika do dyspozycji turystów istnieją następujące punkty informacji turystycznej:

- Punkt Informacji Turystycznej w Warcie: Warckie Centrum Kultury. Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna, ul. T. Kościuszki 9/11 98-290 Warta.
- Punkt Informacji Turystycznej przy Powiatowej Bibliotece Publicznej, ul. Żwirki i Wigury 4 98-200 Sieradz.
- Punkt Informacji Turystycznej w Poddębicach Narutowicza 13 99-200 Poddębice.

Zbiornik Jeziorsko niewątpliwie można pojmować jako produkt turystyczny. Jednak, żeby stał się on konkurencyjny w centralnej Polsce i przyciągał jak największą rzeszę turystów, skuteczna promocja jest rzeczą najistotniejszą stanowiącą kluczową rolę w jego funkcjonowaniu. Aby wykreować pozytywny wizerunek w społeczeństwie oraz zapewnić sobie systematyczny wzrost liczby klientów – turystów, należy podjąć szereg działań, które mają na celu przede wszystkim przekonanie społeczeństwa o szczególnych walorach Zbiornika Jeziorsko, a także wykazanie potrzeby zapoznania się z jego ofertą. Promocja powinna być podzielona na odpowiednie okresy, np. sezon zimowy i sezon letni, w inny sposób powinna też być prowadzona przed danym sezonem, a inaczej w trakcie. Prawidłowe działania promocyjne składają się z reklamy, odpowiedniego public relations, form sprzedaży oraz działań uzupełniających. W przypadku działań reklamowych powinny one być prowadzone w następujących formach: radio, prasa, telewizja, spoty i filmy reklamowe, wydawnictwa, a także Internet, głównie poprzez media społecznościowe, stworzenie dedykowanego, aktywnie prowadzonego portalu wraz z forum dyskusyjnym. Jeśli chodzi o kolejne działanie – PR – to przede wszystkim konferencje i relacje

prasowe z wydarzeń dziejących się nad Zbiornikiem, będą stanowiły o pozytywnym odbiorze Jeziorska jako produktu turystycznego. Dobrym uzupełnieniem będzie również sponsoring, seminaria lub wycieczki studyjne. Kolejny element – sprzedaż, jest kluczowy dla właściwego funkcjonowania produktu i utrzymanie go na pożądanym poziomie ekonomicznym jest celem najważniejszym. W dzisiejszym świecie dominują bezosobowe formy sprzedaży (wysyłkowa, Internet), należy jednak pamiętać o budowaniu stałych relacji z klientami, gdyż poprzez ich systematyczne powroty nad Zbiornik, a także tworzoną poprzez nich szeptaną promocję, można zbudować bazę klientów. Ostatnim elementem są działania uzupełniające, które mogą przyjmować różne formy – od upominków z logo produktu turystycznego, poprzez upusty cenowe, konkursy, a także benefity dla stałych klientów.

Analiza ruchu turystycznego w regionie

Analiza ruchu turystycznego w regionie pozwoli nam udzielić odpowiedzi na podstawowe pytanie o popyt na usługi, które stanowiłyby uzasadnienie działań podejmowanych w ramach projektu pn. „Zagospodarowanie turystyczne rzeki Warty oraz Zbiornika Jeziorsko” oraz pozwoli na wskazanie podstawowych grup docelowych odbiorców dla działań związanych z rozwojem tego sektora. W opracowaniu wykorzystano informacje z cyklicznie publikowanych wyników badań wykonywanych na zlecenie Ministerstwa Sportu i Turystyki (Podróże Polaków, Przyjazdy do Polski), opracowań Instytutu Geografii i Turyzmu Uniwersytetu Łódzkiego (Ruch turystyczny w Łodzi i województwie łódzkim) oraz wyniki badań sondażowych przeprowadzanych na potrzeby opracowania lokalnych strategii rozwoju (Gmina Pęczniew, Gmina i Miasto Warta, Gmina i Miasto Poddębice, Gmina Uniejów).

Jak wskazują dane statystyczne **wzrasta wśród Polaków zainteresowanie wyjazdami turystycznymi**. W roku 2013 uczestnictwo mieszkańców Polski w wyjazdach było o 9% (o 1,5 mln) wyższe niż w 2012 roku. Obserwowany jest również wzrost poziomu uczestnictwa w wyjazdach długookresowych (5 dni i więcej) zarówno krajowych (+ 11%), jak i zagranicznych (+ 7%). Uczestnictwo w podróżach krótszych pozostało na zbliżonym poziomie. W perspektywie najbliższych czterech lat prognozowany jest również ich systematyczny wzrost – i tak wielkość podróży długoterminowych ma wg danych Instytutu turystyki osiągnąć w 2017 roku poziom 21,8 mln, zaś krótkoterminowych – 16,2 mln³⁵. W roku 2014 ponad połowa (53%) dorosłych Polaków wypoczywała poza miejscem zamieszkania przynajmniej raz przez co najmniej dwa dni, co stanowiło wzrost o 7 punktów procentowych w porównaniu z rokiem 2013. W porównaniu z poprzednimi dwoma latami nastąpił znaczący wzrost odsetka wyjeżdżających.³⁶

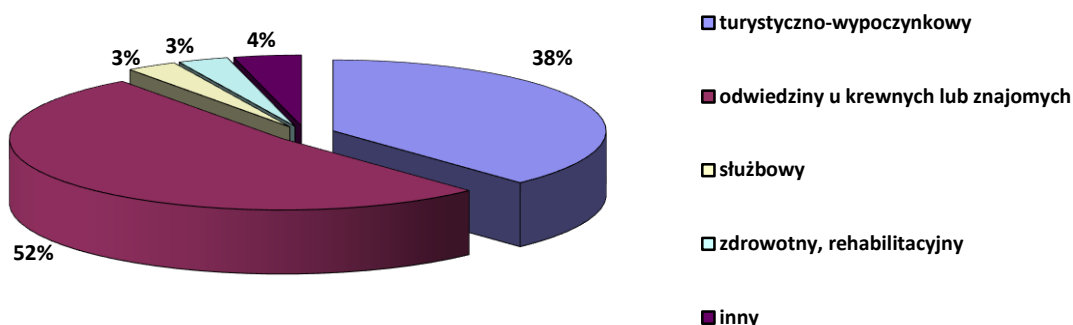
Wg szacunków, w 2014 roku 40% podróży krajowych stanowiły wyjazdy długookresowe, a 60% - krótkookresowe. W porównaniu z rokiem wcześniejszym zmalał **udział wyjazdów**

³⁵ Instytut turystyki. Prognozy (www.intur.com.pl)

³⁶ Podróże Polaków w 2014 roku i plany na rok 2015.

odbywanych typowo w celach turystycznych (w 2014 roku wyniósł 38%). Wyjazdy w celach zdrowotnych i rehabilitacyjnych oraz służbowych stanowiły 3% wszystkich krajowych podróży³⁷.

Rysunek 21 Cele krajowych wyjazdów turystycznych w 2014 roku

Źródło: <http://www.msport.gov.pl/statystyka-turystyka/ulotka-turystyka-w-polsce-w-2014>

Większość osób organizuje swoje wyjazdy samodzielnie (82,5%), nieznacznie zmalał natomiast odsetek podróży organizowanych przez biura podróży. Na miejsce docelowego pobytu turyści docierają głównie samochodem osobowym (74,5%), pociągiem (12%) lub autokarem (6%)³⁸.

Według CBOS korzystanie z wyjazdów wypoczynkowych lub turystycznych w roku 2014 związane było przede wszystkim z przynależnością do grup społeczno-zawodowych. Co najmniej dwudniowy wypoczynek poza miejscem stałego zamieszkania był niemal powszechny wśród badanych zaliczających się do kadry kierowniczej i specjalistów z wyższym wykształceniem (91%). W 2014 roku z wyjazdów wypoczynkowych w przeważającej większości korzystali także pracownicy administracyjno-biurowi (80%), uczniowie i studenci (79%) oraz średni personel i technicy (75%). W celach wypoczynkowych wyjeżdżała także większość pracowników usług (65%), respondentów prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą (63%) oraz robotników wykwalifikowanych (57%). Tak jak przed rokiem, grupą zawodową najrzadziej korzystającą z co najmniej dwudniowych wyjazdów wypoczynkowych lub turystycznych są rolnicy indywidualni (16%). Rzadko z tego typu wyjazdów korzystają także renciści (25%), bezrobotni (30%), emeryci (34%), robotnicy niewykwalifikowani (43%) oraz gospodynie domowe i niepracujący z innych powodów (45%).

Analizując natężenie krajowego ruchu turystycznego w województwie łódzkim można zauważyć jego systematyczny wzrost – o ile w 2011 roku łączna liczba wizyt w województwie wynosiła 1,2 mln, to dwa lata później wynosiła już 1,7 mln wizyt. Świadczy to o zwiększaniu się zainteresowania regionem i dostrzeganiem jego turystycznej atrakcyjności³⁹, choć w dalszym ciągu plasujemy się na mapie kraju

³⁷ Podróże Polaków w 2013 roku. Podstawowe wyniki badań.

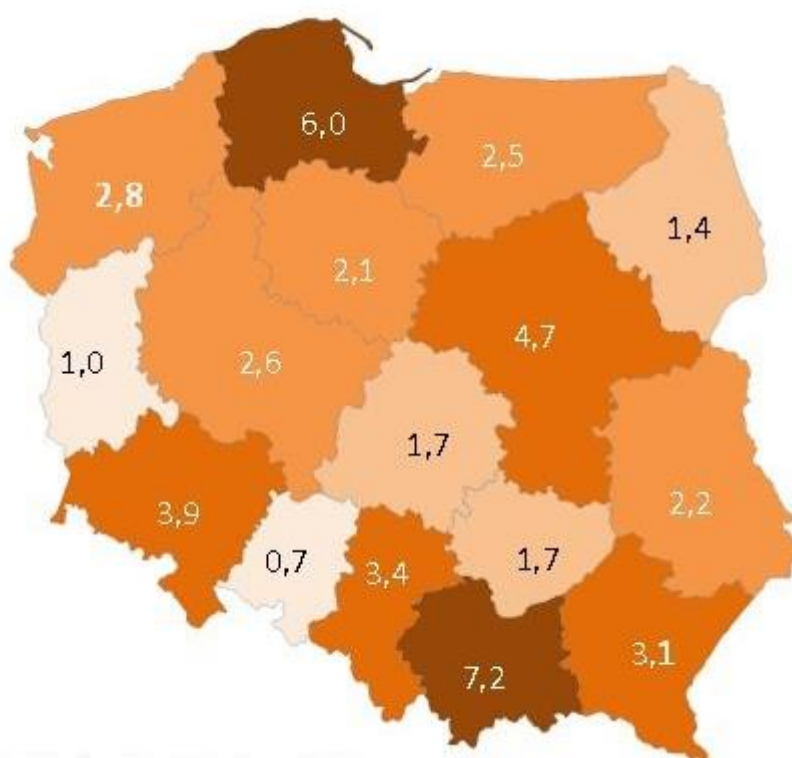
³⁸ Podróże Polaków w 2013 roku. Podstawowe wyniki badań.

³⁹ Podróże Polaków w 2013 roku. Podstawowe wyniki badań.

na przedostatnim miejscu z takimi województwami jak świętokrzyskie i podlaskie⁴⁰. Najczęściej wskazywanymi celami przyjazdu do regionu zarówno w grupie Polaków, jak i cudzoziemców były:

- wypoczynek i rekreacja,
- zwiedzanie zabytków,
- walory przyrodnicze,
- odwiedziny u rodziny i znajomych.

Rysunek 22 Liczba turystów krajowych odwiedzających region (w mln) w roku 2013

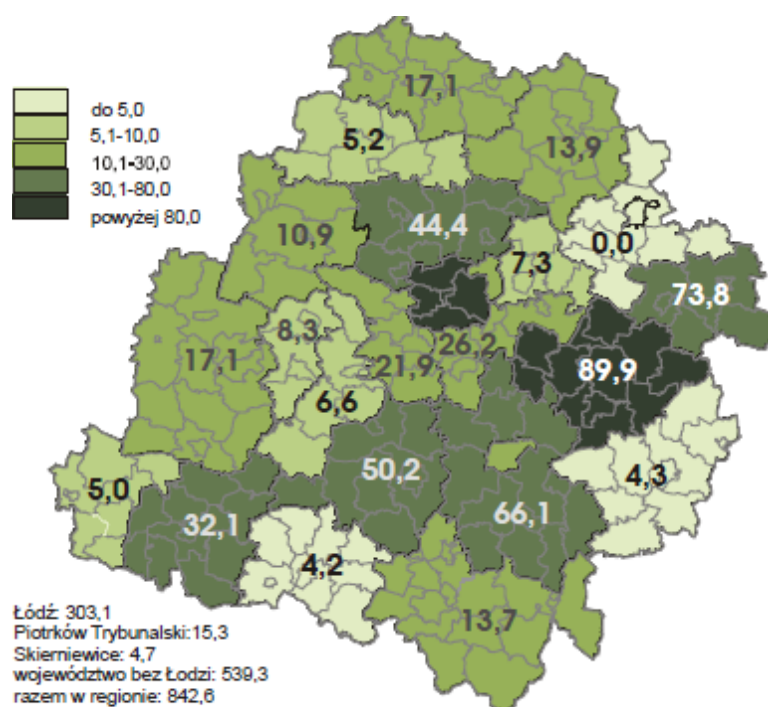
Źródło: Podróże Polaków w 2013 roku. Badania Aktiv Group

Można zauważyć wyraźną sezonowość podróży do województwa łódzkiego – główny czas odwiedzin przypada na okres od maja do września (biorąc pod uwagę liczbę osób) i od czerwca do sierpnia (w przypadku liczby udzielonych noclegów). Świadczy to o wypoczynkowym (wakacyjnym) charakterze regionu. Jak informował Instytut Turystyki, w ramach wyjazdów długookresowych, zwiększył się odsetek uczestników odwiedzających tereny wiejskie położone poza głównymi turystycznymi regionami kraju. Ważną rolę w ruchu turystycznym zaczęły odgrywać również miasta.

⁴⁰ ibidem

Analizując rozkład przestrzennych ruchu turystycznego w województwie łódzkim, widać wyraźnie, że największą popularnością cieszą się tereny położone wzdłuż dwóch największych rzek regionu: Pilicy (powiat radomszczański, piotrkowski, tomaszowski) oraz Warty (powiat wieluński, sieradzki i poddębicki). Warto zwrócić uwagę, że chociaż obecnie bez porównania większą popularnością cieszą się tereny nadpiliczańskie, co jest związane przede wszystkim z walorami przyrodniczymi oraz istniejącym już zagospodarowaniem turystycznym⁴¹, to odpowiedni rozwój infrastruktury turystycznej oraz promocja mogą pozwolić w pełni wykorzystać potencjał obszarów położonych nad Jeziorakiem i w dolinie rzeki Warty. Na zbiorniku Jezioraki występują świetne warunki do uprawiania ekstremalnych sportów wodnych (windsurfing, kitesurfing, żeglarstwo itp.), zaś rzeka Warta to idealny szlak kajakowy. Dobrym przykładem może być gmina Uniejów z dynamicznie rozwijającymi się obiektami noclegowymi, który nastąpił po uzyskaniu przez gminę statusu uzdrowiska oraz rozbudowy kompleksu geotermii.

Rysunek 23 Liczba osób korzystających w 2012 roku z obiektów noclegowych w powiatach województwa łódzkiego (w mln)

27,2 - liczba osób nocujących w poszczególnych powiatach w tysiącach

Źródło: Ruch turystyczny w Łodzi i województwie łódzkim w 2012 roku (prezentacja .pdf)

⁴¹ Ruch turystyczny w Łodzi i województwie łódzkim w 2011 roku.

Badania przeprowadzone w 2012 roku wskazały, iż **zwiększyła się liczba cudzoziemców** odwiedzających Łódzkie, a ich udział w ogólnej liczbie odwiedzających wyniósł 7,5%.

Ważną informacją dla gospodarki turystycznej jest **liczba podróży zagranicznych**, które generują największe średnie przychody z aktywności turystycznej. W 2013 roku odnotowano o 8,8% więcej przyjazdów cudzoziemców do Polski niż w roku poprzednim. Najsilniejszy wzrost liczby przyjazdów odnotowano w grupie turystów pochodzący z krajów UE: Czechy (16,5%), Wielka Brytania (16,3%), Słowacja (13,6%), Węgry, Francja, Niemcy (po 10%). W ubiegłym roku wzrosła także o 15,9% liczba przyjazdów z Rosji. Podobnie jak w przypadku struktury wyjazdów krajowych, odnotowano w jej strukturze **spadek udziału przyjazdów w celach biznesowych** (choć cały czas jest to dominujący segment w ogólnej liczbie podróży) oraz przejazdów tranzytowych. Zaobserwowano natomiast **wzrost zainteresowania naszym krajem w kontekście przyjazdów zdrowotnych oraz wizyt turystycznych (w tym turystyką aktywną)**. Dla odwiedzających jednodniowych, wizyty w Polsce, częściej niż przed rokiem, związane są z zakupami (może to być efektem otwarcia małego ruchu granicznego z Obwodem Kaliningradzkim). Ważny dla Polski rynek niemiecki cechuje, po ubiegłorocznych spadkach, ponowny wzrost znaczenia podróży. W 2013 roku znacznie **wzrosła długość pobytu turystów** w Polsce, co stało się głównie za sprawą wzrostu udziału przyjazdów długich (powyżej 8-dniowych). Dwie trzecie turystów zorganizowało swój przyjazd samodzielnie, a trzy czwarte korzystały z obiektów typu hotelowego. Do najczęściej odwiedzanych województw należały: małopolskie (17,5%), dolnośląskie (15%), pomorskie (12%), zachodniopomorskie (11%) i mazowieckie (9%)⁴⁵.

Biorąc pod uwagę turystów zagranicznych przybywających do regionu łódzkiego można stwierdzić, że najliczniejszą grupę stanowią przybywający z krajów UE, zaś **podstawowym segmentem tego rynku pozostają turyści z Niemiec** (17%). Żeglarzom z Niemiec żeby dojechać autostradą A2 od strony Berlina bez przeszkód na miejsce wystarczą 4 godziny. Większym wyzwaniem jest niewątpliwie brak odpowiedniej infrastruktury na zalewem. Większość z odwiedzających nasz kraj turystów zagranicznych wskazuje na rodzinne powiązania z naszym krajem. Podstawowym źródłem informacji o regionie pozostają opinie rodziny bądź znajomych oraz wiadomości pozyskane z Internetu. Turyści zagraniczni przybywający do naszego województwa cechują się znaczną samodzielnością organizacyjną i tylko sporadycznie korzystają z oferty gotowych usług turystycznych. Tworząc profil turysty niemieckiego odwiedzającego nasz region uzyskujemy obraz osoby 40-letniej, posiadającej wykształcenie wyższe, aktywnej zawodowo. Proporcje podróżujących kobiet i mężczyzn są raczej wyrównane – kobiety stanowią 45%, zaś mężczyźni 55%. Najczęściej można spotkać 40-latków (30%), zbliżony udział procentowy mają najmłodsze grupy wiekowe do 20 r.ż.(15%) oraz osoby najstarsze powyżej 60 r.ż.(20%). Ten portret warto uwzględnić na etapie przygotowania i odpowiedniego formułowania oferty turystycznej. Dotychczasowe obserwacje rynku turystycznego w województwie

⁴⁵ Przyjazdy do Polski w 2013 roku – synteza wyników badań.

wskazują bowiem na marginalne wykorzystywanie profilu geograficznego w konstruowaniu regionalnych produktów turystycznych.

Przedstawiona poniżej statystyka odwiedzin turystów zagranicznych przebywających na terenie powiatu poddębickiego i sieradzkiego potwierdza tendencje odnotowane na poziomie całego województwa. Główną grupę odwiedzających (w obu powiatach) stanowili turyści niemieccy. W analizowanym okresie liczba ich znacznie wzrosła, szczególnie zauważalny był on w roku 2012 (wzrost o 36% w stosunku do roku 2011), co mogło być związane z rozgrywanymi wówczas mistrzostwami Europy w piłce nożnej (Euro 2012). Kolejną licznie reprezentowaną grupą zagraniczną byli mieszkańcy Ukrainy oraz Węgier.

Rysunek 25 Turyści zagraniczni w powiecie poddębickim i sieradzkim

powiat		2009	2009	2010	2010	2011	2011	2012	2012	suma	%
sieradzki/poddebicki											
ogółem	osoba	973	406	824	289	779	222	1218	658	5369	100%
Niemcy	osoba	168	85	149	111	146	44	249	159	1111	21%
Szwecja	osoba	219	0	173	0	76	2	107	29	606	11%
Ukraina	osoba	37	5	43	3	116	8	155	68	435	8%
Czechy	osoba	55	33	59	37	72	1	120	4	381	7%
Włochy	osoba	67	6	45	15	50	5	76	34	298	6%
Litwa	osoba	44	16	26	32	37	16	50	34	255	5%
Węgry	osoba	8	8	26	0	8	89	14	87	240	4%
Wielka Brytania	osoba	62	4	20	12	23	2	36	32	191	4%
Rosja	osoba	45	1	19	34	17	10	50	10	186	3%
Francja	osoba	53	32	31	0	30	3	17	13	179	3%
Dania	osoba	18	9	26	0	38	1	59	27	178	3%
Białoruś	osoba	10	13	17	33	25	4	24	42	168	3%
Austria	osoba	4	15	6	3	36	0	40	8	112	2%
Holandia	osoba	8	18	27	0	9	1	29	20	112	2%
Belgia	osoba	12	5	18	4	6	3	20	20	88	2%
Hiszpania	osoba	15	38	13	0	3	0	17	1	87	2%
Słowacja	osoba	26	0	18	2	9	0	15	0	70	1%
Grecja	osoba	0	66	2	0	0	1	0	0	69	1%
Finlandia	osoba	12	0	19	0	13	0	14	4	62	1%
Irlandia	osoba	4	2	11	0	1	1	6	26	51	1%
USA	osoba	8	4	15	0	6	5	6	5	49	1%
Norwegia	osoba	27	0	4	0	6	1	8	0	46	1%
Łotwa	osoba	14	0	13	0	5	0	4	0	36	1%
Kanada	osoba	1	4	1	0	3	1	5	0	15	0,28%
Słowenia	osoba	1	0	4	0	0	0	7	1	13	0,24%
Estonia	osoba	8	0	0	0	3	0	0	2	13	0,24%
Szwajcaria	osoba	4	0	3	0	2	0	0	0	9	0,17%
Japonia	osoba	0	0	0	0	5	0	2	0	7	0,13%
Luksemburg	osoba	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0,02%
Cypr	osoba	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0,02%
pozostałe kraje	osoba	43	42	36	3	34	24	86	32	300	5,59%

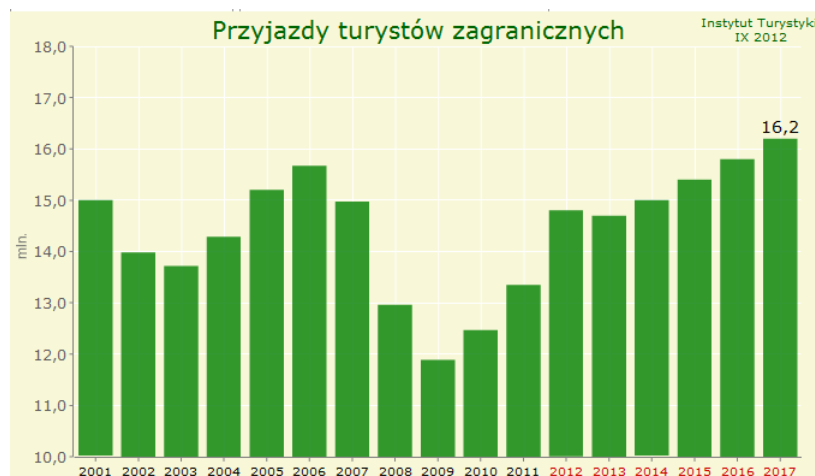
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Prognozy przedstawiane przez Instytut Turystyki w 2012 roku pokazują, iż w najbliższych latach w strukturze przyjazdów można oczekiwać tendencji wzrostowych zarówno w przypadku przyjazdu turystów zagranicznych i polskich, jak i systematycznego wzrostu podróży długo i krótkoterminowych.⁴⁶ Prognozy te wraz z odnotowanym w ostatnich latach wzrostem zainteresowania

⁴⁶ Instytut turystyki – trendy i prognozy 2012 (www.intur.com.pl)

turystyką wypoczynkową i rekreacyjną (w tym aktywną) oraz zdrowotną wskazują na istnienie popytu na usługi turystyczne, które mogą być realizowane w rejonie zbiornika Jeziorsko oraz doliny rzeki Warty.

Rysunek 26 Przyjazdy turystów zagranicznych wraz z prognozą do 2017 roku

Źródło: Instytut turystyki

Podsumowując informacje statystyczne dotyczące zarówno krajowego, jak i regionalnego rynku usług turystycznych, widać że przygotowując i upowszechniając ofertę rejonu Zbiornika Jeziorsko oraz rzeki Warty należy uwzględnić charakterystykę dotychczasowych grup odwiedzających nasze województwo (zarówno turystów krajowych, jak i zagranicznych – szczególnie niemieckich). Najbardziej optymistycznym rynkiem zbytu na produkt turystyczny Zbiornika Jeziorsko i doliny rzeki Warty, ze względu na bliskość i dostępność komunikacyjną będą mieszkańcy województwa łódzkiego oraz mazowieckiego i wielkopolskiego. Czas dojazdu z Warszawy na Wybrzeże czy na Mazury, jest znacznie dłuższy niż przedostanie się nad Jeziorsko, dodatkowymi atutami są gwarancja miejsca i idealnych warunków do uprawiania sportów wodnych, których nie zapewnią ani Zalew Zegrzyński, ani jeziora mazurskie. Poważniejszą konkurencję stanowić będzie dobrze rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna wokół Poznania – baseny, pola golfowe, hala widowiskowo-sportowa oraz szereg jezior z rozwiniętą infrastrukturą turystyczną. Prognozując potencjalny ruch turystyczny w regionie należy również wziąć pod uwagę kluczowe inwestycje gospodarcze przewidziane do realizacji w promieniu kilkudziesięciu kilometrów, takie jak: rozwój Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zduńska Wola Karsznice czy działania związane z utworzeniem Złoczewskiej Strefy Inwestycyjnej. Rozwój gospodarczy tych okolic będzie skutkował zwiększonym popytem na usługi rekreacyjne i wypoczynkowe dla osób tam zatrudnionych.

Ruch turystyczny w rejonie Jeziorska można zmaksymalizować poprzez rozbudowę infrastruktury wypoczynkowej, rekreacyjnej czy sportowej, której obecny stan jest niewystarczający dla potrzeb rozwijającej się turystyki wodnej (brak stanic, portów, bazy gastronomicznej, noclegowej, wypożyczalni sprzętu) i zdrowotnej (balneologia). Coraz bardziej popularny – szczególnie wśród ludzi młodych

i aktywnych zawodowo – staje się windsurfing, kitesurfing, co widać szczególnie podczas sezonu na zbiorniku Jeziorsko (coroczne zawody Jeziorsko CUP), gdzie przyjeżdża coraz więcej osób uprawiających ten sport. Tylko oferta przygotowana na odpowiednim poziomie zapewni, iż zadowoleni turyści powrócą w kolejnym sezonie sportowym. Pozytywnie na wydłużenie czasu pobytu wpłynie również skoncentrowanie wielu różnych atrakcji w rejonie jak najbliższym omawianemu terenowi – stąd propozycja dywersyfikacji oferty turystycznej, uwzględniająca dostęp do różnorodnych aktywności (sport, rekreacja, wypoczynek, edukacja, plenery i zdrowie) w promieniu 20 km od zbiornika Jeziorsko. Ponieważ większość dotychczasowych turystów korzysta z własnego środka transportu, konieczna jest poprawa dostępności komunikacyjnej (możliwość łatwego przemieszczania się pomiędzy ośrodkami atrakcji turystycznych), a szczególnie modernizacja infrastruktury drogowej.

Analiza SWOT

Założenia do analizy SWOT opracowano na podstawie analizy sił pola K. Lewina w latach 50-tych XX wieku. Metoda sił pola służy do badania uwarunkowań zmian w organizacji. Czynniki kształtujące zmiany dzieli się na grupę czynników sprzyjających i niesprzyjających zmianom, z podziałem na wewnętrzne i zewnętrzne w każdej z tych grup. W ten sposób powstaje czteropolowa macierz.

Analiza SWOT na poziomie ogólnym jest procedurą analityczną pozwalającą na gromadzenie i porządkowanie danych oraz przejrzystą ich prezentację. Najczęściej traktowana jest jako narzędzie analizy strategicznej służące do określenia najlepszych kierunków rozwoju badanego obszaru ze względu na cel działania, w wyniku przeprowadzenia badania otoczenia oraz wnętrza danego obszaru poprzez identyfikację wewnętrznych i zewnętrznych czynników oraz zależności między nimi. Istotą analizy SWOT jest przede wszystkim identyfikacja czynników, które mogą wpływać na funkcjonowanie danego obszaru oraz posegregowanie ich na cztery grupy:

1. **mocne strony - S (Strengths)** - mocna strona to czynnik wewnętrzny (cecha obszaru), czyli to, co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obiektu,
2. **słabe strony - W (Weaknesses)** - słaba strona to czynnik wewnętrzny (cecha obszaru), czyli to, co stanowi słabość, barierę, wadę obiektu,
3. **szanse - O (Opportunities)** - szansa to czynnik zewnętrzny (cecha otoczenia), czyli to, co stwarza dla analizowanego obszaru szansę korzystnej zmiany,
4. **zagrożenia - T (Threats)** - zagrożenie to czynnik zewnętrzny (cecha otoczenia), czyli to, co stwarza dla danego obszaru niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej. W poniższej analizie zostały one przedstawione również jako **wyzwania** stojące przed jednostkami skupionymi wokół zbiornika Jeziorsko, czyli czynniki których nie uwzględnienie może stanowić w przyszłości poważne bariery dla rozwoju obszarów leżących nad zbiornikiem.

Kolejnym krokiem w analizie jest wskazanie najlepszego rozwiązania, kierunku działań do osiągnięcia celów danego obszaru przy minimalizacji zagrożeń, ograniczaniu słabych stron oraz wykorzystaniu szans i mocnych stron⁴⁷.

⁴⁷ Jeżerys, Beata M. 2000. *Metoda SWOT*. W: *Analiza strategiczna*. Gołaszewska-Kaczan (red.). Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.

Tabela 14 Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Dla całego terenu: - Natura 2000 – rezerwat ornitologiczny, - Brak przemysłu uciążliwego dla środowiska, - Potencjał północnej części zbiornika Jeziorsko – rozwój sportów wodnych (kajaki, żagle, motorowodne – na pn części Brodnio-Jeziorsko), - Rajd rowerowy nadwarciańską trasą Szlaku Bursztynowego, - Zabytki, - Działalność LGD Przymierze Jeziorsko (Gminy: Burzenin, Pęczniew, Sieradz, Warta), - Porozumienie w/s zagospodarowania Zbiornika Jeziorsko, Pęczniew - położenie nad zbiornikiem Jeziorsko, - walory przyrodnicze – czyste środowisko, - obszar Natura 2000 – rezerwat ornitologiczny, - Łódzki Szlak Konny (pn-zach. część gminy, Popów), - potencjał ludzki – aktywni mieszkańcy, - zabytki, tradycja i historia, - stałe imprezy kulturalne (święto ryby), - inwestycje związane z zagospodarowaniem zatoki Wylazłów – parking, plac zabaw, - plaże – kąpielisko, miejsce rekreacji motorowodnej, - tereny atrakcyjne dla wędkarzy, - inwestycje w budowę obiektów szkolnych i sportowych,	Pęczniew - wzrost liczby bezrobotnych, - długotrwałe bezrobocie, - spadek ogólnej liczby ludności, - gleby o stosunkowo niskiej jakości, - brak ośrodka kultury, - niedostateczny stopień rozwoju kanalizacji, - słaby stan infrastruktury drogowej, - słabe połączenia komunikacyjne – brak dobrego połączenia z Łodzią, - brak posterunku policji, - rozdrobnienie gospodarstw, - brak oferty inwestycyjnej, - brak terenów inwestycyjnych. Warta: - migracja ludności do większych ośrodków miejskich, - stosunkowo niski poziom aktywności gospodarczej wśród mieszkańców, - przeważająca liczba mieszkańców zajmująca się rolnictwem, Dla całego - Słabo rozwinięte zaplecze noclegowo-gastronomiczne, - Zaangażowanie tylko części jednostek samorządowych w projekt zagospodarowania zbiornika (bez głównych ośrodków leżących wzdłuż rzeki Warty – trasy spływu kajakowego), - Skanalizowanie terenów.

• potencjał do rozwoju turystyki niskobudżetowej. Warta: • korzystne położenie geograficzne - centrum Polski stosunkowo blisko do większych ośrodków miejskich, • Rzeka Warta – turystyka aktywna, • zabytki, bogata historia regionu, • zagospodarowanie terenu w miejscowości Ostrów Warcki (droga dojazdowa, ścieżka rowerowa, zaplecze socjalne, miejsce na kampery, pole namiotowe, przygotowanie miejsca pod przystań), • spadające bezrobocie - w porównaniu do roku bazowego (2006) można zauważyć znaczne zmniejszenie liczby osób bezrobotnych (mimo wzrostu ich liczby w ostatnich 2 latach), • korzystne warunki do budowy elektrowni wiatrowych (poza obszarem zbliżonym do rezerwatu), Powiat poddębicki: • Poddębickie Centrum Zdrowia sp. z o.o. (szpital powiatowy) – balneologia, • Bliskość Łodzi, Powiat sieradzki: • Dobre skomunikowanie stolicy powiatu z woj. łódzkim, i innymi większymi ośrodkami, • Rzeka Warta, przystań kajakowa.	
SZANSE	WYZWANIA/ZAGROŻENIA
Dla całego terenu: • Położenie w centrum Polski, • Łódzka Kolej Aglomeracyjna (bliskość dużych rynków zbytu usług turystycznych),	Cały teren: • Niski poziom wody w zbiorniku (zagrożenie obniżeniem poziomu max zbiornika do 120 m n.p.m.) → trudności z pozyskiwaniem inwestorów ze względu na retencyjną funkcję zbiornika Jeziorsko,

• Trasa S-8 (bliskość dużych rynków zbytów usług turystycznych), • zagospodarowanie turystyczne zbiornika Jeziorsko, • wzrost zainteresowania turystyką aktywną wśród cudzoziemców i Polaków (badania z 2011 r.), • właściwe wykorzystanie potencjału obszaru Natura 2000, • właściwe zagospodarowanie dorzecza Warty i okolic oraz Zbiornika Jeziorsko, • rozwój turystyki sprzyjający zmniejszeniu odpływu mieszkańców i wzrostowi zatrudnienia. Pęczniew • przyciągnięcie inwestorów, przedsiębiorców, • współpraca z większymi gminami zgromadzonymi wokół zbiornika Jeziorsko. Zasoby sąsiedniego województwa/gmin: • Ośrodek Rafa na zachodnim wybrzeżu zbiornika – Woj. Wielkopolskie (powiat turecki, gmina Dobra) mistrzostwa w windsurfingu, regaty o błękitną wstęgę zalewu Jeziorsko, • Burzenin przystań kajakowa, ośrodek wypoczynkowy Sportowa Osada, • dobre warunki do kitesurfingu, • Obszary Chronione, rezerwaty, • Uniejów (termy, zabytki), • Spycimierz (dywany kwiatowe – czerwiec), • Borysew (ZOO Safari), • Dobra – tereny atrakcyjne dla grzybiarzy, • Złoczew – porozumienie złoczewskie, rozwój funkcji przemysłowej regionu, potrzeba zaplecza rekreacyjnego.	• obszar Natura 2000 i wynikające z jego występowania ograniczenia inwestycyjne, • zagrożenie powodziowe, • zapobieganie dalszej degradacji środowiska naturalnego, • konflikty lokalne. Pęczniew • położenie na obrzeżach województwa (peryferyjne), izolacja komunikacyjna, • konkurencja w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, Warta: • kwestie własności terenów pozostających w posiadaniu skarbu państwa – stanowiących przeszkodę dla potencjalnych inwestorów, • zapobieganie odpływowi mieszkańców a tym samym zmniejszaniu się liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym, • zaszczepienie w mieszkańcach „ducha przedsiębiorczości.
---	--

Źródło: Opracowanie własne

Misja i Wizja

Misja i wizja porządkują przyszłość obszaru położonego w dolinie rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko. Wyznaczają ramy, w których ma być realizowana koncepcja rozwoju oraz stanowią wzorzec określający jej tożsamość, charakter oraz sposób postępowania. Określenie misji i wizji przedsięwzięcia pozwala stworzyć fundamenty dla zamierzonych działań i opcji.

Analiza sytuacji obecnej dokonana na podstawie informacji dostarczonych przez Gminę i Miasto Warta, Gminę Pęczniew, Starostwo Powiatowe w Poddębicach i Starostwo Powiatowe w Sieradzu oraz dokumentacji dotyczącej rynku usług turystycznych, pozwoliła na zebranie danych niezbędnych do opracowania misji i wizji omawianego obszaru na najbliższe lata, z uwzględnieniem szczególnego znaczenia omawianego obszaru dla rozwoju województwa łódzkiego.

Celem wyznaczenia misji i wizji jest określenie optymalnego kierunku rozwoju turystycznego obszaru doliny rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko w przyszłości oraz wyznaczenie ram dla działań realizowanych w koncepcji rozwoju. Wizja określa stan docelowy, do osiągnięcia, którego należy dążyć w perspektywie najbliższych sześciu lat. Jest ona generalną deklaracją obrazującą planowany proces rozwoju, który służyć ma poprawie sytuacji omawianego obszaru i jego mieszkańców w tej perspektywie czasowej. Warunkiem realizacji ustalonej misji jest podjęcie szeregu działań, które spowodują systematyczny, trwały wzrost gospodarczy i rozwój instytucjonalny, co w efekcie doprowadzi do podniesienia poziomu życia mieszkańców oraz świadczonych na ich rzecz usług publicznych. Natomiast misja określa sposób osiągnięcia stanu docelowego – wizji. Zdefiniowanie misji i wizji jest kluczowym elementem, któremu podporządkowane są główne cele realizowane przez wszystkie podmioty zaangażowane w realizację projektu oraz podejmowane w jego ramach działania.

Celem zdefiniowania misji jest określenie roli, jaką podmioty zaangażowane w realizację projektu mają pełnić w dążeniu do najbardziej pożądanego przyszłego jego kształtu - wizji, w oparciu o posiadane zasoby i z uwzględnieniem wszystkich potrzeb. Poniżej sformułowana wizja określa wytyczne dotyczące kierunku i sposobu działania władz samorządowych przyjęte na okres do 2020 roku.

WIZJA:

**W 2020 ROKU OBSZAR DOLINY RZĘKI WARTY ORAZ JEZIORSKA CENTRALNYM
PUNKTEM TURYSTYKI AKTYWNEJ I UZDROWISKOWEJ
NA MAPIE ŚRODKOWEJ POLSKI.**

MISJA:

**OSIĄGNIĘCIE ZNACZĄCEJ POZYCJI NA MAPIE TURYSTYCZNEJ POLSKI POPRZECZ
STWORZENIE ZINTEGROWANEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO
OPARTEGO NA WALORACH PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWYCH:
WODY (W TYM ŹRÓDŁA GEOTERMALNE), NATURY I KULTURY.**

Cele strategiczne i operacyjne

Misja i wizja stanowią zwięzłe odzwierciedlenie ambicji zarówno władz samorządowych, jak i funkcji wskazanych obszarowi w dokumentach strategicznych opracowywanych na poziomie wojewódzkim związanych ze stanem docelowym, do którego osiągnięcia dążą w przyszłości. Cele strategiczne wskazują natomiast pożądane kierunki rozwoju, konkretyzując obszary na jakie należy ukierunkować swoje działania.

Diagnoza społeczno-gospodarcza, ocena potencjału turystycznego w wymiarze zasobów naturalnych i kulturowych pozwoliły na określenie **czterech strategicznych celów** rozwoju turystycznego obszaru doliny rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko:

- 1. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNO-REKREACYJNEJ**
- 2. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY DROGOWEJ, WODNO-KANALIZACYJNEJ, ENERGETYCZNEJ**
- 3. PROMOCJA**
- 4. TWORZENIE WARUNKÓW DLA ZWIĘKSZENIA KONKURENCYJNOŚCI ORAZ ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI**

Podsumowanie

Zbiornik Jeziorsko i obszar NATURA 2000 stanowiły dotychczas jeden z największych hamulców rozwoju położonych wokół niego gmin. Ograniczenia związane z występowaniem na tych terenach obszarów chronionych, w tym siedlisk ptasich, skutecznie uniemożliwiają gospodarczy rozwój regionu. Jedyną szansą na ożywienie pozostaje odpowiednio sprofilowany sektor usług turystycznych uwzględniający zrównoważony rozwój całego obszaru. Woda (zbiornik Jeziorsko, rzeka Warta, źródła geotermalne) staną się magnesami przyciągającymi amatorów zarówno aktywnego spędzania czasu (kajaki, żaglówki, wind- i kitesurfing, wyciągi nart wodnych itp.), jak i osoby ceniące sobie spokój i „lenistwo”. Połączenie świetnych warunków wiatrowych (odkryte brzegi) i idealnej temperatury (która w centrum po zimie wzrasta szybciej niż w pozostałych częściach kraju), atrakcyjnych krajobrazowo tras kajakowych, jedynych w swoim rodzaju skupisk ptasich (rezerwat ornitologiczny) oraz gorących źródeł i wód mineralnych (Poddębice, Uniejów) stanowi unikatowe na poziomie województwa i kraju bogactwo, które przy odpowiednim zagospodarowaniu przyniesie wymierne korzyści zarówno ludziom, jak i środowisku przyrodniczemu.

Inwestycje przewidziane w projekcie to głównie projektowane przystanie jachtowe wraz z otaczającym je zapleczem gospodarczo-socjalnym, zlokalizowane w Ostrowie Warckim oraz Pęczniewie (zatoka Wylazłów), a także modernizacja dróg lokalnych i powiatowych wraz z rozwojem sieci dróg rowerowych oraz rozwój sieci wodno-kanalizacyjnej i elektrycznej powiązanej z potrzebami rozwoju lokalnej infrastruktury turystycznej. Drugim biegunem turystycznego rozwoju projektowanego obszaru turystycznego pozostają inwestycje infrastrukturalne związane z rozbudową Centrum Zdrowia w Poddębicach projektowane w celu intensyfikacji usług balneologicznych i sektora zdrowotno-uzdrowiskowego skupionego wokół Uniejowa i Poddębic.

Cel strategiczny 1. Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej

Podejmowane inwestycje będą miały na uwadze dbałość o środowisko przyrodnicze – ze szczególnym uwzględnieniem ograniczenia jego degradacji w miejscach wypoczynku (na szlakach turystycznych, rekreacyjnych) np. poprzez wyznaczanie odpowiednich miejsc widokowych wyposażonych w odpowiednie zaplecze sanitarne. Realizowane będą w oparciu o rozwiązania i metody odpowiednie do istniejących warunków przyrodniczych (przede wszystkim obszarów NATURA 2000), tak aby realizując potrzeby turystów zabezpieczyć jednocześnie potrzeby środowiska przyrodniczego. Wszystkie działania będą brały pod uwagę założenia Programu Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego.

Ze względu na planowane inwestycje w miejscowości Ostrów Warcki (gmina Warta) oraz Wylazłów (gmina Pęczniew), leżących na granicy obszaru NATURA 2000, a także wykorzystanie turystyczne szlaku kajakowego przebiegającego przez zbiornik Jeziorsko, szczególna uwaga zostanie poświęcona ochronie siedlisk ptasich. Ze względu na swoją specyfikę obszar objęty pozostanie strefą ciszy. Bezpośrednio w obrębie obszaru stanowiącego ostoję ptaków w sieci NATURA 2000 nie będzie organizowanych imprez masowych (koncerty, sporty motorowodne) oraz swobodnego ruchu turystycznego, stanowiących źródło hałasu. Dopuszczona będzie jedynie dobrze zorganizowana rekreacja, żeglarstwo i kajakarstwo – z zakazem biwakowania poza wyznaczonymi i przygotowanymi do tego celu obiektami. Na szlaku turystycznym przebiegający przez obszar chroniony obowiązywać będą ograniczenia ilościowe i okresowe warianty przebiegu oraz możliwość poruszania się zwiedzających wyłącznie z przewodnikiem oraz zachowanie ciszy. Poruszanie się w granicach rezerwatu uwzględniać będzie zakaz pokonywania szlaku w okresie od zmierzchu do ok 1 h po wschodzie Słońca oraz będzie uwzględniać okresowe wariantowanie trasy (tak aby omijać miejsca kolonii ptaków w bezpiecznej odległości), a także jej czasowe zamykanie (szczególnie w okresie lęgowym).

Rozwój przystani jachtowych i sprzętu pływającego w Ostrowie Warckim (gmina Warta) oraz Wylazłowie (gmina Pęczniew) spowoduje wzrost liczby turystów w obszarze bezpośrednio sąsiadującym z rezerwatem ornitologicznym. Można jednak założyć, że zasięg przestrzenny rekreacji typu windsurfing, jachty będzie ograniczony z przyczyn technicznych do obszaru wyższego poziomu wody, a więc nie będzie dotyczył pływających w południowej części zbiornika. Obecnie niewielka liczba użytkowników sprzętu pływającego przy tak dużej powierzchni zbiornika nie ma istotnego wpływu na ptaki, a obserwując sytuację na atrakcyjniejszym obecnie zbiorniku Sulejowskim można uznać, że wpływ taki będzie mało prawdopodobny⁴⁸.

⁴⁸ Ocena oddziaływania na środowisko („Zagospodarowanie turystyczne rzeki Warty oraz Zbiornika Jeziorsko”)

Cel operacyjny 1.1 Turystyka aktywna

Teren Zbiornika zarówno w Ostrowie Warckim, jak i Pęczniewie odwiedzają turyści m.in. uprawiający kitesurfing oraz windsurfing. Występują tu wyjątkowo korzystne warunki wietrzne, brakuje jednak całkowicie infrastruktury turystycznej. Korzystający ze zbiornika rozbijają dzikie obozowiska, co wiąże się z zagrożeniami dla wrażliwej fauny i flory zbiornika. Odpowiedzią na niekontrolowany ruch turystyczny będą (rozpoczęte już w części) inwestycje związane z zagospodarowaniem terenu obu zatok i budową przystani jachtowych wraz z zapleczem.

Teren przewidziany pod inwestycję w **Ostrowie Warckim** znajduje się na terenie gminy Warta – Zbiornik Jeziorsko w km 2+020 do 2+120 zapory bocznej Teleszyny. Działki, na których realizowane są inwestycje pozostają we własności Gminy i Miasta Warta.

Rysunek 27 Ostrów Warcki – zagospodarowanie terenu pod budowę przystani jachtowej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie google maps

Rozpoczęta inwestycja zagospodarowania terenu w Ostrowie Warckim objęła już przygotowanie pola namiotowego, pola dla samochodów kampingowych oraz budynku socjalnego udostępniającego sanitariaty, pomieszczenie do przygotowywania posiłków oraz małą gastronomię z tarasem widokowym. Zorganizowano również miejsce na ognisko oraz plac zabaw dla dzieci (położenie obiektów zaznaczono na rys. 11 białą czcionką).

Rysunek 28 Ostrów Warcki – zagospodarowanie terenu pod budowę przystani jachtowej

Pole dla samochodów kampingowych (campery)

Budynek socjalny obsługujący pole namiotowe i campery

Plac zabaw dla dzieci

Miejsce na ognisko

(stan na 11.04.2014)

Widok na budowę przystani

Przystań jachtowa

Źródło: Opracowanie własne. www.gimwarta.pl

Toczą się prace związane z budową basenu portowego, którego długość nabrzeża wynosić będzie ok 110 m. Nabrzeże podparte będzie oczepem żelbetowym, niecka basenu umocniona zostanie narzutem kamiennym na włókninie. Wzdłuż pasa przewidziano pas komunikacyjnych (chodnik – 4,0m/150m) z płyt betonowych lub kostki brukowej. Istniejący przejazd przez zaporę będzie wydłużony do rzędnej dna 118,00 m n.p.m., przewidziano budowę nowego toru szynowego z wyciągarką i wózkiem (slip).

W kolejnym etapie planowana jest budowa głównego budynku portu z parkingiem (umiejscowienie wskazane na rys. 11 czerwoną strzałką) – przeznaczonego na magazyn dla jachtów i łodzi oraz sprzętu wodnego (na ok 15 jednostek), warsztat (z możliwością magazynowania po sezonie 11 jednostek), sanitariaty oraz pomieszczenie kapitana portu.

Elementem sezonowym będzie falochron z pontonów betonowych. Przyjęto konstrukcje modułowe w ilości 5 sztuk, kotwione za pomocą pali żelbetonowych z pierścieniem ślizgowym w ilości 6 sztuk. Sezonowe są również pomosty z pontonów betonowych (konstrukcje modułowe – 9 sztuk), kotwione za pomocą pali żelbetonowych z pierścieniami ślizgowymi w ilości 13 sztuk oraz pomostu komunikacyjnego sztuk 1. Wejście na pomosty z nabrzeża odbywać się będzie za pomocą trapu stalowego łukowego. Pontony wyposażone będą w miejsca poboru wody i energii elektrycznej.

Rysunek 29 Ostrów Warcki widok przystani od strony zbiornika – wizualizacja

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Warta

W miarę możliwości finansowych realizatorów projektu planowana jest w budowa wyciągu nart wodnych.

Uzupełnieniem oferty portu jachtowego w Ostrowie Warckim będzie zagospodarowanie terenu wokół przystani kajakowej zlokalizowanej w Warcie w rejonie mostu drogowego Warta - Łódź. Obecnie dzięki przeprowadzonych przez Gminę i Miasto Warta w 2012 roku inwestycji zrealizowana została budowa nabrzeża do cumowania, powstał specjalny zjazd z drogi oraz placu manewrowego pełniącego jednocześnie funkcję parkingu.

Rysunek 30 Przystań kajakowa w Warcie – stan obecny

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Warta

Przeprowadzono także adaptację starorzecza poprzez wykonanie toru wodnego dla kajaków. Przystań ma służyć wodniakom – szczególnie osobom zainteresowanym spływami kajakowymi organizowanymi na rzece Warcie – zarówno przyjezdnym, jak i mieszkańcom regionu. Dla turystów ma ona szansę stać się jednym z ważnych przystanków na trasie warciańskiego szlaku kajakowego, natomiast dla społeczności lokalnej ośrodkiem sportu i rekreacji. Aby to jednak było możliwe konieczna jest rozbudowa infrastruktury na obszarze wyznaczonej przystani. Niezbędne jest odpowiednie zaplecze w postaci budynku przystani, mieszczący zarówno zaplecze sanitarne, pomieszczenie do przygotowywania posiłków, miejsce na małą gastronomię oraz magazyn do przechowywania sprzętu wodnego. Aby teren wpisywał się w krajobraz należy zadbać o odpowiednio zaprojektowane otoczenie w postaci wyznaczonych ścieżek spacerowych, nasadzeń zieleni oraz odpowiednio wkomponowane w całość kompleksu miejsce na plac zabaw, boiska (do siatkówki, koszykówki), jak również wyznaczonych miejsc do biwakowania (uwzględniających miejsce na ognisko, stoły piknikowe itp.). Poniżej przedstawiono propozycję zagospodarowania terenu przystani w mieście Warta.

Rysunek 31 Przystań kajakowa w Warcie – wizualizacja

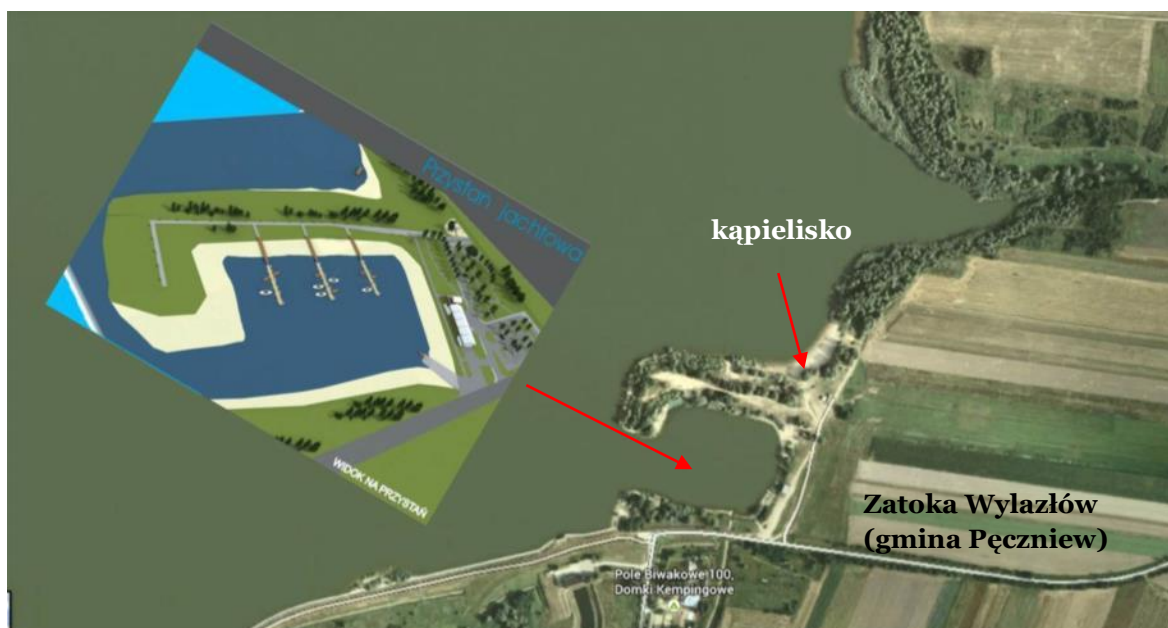

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Warta

Planowane inwestycje związane z rozbudową infrastruktury przystani kajakowej w Warcie pozwolą w pełni wykorzystać potencjał turystyczny Gminy i Miasta związany nie tylko z sektorem turystyki aktywnej, ale także stricte wypoczynkowej i rekreacyjnej oraz edukacyjnej (uwzględnione w kolejnych celach operacyjnych) poprzez uwzględnienie w strukturze przystani oraz obszarów sąsiadujących sieci ścieżek tematycznych dotyczących obszaru NATURA 2000 i chronionego krajobrazu.

Kolejny ważny punkt na mapie turysty zainteresowanego sportami wodnymi oraz aktywnym wypoczynkiem, umiejscowiony po wschodniej stronie zbiornika Jeziorsko dokładnie po przeciwnej stronie Ostrowa Warckiego, jest zatoka Wylazłów w gminie Pęczniew. Teren, na którym rozpoczęto już inwestycje jest własnością gminy. Przygotowanie terenu zatoki pod funkcje turystyczne rozpoczęło od budowy parkingu oraz wyznaczenia miejsca placu zabaw dla dzieci.

Rysunek 32 Zatoka Wylazłów (gmina Pęczniew) – stan obecny i wizualizacja

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Warta

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji są zgodne z obowiązującym planem miejscowym dla tego terenu. Tereny przeznaczone pod realizację programu kubaturowego przystani stanowią częściowo zabudowane tereny (obiekty przewidziane do rozbiórki), porośnięte zielenią nieuporządkowaną. Podobnie jak w Ostrowie Warckim zagospodarowanie terenu ma na celu nie tylko poprawę atrakcyjności turystycznej gminy, ale przede wszystkim zabezpieczyć obszary chronione przed niekontrolowaną presją ruchu turystycznego (dzikie obozowiska).

Dla amatorów sportów wodnych przewidziano wykonanie w zatoce Wylazłów przystani jachtowej. Przystań oprócz żaglówek ma obsługiwać także turystów korzystających z rzeki Warty, jak i służyć jako miejsce sportu i rekreacji poprzez odpowiednio przygotowane zaplecze bytowo-socjalne i infrastrukturę (w tym wszystkie przyłącza niezbędne do świadczenia kompleksowej obsługi turystycznej).

W celu przystosowania zatoki do roli portu dla jednostek pływających niezbędne będzie utworzenie basenu portowego. Basen stanowić będą 3 pomosty pływające. Na terenie portu uwzględniono miejsce na kotwiczowisko zimowe pontonów, uwzględniające również te pochodzące z położonego po przeciwnej stronie zbiornika Jeziorsko portu w Ostrowie Warckim.

Do wodowania jednostek przewidziano wykonanie na istniejącym ślipie toru szynowego z wyciągarką i wózkiem oraz wykonanie placu manewrowego umocnionego płytami betonowymi lub kostką brukową.

Pomosty wykonane będą z pomostów modułowych i wyposażone w miejsca poboru wody i energii elektrycznej.

Po przeciwnej stronie przystani przewidziano zagospodarowanie miejsca na plażę i kąpielisko.

Rysunek 33 Zatoka Wylazłów (gmina Pęczniew) – wizualizacja i plan portu

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Warta

Jedną z podstawowych funkcji w obsłudze ruchu turystycznego pełnił będzie obiekt, który umiejscowiony zostanie nad brzegiem basenu portowego budynek przystani. Obiekt ten będzie łączył w sobie rolę hangaru, warsztatu i magazynu dla jachtów oraz sprzętu wodnego, zaplecza sanitarnego, miejsca przygotowania posiłków oraz kapitanatu portu. Ciągi komunikacyjne na terenie portu wykończone będą kostką betonową lub posypką żwirową. W celu zapewnienia turystom kompleksowej

obsługi przewidziane zostało zagospodarowanie miejsca pod małą (rozstawianą w czasie sezonu) gastronomię, jak również wyznaczone miejsce na ognisko. Uzupełnieniem infrastruktury sportowej będzie utworzony w Pęczniewie skatepark.

Podsumowanie działań przewidzianych do realizacji:

- Budowa hangaru z funkcją przechowywania sprzętu pływającego w miejscowości Ostrów Warcki (Gmina i Miasto Warta) wraz z parkingiem,
- Budowa wyciągu nart wodnych w miejscowości Ostrów Warcki (Gmina i Miasto Warta),
- Budowa zaplecza turystyczno – rekreacyjnego dla przystani kajakowej w Warcie (Gmina i Miasto Warta),
- Budowa portu jachtowego wraz z zapleczem i przyłączami w Wylazłowie (gmina Pęczniew),
- Wykonanie nabrzeża przystani jachtowej w Wylazłowie (gmina Pęczniew),
- Wykonanie i montaż 3-ech pomostów pływających w Wylazłowie (gmina Pęczniew),
- Budowa kąpieliska w Wylazłowie (gmina Pęczniew),
- Budowa skateparku w Pęczniewie (gmina Pęczniew).

Cel operacyjny 1.2 Turystyka wypoczynkowa

Jednym z rodzajów turystyki, możliwej do rozwinięcia na obszarze leżącym wokół zbiornika Jeziorsko oraz w dolinie rzeki Warty, jest turystyka wypoczynkowa. Cel podróży jest ściśle zawarty w nazwie i związany jest z odpoczynkiem, relaksem, spędzeniem czasu z najbliższymi. Gminy położone w rejonie zbiornika Jeziorsko oferują idealne warunki do takiego odpoczynku – ciszę i spokój, pozwalające odprężyć zarówno ciało, jak i umysł.

Dużą szansą na turystyczny rozwój regionu pozostaje oferta **gospodarstw agroturystycznych** skierowana do osób indywidualnych i rodzin, ceniących sobie wypoczynek w warunkach domowych, zapewniających spokój i poczucie prywatności. Agroturystyka jest formą turystyki wiejskiej ściśle związaną z rolnictwem oraz funkcjonującymi gospodarstwami rolnymi. Może być ona zorganizowana w różny sposób, jednak zawsze obejmuje zakwaterowanie, a często również inne usługi turystyczne. Do głównych celów rozwoju agroturystyki zaliczyć można symulacje rozwoju gospodarstw rolnych świadczących usługi turystyczne, aktywizację miejscowego rynku pracy oraz wzrost poziomu kulturalnego mieszkańców danego obszaru.

Zarówno gmina Pęczniew, jak i Warta to tereny predystynowane do rozwoju na swoim terenie agroturystyki głównie ze względu na swoje korzystne położenie (zbiornik wodny, rzeka, stawy) oraz w przeważającej części rolniczy charakter terenów. Jednocześnie w związku z zakładanym rozwojem turystycznym rejonu zbiornika Jeziorsko i rzeki Warty byłaby odpowiedzią na niedostatecznie rozwiniętą obecnie bazę noclegowo-gastronomiczną, co potwierdzają również głosy z przeprowadzanych na potrzeby strategii rozwoju poszczególnych jednostek, sondaże społeczne⁴⁹. W skład bazy noclegowej Gminy Pęczniew w chwili obecnej wchodzi jedynie pola namiotowe, campingi, miejsca wypoczynkowe w Pęczniewie, Księżnych Młynach, Brodni i Popowie oraz pojedyncze gospodarstwa agroturystyczne w Siedlątkowie, Pęczniewie i Brzegu. Z kolei Gmina Warta ma w swojej ofercie kempingi, ośrodki letniskowe i wypoczynkowe w Warcie, Poboszczowice, Kamionacz. Oferta gospodarstw agroturystycznych jest dość ograniczona – można z niej skorzystać tylko w takich miejscowościach jak Małków, Mikołajowice i Proboszczowice.

W związku z zauważalnym potencjałem gospodarstw agroturystycznych w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy, przekształcenia nierentownych gospodarstw rolnych oraz uzupełnienia bazy noclegowej Gmin, w ramach niniejszego celu operacyjnego rekomendowane są działania polegające na wspieraniu przez władze Gmin rozwoju tego sektora oferty turystycznej (np. poprzez promocję i informację nt zakładania własnej działalności gospodarczej). Wskazany jest także rozwój oferty agroturystycznej, z naciskiem na odpowiednią jakość świadczonych usług oraz ofertę uzupełniającą poprzez wspieranie rozwoju infrastruktury wypoczynkowej – np. rozwój ośrodków konnych, sieci ścieżek rowerowych, wypożyczalni rowerów i innego sprzętu do rekreacji (w tym również wędkarstwa), szlaków tematycznych, czy promowanie lokalnej kuchni. W tej ostatniej kwestii niewątpliwie należy wykorzystać potencjał związany z lokalnym Świętem Ryby organizowanym co roku w Gminie Pęczniew. Rozwój szlaków i ścieżek tematycznych powinien zaś uwzględniać najcenniejsze dla rejonu obszary chronione i wpisywać się w podejmowane do tej pory działania takie jak np. wykonanie nad przystanią w Warcie ciągu pieszego o charakterze turystyczno-edukacyjnym wraz z elementami towarzyszącymi w postaci tablic informacyjnych prezentujących wiedzę z zakresu obszaru NATURA 2000 i krajobrazu chronionego. W przedsięwzięciach należy uwzględnić miejsca postoju (parkingi pozwalającego odwiedzającym i turystom na pozostawienie, w sposób nie zagrażający elementom przyrody, pojazdu na obszarze chronionego krajobrazu i Natura 2000) oraz odpoczynku (miejsca piknikowe, sanitariaty).

Istotnym elementem rozwoju agroturystyki, jako działalności sezonowej uzupełniającej w stosunku do prowadzonej przez cały rok działalności rolniczej, jest możliwość stworzenia oferty atrakcyjnej cenowo i dostępnej również dla turystów o mniej zasobnych portfelach (turystyka niskobudżetowa).

Podejmowanie działań w celu zagospodarowania turystycznego obszaru powinno również obejmować równoległe zapewnienie atrakcji w postaci wydarzeń o charakterze kulturalno-rozrywkowym. Stąd potrzeba stworzenia odpowiedniego zagospodarowania zatoki Wylazłów oraz budowy hali

⁴⁹ Strategia rozwoju Gminy i Miasta Warta na lata 2012-2020, Strategia rozwoju Gminy Pęczniew na lata 2013-2020, Strategia rozwoju Gminy Uniejów na lata 2013-2020.

widowiskowo-sportowej z pełnym zapleczem socjalnym w Warcie. Zagospodarowanie obszaru zatoki Wylazłów wraz z niezbędną infrastrukturą (ławki, ciągi komunikacyjne) oraz hali zdecydowanie podniosą standardy wydarzeń kulturalnych organizowanych na terenie Pęczniewa i Warty. Umożliwi organizację masowych imprez rekreacyjnych, rozrywkowych, artystycznych, kina letniego, wystaw, targów oraz innych uroczystości skierowanych zarówno do turystów, jak i integrujących społeczność lokalną.

Rysunek 34 Hala sportowo - widowiskowa w Warcie – wizualizacja

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Warta

Podsumowanie działań przewidzianych do realizacji:

- Działania promocyjne i informacyjne prowadzone przez władze Gminy (uwypuklające m.in. korzyści z prowadzenia własnej działalności gospodarczej w formie gospodarstwa agroturystycznego, wsparcie informacyjne w zakresie możliwości pozyskania dofinansowania do rozpoczęcia tej formy aktywności gospodarczej),
- Działania zmierzające do dywersyfikacji oferty gospodarstw agroturystycznych – powstanie stadnin konnych, wypożyczalni rowerów, etc.,
- Promocja oferty gospodarstw agroturystycznych działających na terenie Gminy na przykład na stronie internetowej Gminy,
- Wspieranie inicjatyw lokalnych związanych z rozwojem zaplecza turystyki wypoczynkowej,
- Wspieranie inicjatyw prywatnych nakierowanych na rozwój zaplecza noclegowo-gastronomicznego,
- Budowa hali widowiskowo-sportowej w mieście Warta (ul. Koźmińska),
- Budowa siłowni zewnętrznych na terenie Gminy i Miasta Warta,

- Budowa ścieżki rowerowej przy Zbiorniku Jeziorsko (Gmina i Miasto Warta) oraz w Gminie Pęczniew,
- Rozbudowa i modernizacja tras rowerowych i miejsc postojowych wraz z systemem wypożyczania rowerów w Poddębicach, Pęczniewie i Uniejowie (powiat poddębicki),
- Budowa pola kampingowego w Wylazłowie (Gmina Pęczniew),
- Budowa budynku przystani – część hangarowa i część socjalno – biurowa (Gmina Pęczniew).

Cel operacyjny 1.3 Turystyka biznesowo-konferencyjna

Jak wskazują przywoływane wcześniej dane statystyczne – pomimo odnotowanego, w strukturze odbywanych podróży, spadku udziału przyjazdów odbywanych w celach **biznesowych** – cały czas stanowi on segment dominujący w ogólnej liczbie wyjazdów. Stąd należy ją traktować jako stałe i poważnie potencjalne źródło dochodów oraz sposób na gospodarczy rozwój całego rejonu położonego wokół zbiornika Jeziorsko i w dolinie rzeki Warty. Terenów, które ze względu na swoje cenne zasoby przyrodnicze ograniczają możliwości rozwoju przemysłu oraz innych uciążliwych dla środowiska inicjatyw gospodarczych. Turystyka biznesowa to zarówno wyjazdy integracyjne zespołów pracowniczych (turystyka motywacyjna) jak i sposób kontaktu z klientami, kontrahentami, otoczeniem gospodarczym, a więc wyjazdy traktowane są jako inwestycja w działalność firmy. Uwzględnienie w swoim profilu turystyki biznesowej (nazwanej również niekiedy Meeting Industry – przemysłem spotkań) będzie związane z rozwojem bazy noclegowej o podwyższonym standardzie, instytucji szkoleniowych, restauracji oraz centrów sportowych. Potencjał do rozwoju stanowić może przede wszystkim Gmina Warta i miejscowość Ostrów Warcki, w której rozpoczęto już budowę przystani jachtowej, postawiono budynek zaplecza socjalnego oraz zagospodarowano teren pod pole namiotowe i samochody kempingowe. Na terenie znajdującym się wokół zbiornika Jeziorsko oraz w dolinie rzeki Warty znajdują się obiekty dobrze zaprojektowane i atrakcyjne pod względem historyczno – kulturalnym, które mogą stanowić zaplecze noclegowo – konferencyjne. Planując zagospodarowanie terenu w Ostrowie Warckim uwzględnione zostały inwestycje jakie zamierzają realizować na tym terenie jednostki **Związek Harcerstwa Polskiego** oraz **Państwowa Straż Pożarna** – opisane szerzej w następnym celu operacyjnym poświęconym turystyce szkoleniowej. Wspólna korzyść partnerów, reprezentujących różne rodzaje organizacji (władze samorządowe, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne), będzie motywacją do wspólnych działań, kooperacji, wspierania się, połączenia sił w celu jak najskuteczniejszej promocji destynacji turystyczno – biznesowej miejscowości Ostrów Warcki.

Drugim ośrodkiem istotnym z punktu widzenia turystyki konferencyjnej są Poddębice, które wraz z Uniejowem wykorzystują potencjał naturalny związany z posiadanymi złożami wód geotermalnych. Stanowią idealne miejsce dla organizowania zjazdów i konferencji tematycznych poświęconych balneologii. Pierwszy taki zjazd promujący rehabilitację balneologiczną i przyciągający przedstawicieli rynku medycznego odbędzie się w maju 2014 roku w Poddębicach.

Podsumowanie działań przewidzianych do realizacji:

- Działania wspierające realizację przedsięwzięć wpisujących się w rozwój zaplecza noclegowo-gastronomicznego zbiornika Jeziorsko oraz doliny rzeki Warty,
- Rozbudowa, nadbudowa oraz przebudowa wraz ze zmianą sposobu użytkowania budynku Dworu Kamionacz (byłej szkoły) na budynek restauracyjno- konferencyjny z częścią hotelową do pełnienia funkcji turystycznych i zagospodarowania bezpośredniego otoczenia (Gmina i Miasto Warta),

- Przebudowy, rozbudowy i nadbudowy istniejącego budynku gospodarczego wraz ze zmianą sposobu użytkowania na pensjonat - budowy budynku pensjonatu, - budowy budynku gospodarczego wraz z infrastrukturą towarzyszącą (Gmina Pęczniew)
- Działania wspierające podejmowanie prywatnych przedsięwzięć przez lokalnych przedsiębiorców,
- Integrowania ofert typowo turystycznych z pakietami obejmującymi usługi hotelarskie i wszelkie usługi wykorzystywane przez osoby podróżujące w interesach,
- Tworzenie „koalicji” firm, zapewniających wysokiej jakości usługi hotelarskie oraz usługi państwowych, komunalnych i prywatnych właścicieli różnych atrakcji turystycznych, w celu szerszego otwarcia dla biznesmenów,
- Stworzenie oferty odpowiedniej dla turystyki motywacyjnej (incentive),
- Organizowanie wizyt studyjnych np. dla specjalistów rehabilitacji.

Cel operacyjny 1.4 Turystyka szkoleniowa i przyrodnicza (w tym edukacyjna)

Turystyka edukacyjna zarówno wśród dziedzin realizowanych w trakcie zajęć szkolnych , jak również wśród zajęć pozalekcyjnych, zasługuje na szczególną uwagę jako atrakcyjna forma przekazu oraz powiązanie wiedzy zdobytej podczas zajęć (teoria) z praktyką zdobytą w terenie. Praktyka pokazuje, że w szkołach działalność w zakresie turystyki realizowana jest poprzez koła turystyczne lub krajoznawczo-turystyczne, funkcjonujące jako koła zajęć pozalekcyjnych. Działalność taką prowadzą również np. koła Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego (PTTK), Związek Harcerstwa Polskiego (ZHP), Polskie Towarzystwo Schronisk Młodzieżowych (PTSM), czy kluby sportowe.

Turystyka edukacyjna może być realizowana poprzez różne formy takie jak wycieczki przedmiotowe, wycieczki turystyczne lub krajoznawczo-turystyczne, obozy wędrowne, imprezy wyjazdowe (szkoły: zielone, zimowiska, ekologiczne np.), szkoły językowe. Pozwala to na skuteczne i atrakcyjne w formie poznanie kraju, regionu, tradycji, zabytków kultury i historii, poszerzenie wiedzy z różnych dziedzin. Przede wszystkim umożliwia uczestnikom osobiste, oparte na autopsji poznanie i przeżywanie kontaktów z przedmiotem poznania, którym może być obiekt przyrodniczy (np. obserwacja ptaków w rezerwacie ornitologicznym przy wykorzystaniu platform obserwacyjnych i punktów widokowych), kulturowy (muzeum), społeczny (udział w wydarzeniach), techniczny (np. ciekawy budynek, zaporę na rzece, elektrownia) np. Niepowtarzalną szansę dla rozwoju turystyki edukacyjnej stwarza również wykorzystanie potencjału funkcjonującego w Borysewie ZOO Safari, które już dziś jest popularne wśród osób zainteresowanych zoologią (zaplecze centrum szkolenia nauczycieli biologii i przyrody we współpracy z Polsk Akademią Nauk, a także szkoleń praktyczne i przysposobienie do zawodu dla absolwentów gimnazjów i szkół policealnych do zawodów potrzebnych w powiecie poddębickim).

Na obszarze położonym wokół zbiornika Jezioro oraz w dolinie rzeki Warty istnieje duży potencjał do rozwoju tej formy aktywności turystycznej. Przy czym nie ogranicza się on do oferty skierowanej do młodzieży szkolnej, ale obejmować może również inne grupy docelowe takie jak np.:

- studentów uczelni wyższych – oferując im ciekawe plenery (ASP, łódzka filmówka), możliwość obserwacji ciekawych pod względem technicznym obiektów (PŁ, UŁ), możliwość obserwacji siedlisk ptaków i funkcjonowania obszarów chronionych NATURA 2000, dzikich zwierząt (PŁ, UŁ, PAN),
- plastycy, fotograficy, operatorzy – poszukujący atrakcyjnych plenerów,
- ornitolodzy, biologzy – zainteresowani zasobami naturalnymi obszarów i gatunków chronionych,
- jednostki i grupy zainteresowane szkoleniami związanymi z pierwszą pomocą oraz ratownictwem (w tym ratownictwem wodnym) – np. straż pożarna, policja.

Ciekawą inicjatywą wpisującą się idealnie w plan zagospodarowania turystycznego (łączącego segmenty turystyki aktywnej, wypoczynkowej i szkoleniowej) jest projekt stworzony przez **Hufiec ZHP w Łasku (Chorągiew Łódzka)**. Hufiec planuje uruchomienie własnego ośrodka wypoczynkowo-szkoleniowego, który położony będzie w bezpośrednim sąsiedztwie przystani i pól namiotowych w Ostrowie Warckim (na zachodnim brzegu zbiornika Jeziorsko). W sezonie wakacyjnym nastawiony będzie przede wszystkim na potrzeby dzieci i młodzieży, nie mniej jednak istotną jego rolą będzie funkcja konferencyjna oraz edukacyjna (budynek wg założeń projektantów ma pełnić rolę obiektu modelowego i demonstracyjnego, w którym można będzie zaobserwować funkcjonowanie nowatorskich rozwiązań związanych np. z wykorzystaniem źródeł energii odnawialnej). Szczegółowy opis ośrodka stanowi załącznik numer 1 do niniejszej koncepcji.

Przewidywane funkcje ośrodka:

1. Turystyka

- a. społeczna: Baza noclegowa przystosowana do przyjmowania osób niepełnosprawnych, warsztaty, wypoczynek dla dzieci i młodzieży wymagającej wsparcia.
- b. Turystyka kwalifikowana i indywidualna: całoroczna baza turystyczna, zaplecze noclegowe dla przystani jachtowej.
- c. Zaplecze techniczno-gastronomiczne dla harcerskich obozów pod namiotami.

2. Edukacja;

- a. Kształcenie kadr dla organizacji pozarządowych.
- b. Edukacja ekologiczna – przyrodnicza.
- c. Edukacja ekologiczna – poszanowanie energii.
- d. Warsztaty tematyczne (pracownia OZE, pracownia BMS)
- e. Warsztaty dla studentów z zakresu Hydrotechniki, Inżynierii Środowiska, Mechatroniki, Elektroenergetyki etc.
- f. Obserwacje nieba, po wybudowaniu obserwatorium.
- g. Inne ścieżki oraz rozwiązania opisywane poniżej

3. Ochrona przyrody;

- a. Zaplecze dla prac na terenie Rezerwatu Ornitologicznego.
- b. Platforma widokowa dla obserwacji przyrodniczych i klimatycznych.
- c. Ścieżki dydaktyczne.

4. Budynek Demonstracyjny jako przykład praktycznych rozwiązań z zakresu budownictwa niskoemisyjnego i energooszczędnego;

- a. Monitoring wdrożonych rozwiązań. Analiza i udostępnianie zebranych danych.
- b. Wdrażanie instalacji eksperymentalnych.
- c. Ścieżki dydaktyczne.
- 5. Centrum Konferencyjne;
 - a. Sale konferencyjne i warsztatowe.
- 6. Aktywizacja obszarów wiejskich;
 - a. Tworzenie miejsc pracy.
 - b. Ośrodek jako impuls do wzbudzenia aktywności organizacji wiejskich w drodze do samodzielnych działań.
 - c. Wzrost zapotrzebowania na lokalne usługi i towary.
 - d. Rozwinięcie nowych usług i lokalnej przedsiębiorczości w wyniku obecności Ośrodka.

Rysunek 35 Ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy ZHP w Ostrowie Warczim – wizualizacja

Źródło: Związek Harcerstwa Polskiego – Chorągiew Łaska

W tej samej lokalizacji planowane jest utworzenie obiektu szkoleniowego **Bazy Szkoleniowo – Ratowniczej Ratownictwa Wodnego Państwowej Straży Pożarnej w Sieradzu**, przeznaczonego np. do organizowania kursów związanych z przeprowadzaniem akcji ratowniczych do których wykorzystywany będzie również zbiornik Jeziorsko. Ośrodek mógłby prowadzić nie tylko szkolenia (zdobywanie wiedzy z zakresu ratownictwa wodnego, kształtowanie właściwych postaw etycznych osób podejmujących czynności ratunkowe), ale służyć za miejsce do przeprowadzania ćwiczeń sprawnościowych dla różnych służb ratowniczych (np. będących elementem zarządzania kryzysowego) i jednocześnie zapewniać bezpieczeństwo osobom korzystającym ze zbiornika Jeziorsko. Szczegółowy opis ośrodka stanowi załącznik numer 2 do niniejszej koncepcji

Tak różnorodna oferta pozwoli na dywersyfikację grup odbiorców i łatwiejsze przetrwanie sytuacji kryzysowych, związanych np. z sezonowym spadkiem zainteresowania jedną z gałęzi aktywności (np. sporty wodne).

Podsumowanie działań przewidzianych do realizacji:

- Budowa wież obserwacyjnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą w gminie Warta,
- Budowa punktów widokowych w gminie Pęczniew,
- Utworzenie ścieżek dydaktycznych wykorzystujących lokalne zasoby przyrodnicze,
- Nawiązanie współpracy z potencjalnymi grupami odbiorców usług i rozpoznanie ich potrzeb szkoleniowych,
- Wspieranie działań inwestorów prywatnych związanych z rozwojem zaplecza noclegowo – konferencyjnego (np. ZOO Safari w Borysewie),
- Wspieranie działań związanych z budową, uruchomieniem i funkcjonowaniem ośrodków o charakterze szkoleniowym (np. ratownictwa wodnego w partnerstwie z PPSP w Sieradzu),
- Wspieranie działań związanych z budową, uruchomieniem i funkcjonowaniem ośrodków o charakterze szkoleniowo-wypoczynkowym (np. Ośrodek ZHP szkoleniowo – wypoczynkowy projektowany w partnerstwie z Politechniką Łódzką).

Cel operacyjny 1.5 Turystyka uzdrowiskowa, zdrowotna (balneologia)

Szczególnie cennym zasobem, który generuje już ruch turystyczny na terenie powiatu poddębickiego, są złoża wody geotermalnej. Woda ta posiada walory lecznicze i jest podstawą funkcjonowania kompleksu wypoczynkowo-uzdrowiskowego w Uniejowie oraz istotnym elementem oferty Poddębickiego Centrum Zdrowia Sp. z o.o. i pijalni wód w Poddębicach. Wody wydobywane ze złóż zlokalizowanych na terenie powiatu poddębickiego znajdują zastosowanie przy leczeniu: chorób reumatoidalnych (zwyrodnienia stawów), ortopedyczno-urazowych i stanów po zabiegach operacyjnych narządu ruchu, chorób skóry, schorzeń laryngologicznych (nosa, ucha, gardła, krtani), nerwobólów, dyskopatii czy chorób nerwowych. W szpitalu w Poddębicach wykonuje się np. ćwiczenia rehabilitacyjne dla dorosłych i dzieci w schorzeniach ortopedycznych, neurologicznych chorobach wieku rozwojowego, geriatrii czy schorzeniach metabolicznych i dermatologicznych. Przeprowadzone w 2012 roku analizy chemiczno – fizyczne wody z ujęcia GT-2 wykazały, iż nadaje się ona również do spożycia w celach leczniczych.

Popularność gorących źródeł pozwala na wyodrębnienie ich jako kolejnego segmentu, **turystyki zdrowotnej – balneologicznej**, stanowiącego potencjał rozwojowy obszarów położonych w pobliżu zbiornika Jeziorsko oraz doliny rzeki Warty.

Balneologia to samodzielna dziedzina wiedzy medycznej wykorzystująca do leczenia, profilaktyki, rehabilitacji i częściowo diagnostyki naturalne surowce lecznicze tj. wody mineralne, gazy lecznicze i walory klimatyczne. Jest dyscypliną medyczną dysponującą własnymi, specyficznymi metodami leczniczymi, rehabilitacyjnymi i diagnostycznymi. Cechą charakterystyczną balneoterapii jest trwalsze i dłuższe utrzymywanie się wyników leczenia niż przy zastosowaniu metod tradycyjnych np. farmakologicznych. W przeciwieństwie do leków chemicznych, zabiegi balneologiczne pobudzają mechanizmy adaptacyjne, uruchamiają rezerwy czynnościowe organizmu, dlatego leczenie metodami balneologicznymi powoduje usprawnienie funkcjonowania równocześnie wielu układów fizjologicznych. W porównaniu do tradycyjnych metod leczenia – balneologia i lecznictwo uzdrowiskowe jest metodą stosunkowo tanią, co staje się niezmiernie ważne w perspektywie funkcjonowania służby zdrowia⁵⁰.

O potencjale rozwojowym poddębickiego szpitala (oprócz źródeł geotermalnych) decyduje niewątpliwie również jego atrakcyjne położenie w centrum Polski. Poddębickie Centrum Zdrowia położone jest w pobliżu drogi krajowej nr 72 oraz drogi wojewódzkiej nr 703, dzięki czemu charakteryzuje się dobrą dostępnością komunikacyjną. Centrum stanowi doskonałą bazę rehabilitacyjną nie tylko dla mieszkańców powiatu poddębickiego, ale również dla miasta Łodzi i całego województwa (odległość od Łodzi ok. 40 km) czy województw ościennych (odległość od Warszawy ok. 150 km). Dostępność komunikacyjna oraz unikatowa oferta przy odpowiedniej promocji dają zakładowi dużą możliwość rozwoju o czym świadczy choćby odnotowana w 2012 roku zwiększona liczba pacjentów spoza terenu powiatu.

Dzięki rozwojowi Poddębickiego Centrum Zdrowia wzmocniony zostanie potencjał turystyczny omawianego obszaru poprzez tworzenie warunków do rozwoju usług rehabilitacyjnych i medycznych opartych na balneologii poprzez wykorzystanie gorących źródeł w ofercie medycznej, czy promowanie oferty turystyki zdrowotnej (uzdrowiskowej) w oparciu o zasoby wód geotermalnych. Nastąpi również poprawa dostępności do usług medycznych, rehabilitacyjnych, co umożliwi szybszą integrację i/lub wejście albo powrót określonych grup na rynek pracy.

Wpisuje się on również idealnie w diagnozę zawartą w komunikacie Komisji Unii Europejskiej „*Odnowiona polityka turystyczna UE: Ku silniejszemu partnerstwu na rzecz turystyki europejskiej*” (2009) stwierdzającą, że turystyka stanowi ważny sektor dla odnowionej strategii lizbońskiej, a zmiany w strukturze demograficznej Europy będą miały poważny wpływ na kierunki rozwoju tegoż sektora. Odnowiona polityka turystyczna UE zakłada, iż równoległe ze znaczącym wzrostem turystyki nastąpi zmiana w zakresie społecznego popytu na określone rodzaje turystyki. Zdaniem Komisji oczekuje się, że najbardziej znaczący wzrost osiągnie turystyka zdrowotna i turystyka związana z dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym.

Wg specjalistów (np. Dr np. Irena Ponikowska – Krajowy Konsultant w dziedzinie balneologii i fizjoterapii) polskie lecznictwo uzdrowiskowe może wypełnić niszę po likwidacji tradycyjnego leczenia

⁵⁰ Prof. Dr hab. Irena Ponikowska, Lecznictwo uzdrowiskowe, Wyd. Branta 1996

uzdrowiskowego w Europie. Jeśli powiat poddębicki – wzorem np. Słowacji/Czech – chce efektywnie zagospodarować niszę na regionalnym i krajowym rynku usług zdrowotnych, winien ponownie rozpatrzyć sugestie Komisji Europejskiej odnośnie programowania nowych trendów i kierunków rozwoju turystyki adekwatnych do zmian społecznych, demograficznych, socjalnych i kulturowych społeczeństw Unii Europejskiej i stworzyć prawno-ekonomiczne warunki funkcjonowania i rozwoju uczestników gry na runku turystycznym.

W celu pełnego wykorzystania potencjału wód geotermalnych, oprócz konieczności wykreowania rozpoznawalnej w całym regionie marki Powiatu Poddębickiego jako centrum rehabilitacji balneologicznej – będącej integralnym elementem produktu turystycznego całego obszaru Zbiornika Jeziorsko oraz dolny rzeki Warty, należy podejmować działania wzbogacające dotychczasową ofertę poprzez rozwój placówek i ich doposażanie w niezbędnych sprzęt. W planach rozwoju Poddębickiego Centrum Zdrowia uwzględnione zostały działania na rzecz poszerzenia dotychczasowej oferty o zabiegi z użyciem inhalatorów ultradźwiękowych wykorzystywane w schorzeniach górnych dróg oddechowych, gabinet hydroterapii w oparciu o natryski płaszczone ze strumieniami wody geotermalnej o różnej intensywności, zabiegi łączące masaże wodne i światłolecznictwo, kuracje pitne oraz kuracje z wykorzystaniem mikroklimatu grotu solnej i tężni solankowej. W związku z rosnącym zainteresowaniem konieczna jest rozbudowa oddziału rehabilitacyjnego oraz dobudowa basenów termalnych. Aby maksymalnie usprawnić procesy terapeutyczne, konieczna jest jak najlepsza współpraca z pacjentem – w tym celu stosowana jest metoda terapii polegająca na podawaniu pacjentowi sygnałów zwrotnych o zmianach stanu fizjologicznego jego organizmu (Biofeedback), dzięki czemu może on nauczyć się świadomie modyfikować funkcje, które normalnie nie są kontrolowane świadomie, np. napięcie mięśni, fale mózgowe, opór elektryczny skóry np.

Projektowana inwestycja rozbudowy obiektów szpitalnych w Poddębickim Centrum Zdrowia ma na celu budowę basenu geotermalnego wzbogacającego oddział rehabilitacji oraz powiększenie oddziału łóżkowego rehabilitacji. Basen jest funkcjonalnie powiązany z częścią zabiegową hydroterapii, równocześnie będzie on dostępny dla mieszkańców. Z uwagi na konieczność powiązania funkcjonalnego z istniejącym budynkiem przewidziano budowę obiektu 3- kondygnacyjnego w którym:

- poziom -2 – pomieszczenia techniczne- podbasenie
- poziom -1 – basen geotermalny powiązany z oddziałem hydroterapii, zespół szatni i umywalni, pomieszczenia wspomagające ofertę basenu takie jak: grota solna, solanki termalne, aromaterapia, zespół saun
- poziom 0 – strefa wejściowa do obiektu, komunikacja, pokoje łóżkowe oddziału rehabilitacji
- poziom 1 – część łóżkowa oddziału rehabilitacji, pomieszczenia towarzyszące, komunikacja.

W związku z realizacją założonego programu inwestycyjnego, niezbędne będzie wykonanie przełożenia fragmentów sieci uzbrojenia technicznego, stacji gazów, rozdzielni elektrycznej, stacji trafo. Wymagać to będzie ich rozbiórki i odtworzenia w nowej lokalizacji. Rozbiórce będą także podlegać istniejące zbiorniki wody. W ich miejscu proponuje się wykonanie budynku rozdzielni elektrycznej, stacji trafo, POM, agregatu prądotwórczego oraz pomieszczenie sprężarek, rozprężania podtlenku azotu i tlenu oraz

magazyn butli. Pomieszczenia te znajdują się w budynku technicznym przeznaczonym do rozbiórki. Ponieważ projektowany obiekt zajmuje część istniejącego parkingu, koniecznym będzie zaprojektowanie i wykonanie nowych miejsc parkingowych. Ponadto w ramach zadania inwestycyjnego należy postawić zbiornik tlenu oraz zbiornik ciekłego azotu.

W celu zapewnienia odpowiedniego zaplecza dla funkcjonowania PCZ (zarówno dla osób korzystających z rehabilitacji, ale nie wymagających hospitalizacji oraz rodzin czy osób odwiedzających) planowane jest również przystosowanie do pełnienia funkcji bazy noclegowej istniejącej infrastruktury oraz budowa miejsc parkingowych.

Podsumowanie działań przewidzianych do realizacji w ramach Poddębickiego Centrum Zdrowia Sp. z o.o.:

- Dobudowa skrzydła sanatoryjnego z basenami termalnymi wraz z zagospodarowaniem terenu,
- Budowa bazy noclegowej w Poddębicach dla pensjonariuszy sanatorium
- Rozbudowa oddziału rehabilitacji,
- Przebudowa i doposażenie gabinetów rehabilitacyjnych (np. łóżka, grota solna, stanowiska terapeutyczne BIOfeedback, urządzenia do hydroterapii, rehabilitacji po mastektomii),
- Budowa parkingu wielokondygnacyjnego wraz z zagospodarowaniem terenu.

Pozostałe działania:

- Przystosowanie budynku internatu w Poddębicach do pełnienia funkcji bazy noclegowej w turystyce zdrowotnej.

Rysunek 36 Poddębickie Centrum Zdrowia Sp. z o.o. – wizualizacja

Źródło: Starostwo Powiatowe w Poddębicach

Cel strategiczny 2. Rozwój infrastruktury drogowej, wodno-kanalizacyjnej, energetycznej

Celem umożliwienia rozwoju na omawianym obszarze przedsiębiorczości związanej z sektorem turystyki niezbędne jest uporządkowanie i przygotowanie odpowiednich terenów pod inwestycje turystyczne, w tym ich pełne uzbrojenie – tak aby mogły prawidłowo wypełniać swoją funkcję gospodarczą przy jednoczesnym zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju. Konieczny będzie rozwój infrastruktury drogowej wspierający powiązania funkcjonalne zbiornika Jeziorsko i rzeki Warty z głównymi kierunkami w jakich poruszają się turyści.

Istotnym elementem zagospodarowania turystycznego jest dostępność komunikacyjna. Wg danych statystycznych⁵¹ w 2011 roku najwięcej turystów, i odwiedzających jednodniowych, przybyło do regionu łódzkiego samochodem (84,5%) – co stanowiło wzrost o ok. 6,5%. Polacy wybierali ten środek transportu w 85%, zaś cudzoziemcy w 72%. Połączenia kolejowe wybrało jedynie 4,6%.

Modernizacja dróg może być wykorzystana nie tylko do poprawy parametrów samej jezdni, ale również do udrożnienia lokalnych korytarzy ekologicznych poprzez poszerzenie przepustów. Ponieważ jednak faza inwestycji może być okresowo uciążliwa w skali lokalnej, prace budowlane powinny być prowadzone poza okresem wiosennych wezbrań i okresem lęgowym (marzec – lipiec).

Istotną kwestią związaną z ochroną przyrody jest stan wód powierzchniowych na terenie gmin objętych projektem oraz nieuporządkowana gospodarka ściekowa. Na jakość wody wpływają również spływ powierzchniowy z użytków rolnych, zawierający znaczne ilości zanieczyszczeń chemicznych (nawozy mineralne, pestycydy oraz nawozy organiczne). Kolejne źródło zanieczyszczeń stanowią np. ścieki wprowadzane do gleby poprzez nieszczelne szamba lub oczyszczanie tychże zbiorników bezpośrednio na pola. Są one źródłem skażenia bakteriologicznego warstwy wodonośnej. Czystość wód jest istotna głównie ze względu na bezpieczeństwo turystów (sporty wodne, kąpieliska).

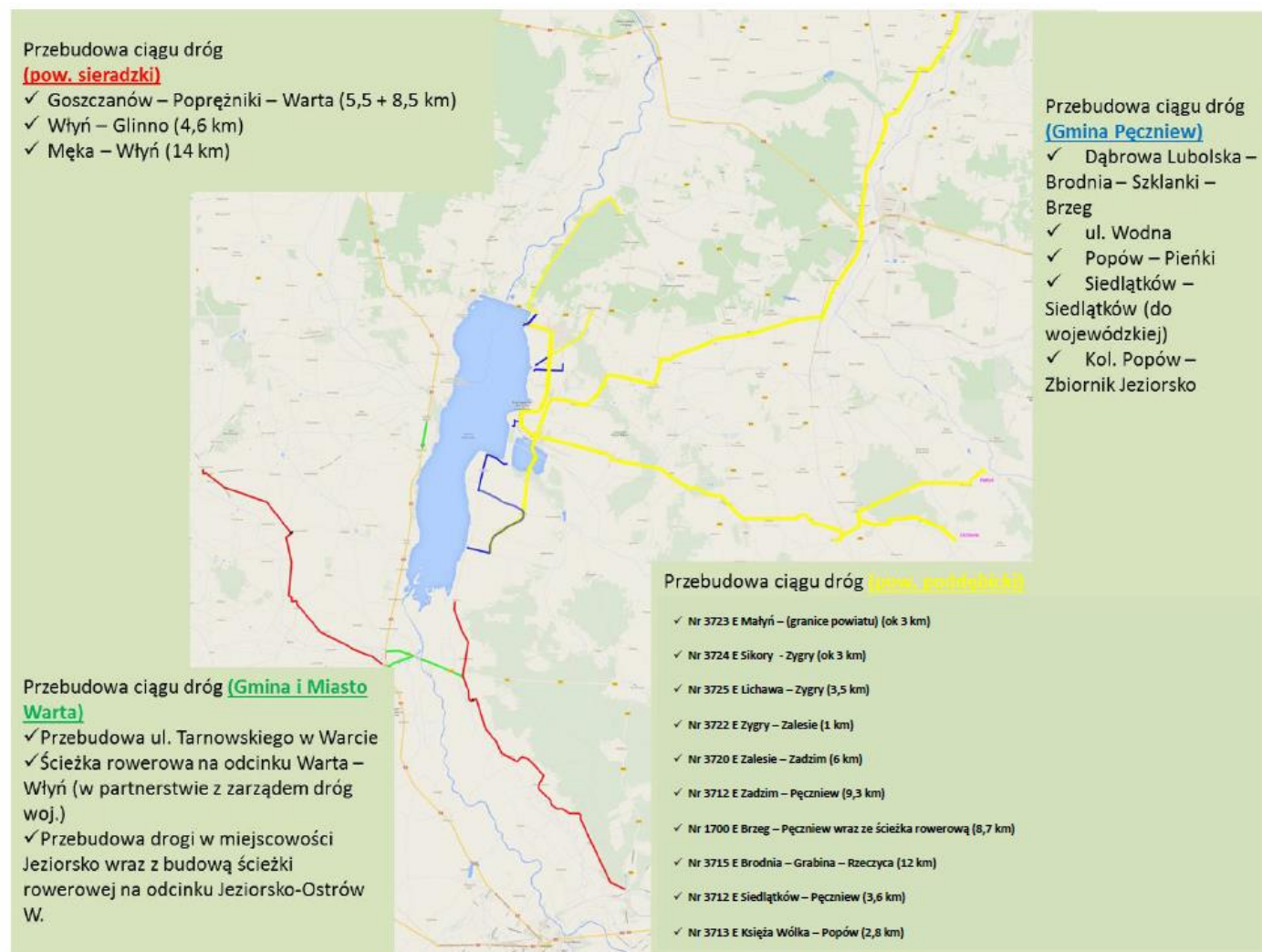
Cel operacyjny 2.1 Poprawa stanu infrastruktury drogowej

Dobrze rozwinięta infrastruktura drogowa ma kluczowe znaczenie dla długotrwałego wzrostu gospodarczego i zrównoważonego rozwoju regionalnego. Poprawia zarówno efektywność prowadzenia działalności gospodarczej, jak i zwiększa skłonność do inwestowania, co przekłada się na wzrost konkurencyjności regionu oraz powstawanie nowych miejsc pracy. Regiony lepiej wyposażone w infrastrukturę dysponują też lepszym potencjałem rozwojowym. Szczególnie istotne jest to w przypadku dostępności komunikacyjnej terenów turystycznych wobec zwiększającego się udziału turystów przybywających w rejon zbiornika Jeziorsko własnym samochodem.

⁵¹ Ruch turystyczny w Łodzi i województwie łódzkim w 2011 roku.

Niezbędna jest poprawa stanu dróg dojazdowych do głównych punktów aktywności turystycznej (Sieradz, Warta, Ostrów Warki, Pęczniew, Poddębice) oraz połączenie najważniejszych ośrodków i miejsc najatrakcyjniejszych pod względem turystycznym trasami rowerowymi. Na mapie poniżej wskazano przewidziane do modernizacji odcinki tras najważniejsze z punktu widzenia rozwoju regionu. Mają one zapewnić dostępność do obszaru zbiornika Jeziorsko od południa (Sieradz), wschodu (od strony Łodzi), jak również od północy i zachodu dzięki autostradzie A2 (zjazd w Wartkowicach umożliwia obecnie swobodne przedostanie się do Poddębic), co odpowiada głównym kierunkom napływowym ruchu turystycznego, na który wskazywano w pierwszej części dokumentu.

Rysunek 37 Szkic poglądowy odcinków drogowych do modernizacji i/lub przebudowy w celu poprawy dostępności komunikacyjnej obszaru Zbiornika Jeziorsko oraz doliny rzeki Warty

W Gminie Pęczniew potrzeby związane z rozwojem infrastruktury drogowej dotyczą przede wszystkim poprawy stanu nawierzchni dróg. Choć stan dróg gminnych wymaga dalszej poprawy i inwestycji, największym problemem Gminy związanym z infrastrukturą drogową jest stan powiatowej drogi dojazdowej do Pęczniewa. Na długości od Siedlątkowa do Pęczniewa zbudowana została ona z płyt betonowych. Droga ta, będąc jedyną drogą dojazdową do Pęczniewa, stanowi swojego rodzaju wizytówkę Gminy i istotny czynnik ułatwiający rozwój potencjału turystycznego Gminy. Droga jest w bardzo złym stanie technicznym i nie pozwala na swobodne podróżowanie. Pomiędzy płytami wytworzyły się przerwy w nawierzchni. Od lat są łatanie i wypełniane asfaltem. Nie poprawia to jednak jakości podróżowania. Procesy przebudowy infrastruktury drogowej częściowo rozpoczęto już w 2013 roku, kiedy to zmodernizowano drogę na odcinku Pęczniew – Wylazłów – Kręczyński oraz odcinek drogi od Pęczniewa do drogi gminnej i fragment drogi Wylazłów – Kręczyński. Konieczna jest jednak kontynuacja działań i połączenie modernizowanych fragmentów dróg w jeden ciąg komunikacyjny umożliwiający sprawne przemieszczanie się zarówno samochodem, jak i rowerem.

Rysunek 38 Stan infrastruktury drogowej w Gminie Pęczniew i powiecie poddębickim

Betonówka – stan obecny

Betonówka – wizualizacja

Brzeg – Pęczniew – stan obecny

Brzeg – Pęczniew – wizualizacja

Zadzim – Pęczniew – stan obecny

Zadzim – Pęczniew – wizualizacja

Zadzim – Zalesie – stan obecny**Zadzim – Zalesie – wizualizacja**

Źródło: Urząd Gminy Pęczniew

Modernizacji wymaga również znajdujące się w złym stanie technicznym połączenie drogą powiatową na trasie Męka – Włyn (14 km) i Włyn – Glinno (4,6 km) prowadząca ruch do Pęczniewa od strony południowej. W drodze widoczne są wyrwy w nawierzchni oraz spękania. Jak wykazały analizy ruchu drogowego cytowane w pierwszej części dokumentu, prędkość pojazdów na badanym odcinku wynosi ok 20 – 30 km/h. Droga odstrasza potencjalnych turystów i jest wielkim problemem mieszkańców Gminy Pęczniew. Planowane inwestycje podejmowane będą przez zarządcę drogi – Powiatowy Zarząd Dróg w Sieradzu. Droga powiatowa łączy bezpośrednio drogę wojewódzką nr 710 biegnącą z kierunku Łodzi z Gminą Pęczniew. Droga przebiega w bezpośrednim sąsiedztwie Zbiornika Jeziorsko. W niektórych miejscach podziwiać można widok Zbiornika. Droga przebiega przez miejscowości Dzierżazna, Glinno i jako potencjalny korytarz napływu turystów z terenu Łodzi oraz Sieradza wymaga przeprowadzenia jak najszybszych działań modernizacyjnych. Analizy natężenia ruchu drogowego na tym odcinku wykazały, iż stan drogi jest tak zły, że jest omijana przez wszelkiego typu pojazdy przejeżdżające tranzytem. Skutkuje to coraz większą marginalizacją gospodarczą gminy w województwie, co potwierdzają badania Banku Światowego. Jednym z czynników generujących taki stan jest brak połączenia gminy z ciągami drogowymi o znaczeniu wojewódzkim i krajowym. Odpowiedzią na ten problem będzie modernizacja dróg zapewniających połączenie z głównymi trasami komunikacyjnymi takimi jak DW 710, DK 12, czy DW 478.

Trudno przeceniać rolę jakości infrastruktury drogowej w przyciąganiu inwestorów i turystów oraz tworzeniu warunków życia mieszkańców. Dlatego rozwój infrastruktury drogowej powinien mieć charakter zrównoważony, obejmujący kompleksowo w miarę możliwości finansowych jak najszerzy obszar poszczególnych jednostek położonych w rejonie zbiornika i rzeki Warty.

Zniwelować należy również braki w obszarze infrastruktury okołoturystycznej tak, aby tereny były przygotowane na przyjęcie i obsługę ruchu turystycznego związanego z planowanym zagospodarowaniem Jeziorska oraz doliny rzeki Warty. W tym zakresie zwiększona powinna zostać liczba parkingów, ścieżek rowerowych, chodników w okolicach występowania atrakcji turystycznych – nad zbiornikiem. Podstawową rolę wszystkich przedstawionych do modernizacji ciągów dróg jest

stworzenie warunków do napływu turystów na tereny obu brzegów zbiornika Jeziorsko oraz rzeki Warty, stanowiących potencjalne rozwojowe źródło dochodu całego regionu.

Rysunek 39 Stan infrastruktury drogowej powiecie poddębickim

Zadzim – Zalesie

Zygry – Lichawa

Zygry – Małyń

Zygry – Zalesie

Źródło: Starostwo Powiatowe w Poddębicach

Głównymi działaniami w tym celu będą: budowa, przebudowa, modernizacja, remont ciągów dróg i obiektów infrastruktury drogowej dróg wewnętrznych, gminnych i powiatowych w celu zwiększenia dostępności usług turystycznych, w tym:

Przebudowa ciągu dróg na terenie Gminy Pęczniew:

- Brzeg – Szklanki – Brodnia – Dąbrowa Lubolska nr 111105E
- Popów – Pieńki
- Siedlątków – do drogi wojewódzkiej

- Kolonia Popów – Zbiornik Jeziorsko nr 111108E
- Ulica Wodna

Przebudowa ciągu dróg na terenie powiatu poddębickiego:

- Nr 3723 E Małyń – (granice powiatu) (ok 3 km)
- Nr 3724 E Sikory - Zyгры (ok 3 km)
- Nr 3725 E Lichawa – Zyгры (3,5 km)
- Nr 3722 E Zyгры – Zalesie (1 km)
- Nr 3720 E Zalesie – Zadzim (6 km)
- Nr 3712 E Zadzim – Pęczniew (9,3 km)
- Nr 1700 E Brzeg – Pęczniew wraz ze ścieżką rowerową (8,7 km)
- Nr 3715 E Brodnia – Grabina – Rzeczyca (12 km)
- Nr 3712 E Siedlątków – Pęczniew (3,6 km)
- Nr 3713 E Księża Wólka – Popów (2,8 km)

Przebudowa ciągu dróg na terenie powiatu sieradzkiego:

- Włyń – Glinno (4,6 km)
- Męka – Włyń (14 km)
- Goszczanów – Poprężniki – Warta (5,5 + 8,5 km)

Przebudowa ciągu dróg na terenie Gminy i Miasta Warta

- Przebudowa ul. Tarnowskiego w Warcie
- Ścieżka rowerowa na odcinku Warta – Włyń (w partnerstwie z zarządem dróg wojewódzkich)
- Przebudowa odcinka drogi w miejscowości Jeziorsko wraz z budową ścieżki rowerowej na odcinku Jeziorsko-Ostrów Warcki

Cel operacyjny 2.2 Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej

O sukcesie oferty turystycznej obszaru Zbiornika Jeziorsko oraz doliny rzeki Warty zadecyduje nie tylko skuteczne tworzenie infrastruktury obiektów turystycznych, ale również prowadzone równoległe działania ukierunkowane na ochronę środowiska i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego, umożliwiające pełne wykorzystanie potencjału turystycznego tego terenu. Czyste środowisko zapewni nie tylko większą atrakcyjność turystyczną, ale podniesie jednocześnie jakość życia mieszkańców tych terenów.

Dlatego istotnym elementem pozostaje kontynuacja działań związanych z inwestycjami wodno-kanalizacyjnymi, a przede wszystkim budowa oczyszczalni ścieków w Pęczniewie oraz skanalizowanie terenów gminy Pęczniew jak również miejscowości położonych wzdłuż rzeki Warty i Zbiornika Jeziorsko (z priorytetowym uwzględnieniem portów w Wylazłowie oraz Ostrowie Warckim).

Podsumowanie działań przewidzianych do realizacji:

- Przygotowanie niezbędnych koncepcji architektonicznych,
- Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków w gminie Pęczniew,
- Budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Pęczniew,
- Kanalizacja miejscowości położonych wzdłuż rzeki Warty i Zbiornika Jeziorsko (Gmina i Miasto Warta),
- Rozbudowa kanalizacji Ostrów Warcki, Jeziorsko, Zaspy
- Inne działania wodno-kanalizacyjne związane z poprawą dostępności do usług turystycznych.

Cel operacyjny 2.3 Rozwój i modernizacja infrastruktury energetycznej, OZE

Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych to podstawowy sposób na ograniczenie poziomu emisji gazów i zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego będącego jednym z najważniejszych atutów regionu. Dlatego w działaniach przedstawionych w niniejszej koncepcji i założeniach polityki lokalnej powinny zostać uwzględnione zagadnienia związane z budową, przebudową lub modernizacją infrastruktury służącej do produkcji i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Pozyskiwanie czystej energii jest już realizowane na terenie zarówno powiatu poddębickiego (geotermia, elektrownie wiatrowe), jak i sieradzkiego (elektrownie wiatrowe), warto jednak rozwijać i kontynuować te inicjatywy.

Wraz z rozwojem turystyki, przewidywany jest wzrost ilości odpadów związanych z ruchem turystycznym. Podejmowane działania (szczególnie przez władze gmin) powinny uwzględniać nie tylko

inicjatywy zmierzające do zapewnienia odpowiedniego zaplecza sanitarnego i miejsc składowania odpadów, ale brać także pod uwagę wdrażanie technologii odzysku i ponownego ich zagospodarowania.

Ważnym elementem działań powinny być również projekty, skierowane do lokalnych społeczności oraz turystów, promujące zachowania odpowiedzialne środowiskowo.

Podsumowanie działań przewidzianych do realizacji:

- Rozbudowa infrastruktury energetycznej w gminie Pęczniew,
- Poprawa stanu oświetlenia publicznego,
- Poprawa efektywności energetycznej np. poprzez modernizację budynków użyteczności publicznej (np. termomodernizacja, wymiana wyposażenia na energooszczędne, zastosowanie alternatywnych źródeł ciepła),
- Rozwój OZE (energia geotermalna, wodna, słoneczna, wiatru – na terenach oddalonych od obszarów chronionych, biomasy np.),
- Promowanie budownictwa zero- emisyjnego,
- Promowanie recyklingu.

Cel strategiczny 3. Promocja

Cel operacyjny 3.1 Promocja atrakcji regionu

Dotarcie do potencjalnego turysty – klienta wymaga opracowania spójnej strategii promocji oferty turystycznej wszystkich jednostek zainteresowanych rozwojem rejonu zbiornika Jeziorsko oraz doliny rzeki Warty. Jak wskazano w części opisującej zasoby poszczególnych jednostek – rejon ten oprócz niewątpliwych walorów środowiska naturalnego, posiada również interesującą historię oraz zabytki kulturowe. Przez teren przebiegają interesujące szlaki turystyczne (kajakowy, piesze, rowerowe, konne), a na zbiorniku Jeziorsko rozgrywane są zawody w sportach wodnych (np. regaty o błękitną wstęgę, Jeziorsko CUP). Elementami wzbogacającymi tradycyjną ofertę turystyczną będzie rozwijający się na terenie powiatu poddębickiego sektor usług uzdrowiskowych i zdrowotnych opartych o zasoby gorących źródeł w Uniejowie i Poddębicach. Podkreślenia wymaga różnorodność oferty dostępnej na omawianym terenie odpowiadającej potrzebom zarówno turystyki aktywnej, wypoczynkowo-rekreacyjnej, biznesowej, jak i uzdrowiskowej – zdrowotnej, przystosowanej do różnych grup odbiorców.

Zintegrowanie oferty turystycznej powinno odbywać się poprzez stworzenie kompleksowej strategii promocyjno-marketingowej, w której zostaną określone np.:

- kluczowe cele w zakresie promocji marki i wizerunku obszaru Jeziorska i rzeki Warty,

- grupa/grupy docelowe, do których obszar Jeziorska i rzeki Warty chciałby dotrzeć ze swoją ofertą,
- zakres atrakcji, jakie ma do zaoferowania obszar Jeziorska i rzeki Warty,
- przekaz, z jakim wszystkie jednostki leżące na tym obszarze powinny docierać do potencjalnych grup docelowych,
- sposoby/techniki dotarcia z określonym przekazem do zidentyfikowanych grup docelowych,
- harmonogram realizacji działań związanych z promocją wizerunku i marki obszaru Jeziorska i rzeki Warty.

Aby obszar jednostek położonych nad zbiornikiem Jeziorsko i w dolinie rzeki Warty stał się miejscem konkurencyjnym turystycznie, generującym rozwój lokalny i regionalny niezbędne jest:

- podjęcie działań promocyjnych związanych ze wzmocnieniem wizerunku atrakcyjności turystycznej obszaru – atrakcyjności opartej przede wszystkim na pełniejszym wykorzystaniu bogactwa przyrodniczego (ze szczególnym uwzględnieniem znaczenia wody – Jeziorska, Warty oraz źródeł geotermalnych),
- wykreowanie turystyki zdrowotnej, bazującej na balneologii, stanowiącej produkt markowy, który będzie sukcesywnie budowany,
- zmniejszenie przewagi ośrodków „markowych” nad wchodzącym dopiero na rynek usług turystycznych obszarem Jeziorska i Warty,
- nawiązanie współpracy z podmiotami, które będą korzystały z usług oferowanych przez obszar Jeziorska i Warty,
- nawiązanie współpracy z podmiotami świadczącym usługi czasu wolnego, aby oferta była konkurencyjna,
- programowanie rozwoju usług zdrowotnych i czasu wolnego w skali subregionu (gmina, powiat) przy współpracy z operatorami krajowymi,
- zarezerwowanie odpowiednich środków finansowych na realizację zadań związanych z organizacją imprez masowych, promujących obszar Jeziorska i doliny rzeki Warty oraz jego dorobek kulturowy i przyrodniczo – turystyczny, w przypadku niedoborów środków finansowych warto rozważyć możliwość zaangażowania do współpracy partnerów prywatnych.

Komercjalizacja produktów turystycznych wymaga dynamicznego rozwoju istniejących systemów informacji turystycznej oraz nowoczesnych usług informacyjnych dostosowanych do zmieniających się

potrzeb rynku. Ważne dla dobrej promocji rejonu zbiornika Jeziorsko oraz rzeki Warty będzie zadbanie o:

- rzeczywiste scalenie informacji turystycznej znajdującej się w różnych źródłach w zintegrowany system, stale aktualizowany w oparciu o dane od podmiotów gospodarczych, instytucji zajmujących się turystyką, samorządów lokalnych np.,
- techniczną poprawę dostępności do systemu informacji turystycznej z różnych miejsc i przy wykorzystaniu różnych kanałów przekazu,
- dostosowanie przekazu (w formie i treści) do oczekiwań poszczególnych grup odbiorców, w szczególności osób niepełnosprawnych, turystów zagranicznych.

W zakresie rozbudowy i rozwoju zintegrowanego systemu informacji turystycznej koniecznym działaniem będzie budowa centrów informacji turystycznej zlokalizowanych w Pęczniewie oraz Ostrowie Warckim, a także przygotowanie odpowiednio wykształconej kadry pracowniczej. Centra powinny oferować wydawnictwa informacyjne i promocyjne, a w przyszłości być wyposażone w elektroniczne kioski IT dostępne np. w przypadku zamknięcia punktu lub dużej liczby klientów. W dobie popularności urządzeń mobilnych oraz dostępu do internetu, istotne jest stworzenie kompleksowego, serwisu internetowego w kilku językach, poświęconego kalendarzowi imprez kulturalno-sportowych oraz uzdrowskich odbywających się w rejonie Jeziorska oraz (w miarę możliwości finansowych jednostek prowadzących) udostępnienie części informacji np. w formie mobilnego przewodnika po rejonie Jeziorska (jak np. Łódź Isider), tak aby „wychodzić” do potencjalnego klienta i zachęcać go do przyjazdu i pozostania. Ważnym elementem promocji i ujednolicenia przekazu mogłyby stać się spójne systemy oznakowania gminy Pęczniew, Warta oraz pozostałych jednostek leżących w rejonie zbiornika – przekierowujących do miejscowych atrakcji. Zapewni to lepszą frekwencję turystów.

Równie mocno przyciągającym uwagę turysty elementem, który może pełnić swego rodzaju funkcję „certyfikującą” może być przygotowanie i udostępnianie w miejscach publicznych informacji o stanie środowiska przyrodniczego.

Warto rozważyć włączenie się z informacją turystyczną do systemów regionalnego, krajowego i międzynarodowych. Usprawnienie systemu IT nie będzie możliwe bez odpowiedniego zaplecza technicznego, kadrowego, zaangażowania i współpracy wszystkich samorządów oraz przedsiębiorców prywatnych. System informacyjny powinien być na bieżąco aktualizowany przez lokalnych administratorów zbierających informacje na swoim terenie i koordynowany z informacjami z terenów gmin sąsiednich.

Z punktu widzenia zdobywania klienta istotne jest zapewnienie sprawnego systemu rezerwacji turystycznej – elektroniczna dostępność do określonego produktu turystycznego jest jednym z kluczowych czynników decydujących o wartości jego marki. Dlatego ważne jest powiązanie systemów

informacyjnych z systemami rezerwacji i informacjami o wolnych miejscach w regionie. Stąd działania podmiotów zaangażowanych w realizację projektu zagospodarowania turystycznego obszaru będą polegały również na pozyskaniu środków w celu rozwoju elektronicznych systemów rezerwacyjnych z możliwością dokonywania zakupu usługi „on line”, co będzie konsekwencją zaspokajania popytu turystycznego powstałego w wyniku działań informacyjno-promocyjnych.

Podsumowanie działań przewidzianych do realizacji:

- Wykreowanie wizerunku Jeziorska jako terenu atrakcyjnego turystycznie (segmenty oferty i wskazanie grup odbiorców),
- Portal internetowy Jeziorsko.pl,
- Współpraca przy stworzeniu spójnej oferty turystycznej z gminą Dobra (np. wielkopolskie) – np. w celu włączenia spływu na trasie Skęczniew – Uniejów,
- Budowa infrastruktury i stworzenie centrum informacji turystycznej (IT) w miejscowości Ostrów Warcki,
- Stworzenie centrum informacji turystycznej (IT) w Pęczniewie.

Cel operacyjny 3.2 Działania przyciągające inwestorów

Kolejnym celem operacyjnym w ramach celu strategicznego ukierunkowanego na przyciąganie osób i podmiotów zainteresowanych obszarem gmin położonych w zasięgu oddziaływania zbiornika Jeziorsko oraz doliny rzeki Warty są działania zmierzające do zatrzymania ich na miejscu jako inwestorów.

W celu tym wyróżniono dwa zasadnicze elementy: pierwszy dotyczący warunków, jakie są w stanie zaoferować potencjalnemu inwestorowi jednostki samorządowe, drugi zaś to sposób i forma ich prezentacji.

Oprócz inwestycji związanych z poprawą dostępności komunikacyjnej, istotnej zarówno dla turystów, jaki i potencjalnych inwestorów zainteresowanych ulokowaniem swojego kapitału i prowadzeniem działalności na obszarze doliny Warty i zbiornika Jeziorsko, należy zwiększyć atrakcyjność struktury przestrzennej jego głównych ośrodków. Dlatego też kontynuowane powinny być procesy rewitalizacyjne przestrzeni oraz budynków użyteczności publicznej (np. w centrach miast i miejscowości), tak aby stały się idealnym oraz bezpiecznym miejscem do wypoczynku, zamieszkania i pracy. Ważne również będzie przygotowanie planów zagospodarowania przestrzennego i wytyczenie obszarów pod określone rodzaje inwestycji i działalności.

Dodatkowo w zależności od bieżącej sytuacji finansowej gmin, należy rozważyć wprowadzenie zachęt finansowych dla inwestorów w postaci np. zwolnień z podatków i opłat lokalnych (okresowych lub stałych).

Potencjał atrakcyjnych terenów turystycznych, obecność w zasięgu oddziaływania projektu takich miast jak Sieradz, Warta czy Poddębice posiadających dobre połączenie komunikacyjne z większymi ośrodkami w kraju, są podstawowymi szansami na przyciągnięcie kapitału i zewnętrznych inwestycji. Jednak główną barierą dla potencjalnych inwestorów może okazać się brak kompleksowych informacji o możliwościach ulokowania kapitału na omawianym terenie. Dlatego, działania w kierunku pozyskiwania inwestorów powinny rozpocząć się od przygotowania kompleksowej oferty inwestycyjnej, prezentującej tereny przeznaczone pod inwestycję. Konieczne jest stworzenie skoordynowanego systemu przygotowania gminnych terenów inwestycyjnych, od określenia zasobów poprzez przygotowanie planistyczne, po udostępnienie infrastruktury inwestorom.

Tak przygotowaną ofertę należy promować i dystrybuować do jak najszerszego kręgu odbiorców – potencjalnych inwestorów np. poprzez udział w targach branżowych czy bezpośredni kontakt ze zidentyfikowanymi inwestorami. Takie działania proaktywne mogą przyczynić się do popularyzacji informacji o możliwościach inwestycyjnych na obszarze zbiornika Jeziorsko oraz w dolinie rzeki Warty. Dobrym pomysłem – pozwalającym dotrzeć do większej liczby potencjalnie zainteresowanych osób, w tym również inwestorów indywidualnych, wydaje się być połączenie promocji oferty inwestycyjnej z promocją walorów turystycznych. Pozwoliłoby to wykorzystać efekty synergii wynikające z potencjału turystycznego i rekreacyjnego obszaru Jeziorska oraz doliny rzeki Warty.

Podsumowanie działań przewidzianych do realizacji:

- Rewitalizacja Miasta Warta – etap II,
- Stworzenie planów zagospodarowania przestrzennego,
- Stworzenie oferty inwestycyjnej,
- Uzbrojenie terenów pod inwestycje,
- Rozwój systemu monitoringu.

Cel strategiczny 4. Tworzenie warunków dla zwiększenia konkurencyjności oraz rozwoju przedsiębiorczości

Cel operacyjny 4.1 Rozwój zasobów społecznych – kompetencji i adaptacyjności potencjału kadrowego

Pierwszy cel operacyjny wskazuje na konieczność aktywizowania postaw przedsiębiorczych wśród społeczności lokalnej i jest powiązany z działaniami ukierunkowanymi na rozwój potencjału turystycznego omawianego obszaru. Realizacja tego celu zależy w dużej mierze od sukcesu promocji produktu turystycznego rejonu Jeziorska i doliny rzeki Warty, ponieważ w tym obszarze upatruje się największy potencjał do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

Realizacja niniejszego celu operacyjnego powinna polegać na podejmowaniu działań „miękkich” związanych np. z rozpoznaniem potrzeb informacyjno – szkoleniowych mieszkańców, jak również przedsiębiorców działających już na terenie gmin oraz organizacji adekwatnych szkoleń i doradztwa. Kolejny krok stanowiły będą działania wspierające powstawanie małych i średnich firm funkcjonujących w branżach związanych z potencjałem turystyczno-rekreacyjnym obszaru i stanowiących jego naturalne zaplecze (np. agroturystyka, gastronomia, usługi).

W związku z perspektywą rozwoju takich ośrodków turystycznych jak Ostrów Warcki, Pęczniew czy Poddębice konieczne będzie zapewnienie odpowiednio wykwalifikowanego zaplecza kadrowego. Warto więc podejmować kroki w celu dopasowania do specyfiki obszaru turystycznego oferty funkcjonującego na jego terenie systemu edukacyjnego, także w wymiarze kształcenia ustawicznego. Kształtowanie polityki edukacyjnej na terenach samorządów, będących partnerami przy realizacji niniejszego projektu, powinno obejmować opracowanie i wprowadzenie spójnego programu zapewniającego systematyczne podnoszenie konkurencyjności lokalnych zasobów kadrowych. Powinno ono być realizowane we współpracy z potencjalnymi pracodawcami.

W zależności od poziomu zainteresowania mieszkańców ofertą szkoleniowo – informacyjną, władze powinny rozważyć utworzenie punktów konsultacyjnych, które pełniłyby funkcję doradczą w zakresie np. wymogów formalnych dotyczących zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej, pozyskiwania środków finansowych na rozwój, etc. Oraz czuwałyby nad zapewnieniem spójności działań przedsiębiorców z planami strategicznymi rozwoju obszaru Jeziorska i doliny rzeki Warty.

Warto aby działania związane z aktywizacją społeczności lokalnej, rozwojem postaw przedsiębiorczych wspierane były np. poprzez lokalne stowarzyszenia (LGD „Przymierze Jeziorsko”, lokalne koła gospodyń wiejskich). Promocja tworzenia i angażowania się mieszkańców, w działalność tego typu organizacji, może pozytywnie wpłynąć na rozwój „ducha przedsiębiorczości”, ale również na wzrost świadomości na temat najważniejszych atutów regionu, zbudowania silnego poczucia tożsamości z własną miejscowością. Dzięki temu chętniej będą oni angażowali się w realizację projektów służących wspólnemu dobru oraz staną się „ambasadorami” potencjału swoich miejscowości.

Ważnym ogniwem w rozwoju gospodarczym regionu może stać się działalność gospodarcza prowadzona przez podmioty ekonomii społecznej. W ekonomii społecznej za przedsiębiorstwo społeczne (podmiot ekonomii społecznej) uznaje się działalność o celach głównie społecznych, której zyski w założeniu są

reinwestowane w te cele lub we wspólnotę, a nie w celu maksymalizacji zysku lub zwiększenia dochodu udziałowców czy też właścicieli. Istotna jest ich rola aktywizująca i pozwalająca na integrację zawodową grup społecznych zagrożonych wykluczeniem. Przedsiębiorstwa społeczne mogą pełnić bardzo różnorodne funkcje, w tym np. dostarczania usług publicznych (edukacyjnych, opiekuńczych, technicznych – prace porządkowe, noclegowo- gastronomicznych), jak i działalności handlowej i produkcyjnej. Dobrym przykładem usług noclegowo-gastronomicznych świadczonych na otwartym rynku może być prowadzony w Krakowie pensjonat „U Pana Cogito”. Zapewnia on wysokiej jakości obsługę hotelową i cateringową, zatrudniając osoby po kryzysach psychicznych i przeznaczając część zysków ze swojej działalności na rehabilitację osób niepełnosprawnych.

Podsumowanie działań przewidzianych do realizacji:

- Aktywizacja społeczności lokalnej (mieszkańców, samorządów, organizacji pozarządowych),
- Wspieranie rozwoju kompetencji pracowników zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami rynku pracy,
- Dostarczanie kompleksowych usług doradczych,
- Podnoszenie kompetencji (kształcenie kadr, doskonalenie zawodowe, przekwalifikowanie pracowników),
- Wspieranie rozwoju kompetencji pracowników zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami rynku pracy i konkretnych przedsiębiorstw,
- Wspieranie działalności sektora ekonomii społecznej (np. poprzez wsparcie istniejących już podmiotów ekonomii społecznej, wspieranie na rzecz rozwoju realizowanych przez nie usług, wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy w PES przez dotacje, wsparcie pomostowe, doradztwo i szkolenia)
- Współpraca z WUP i PUP w celu aktywizacji zawodowej osób dorosłych (w tym również stworzenie warunków do samozatrudnienia).

Cel operacyjny 4.2 Zwiększenie możliwości rozwojowych lokalnej gospodarki

Oprócz działań związanych z podnoszeniem kompetencji kadr pracowniczych, szansą na zwiększenie konkurencyjności regionu mogą stać się skutecznie działające zrzeszenia branżowe realizowane np. w postaci klastrów, które dają możliwość współpracy międzysektorowej. Dlatego powinny stanowić jeden z elementów polityki gospodarczej samorządów z obszaru Jeziorska i doliny rzeki Warty. Aby klaster stał się platformą współpracy i przenikania się wzajemnie powiązanych ze sobą podmiotów, powinien skupiać zarówno przedstawicieli przedsiębiorstw kluczowych dla regionu branż, instytucji otoczenia biznesu, instytucji naukowych oraz samorządów. Misją takiego klastra powinno stać się wspieranie instytucji i przedsiębiorstw działających w obszarze turystyki (różnych jej segmentów)

poprzez stworzenie odpowiednich ram trwałej współpracy opartej na transferze wiedzy, technologii, rozwiązań innowacyjnych. Klaster o charakterze turystycznym mógłby przyczynić się do zwiększenia możliwości rozwojowych poszczególnych firm i instytucji oraz posiadanych przez nie zasobów i przedstawiania na rynku zewnętrznym gotowych, komplementarnych produktów i usług. Stała współpraca, wymiana doświadczeń i realizacja wspólnych przedsięwzięć powinny być również ukierunkowane na tworzenie powiązań kooperacyjnych o charakterze ponadregionalnym, przez które podmioty uczestniczące w inicjatywie klastrowej mogłyby wejść z kompleksową ofertą skierowaną do odbiorców zagranicznych.

Przykład udanej inicjatywy klastrowej stanowi np. Klaster Marek Turystycznych Polski Wschodniej – organizacji zrzeszającą podmioty działające w szeroko rozumianym sektorze turystycznym. Głównym celem jej działalności jest indywidualny rozwój wszystkich organizacji tworzących klaster, jak również promocja całego makroregionu Polski Wschodniej, szczególnie województw podlaskiego i warmińsko-mazurskiego, jako miejsc o bogatych walorach turystycznych. Klaster funkcjonuje w oparciu o zasady partnerstwa i współpracy, której jednym z najważniejszych efektów jest zintegrowanie oferty turystycznej. W ramach wspólnych projektów realizowane są np. kampanie promocyjne, branżowe konferencje i zagraniczne misje, targi oraz badania, które umożliwią zidentyfikowanie nisz rynkowych i stworzenie adekwatnych dla nich specjalistycznych produktów turystycznych⁵².

Pobudzenie działalności gospodarczej oraz inicjatyw nastawionych na kreowanie nowych, ulepszonych produktów i usług, związanych z sektorem turystycznym, będzie wymagało również zapewnienia odpowiednich warunków np. w postaci zapewnienia dostępu do kapitału zewnętrznego (np. poprzez fundusze zwrotne) oraz profesjonalnego doradztwa. Podejmowanie działań wspierających zakładanie i rozwój działalności związanych z sektorem turystyki powinny uwzględniać szczególnie potrzeby MŚP. Przykładem takich działań może być pakiet przedsiębiorczości – zawierający preferencyjne stawki podatków i opłat administracyjnych dla nowych firm oraz przedsiębiorstw tworzących miejsca pracy oraz propozycje ułatwień w gospodarowaniu lokalami użytkowymi.

Proponowane inicjatywy:

- Wspieranie inicjatyw klastrowych (np. nawiązanie współpracy spółek i podmiotów partnerskich w formie klastra turystycznego <turystyczno-edukacyjnego> – JST, UŁ, PŁ, ZHP, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe np.),
- Wspieranie tworzenia wspólnej marki „Jeziorsko”,
- Wspieranie działań inwestycyjnych nastawionych na tworzenie nowych ulepszonych produktów i usług turystycznych,

⁵² <http://www.klasterturystyczny.pl/>

- Wsparcie dostępu przedsiębiorstw do kapitału zewnętrznego poprzez rozwój i przedstawianie oferty instrumentów finansowych w zakresie funduszy zwrotnych,
- Wspieranie i promowanie podejmowania działalności gospodarczej oraz jej rozwijania, podnoszenia konkurencyjności w obszarze turystyczno- usługowym,
- Wspieranie inicjatyw związanych z pielęgnowaniem i zachowaniem dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego obszaru (np. poprzez szkolenia przewodników, wyznaczanie nowych szlaków np.),
- Dostarczanie kompleksowych usług doradczych.

Cel operacyjny 4.3 Rozwój potencjału organizacyjnego

Wstępne założenia współpracy pomiędzy samorządami położonymi w dolinie rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko wyznacza podpisane 09.05.2013 roku porozumienie zawarte przez Gminę i Miasto Warta, Gminę Pęczniew, Powiat Poddębicki oraz Powiat Sieradzki. Stwarza ono pozytywny klimat do wszechstronnego rozwoju turystycznego w celu wzmocnienia gospodarczego i społecznego regionu.

W związku z przewidzianymi do realizacji wieloma zadaniami inwestycyjnymi warto rozważyć kwestię powołania spółek celowych oraz zaangażowania do współpracy kapitału prywatnego na zasadzie partnerstwa publiczno-prywatnego, który może wesprzeć każdą inwestycję.

Partnerstwo publiczno-prywatne (PPP) oraz tworzenie spółek celowych (SPV – Special Purpose Vehicle) należy traktować jako formy nowoczesnego zarządzania – zarówno konkretnym przedsięwzięciem jak i przedsiębiorstwem wykonującym zadania samorządowe.

Partnerstwo publiczno-prywatne łączy kapitał prywatny z publicznym i jest skutecznym sposobem wspólnego finansowania zadań publicznych przy zachowaniu reguł rynkowych i zasady dążenia do zysku. Umożliwia optymalny podział odpowiedzialności za dane działania i związane z nimi ryzyka oraz rozdzielenie udziałów pomiędzy partnerem publicznym i prywatnym proporcjonalnie do wniesionych wkładów.

Podstawowe zalety jakie posiada spółka wykonująca zadania samorządu, to przede wszystkim: transparentny budżet, brak ograniczeń wynikających z pragmatyk służbowych, bezpośredni wpływ na zarząd spółki, księgowość poddana regułom ustawy o rachunkowości, niestosowanie ustawy o zamówieniach publicznych, 100% udziałów w posiadaniu jednostki samorządu terytorialnego. Spółki celowe sprawdzają się w przedsięwzięciach o określonej charakterystyce. Niezaprzeczalną zaletą zawiązania SPV jest z pewnością bardziej zbliżona i sprawna współpraca partnerów. Spółka jako odrębny podmiot łatwiej przejdzie przez proces inwestycyjny. Działając poprzez swoje organy, zdecydowanie

efektywniej realizować będzie także działania na etapie eksploatacyjnym przedsięwzięcia. Rada nadzorcza zapewnia z kolei skuteczniejszą kontrolę planowanych i realizowanych działań.

Tendencje do decentralizowania władzy oraz prywatyzowania gospodarki, w tym również prywatyzowania zadań publicznych, przyczyniają się do coraz większej powszechności współdziałania sektora publicznego i prywatnego⁵³. Współpraca z przedsiębiorstwami prywatnymi na szczeblu gminnym może, a nawet powinna przyczyniać się do pobudzania szeroko rozumianego procesu rozwoju lokalnego. Celowym zatem jest uwzględnienie w projekcie rozwoju turystycznego obszaru Jeziorska oraz doliny rzeki Warty współpracy prowadzonej na zasadach partnerstwa publiczno-prywatnego.

Proponowane inicjatywy:

- Powołanie spółki/spółek celowych do zarządzania projektem,
- Nawiązanie współpracy w formule PPP.

⁵³ Bitner M. 2003, Modele partnerstwa publiczno – prywatnego w krajach Unii Europejskiej,[w:] Partnerstwo Publiczno – Prywatne,Finanse Komunalne Nr 2/2003 Ekstra, Wydawnictwo Konieczny i Kruszewski, Warszawa

Potencjalne źródła finansowania projektów

Zadania samorządów w Polsce realizowane są przede wszystkim ze środków własnych i subwencji należnych z tytułu prawa oraz ze środków otrzymanych z innych źródeł finansowania, których pozyskanie zależy od inwencji i zaangażowania władz danej jednostki samorządowej.

Sformułowane w niniejszej koncepcji zagospodarowania obszaru Rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko, stanowiące podstawę do podejmowania i realizacji konkretnych projektów, cele strategiczne i operacyjne, mogą być finansowane zarówno z dochodów własnych poszczególnych partnerów porozumienia na rzecz rozwoju, jak i ze źródeł zewnętrznych. Wśród środków zewnętrznych wyróżnić możemy np.:

- środki z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego,
- środki z programów krajowych współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego,
- środki z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- środki z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- środki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska,
- środki z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- środki z Ministerstwa Sportu i Turystyki,
- pożyczki i kredyty bankowe,
- instrumenty zwrotne – JEREMIE,
- środki inwestorów prywatnych, w tym w inwestycje realizowane w formule PPP,
- środki z Wojewódzkiego Urzędu Pracy,
- środki z Powiatowego Urzędu Pracy,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Projekt pozostaje zgodny z założeniami dokumentów strategicznych i operacyjnych szczebla lokalnego, studiami uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, wojewódzkiego, jak również krajowego. Tabela poniżej zawiera dane dotyczące zgodności zadań w niniejszej koncepcji z dokumentami strategicznymi na poziomie regionalnym i ponad regionalnym.

Rysunek 40 Fundusze Europejskie 2014-2020

Źródło: [http://www.mir.gov.pl/fundusze/Fundusze Europejskie 2014 2020/](http://www.mir.gov.pl/fundusze/Fundusze_Europejskie_2014_2020/)

Wskazanie wykonalności instytucjonalnej - opis zarządzania

Celem wszystkich projektów uwzględnionych w niniejszym opracowaniu jest poprawa atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej obszaru rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko. Wpłynie to pozytywnie na problem społeczno-gospodarczy, jakim jest marginalizacja zachodniej części województwa i pozwoli w pełni wykorzystać potencjał całego regionu.

Projekty realizowane będą przez pięć samorządów skupionych w partnerstwie na rzecz rozwoju: Gminę i Miasto Warta, Gminę Pęczniew, Powiat poddębicki, Powiat sieradzki. Wszystkie podmioty realizowały już wcześniej wiele projektów z funduszy strukturalnych, posiadają więc zdolność instytucjonalną gwarantującą stabilne zarządzanie rezultatami projektów.

Po zakończeniu procesów inwestycyjnych powstały majątek będzie należał do gmin, powiatów i podmiotów, które uczestniczą w projekcie. Ponieważ przedstawiciele samorządów będą odpowiedzialni za zachowanie celów inwestycji istotne jest uregulowanie zasad współpracy oraz sposobu reprezentacji wspólnych interesów. Zasady te mogą być określone w umowie partnerskiej obejmującej np.:

- sprecyzowaną informację, w jaki sposób projekt będzie zarządzany,
- przedstawienie zakresu obowiązków i odpowiedzialności poszczególnych osób po stronie każdego partnera, i ewent. Innych podmiotów realizujących wspólnie projekt,
- w przypadku, gdy jeden z partnerów upoważnia inny podmiot do reprezentowania go w sprawach projektu i realizowania zadań w jego imieniu – opis zakresu powierzonych innemu podmiotowi zadań oraz uzasadnienie celowości jego wprowadzenia,
- sposób komunikacji pomiędzy partnerami, zapewniający prawidłowy przepływ informacji w zakresie przebiegu i monitorowania osiągniętych efektów projektu,
- sposób dokonywania wzajemnych rozliczeń finansowych i strukturę zależności pomiędzy stronami.

Powiązanie celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu na poziomie krajowym i regionalnym

Zgodnie z nowymi priorytetami Unii Europejskiej (UE) określonymi w strategii „Europa 2020” oraz w celu utrzymania pozycji Europy jako najpopularniejszego kierunku turystycznego na świecie, Komisja proponuje nowe ramy skoordynowanych działań w zakresie turystyki na szczeblu UE, **aby podnieść konkurencyjność europejskiej turystyki i zwiększyć jej potencjał rozwojowy w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju.**

Obecnie turystyka stanowi trzeci pod względem znaczenia obszar działalności społeczno-gospodarczej w UE i według szacunków wytwarza ponad 10% PKB, zapewniając około 12% wszystkich miejsc pracy. Jest więc ważnym sektorem zarówno dla obywateli UE, jak i przemysłu, wywierając **pozytywny wpływ na wzrost gospodarczy i zatrudnienie** w UE.

W traktacie lizbońskim doceniono rolę turystyki, nadając UE uprawnienia, które umożliwiają jej **wspieranie, koordynowanie oraz uzupełnianie działań podejmowanych przez państwa członkowskie** w tym sektorze. Komisja Europejska w Komunikacie z 30.06.2010 „Europa – najpopularniejszy kierunek turystyczny na świecie – nowe ramy polityczne dla europejskiego sektora turystycznego” wskazuje kierunki i określa europejskie ramy działania mające na celu stworzenie korzystnych warunków dla rozwoju turystyki w Europie. Zgodnie ze strategią gospodarczą „Europa 2020” ramy działań na rzecz turystyki na szczeblu europejskim powinny skupiać się wokół **czterech filarów**:

- **Stymulowanie konkurencyjności sektora turystycznego w Europie** przez np.:
 - rozwijanie **innowacji w turystyce**, na przykład ułatwiając przystosowanie tego sektora i aktywnych w nim przedsiębiorstw do rozwijającego się rynku technologii informacyjno-komunikacyjnych i innowacji,
 - podnoszenie **kompetencji zawodowych** pracowników tego sektora poprzez informowanie o możliwościach, jakie oferują różne programy UE,
 - znalezienie rozwiązania dla problemu **sezonowości popytu**,
 - zachęcanie do **różnicowania oferty turystycznej**, w szczególności poprzez intensywniejsze ukierunkowanie się na wspólne europejskie dziedzictwo i promowanie go oraz uwzględnianie dziedzictwa przyrodniczego w strategiach turystycznych,
 - wspieranie lepszej koordynacji między sektorami związanymi z turystyką oraz rozbudowywanie bazy wiedzy społeczno-gospodarczej na temat turystyki na poziomie europejskim.
- **Wspieranie rozwoju zrównoważonej i odpowiedzialnej turystyki wysokiej jakości** poprzez np.:
 - opracowanie **systemu wskaźników** dla zrównoważonego zarządzania kierunkami turystycznymi, który będzie podstawą do opracowania oznakowania służącego promowaniu zrównoważonych kierunków turystycznych,

- organizowanie **kampanii uświadamiających dla europejskich turystów**, które obejmą kwestie wyboru kierunków turystycznych, środków transportu oraz ich związków z miejscową ludnością,
- stworzenie **europejskiego oznakowania turystyki wysokiej jakości** na podstawie dotychczasowych doświadczeń państw członkowskich, aby zwiększyć bezpieczeństwo i zaufanie konsumentów,
- **Konsolidacja wizerunku i widoczności Europy jako zbioru kierunków turystycznych wysokiej jakości i opartych na zasadach zrównoważonego rozwoju;**
- **Pełne wykorzystanie potencjału różnych obszarów polityki i instrumentów finansowych UE na rzecz rozwoju turystyki poprzez np.:**
 - pełniejszą **integrację i koordynację turystyki z pozostałymi obszarami swojej polityki**, takimi jak polityka transportowa, polityka konkurencji, polityka rynku wewnętrznego, polityka podatkowa, polityka ochrony konsumentów, polityka w zakresie ochrony środowiska, polityka zatrudnienia i szkoleń, polityka rozwoju regionalnego i rozwoju obszarów wiejskich, które wywierają bezpośredni lub pośredni wpływ na turystykę,
 - wspieranie i intensywne wykorzystywanie **instrumentów i programów pomocy wspólnotowej sprzyjających turystyce**, takich jak Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejski Fundusz Rybacki⁵⁴.

Zbiornik Jeziorsko będąc największym akwenem wodnym w województwie łódzkim i obszarem atrakcyjnym turystycznie, pełniącym również funkcję energetyczną, pojawia się w dokumentach planistycznych na poziomie regionalnym.

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego wyróżnia obszar turystyczny doliny rzeki Warty, jako posiadający specyficzne walory przyrodnicze i kulturowe, które stanowią podstawę rozwoju turystyki. Zbiornik Jeziorsko pełni tu znaczącą rolę, jako zbiornik wodny umożliwiający rozwijanie turystyki aktywnej i wypoczynkowej. W Strategii wyróżnia się również najważniejsze wyzwania rozwojowe wynikające z diagnozy Obszarów Turystycznych Dolin Rzecznych Pilicy, Warty i Bzury, do których zalicza się powstrzymanie degradacji i poprawę czystości wód np. Zbiornika Jeziorsko. W ramach filaru 3. Dotyczącego spójności przestrzennej Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego zakłada osiągnięcie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego, które w dużym stopniu determinuje funkcjonowanie i rozwój społeczno-gospodarczy. Ponadto w ramach polityki terytorialno-funkcjonalnej wyznacza się obszary turystyczne dolin rzecznych Pilicy, Warty i Bzury. Cel strategiczny dotyczący tego obszaru funkcjonalnego dotyczy rozwoju turystyki o znaczeniu ponadlokalnym przy wykorzystaniu endogenicznych zasobów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego. Jednym z kierunków

⁵⁴ Europa – najpopularniejszy kierunek turystyczny na świecie – nowe ramy polityczne dla europejskiego sektora turystycznego, komunikat KE KOM (2010) 352 wersja ostateczna

działań ujętym w ramach tego celu jest wspieranie działań na rzecz poprawy czystości wód Zalewu Sulejowskiego i Zbiornika Jeziorsko oraz terenów leśnych.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014 -2020 zwraca uwagę na fakt, że województwo łódzkie jest w niedostatecznym stopniu postrzegane jako region atrakcyjny turystycznie pomimo faktu, że posiada znaczne potencjały endogeniczne zarówno przyrodnicze, jak i kulturowe. Jednak ograniczeniem dla rozwoju turystyki w regionie jest np. niewystarczająca baza rekreacyjna i infrastruktura turystyczna zwłaszcza na obszarach dolin rzecznych, w tym wokół Zbiornika Jeziorsko. W związku z tym RPO wskazuje działania interwencyjne w postaci efektywnego wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gospodarczego, w tym turystyki. RPO zakłada również wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, dzięki czemu Jeziorsko także pod tym względem wpisuje się w założenia tego dokumentu.

Na duży potencjał regionu w zakresie walorów przyrodniczych i kulturowych wskazuje również **Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego**. Dzięki wewnętrznym zasobom, które posiada region, możliwy jest rozwój turystyki aktywnej, np. na szlakach wodnych Pilicy i Warty i sztucznych zbiornikach wodnych (Zalew Jeziorsko). Według PZPWŁ walory regionu umożliwiają rozwój turystyki wypoczynkowej przede wszystkim w dolinach rzek Warty (np. nad Zbiornikiem Jeziorsko) i Pilicy. W ramach pasm kulturowo-turystycznych RPO zakłada współpracę między województwem łódzkim a województwami wielkopolskim, opolskim, śląskim, świętokrzyskim i mazowieckim poprzez przedsięwzięcia wykorzystujące walory przyrodnicze i kulturowe pasm kulturowo-turystycznych Warty, Pilicy i Bzury. Wspólne przedsięwzięcia turystyczno-rekreacyjne w paśmie Warty oparte będą głównie na rozwoju turystyki wodnej, co zakłada projekt zagospodarowania turystycznego Zbiornika Jeziorsko. W nowych dokumentach rządowych dotyczących przestrzennego zagospodarowania kraju wnioskuje się o uwzględnienie takich elementów strategicznych dla województwa łódzkiego mających znaczenie ponadregionalne jak:

- Rekomendacje i wnioski do polityki przestrzennej województwa śląskiego
 - ✓ w ramach powiązań środowiskowych i kulturowych: uwzględnienie powiązań przyrodniczych obszarów i obiektów objętych lub proponowanych do objęcia ochroną prawną oraz korytarzy ekologicznych obejmujących: ponadregionalne szlaki turystyczne, tj. szlak kulturowy – Szlak Bursztynowy, szlak wodny rzeki Warty oraz dolinę Warty pełniącą rolę krajowego korytarza ekologicznego.
- Rekomendacje i wnioski do polityki przestrzennej województwa opolskiego:
 - ✓ w ramach powiązań środowiskowych i kulturowych: uwzględnienie powiązań przyrodniczych obszarów i obiektów objętych lub proponowanych do objęcia ochroną prawną oraz korytarzy ekologicznych obejmujących: ponadregionalny szlak turystyczny: Szlak Bursztynowy.
- Rekomendacje i wnioski do polityki przestrzennej województwa wielkopolskiego:
 - ✓ w ramach powiązań przyrodniczych obszarów i obiektów objętych lub proponowanych do objęcia ochroną prawną oraz korytarzy ekologicznych obejmujących dolinę Warty pełniącą rolę korytarza ekologicznego o randze krajowej
 - ✓ w ramach ponadregionalnych szlaków turystycznych: szlak wodny rzeki Warty.

W PZPWŁ zakłada się również rozwój układu regionalnego i wzmocnienie powiązań międzyregionalnych poprzez poprawę stanu technicznego istniejącego układu dróg krajowych i wojewódzkich, np. dla drogi krajowej: nr 83 oraz wszystkich dróg wojewódzkich.

1. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNO-REKREACYJNEJ	
1.1 Turystyka aktywna	
1.2 Turystyka wypoczynkowa	
1.3 Turystyka biznesowo-konferencyjna, szkoleniowa	
1.4 Turystyka edukacyjno-plenerowa	
1.5 Turystyka zdrowotna (balneologia)	
Strategia Rozwoju Kraju 2020	Obszar strategiczny III Spójność społeczna i terytorialna Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych III.3.1. Tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i finansowych dla realizacji działań rozwojowych w regionach III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmacniania potencjału obszarów wiejskich
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030	Cel 8 Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych
Strategia Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030	Cel szczegółowy II Przestrzeń przyjazna twórcom i projektantom
Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020	POLITYKA HORYZONTALNA Filar 2. Spójność społeczna <u>Cel operacyjny 5. Wysoki standard i dostęp do usług publicznych</u> 5.3. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji 5.3.1. rozwój bazy kultury, sportu, turystyki i rekreacji, m. in. poprzez: wspieranie działań na rzecz podnoszenia atrakcyjności i unowocześnienia bazy kultury, bazy sportowo-rekreacyjnej, w tym w placówkach edukacyjnych, bazy widowiskowej, biznesowo-konferencyjnej oraz bazy i infrastruktury turystycznej, w tym

	szlaków turystycznych, zorientowanej na turystykę uzdrowiskową, aktywną i kulturową, wspieranie cyfryzacji zasobów i usług turystyki, kultury oraz zasobów dziedzictwa kulturowego; 5.3.2. rozwój usług kultury, sportu, turystyki i rekreacji, m. in. poprzez: wspieranie tworzenia zintegrowanych produktów turystycznych, promocję istniejących produktów turystycznych, wspieranie szkoleń na rzecz podniesienia jakości świadczonych usług kultury, sportu, turystyki i rekreacji, stymulowanie działań w zakresie rozszerzenia oferty kulturalnej instytucji kultury, wspieranie wydarzeń kulturalnych o randze krajowej i międzynarodowej, wspieranie podnoszenia kompetencji kadr sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji, wspieranie tworzenia sieci współpracy podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz rozwoju kultury POLITYKA TERYTORIALNO-FUNKCJONALNA 2. Obszary funkcjonalne 2.5. Obszary turystyczne dolin rzecznych Pilicy, Warty i Bzury 1. Wspieranie działań na rzecz rozwoju turystyki aktywnej, rekreacyjnej, sportowej i geoturystyki oraz bazy turystycznej, w tym agroturystyki 2. Wspieranie działań na rzecz rozbudowy szlaków turystycznych. 3. Wspieranie działań na rzecz rozwoju funkcji konferencyjno–kongresowej 4. Wspieranie działań na rzecz wykreowania marki i popytu na usługi balneologiczne, uzdrowiskowe i rehabilitacyjne 5. Wspieranie działań na rzecz budowania zintegrowanych produktów turystycznych opartych na walorach kulturowych i przyrodniczych, w tym geologicznych, oraz kultywowaniu tradycji 6. Wspieranie działań na rzecz wykreowania wizerunku obszarów jako atrakcyjnych turystycznie 9. Wspieranie działań na rzecz zwiększenia dostępności transportowej zewnętrznej i wewnętrznej
Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego	2. System osadniczy <u>Cel główny: Równoważenie systemu osadniczego i poprawa spójności terytorialnej regionu</u>

	8. Wzrost jakości i standardów życia mieszkańców województwa 3. Powiązania środowiskowe i kulturowe <u>Cel główny: Kształtowanie tożsamości regionalnej z wykorzystaniem walorów przyrodniczych, kulturowych i turystycznych regionu</u> 3. Wzrost atrakcyjności turystycznej województwa
Plan przeciwdziałania depopulacji w województwie łódzkim Rodzina Dzieci Praca	VII.1.4. Obszar działania-infrastruktura (jakość życia) <u>Działania krótkookresowe</u> 6. Rozbudowa bazy sportowej, rekreacyjnej i turystycznej w ramach planowanych inwestycji na terenie województwa łódzkiego (boiska, bieżnie, sale widowiskowo-sportowe, kompleksy sportowo-rekreacyjne)-realizowane przez samorządy lokalne i koordynowane przez Departament Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego 7. Rozbudowa szlaków turystycznych na terenie województwa łódzkiego: rowerowych, kajakowych, pieszych, konnych, samochodowych
Strategia Rozwoju Powiatu Sieradzkiego na lata 2015 -2020	Cel strategiczny 2 Rozwój powiatu w oparciu o zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych w ramach obszarów funkcjonalnych
Strategia Rozwoju Powiatu Poddębickiego na lata 2014-2020	Cel strategiczny A: Rozwój funkcji turystycznej Powiatu
Strategia Rozwoju Gminy Pęczniew na lata 2013 – 2020	Cel strategiczny A: Rozwój turystyki i rekreacji
Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Warta na lata 2012-2020	Cel strategiczny A: Rozwój turystyki bliskiej naturze
Lokalna Strategia Rozwoju dla Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania – Przymierze Jeziorsko”	Cel 1. Rozwój turystyki poprzez wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturowych.
Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014 -2020	Oś priorytetowa III: Gospodarka niskoemisyjna i ochrona środowiska Cel tematyczny: 6 Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami Priorytet inwestycyjny: 6.4 Ochrona i przywrócenie różnorodności

	biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę Oś priorytetowa IV: Rewitalizacja i usługi dla społeczeństwa Cel tematyczny: 6 Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami <u>Priorytet inwestycyjny: 6.3</u> Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego Cel tematyczny: 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników <u>Priorytet inwestycyjny: 8.2.</u> wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój Cel tematyczny: 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją <u>Priorytet inwestycyjny: 9.1.</u> inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych Oś priorytetowa V: Zatrudnienie i włączenie społeczne Cel tematyczny: 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników <u>Priorytet inwestycyjny: 8.7.</u> praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw
Program rozwoju turystyki w województwie łódzkim na lata 2007 – 2020	Priorytet 1. Rozwój produktów turystycznych

	Cel strategiczny 1. Rozwój produktów turystycznych wpływających na kształtowanie turystycznego wizerunku województwa łódzkiego Cel operacyjny 1.2 Zagospodarowanie atrakcji, rozbudowa istniejących produktów turystycznych oraz podnoszenie ich jakości Priorytet 4. Zagospodarowanie przestrzeni turystycznej województwa łódzkiego Cel strategiczny 4 Kształtowanie przestrzeni turystycznej województwa do pełnienia funkcji turystycznych oraz rozwój infrastruktury turystycznej Cel operacyjny 4.1 Rozwój podstawowej infrastruktury turystycznej zgodnie z oczekiwaniami rynku odbiorców Cel operacyjny 4.2 Kształtowanie i rozwój mikroprzestrzeni turystycznych – rozwój infrastruktury wspierającej budowę produktów turystycznych Cel operacyjny 4.3 Podniesienie dostępności komunikacyjnej województwa łódzkiego, w tym ułatwienie dostępu do atrakcji turystycznych
Program Rozwoju Turystyki do 2020 roku	Cel operacyjny 1: Rozwój innowacyjności, atrakcyjności, jakości usług i produktów turystycznych, jako czynnika konkurencyjnej gospodarki Cel operacyjny 2: Wzmocnienie aktywności społecznej i przedsiębiorczości w sektorze turystyki oraz zwiększenie kompetencji kadr Cel operacyjny 3: Promocja priorytetowych obszarów produktów turystycznych kraju i regionów oraz specjalizacji gospodarczych opartych na turystyce Cel operacyjny 4: Zagospodarowanie i modernizacja przestrzeni dla rozwoju turystyki i infrastruktury turystycznej, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju i przepisów ochrony środowiska
4. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY (DROGOWEJ, WODNO-KANALIZACYJNEJ, ENERGETYCZNEJ)	
2.1 Poprawa stanu infrastruktury drogowej	
2.2 Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	
2.3 Rozwój i modernizacja infrastruktury energetycznej	
Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności	

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	Obszar konkurencyjność i innowacyjność gospodarki Cel 7. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska Obszar równoważenia potencjału rozwojowego regionów Cel 9. Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego
Strategia Rozwoju Kraju 2020	Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko
Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko	Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię 2.1. Lepsze wykorzystanie krajowych zasobów energii 2.2. Poprawa efektywności energetyczne 2.6. Wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii 2.7. Rozwój energetyczny obszarów podmiejskich i wiejskich
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa na lata 2012-2020	Cel główny Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz efektywne wykorzystanie ich zasobów i potencjałów, w tym rolnictwa i rybactwa, dla zrównoważonego rozwoju kraju <u>Cel szczegółowy 2..</u> Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej Priorytet 2.1 Rozwój infrastruktury gwarantującej bezpieczeństwo energetyczne, sanitarne i wodne na obszarach wiejskich Priorytet 2.2 Rozwój infrastruktury transportowej gwarantującej dostępność transportową obszarów wiejskich. <u>Cel szczegółowy 5</u> Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich Priorytet 5.2 Kształtowanie przestrzeni wiejskiej z uwzględnieniem ochrony krajobrazu i ładu przestrzennego Priorytet 5.5 Zwiększenie wykorzystanie odnawialnych źródeł energii na obszarach wiejskich
Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020	POLITYKA HORYZONTALNA Filar 1. Spójność gospodarcza <u>Cel operacyjny 1. Zaawansowana gospodarka wiedzy i innowacji</u> 1.2. Rozwój nowoczesnej gospodarki energetycznej

	1.2.1. wdrażanie niskoemisyjnych i energooszczędnych technologii, głównie w przemyśle, transporcie, sektorze komunalno-bytowym oraz rolnictwie, m. in. poprzez: wspieranie rozwoju energooszczędnych technologii przemysłowych i konsumenckich oraz magazynowania energii, wspieranie projektów inwestycyjnych ukierunkowanych na zwiększenie wytwarzania energii w skojarzeniu, przede wszystkim w sektorze komunalno-bytowym, oraz związanych z racjonalizacją i poszanowaniem energii, wspieranie pilotażowych przedsięwzięć inwestycyjnych związanych z zastosowaniem efektywniejszych technologii spalania węgla (w szczególności brunatnego) oraz sekwestracją CO₂, promocję tzw. „dobrych praktyk energetycznych”, wsparcie przepływu wiedzy w zakresie wykorzystywania eko-innowacyjnych technologii energetycznych (w tym energooszczędnych), wspieranie działań mających na celu podnoszenie świadomości społecznej w zakresie wdrażania rozwiązań innowacyjnych i kształtowanie postaw proekologicznych; 1.2.2. rozwój „zielonych przemysłów” i usług na rzecz wykorzystywania OZE, m. in. poprzez: wsparcie rozwoju mikrotechnologii dla wykorzystywania energii z biomasy pochodzącej z produkcji rolnej i leśnej oraz biogazu do przetwarzania odpadów komunalnych i przemysłowych, instalacji geotermalnych, w tym wytwarzających energię w skojarzeniu z biomasą i biogazem, a także niskoemisyjnego transportu publicznego wykorzystującego energię z OZE, wspieranie rozwoju przedsiębiorczości związanej z oferowaniem usług w zakresie zarządzania stroną popytową dla podmiotów użytkujących energię, promocję produkcji energii z odnawialnych źródeł energii oraz wykorzystywanie OZE w sektorze komunalno-bytowym oraz instytucjach publicznych; Filar 3. Spójność przestrzenna <u>Cel operacyjny 7. Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej</u> 7.1. Wzmocnienie i rozwój systemów transportowych i teleinformatycznych 7.1.1. rozwój drogowych, kolejowych, lotniczych powiązań zewnętrznych i wewnętrznych o znaczeniu strategicznym, m. in. poprzez: wsparcie budowy podłączeń do autostrad i dróg ekspresowych, rozbudowy i przebudowy dróg publicznych, budowy obwodnic i przełożeń dróg; budowy i modernizacji: linii kolejowych, stacji i przystanków kolejowych,
--	---

	rozbudowy Portu Lotniczego Łódź im. W. Reymonta wraz z podłączeniem do układu transportowego i poszerzeniem oferty przewozowej, działania na rzecz budowy Kolei Dużych Prędkości oraz Centralnego Lotniska dla Polski 7.2. Wzmocnienie i rozwój systemów infrastruktury technicznej 7.2.1. zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, w tym elektroenergetyka, ciepłownictwo, gazownictwo, m. in. poprzez: wspieranie dywersyfikacji źródeł energii, modernizacji, budowy lub rozbudowy sieci elektroenergetycznych przesyłowych i dystrybucyjnych oraz obiektów wytwarzania energii elektrycznej, wspieranie działań na rzecz zmniejszenia energochłonności w trakcie przesyłu, dystrybucji energii oraz u odbiorców końcowych, wspieranie wdrożeń projektów dla inteligentnych sieci energetycznych, wspieranie modernizacji i rozbudowy scentralizowanych sieci ciepłowniczych, rozwoju gazyfikacji; 7.2.2. rozwój systemów wodno – kanalizacyjnych, m. in. poprzez: wspieranie budowy, rozbudowy i modernizacji systemów zaopatrzenia mieszkańców w dobrą jakościowo wodę, uszczelnienia systemów jej dostawy oraz zapewnienia skutecznych i efektywnych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków
Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego	5. Powiązania infrastrukturalne <u>Cel główny: Zwiększenie dostępności województwa poprzez rozwój ponadlokalnych systemów infrastruktury</u> 1. Wzmocnienie i rozwój systemu powiązań drogowych zewnętrznych i wewnętrznych 5. Bezpieczeństwo energetyczne województwa
Plan przeciwdziałania depopulacji w województwie łódzkim Rodzina Dzieci Praca	VII.1.4. Obszar działania-infrastruktura (jakość życia) <u>Działania krótkookresowe</u> 6. Rozwój drogowych powiązań zewnętrznych i wewnętrznych o strategicznym znaczeniu dla regionu-inwestycje infrastrukturalne realizowane przez Zarząd Dróg Wojewódzkich w Łodzi i Generalną

	Dyrekcję Dróg i Autostrad oraz planowane do realizacji na lata 2013-2017 Działania długookresowe 7. Rozwój drogowych, kolejowych, lotniczych powiązań zewnętrznych i wewnętrznych o strategicznym znaczeniu dla regionu (budowa i modernizacja dróg, budowa i umacnianie wałów przeciwpowodziowych)
Strategia Rozwoju Powiatu Sieradzkiego na lata 2015 -2020	Cel strategiczny 5 Integracja samorządów i mieszkańców Ziemi Sieradzkiej, dbanie o jej dziedzictwo kulturowe, wspieranie aktywności obywatelskiej mieszkańców
Strategia Rozwoju Powiatu Poddębickiego na lata 2014-2020	Cel C: Infrastruktura techniczna Powiatu
Strategia Rozwoju Gminy Pęczniew na lata 2013 – 2020	Cel C: Rozwój infrastruktury
Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Warta na lata 2012-2020	Cel D: Poprawa jakości życia
Lokalna Strategia Rozwoju dla Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania – Przymierze Jeziorsko”	Cel 2: Wzrost jakości życia mieszkańców
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020	Oś priorytetowa I: Zmniejszenie emisyjności gospodarki <u>Priorytet inwestycyjny 4.1.</u> Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych <u>Priorytet inwestycyjny 4.2.</u> Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach <u>Priorytet inwestycyjny 4.3.</u> Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym Oś priorytetowa II: Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu <u>Priorytet inwestycyjny 6.2.</u> Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii

	w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie Oś priorytetowa V: Poprawa bezpieczeństwa energetycznego <u>Priorytet inwestycyjny 7.5.</u> Zwiększenie efektywności energetycznej i bezpieczeństwa dostaw poprzez rozwój inteligentnych systemów dystrybucji, magazynowania i przesyłu energii oraz poprzez integrację rozproszonego wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych
Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego 2014-2020	Oś priorytetowa III – Gospodarka niskoemisyjna i ochrona środowiska Cel tematyczny: 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach <u>Priorytet inwestycyjny 4.1.</u> Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych <u>Priorytet inwestycyjny 4.3.</u> Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym. Cel tematyczny: 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami <u>Priorytet inwestycyjny 6.2.</u> Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020	Działanie VII Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich

	Poddziałanie 1: Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycje w energię odnawialną i w oszczędzanie energii Poddziałanie 2: Badania zw. Z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dot. powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej.
8. PROMOCJA	
3.1. Promocja atrakcji regionu	
3.2. Działania przyciągające inwestorów	
Strategia Rozwoju Kraju 2020	Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030	Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna Cel 4 Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki
Strategia Rozwoju Powiatu Sieradzkiego na lata 2015 -2020	Cel strategiczny 1 Tworzenie atrakcyjnych warunków dla rozwoju osadnictwa, konkurencyjności przedsiębiorstw oraz nowych inwestycji na terenie powiatu Cel strategiczny 3 Wzrost zatrudnienia i aktywizacja lokalnego rynku pracy
Strategia Rozwoju Powiatu Poddębickiego na lata 2014-2020	Cel strategiczny A: Rozwój funkcji turystycznej Powiatu

	Cel C: Infrastruktura techniczna Powiatu
Strategia Rozwoju Gminy Pęczniew na lata 2013 – 2020	Cel A: Rozwój turystyki i rekreacji Cel B: Rozwój małej przedsiębiorczości Cel D: Potencjał społeczny
Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Warta na lata 2012-2020	Cel A: Rozwój turystyki bliskiej naturze Cel B: Pobudzanie aktywności lokalnej Cel C: Wykorzystanie potencjału wynikającego z bogatej kultury regionu Cel E: Rozwój osadnictwa
Lokalna Strategia Rozwoju dla Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania – Przymierze Jeziorsko”	Cel 1: Rozwój turystyki poprzez wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturowych Cel 3: Podnoszenie świadomości oraz wspieranie inicjatyw ukierunkowanych na zachowanie posiadanych zasobów przyrodniczych
Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020	POLITYKA HORYZONTALNA Filar 3. Spójność przestrzenna <u>Cel operacyjny 9. Zrównoważony system osadniczy</u> 9.2. Wspieranie procesów rewitalizacji i poprawa ładu przestrzennego 9.2.2. kształtowanie krajobrazu kulturowego, w tym zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznych, zapobieganie procesom chaotycznej suburbanizacji oraz propagowanie dobrych wzorców architektury regionalnej, m. in. poprzez: stymulowanie opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, studiów historycznych i katalogów budownictwa regionalnego formułujących ustalenia kształtowania ładu przestrzennego, wspieranie konkursów na najlepsze projekty urbanistyczne dotyczące zagospodarowania przestrzeni publicznych, promocję walorów krajobrazu kulturowego, zwłaszcza

	mogących tworzyć symbole miejsca (np. w założeniach architektonicznych, na terenach zieleni urządzonej i w lasach)
Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego 2014-2020	Oś priorytetowa IV: Rewitalizacja i usługi dla społeczeństwa Cel tematyczny: 6 Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami <u>Priorytet inwestycyjny: 6.3</u> Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego Cel tematyczny: 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników <u>Priorytet inwestycyjny: 8.2.</u> wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój
4. ROZWÓJ POTENCJAŁU KADROWEGO I ORGANIZACYJNEGO	
4.1. Rozwój zasobów społecznych	
4.2. Rozwój potencjału organizacyjnego	
Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki Cel 3. Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki Cel 4. Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki Obszar efektywności i sprawności państwa Cel 11. Wzrost społecznego kapitału rozwoju
Strategia Rozwoju Kraju 2020	Obszar strategiczny III Spójność społeczna i terytorialna

	Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych III.3.1. Tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i finansowych dla realizacji działań rozwojowych w regionach III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmacniania potencjału obszarów wiejskich
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa na lata 2012-2020	Cel główny Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz efektywne wykorzystanie ich zasobów i potencjałów, w tym rolnictwa i rybactwa, dla zrównoważonego rozwoju kraju <u>Cel szczegółowy 2..</u> Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej Priorytet 2.4 Rozwój infrastruktury społecznej zapewniającej mieszkańcom obszarów wiejskich dostęp do dóbr i usług
Strategia Rozwoju Powiatu Sieradzkiego na lata 2015 -2020	Cel strategiczny 2 Rozwój powiatu w oparciu o zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych w ramach obszarów funkcjonalnych
Strategia Rozwoju Powiatu Poddębickiego na lata 2014-2020	Cel B. Poprawa jakości życia mieszkańców
Strategia Rozwoju Gminy Pęczniew na lata 2013 – 2020	Cel B. Rozwój małej przedsiębiorczości Cel D. Potencjał społeczny
Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Warta na lata 2012-2020	Cel B. Pobudzanie aktywności lokalnej

	Cel C. Wykorzystanie potencjału wynikającego z bogatej kultury regionu Cel D. Poprawa jakości życia
Lokalna Strategia Rozwoju dla Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania – Przymierze Jeziorsko”	Cel 1. Rozwój turystyki poprzez wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturowych Cel 3. Podnoszenie świadomości oraz wspieranie inicjatyw ukierunkowanych na zachowanie posiadanych zasobów przyrodniczych
Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020	POLITYKA HORYZONTALNA Filar 1. Spójność gospodarcza <u>Cel operacyjny 2. Nowoczesny kapitał ludzki i rynek pracy</u> 2.1. Kształtowanie i rozwój kadr dla gospodarki innowacyjnej 2.1.3. Kształtowanie proinnowacyjnych postaw przedsiębiorców, np. poprzez: tworzenie nowych i rozwój istniejących inkubatorów przedsiębiorczości, organizację kursów i szkoleń skierowanych do przedsiębiorców, w tym w zakresie pozyskiwania środków z funduszy pomocowych, rozwoju umiejętności wykorzystania nowoczesnych technologii cyfrowych i umiejętności językowych <u>Cel operacyjny 3. Zintegrowane środowisko przedsiębiorczości dla rozwoju gospodarki</u> 3.1. Kształtowanie innowacyjnego środowiska przedsiębiorczości i powiązań sieciowych 3.1.1. Rozwój klastrów gospodarczych, szczególnie bazujących na nowoczesnych technologiach oraz tworzących się wokół wyższych uczelni i w ramach funkcjonujących specjalnych stref ekonomicznych m. in. poprzez: promocję układów klastrowych, podnoszenie świadomości przedsiębiorców w zakresie korzyści wynikających z włączenia się w sieć powiązań klastrowych, wspieranie wspólnych projektów i przedsięwzięć opartych na sieciach współpracy

	3.1.2. Tworzenie platform informatycznych dla przedsiębiorczości, zwłaszcza poprzez: inicjowanie tworzenia regionalnych systemów informacji naukowej, technicznej, ekonomicznej i organizacyjnej, wspieranie istniejących platform informatycznych służących przedsiębiorcom z regionu łódzkiego (np. Łódzkiej Platformy Transferu Wiedzy), stymulowanie rozwoju portali internetowych dla eksporterów i innowatorów oraz tworzonych na potrzeby klastrów, propagowanie modelu biznesu opartego na szeroko rozumianych rozwiązaniach teleinformatycznych Filar 2. Spójność społeczna <u>Cel operacyjny 4. Wysoki poziom kapitału społecznego i silne społeczeństwo obywatelskie</u> 4.1. Rozwój społeczności lokalnych 4.1.1. Kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego, m. in. poprzez: wspieranie szkoleń, programów edukacyjnych i konkursów promujących postawy proobywatelskie, prospołeczne i proekologiczne m. in. w szkołach, wspieranie działań na rzecz wzmacniania dialogu obywatelskiego i działań na rzecz dobra wspólnego, w szczególności wśród młodzieży, zaangażowania lokalnych instytucji publicznych we współpracę z mieszkańcami, stymulowanie rozwoju indywidualnej i korporacyjnej filantropii, wspieranie podnoszenia kompetencji liderów społecznych i animatorów działań społeczności lokalnych, aktywności osób starszych, upowszechnienie i rozwój mechanizmów partycypacji obywatelskiej w rządzeniu
Plan przeciwdziałania depopulacji w województwie łódzkim Rodzina Dzieci Praca	VII.1.2. Obszar działania-edukacja <u>Działania krótkookresowe</u> 11. Wspieranie kierunków kształcenia zawodowego zgodnych z zapotrzebowaniami lokalnych i regionalnych rynków pracy, w tym modernizacja kształcenia zawodowego poprzez wprowadzenie nowych kierunków kształcenia i modyfikację programów nauczania na kierunkach istniejących-realizacja projektów w ramach Działania 9.2 POKL 14. Doskonalenie kadr systemu oświaty w zakresie zgodnym z lokalną i regionalną polityką edukacyjną oraz potrzebami rynku pracy poprzez zdobywanie nowych lub rozszerzanie posiadanych kwalifikacji (studia podyplomowe, kursy kwalifikacyjne i doskonalące oraz inne formy

	podwyższania kwalifikacji nauczycieli i pracowników administracji oświatowej), a także realizacja programów przekwalifikowywania nauczycieli szkolnych w związku ze zmieniającą się sytuacją demograficzną (niżu szkolnego) w kierunku kształcenia ustawicznego osób dorosłych-realizacja projektów w ramach Działania 9.4 POKL <u>Działania długookresowe</u> 9. Wspieranie studentów poprzez system stypendiów naukowych i motywacyjnych oraz pomoc w zakładaniu i prowadzeniu własnych firm VII.1.3. Obszar działania-rynek pracy <u>Działania krótkookresowe</u> 1. Tworzenie sprzyjających warunków do rozpoczynania działalności gospodarczej oraz tworzenie nowych miejsc pracy poprzez udzielanie mikropożyczek lub bezzwrotnej pomocy na rozpoczęcie działalności gospodarczej ze szczególnym uwzględnieniem osób poniżej 30 roku życia-realizacja projektów w ramach Działania 6.2 POKL 5. Podwyższanie kluczowych na rynku pracy kompetencji w zakresie ICT i znajomości języków obcych poprzez realizację szkoleń i kursów skierowanych do osób dorosłych, z uwzględnieniem grup preferowanych, tj. osób o niskich kwalifikacjach, osób niepełnosprawnych oraz pozostających bez zatrudnienia przez dłuższy czas-realizacja projektów w ramach Poddziałania 9.6.2 POKL 8. Tworzenie sprzyjających warunków do rozpoczynania działalności gospodarczej oraz tworzenie nowych miejsc pracy poprzez udzielanie bezzwrotnej pomocy na rozpoczynanie działalności gospodarczej ze szczególnym uwzględnieniem osób do 30. Roku życia-realizacja projektów w ramach Działania 6.2 POKL <u>Działania długookresowe</u> 1. Wsparcie dla studentów i absolwentów planujących założyć własną działalność gospodarczą typu <i>spin off</i> lub <i>spin out</i>, polegającą na komercjalizacji wiedzy naukowej i technologii poprzez udzielanie preferencyjnych pożyczek 2. Podnoszenie kompetencji kadry zarządzającej i pracowników oraz przyszłych pracowników Podmiotów Ekonomii Społecznej (PES)-zgodnie z celem szczegółowych I Wieloletniego Planu Działań na rzecz Rozwoju i
--	---

	Upowszechnienia Ekonomii Społecznej w Województwie Łódzkim na lata 2013-2020 VII.2.1. Obszar działania-aktywizacja społeczna <u>Działania krótkookresowe</u> 10. Tworzenie sprzyjających warunków dla inicjatyw lokalnych na rzecz osób starszych wspieranych lub współorganizowanych z Samorządem Województwa <u>Działania długookresowe</u> 11. Aktywizacja osób powyżej 50. Roku życia w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Osób Starszych poprzez wspieranie działań takich jak samopomoc sąsiedzka, aktywizacja prospołeczna, współpraca międzypokoleniowa, kluby seniora, wolontariat VII.2.2. Obszar działania-edukacja <u>Działania krótkookresowe</u> 1. Upowszechnienie kształcenia w formach szkolnych osób dorosłych z własnej inicjatywy zainteresowanych zdobyciem, uzupełnieniem lub podwyższeniem wykształcenia ogólnego lub kwalifikacji zawodowych mających horyzontalny wpływ na sytuację pracowników na rynku pracy-realizacja projektów w ramach Poddziałania 9.6.1. POKL 2. Podwyższenie kluczowych kompetencji w zakresie ICT i znajomości języków obcych poprzez szkolenia i kursy skierowane do osób dorosłych z uwzględnieniem grup preferowanych, tj. osób, które ukończyły 50. Rok życia, osób o niskich kwalifikacjach, osób niepełnosprawnych, pozostających bez zatrudnienia przez dłuższy czas-realizacja projektów w ramach Poddziałania 9.6.2 POKL 3. Promocja idei kształtowania przez całe życie LLL-Lifelong Learning) służącej podnoszeniu kompetencji regionalnych zasobów ludzkich (osób dorosłych), w tym propagowanie działalności edukacyjnej i integracyjnej Uniwersytetów Trzeciego Wieku skierowanych do seniorów-poprzez nagłaśnianie ww. idei na różnego rodzaju spotkaniach i konferencjach VII.2.3. Obszar działania-rynek pracy <u>Działania krótkookresowe</u>
--	---

	12. Tworzenie sprzyjających warunków do rozpoczynania działalności gospodarczej oraz tworzenie nowych miejsc pracy poprzez udzielanie mikropożyczek lub bezzwrotnej pomocy na rozpoczęcie działalności gospodarczej ze szczególnym uwzględnieniem osób powyżej 50 roku życia-realizacja projektów w ramach Działania 6.2 POKL Działania długookresowe 13. Przystosowanie pracowników i przedsiębiorców do zmian demograficznych (związanych ze starzeniem się społeczeństwa) poprzez wspieranie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych (przekwalifikowanie pracowników, pomoc w zmianie profilu działalności), wsparcie doradczo-szkoleniowe oraz finansowe (pożyczki, poręczenia)
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020	Oś II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji <u>Priorytet Inwestycyjny 10.3.</u> Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji <u>Priorytet Inwestycyjny 10.3 BIS</u> Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami
Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego 2014-2020	Oś priorytetowa I – Innowacyjność i konkurencyjność Cel tematyczny: 3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR) <u>Priorytet inwestycyjny 3.1.</u> Promowanie przedsiębiorczości,

	w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości Oś Priorytetowa V – Zatrudnienie i włączenie społeczne Cel tematyczny: 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników <u>Priorytet inwestycyjny 8.7:</u> Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw Cel tematyczny: 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją <u>Priorytet inwestycyjny 9.8:</u> Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia Oś Priorytetowa VI – Kompetencje i adaptacyjność Cel tematyczny: 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników □ <u>Priorytet inwestycyjny 8.9</u> Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian
--	--

Harmonogram - lista projektów

L.p.	Nazwa działania	Realizator	Perspektywa czasowa
I Rozwój infrastruktury turystyczno – rekreacyjnej			
1.1. Turystyka aktywna			
1.1.1.	Budowa hangaru z funkcją przechowywania sprzętu pływającego w miejscowości Ostrów Warcki z parkingiem w ramach Zagospodarowania turystycznego rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko	Gmina i Miasto Warta	2016-2018
1.1.2.	Budowa toru nart wodnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą w miejscowości Ostrów Warcki w ramach Zagospodarowania turystycznego rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko	Gmina i Miasto Warta	2016-2018
1.1.3.	Zagospodarowanie turystyczne rzeki Warty oraz Zbiornika Jeziorsko – Budowa przystani kajakowej na rzece Warcie przy ulicy M.A. Tarnowskiego w Warcie wraz z przyległymi terenami zielonymi – część kubaturowa i zaplecze	Gmina i Miasto Warta	2016-2018
1.1.4.	Zagospodarowanie turystyczne rzeki Warty i Zbiornika Jeziorsko – budowa portu jachtowego wraz z zapleczem i przyłączami w Wylazłowie wraz z częścią hydrotechniczną.	Gmina Pęczniew	2017-2019
1.1.5.	Budowa kąpieliska w Wylazłowie	Gmina Pęczniew	-
1.1.6.	Budowa skateparku w Pęczniewie	Gmina Pęczniew	-
1.2. Turystyka wypoczynkowa			
1.2.1.	Budowa ścieżki rowerowej przy Zbiorniku Jeziorsko w ramach Zagospodarowania turystycznego rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko	Gmina i Miasto Warta	-
1.2.2.	Budowa hali widowiskowo – sportowej w Warcie w ramach Zagospodarowania turystycznego rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko	Gmina i Miasto Warta	-
1.2.3.	Budowa pola kempingowego w Wylazłowie	Gmina Pęczniew	-
1.2.4.	Budowa ścieżki rowerowej Warta – Włyn w ramach Zagospodarowania turystycznego rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko	Gmina i Miasto Warta	-

L.p.	Nazwa działania	Realizator	Perspektywa czasowa
1.2.5.	Budowa siłowni zewnętrznych na terenie Gminy i Miasta Warta w ramach Zagospodarowania turystycznego rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko	Gmina i Miasto Warta	-
1.2.6.	Zagospodarowanie turystyczne rzeki Warty i Zbiornika Jeziorsko – Budowa budynku przystani w Wylazłowie: - część hangarowa; - część socjalno – biurowa	Gmina Pęczniew	2017-2019
1.2.7.	Budowa ścieżek rowerowych w gminie Pęczniew	Gmina Pęczniew	-
1.2.8.	Turystyka rowerowa na terenie Powiatu Poddębickiego	Powiat Poddębicki	2017
1.2.8.1	Rozbudowa i modernizacja tras rowerowych, mapowanie tras, budowa parkingów dla rowerów w Poddębicach, Pęczniewie, Uniejowie; zakup rowerów turystycznych, wprowadzenie systemu korzystania z rowerów	Powiat Poddębicki	2017
1.2.9.	Budowa ścieżki rowerowej przy drodze 1700 E Brzeg - Pęczniew (8,7 km)	Powiat Poddębicki	2017
1.2.10	Rozwój zaplecza noclegowo-restauracyjnego na terenie powiatu poddębickiego	Inwestor prywatny: Daan Sp. z o.o.	2017-2020
1.2.11	Budowa pola namiotowego i carawaningowego wraz z zapleczem i małą architekturą w miejscowości Ostrów Warcki w ramach Zagospodarowania turystycznego rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko	Gmina Warta	2016-2018
1.3. Turystyka biznesowo – konferencyjna			
1.3.1.	Agroturystyka	na terenie partnerstwa	-
1.3.2.	Rozwój bazy hotelarskiej i gastronomicznej		-
1.3.3.	Prywatne przedsięwzięcia lokalnych przedsiębiorców		-

L.p.	Nazwa działania	Realizator	Perspektywa czasowa
1.3.4.	Rozbudowa, nadbudowa oraz przebudowa wraz ze zmianą sposobu użytkowania budynku Dworu Kamionacz (byłej szkoły) na budynek restauracyjno- konferencyjny z częścią hotelową do pełnienia funkcji turystycznych i zagospodarowania bezpośredniego otoczenia	Inwestor prywatny: Dwór Kamionacz Usługi Gastronomiczne Hotelarskie Katering Katarzyna Jamroziak Wacław Jamroziak s.c	2016-2018
1.3.5	Przebudowa, rozbudowa i nadbudowa istniejącego budynku gospodarczego wraz ze zmianą sposobu użytkowania na pensjonat – budowy budynku pensjonatu, - budowy budynku gospodarczego wraz z infrastrukturą towarzyszącą	Inwestor prywatny: Aleksandra Ozdoba- Mikołajczyk NEST	2016-2018
1.3.6	Wdrożenie nowych usług do oferty turystycznej „Dworku za Lasem” we Włyniu	Inwestor prywatny: Przedsiębiorstwo Handlowo- Usługowe „Keratis” Małgorzata Sitarek	2017-2018
1.4. Turystyka szkoleniowa i przyrodnicza (w tym edukacyjna)			
1.4.1.	Budowa dwóch wież widokowych w miejscowości Glinno i Proboszczowice ramach Zagospodarowania turystycznego rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko	Gmina i Miasto Warta	-
1.4.2	Budowa punktów widokowych	Gmina Pęczniew	-
1.4.3	Ośrodek szkoleniowy ratownictwa wodnego w partnerstwie z Państwową Strażą Pożarną w Sieradzu	na terenie partnerstwa	-
1.4.4	Ośrodek szkoleniowo – wypoczynkowy Związku Harcerstwa Polskiego w partnerstwie z Politechniką Łódzką	na terenie partnerstwa	-
1.4.5	Rozbudowa baru gastronomicznego o sale konferencyjne z zespołem restauracyjnym i pokojami gościnnymi – ZOO SAFARI BORYSEW	Inwestor prywatny: Dylen Sp. z o.o.	2016-2018
1.5. Turystyka zdrowotna (balneologia)			
1.5.1.	Utworzenie Centrum Rehabilitacji i Balneologii w ramach turystyki zdrowotnej w Poddębickim Centrum Zdrowia w Poddębicach	Powiat Poddębicki	2016-2018

L.p.	Nazwa działania	Realizator	Perspektywa czasowa
1.5.1.1.	Dobudowa skrzydła sanatoryjnego z basenami termalnymi (2 baseny) wraz z zagospodarowaniem terenu		
1.5.1.2.	Rozbudowa oddziału rehabilitacji		
1.5.1.3.	Przebudowa i doposażenie gabinetów rehabilitacji		
1.5.1.4.	Budowa parkingu wielokondygnacyjnego wraz z zagospodarowaniem terenu.		
1.5.1.5.	Budowa bazy noclegowej w Poddębicach dla pensjonariuszy sanatorium		
1.5.2	Przystosowanie budynku Internatu w Poddębicach do pełnienia funkcji turystyki zdrowotnej – bazy noclegowej	Powiat Poddębicki	-
II Rozwój infrastruktury drogowej, wodno – kanalizacyjnej, energetycznej			
2.1. Poprawa infrastruktury drogowej			
2.1.1.	Przebudowa ciągu dróg powiatowych :	Powiat Sieradzki	2016-2020
	• Goszczanów – Poprężniki (5,5 km)	j/w	2017
	• Poprężniki – Warta (8,5 km)	j/w	2018
	• Nr 1700E Włyn – Glinno (4,6 km)	j/w	2016
	• Nr 1700E Męka – Włyn (14km)	j/w	2019-2020
2.1.2.	Przebudowa ciągu dróg powiatowych	Powiat Poddębicki	2017-2020
	• Nr 3723 E Małyn – (granice powiatu) (ok 3 km)	j/w	2017
	• Nr 3724 E Sikory - Zygry (ok 3 km)	j/w	2018
	• Nr 3725 E Lichawa – Zygry (3,5 km)	j/w	2019
	• Nr 3722 E Zygry – Zalesie (1 km)	j/w	2017
	• Nr 3720 E Zalesie – Zadzim (6 km)	j/w	2019
	• Nr 3712 E Zadzim – Pęczniew (9,3 km)	j/w	2020
	• Nr 1700 E Brzeg – Pęczniew wraz ze ścieżką rowerową (8,7 km)	j/w	2018
	• Nr 3715 E Brodnia – Grabina – Rzeczyca (12 km)	j/w	2018
	• Nr 3712 E Siedlątków – Pęczniew (3,6 km)	j/w	2016
	• Nr 3713 E Księża Wólka – Popów (2,8 km)	j/w	2017
2.1.3.	Przebudowa ciągu dróg gminnych (Jeziorsko – Ostrów Warcki) w ramach Zagospodarowania turystycznego rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko	Gmina i Miasto Warta	-
2.1.4.	Przebudowa ciągu dróg gminnych:	Gmina Pęczniew	-
	• Brzeg – Szklanki – Brodnia - Dąbrowa Lubolska nr 111105E	j/w	-
	• Popów – Pieńki	j/w	-
	• Siedlątków – Siedlątków (do DW)	j/w	-

L.p.	Nazwa działania	Realizator	Perspektywa czasowa
	- Kolonia Popów – Zbiornik Jeziorsko nr 111108E - Ulica Wodna	j/w	-
		j/w	-
2.1.5	Przebudowa ul. Tarnowskiego	Warta	-
2.2. Rozwój infrastruktury wodno - kanalizacyjnej			
2.2.1.	Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Pęczniewie	Gmina Pęczniew	-
2.2.2.	Budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Pęczniew	Gmina Pęczniew	-
2.2.3.	Budowa wodociągu w Siedlankowie	Gmina Pęczniew	-
2.2.4.	Budowa kanalizacji w aglomeracji Warta w ramach Zagospodarowania turystycznego rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko	Gmina i Miasto Warta	-
2.2.5	Dokumentacja techniczno-kosztorysowa w ramach Zagospodarowania turystycznego rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko	j/w	-
2.2.6.	Rozbudowa kanalizacji Ostrów Warcki, Jeziorsko, Zaspy w ramach Zagospodarowania turystycznego rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko	Gmina i Miasto Warta	-
2.2.7.	Dokumentacja techniczno-kosztorysowa w ramach Zagospodarowania turystycznego rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko	j/w	-
2.3. Rozwój i modernizacja infrastruktury energetycznej			
2.3.1.	Rozbudowa infrastruktury energetycznej	Gmina Pęczniew	-
2.3.2.	Rozwój OZE	na terenie partnerstwa	-
III. Promocja			
3.1. Promocja atrakcji regionu			
3.1.1.	Wykreowanie wizerunku Jeziorska jako terenu atrakcyjnego turystycznie (segmenty oferty i wskazanie grup odbiorców)	na terenie partnerstwa	-
3.1.2.	Portal internetowy (Jeziorsko.pl)	na terenie partnerstwa	-
3.1.3.	Stworzenie spójnej oferty turystycznej z samorządami skupionymi wokół zbiornika Jeziorsko i rzeki Warta	na terenie partnerstwa	-
3.1.4.	Budowa infrastruktury i stworzenie centrum informacji turystycznej w miejscowości Ostrów Warcki w ramach Zagospodarowania turystycznego rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko	Gmina i Miasto Warta	-
3.1.5.	Stworzenie centrum informacji turystycznej	Gmina Pęczniew	-
3.2. Działania przyciągające inwestorów			
3.2.1.	Rewitalizacja Miasta – etap II	Gmina i Miasto Warta	-
3.2.2.	Stworzenie planów zagospodarowania przestrzennego	na terenie partnerstwa	-
3.2.3.	Stworzenie oferty inwestycyjnej	na terenie partnerstwa	-
3.2.4.	Rozwój systemu monitoringu	na terenie partnerstwa	-
IV. Tworzenie warunków dla zwiększenia konkurencyjności oraz rozwoju przedsiębiorczości			
4.1 Rozwój zasobów społecznych – kompetencji i adaptacyjności potencjału kadrowego			
4.1.1.	Aktywizacja społeczności lokalnej	na terenie partnerstwa	-
4.1.2.	Podnoszenie kompetencji (kształcenie kadr, doskonalenie zawodowe, przekwalifikowanie pracowników)		-
4.2 Zwiększenie możliwości rozwojowych lokalnej gospodarki			

L.p.	Nazwa działania	Realizator	Perspektywa czasowa
4.2.1.	Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości (w tym m.in. samozatrudnienia)	na terenie partnerstwa	-
4.2.2.	Stworzenie marki „Jeziorsko”		-
4.2.3.	Realizacja inicjatyw związanych z pielęgnowaniem i zachowaniem lokalnego dziedzictwa przyrodniczego, kulturowego i historycznego obszaru (szkolenie przewodników, wyznaczanie szlaków wodnych, szlaków rowerowych) w ramach Zagospodarowania turystycznego rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko	Gmina i Miasto Warta	-
4.3 Rozwój potencjału organizacyjnego			
4.3.1.	Powołanie spółki (spółek) celowych do zarządzania projektem	na terenie partnerstwa	-
4.3.2.	Nawiązanie współpracy spółek i podmiotów partnerskich – klaster turystyczny (turystyczno – edukacyjny)	na terenie partnerstwa	-

Proces monitorowania i ewaluacji

Osiągnięcie zamierzonych celów strategicznych i kierunków rozwoju wymaga stworzenia efektywnych mechanizmów gwarantujących konsekwentne monitorowanie i ewaluację założonych efektów.

Koncepcja *Zagospodarowania turystycznego Rzeki Warty oraz Zbiornika Jeziorsko* jest dokumentem otwartym, a w związku z tym musi dynamicznie reagować na potrzeby wynikające ze zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych.

Aby elastycznie reagować na nowe sytuacje oraz oceniać czy planowane i realizowane działania przynoszą, w zastanych warunkach, zamierzone rezultaty należy systematycznie monitorować i przeprowadzać ewaluację wdrażania celów strategicznych.

W procesie realizacji koncepcji ważna jest kontrola tego procesu oraz ocena uzyskanych efektów społecznych i gospodarczych, a także zmian w środowisku przyrodniczym.

Monitorowanie to proces polegający na analizie postępów w osiąganiu zakładanych celów strategicznych. Proces ten składa się z szeregu działań m.in. zbierania danych i informacji, analizy uzyskanych danych, wyznaczania wartości określonych wskaźników efektywności (ang. KPIs – key performance indicators) oraz ich porównania z przyjętymi celami efektywnościowymi, oceny finalnych wyników i przygotowywania cyklicznych raportów z oceny realizacji zapisów planu.

W przypadku negatywnej oceny procesu realizacji określonych celów strategicznych, należy zidentyfikować źródła ewentualnych odchyleń od ustalonych celów efektywnościowych oraz wypracować założenia działań korekcyjnych, a następnie je wdrożyć.

W praktyce proces monitorowania warto przeprowadzać w cyklach corocznych, a do jego realizacji oddelegować osobę lub zespół osób reprezentujący władze danego samorządu partnerskiego.

Główną funkcją powołanego zespołu ds. monitoringu i ewaluacji będzie pozyskiwanie informacji na temat realizowanych działań/projektów oraz ocena dotychczasowych rezultatów wdrażania koncepcji wraz z rekomendacjami niezbędnych działań naprawczych.

Efektywna realizacja strategii wymaga więc kontrolowania skuteczności wdrażania przedsięwzięć.

Pomiar i kontrola działań strategicznych powinny odpowiadać na dwa zasadnicze pytania:

1. Czy opracowana koncepcja jest faktycznie realizowana ?
2. Czy opracowana koncepcja przynosi zamierzone skutki ?

Monitoring musi zatem dotyczyć:

- oceny przebiegu realizacji koncepcji tj. jej celów i działań,
- oceny uzyskiwanych efektów rozwoju społecznego i gospodarczego,

co w sumie traktować i uznać można za efekty realizacji założonej koncepcji.

W poniższym zestawieniu tabelarycznym ujęto przykład wskaźników efektywności (KPIs), które zdefiniowane zostały dla wszystkich założonych celów operacyjnych.

Zaproponowane wskaźniki efektywnościowe (KPIs) stanowią zbiór otwarty, tj. w trakcie realizacji celów strategicznych, operacyjnych i poszczególnych działań mogą ulegać one zmianom, korektom, rozszerzeniom o dodatkowe wskaźniki.

	Wskaźnik	Źródło danych	Jednostka miary	Zakładany poziom w roku n	Rzeczywisty poziom w roku n	Odchylenie od zakładanego poziomu [%]
1. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNO - REKREACYJNEJ						
1.1. Turystyka aktywna	1. Liczba wybudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych 2. Liczba przebudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych 3. Liczba nowopowstałych urządzeń infrastruktury turystycznej	Podmioty świadczące usługi turystyczno - rekreacyjne	Sztuka %			
1.2. Turystyka wypoczynkowa	1. Liczba wybudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych 2. Liczba uczestników największych imprez turystycznych	Bank Danych Lokalnych	Sztuka osoba	WZÓR		
1.3. Turystyka biznesowo - konferencyjna	1. Liczba wybudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych 2. Zakres usług turystyczno – rekreacyjnych 3. Liczba nowopowstałych podmiotów gospodarczych działających w sekcjach PKD związanych z turystyką 4. Liczba podmiotów gospodarczych działających w sekcjach PKD związanych z turystyką 5. Liczba pracujących w podmiotach gospodarczych działających w sekcjach PKD związanych z turystyką 6. Liczba nowopowstałych miejsc noclegowych w obiektach turystycznych 7. Liczba noclegów udzielonych w obiektach turystycznych	- Bank Danych Lokalnych - Podmioty świadczące usługi turystyczno – rekreacyjne - GUS	sztuka			

1.4. Turystyka szkoleniowa i przyrodnicza (w tym edukacyjna)	1. Liczba ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej objętych wsparciem 2. Liczba wybudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych	Podmioty prowadzące działalność w tym zakresie	sztuka			
1.5. Turystyka zdrowotna (balneologia)	1. Liczba wspartych podmiotów leczniczych	• Podmioty prowadzące działalność w tym zakresie • Bank Danych Lokalnych	sztuka			
2. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY DROGOWEJ, WODNO – KANALIZACYJNEJ, ENERGETYCZNEJ						
2.1. Poprawa stanu infrastruktury drogowej	1. Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg powiatowych/gminnych	• Bank Danych Lokalnych • Ewidencja Urzędu Gminy/Powiatu	km			
2.2. Rozwój infrastruktury wodno – kanalizacyjnej	1. Długość sieci kanalizacyjnej	• Bank Danych Lokalnych • Ewidencja Urzędu Gminy/Powiatu	km			
2.3. Rozwój i modernizacja infrastruktury energetycznej	1. Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE 2. Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE 3. Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	• Bank Danych Lokalnych • Ewidencja Urzędu Gminy/Powiatu	sztuka			

3. PROMOCJA						
3.1. Promocja atrakcji regionu	1. Liczba utworzonych centrów informacji turystycznej 2. Liczba stworzonych stron internetowych 3. Liczba opracowań o tematyce turystycznej 4. Udział w wydarzeniach/konferencjach /targach o tematyce turystycznej	- Bank Danych Lokalnych - Ewidencja Urzędu Gminy	sztuka			
3.2. Działania przyciągające inwestorów	1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją 2. Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach 3. Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych	- Bank Danych Lokalnych - Ewidencja Urzędu Gminy	hektar sztuka			
4. ROZWÓJ POTENCJAŁU KADROWEGO I ORGANIZACYJNEGO						
4.1. Rozwój zasobów społecznych	1. Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem 2. Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem 3. Liczba osób w wieku 25-30 lat objętych wsparciem 4. Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem 5. Liczba osób pracujących objętych wsparciem (łącznie z pracującymi na własny rachunek) 6. Liczba mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw objętych usługami rozwojowymi 7. Liczba uczniów i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy	- Bank Danych Lokalnych - Ewidencja Powiatowego Urzędu Pracy - Dokumentacja szkoleniowa	osoba			

4.2. Rozwój przedsiębiorczości	1. Liczba osób, które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej 2. Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego 3. Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej 4. Udział w gospodarce gminy podmiotów gospodarczych działających w sekcjach PKD związanych z turystyką (mierzony liczbą zatrudnionych oraz liczbą firm działających w tych sektorach) 5. Liczba przeprowadzonych szkoleń/kursów z zakresu przedsiębiorczości 6. Ulgi i zachęty finansowe dla przedsiębiorców	• CEIDG • GUS • Bank Danych Lokalnych • Ewidencja Urzędu Gminy • Sprawozdania okresowe, • Sprawozdania okresowe organizacji pozarządowych, • Wysokość przyznanych ulg/liczba przedsiębiorstw	Osoba Sztuka %			
4.3. Rozwój potencjału organizacyjnego	1. Utworzone sieci współpracy/powiązania kooperacyjnych 2. Nakłady finansowe samorządu na rozwój turystyki i wykorzystania potencjału Rzeki Warty i Zbiornika Jeziorsko oraz zasobu wód termalnych 3. Liczba partnerstw z udziałem samorządów służących rozwojowi podmiotów gospodarczych działających w sferze turystyki	• Bank Danych Lokalnych • Ewidencja Urzędu Gminy/Powiatu	Sztuka %			

Określenie trwałości projektu

Okres monitorowania zasady trwałości projektów zintegrowanych jest zawarty w umowie ramowej, określającej warunki realizacji projektu zintegrowanego lub uchwale w sprawie określenia warunków realizacji projektu zintegrowanego. Termin zakończenia monitorowania okresu trwałości projektów składających się na projekt zintegrowany kończy się z upływem 5 lat od daty zakończenia ostatniego z projektów. Beneficjent jest zobowiązany złożyć pierwsze oświadczenie o przestrzeganiu zasady trwałości za okres, który upłynął od daty zakończenia realizacji projektu określonej w umowie o dofinansowanie do końca danego roku kalendarzowego. Obowiązek ten spoczywa na Beneficjencie również w sytuacji, gdy w powyższym okresie nie został zatwierdzony wniosek o płatność końcową. Należy mieć na względzie fakt, iż trwałość projektu to tylko jedno z zagadnień kontrolowanych po zakończeniu realizacji projektu.

Do pozostałych należą w szczególności:

- osiągnięcie i utrzymanie wskaźników,
- wygenerowany przychód,
- zasada zakazująca podwójnego finansowania
- archiwizacja dokumentacji związanej z projektem.

Bibliografia

Dokumenty:

1. Kierunki rozwoju turystyki do roku 2015
2. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju
3. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
4. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
5. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020
6. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego
7. Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014 -2020
8. Plan operacyjny przed powodzią dla województwa łódzkiego
9. Plan przeciwdziałania depopulacji w województwie łódzkim. Rodzina Dzieci Praca
10. Strategia Rozwoju Gminy Pęczniew na lata 2012 – 2020
11. Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Warta na lata 2012 - 2020
12. Strategia Rozwoju Gminy Uniejów na lata 2012 - 2020
13. Strategia Rozwoju Gminy Poddębice na lata 2013 - 2020
14. Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Poddębice na lata 2008-2015
15. Wstępne Studium Wykonalności Projektu „Zagospodarowanie turystyczne rzeki Warty oraz Zbiornika Jeziorsko”
16. Przewodnik kajakowy, Urząd Marszałkowski w Łodzi, Łódź 2010
17. Zbiornik wodny Jeziorsko, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu, 2013
18. Lokalna Grupa Działania Przymierze Jeziorsko, mapy turystyczne wydane w ramach programu Leader+
19. Europa – najpopularniejszy kierunek turystyczny na świecie – nowe ramy polityczne dla europejskiego sektora turystycznego, komunikat KE KOM (2010) 352 wersja ostateczna
20. Produkt turystyczny, J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, PWE, Warszawa 2005,
21. Raport I/P/2013 monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych, PUP Sieradz
22. Podróże Polaków w 2013 roku. Podstawowe wyniki badań. Badania Activ Group na zlecenie Ministerstwa Sportu i Turystyki
23. Ruch turystyczny w Łodzi i województwie łódzkim w 2012 roku (prezentacja pdf)
24. Ruch turystyczny w Łodzi i województwie łódzkim w 2011 roku, Włodarczyk B. (red.), Łódź 2012
25. Przyjazdy do Polski w 2013 roku – synteza wyników badań. Activ Group na zlecenie Ministerstwa Sportu i Turystyki
26. Lecznictwo uzdrowiskowe, Prof. Dr hab. Irena Ponikowska, Wyd. Branta 1996
27. Modele partnerstwa publiczno – prywatnego w krajach Unii Europejskiej, Bitner M., [w:] Partnerstwo Publiczno – Prywatne, Finanse Komunalne Nr 2/2003 Ekstra, Wydawnictwo Konieczny i Kruszewski, Warszawa
28. *Metoda SWOT*, Jeżerys, Beata M., [w:] *Analiza strategiczna*. Gołaszewska-Kaczan (red.). Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku 2000.

Strony internetowe:

www.stat.gov.pl/bdl (GUS, Bank Danych Lokalnych)

www.mapy.isok.gov.pl (Informatyczny System Ochrony Kraju)

www.natura2000.gdos.gov.pl

www.poddebicki.pl

www.peczniew.pl

www.gimwarta.pl

www.powiat-sieradz.pl

www.lawendowetermy.pl

www.termyuniejow.pl

www.szpital-poddebice.pl

muzeum-sieradz.com.pl

www.ktw.gimwarta.pl

www.pzkaj.pl

www.przymierzejeziorsko.pl

www.pbp.sieradz.pl

www.zoosafari.com.pl

www.intur.com.pl (Instytut turystyki – trendy i prognozy 2012)

www.google.com/maps

www.klasterturystyczny.pl

www.rotwl.pl (Regionalna Organizacja Turystyczna WŁ)

www.nzozpcz.pl

Ilustracje

Rysunek 1 Obszar turystyczny doliny rzeki Warty	10
Rysunek 2 Elementy potencjału turystycznego	12
Rysunek 3 Położenie administracyjne partnerów projektu	16
Rysunek 4 Stan ludności w latach 2007-2012 na terenie obu powiatów	20
Rysunek 5 Obszary zagrożenia powodziowego	30
Rysunek 6 Ambulans wodny na Jeziorsku	31
Rysunek 7 Termalna Woda Mineralna – Poddębice 2014	32
Rysunek 8 Poddębickie Centrum Zdrowia	33
Rysunek 9 Obszary NATURA 2000 – zbiornik Jeziorsko	35
Rysunek 10 Rezerwat ornitologiczny Jeziorsko	36
Rysunek 11 Szlak kajakowy rzeki Warty	38
Rysunek 12 Obiekty wykorzystujące wody geotermalne do celów leczniczych i rekreacyjnych	39
Rysunek 13 Zamek w Uniejowie	43
Rysunek 14 Pałac w Poddębicach	44
Rysunek 15 Sieradzki Park Etnograficzny	45
Rysunek 16 Regaty o Błękitną Wstęgę Zbiornika Jeziorsko	46
Rysunek 17 Otwarte Mistrzostwa Miasta Sieradza	47
Rysunek 18 Szlak rowerowy Sieradzka eSka	70
Rysunek 19 Biały tygrys bengalski w Zoo Borysew.	73
Rysunek 20. Projekt wielofunkcyjnej hali sportowej	73
Rysunek 21 Cele krajowych wyjazdów turystycznych w 2013 roku	76
Rysunek 22 Liczba turystów krajowych odwiedzających region (w mln) w roku 2013	77
Rysunek 23 Liczba osób korzystających w 2012 roku z obiektów noclegowych w powiatach województwa łódzkiego (w mln)	78
Rysunek 24 Miejsce zamieszkania odwiedzających województwo łódzkie	79
Rysunek 25 Turyści zagraniczni w powiecie poddębickim i sieradzkim	81
Rysunek 26 Przyjazdy turystów zagranicznych wraz z prognozą do 2017 roku	82
Rysunek 27 Ostrów Warcki – zagospodarowanie terenu pod budowę przystani jachtowej	92
Rysunek 28 Ostrów Warcki – zagospodarowanie terenu pod budowę przystani jachtowej	93

Rysunek 29 Ostrów Warcki widok przystani od strony zbiornika – wizualizacja.....	95
Rysunek 30 Przystań kajakowa w Warcie – stan obecny	96
Rysunek 31 Przystań kajakowa w Warcie – wizualizacja.....	97
Rysunek 32 Zatoka Wylazłów (gmina Pęczniew) – stan obecny i wizualizacja.....	98
Rysunek 33 Zatoka Wylazłów (gmina Pęczniew) – wizualizacja i plan portu	99
Rysunek 34 Hala sportowo - widowiskowa w Warcie – wizualizacja	102
Rysunek 35 Ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy ZHP w Ostrowie Warckim – wizualizacja	107
Rysunek 36 Poddębickie Centrum Zdrowia Sp. z o.o. – wizualizacja	112
Rysunek 37 Szkic poglądowy odcinków drogowych do modernizacji i/lub przebudowy w celu poprawy dostępności komunikacyjnej obszaru Zbiornika Jeziorsko oraz doliny rzeki Warty	115
Rysunek 38 Stan infrastruktury drogowej w Gminie Pęczniew i powiecie poddębickim	116
Rysunek 39 Stan infrastruktury drogowej powiecie poddębickim	119
Rysunek 40 Fundusze Europejskie 2014-2020	133
Rysunek 41 Ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy ZHP w Ostrowie Warckim – wizualizacja.....	187

Tabela 1 Stan ludności	19
Tabela 2 Przyrost naturalny	20
Tabela 3 struktura wiekowa ludności	21
Tabela 4 Saldo migracji	22
Tabela 5 Liczba osób bezrobotnych	23
Tabela 6 Podmioty gospodarcze.....	25
Tabela 7 Podmioty gospodarcze wg prowadzonej działalności (sekcji PKD)	26
Tabela 8 Aktywizacja gospodarcza.....	28
Tabela 9. Drogi gminne	50
Tabela 10. Pomiar ruchu pojazdów na drodze Siedlątków – Pęczniew, 12 godzinny, przez 3 dni, w obu kierunkach:.....	53
Tabela 11. Drogi powiatowe	54
Tabela 12. Drogi gminne	54
Tabela 13. Ulice o statusie dróg gminnych	55
Tabela 14 Analiza SWOT	85

Ośrodek Związku Harcerstwa Polskiego w Ostrowie Warckim - założenia

Założeniem Związku Harcerstwa Polskiego jest inicjatywa wpisującą się w plan zagospodarowania turystycznego (łączącego segmenty turystyki aktywnej, wypoczynkowej i szkoleniowej) polegająca na uruchomieniu własnego ośrodka wypoczynkowo-szkoleniowego, który położony będzie w bezpośrednim sąsiedztwie przystani i pól namiotowych w Ostrowie Warckim (na zachodnim brzegu zbiornika Jeziorsko).

Planowana inwestycja zlokalizowana zostanie w Ostrowie Warckim (gmina i miasto Warta) o powierzchni 42904m². Na terenie wybudowany zostanie „budynek główny” oraz 4 altany warsztatowe. Wybudowane zostanie również pole namiotowe wraz z zapleczem socjalnym oraz port jachtowy.

W sezonie wakacyjnym ośrodek nastawiony będzie przede wszystkim na potrzeby dzieci i młodzieży, nie mniej jednak istotną jego rolę będzie funkcja konferencyjna oraz edukacyjna (budynek wg założeń projektantów ma pełnić rolę obiektu modelowego i demonstracyjnego, w którym można będzie zaobserwować funkcjonowanie nowatorskich rozwiązań związanych m.in. z wykorzystaniem źródeł energii odnawialnej). Przewidywane funkcje ośrodka:

1. Turystyka

- a. Turystyka społeczna: Baza noclegowa przystosowana do przyjmowania osób niepełnosprawnych, warsztaty, wypoczynek dla dzieci i młodzieży wymagającej wsparcia.
- b. Turystyka kwalifikowana i indywidualna: całoroczna baza turystyczna, zaplecze noclegowe dla przystani jachtowej.
- c. Taplecze techniczno-gastronomiczne dla harcerskich obozów pod namiotami.

2. Edukacja

- a. Kształcenie kadr dla organizacji pozarządowych.
- b. Edukacja ekologiczna - przyrodnicza.
- c. Edukacja ekologiczna - poszanowanie energii.
- d. Warsztaty tematyczne (pracownia OZE, pracownia BMS)
- e. Warsztaty dla studentów z zakresu Hydrotechniki, Inżynierii Środowiska, Mechatroniki, Elektroenergetyki etc.
- f. Obserwacje nieba po wybudowaniu obserwatorium.
- g. Inne ścieżki oraz rozwiązania opisywane poniżej.

3. Ochrona przyrody

- a. Zaplecze dla prac na terenie Rezerwatu Ornitologicznego.
- b. Platforma widokowa dla obserwacji przyrodniczych i klimatycznych.

c. Ścieżki dydaktyczne.

4. Budynek Demonstracyjny jako przykład praktycznych rozwiązań z zakresu budownictwa niskoemisyjnego i energooszczędnego

a. Monitoring wdrożonych rozwiązań. Analiza i udostępnianie zebranych danych.

b. Wdrażanie instalacji eksperymentalnych.

c. Ścieżki dydaktyczne.

5. Centrum Konferencyjne

a. Sale konferencyjne i warsztatowe.

6. Aktywizacja obszarów wiejskich

a. Tworzenie miejsc pracy.

b. Ośrodek jako impuls do wzbudzenia aktywności organizacji wiejskich w drodze do samodzielnych działań.

c. Wzrost zapotrzebowania na lokalne usługi i towary.

d. Rozwinięcie nowych usług i lokalnej przedsiębiorczości w wyniku obecności Ośrodka.

Przewidywane funkcje ośrodka przez pryzmat inteligentnych instalacji HMS/BMS

BMS (Building Management System) i HMS (Home Management System) to systemy nadzoru, monitoringu i zarządzania budynkiem w formie zintegrowanej instalacji sterowników, czujników, urządzeń wykonawczych i kanałów komunikacyjnych pozwalające na panowanie nad komfortem, bezpieczeństwem i zużyciem energii budynku.

Korzyści z zastosowania systemu inteligentnego budynku:

- ograniczenie kosztów zużycia energii elektrycznej i mediów,
- wysoki komfort klimatyczny dla użytkowników budynku,
- poprawa bezpieczeństwa ludzi i budynku,
- łatwy, zintegrowany nadzór nad poprawnym działaniem systemów zainstalowanych w budynku,
- szybkie identyfikowanie i usuwanie ewentualnych awarii.

W zakresie automatyki budynkowej w projekcie zakłada się rozwiązania, które podniosą wartość badawczą obiektu w następujących obszarach:

- bezpieczeństwo,
- energooszczędność,
- komfort użytkowania.

Obszary w ramach których zakłada się integrację BMS to:

- oświetlenie,
- ogrzewanie,
- wentylacja,
- klimatyzacja,
- CCTV,
- SSWiN,

- PPOż.

Całość będzie miała możliwość lokalnego oraz zdalnego dostępu, wizualizacji i zarządzania. W holu głównym zakłada się zestaw/ścianę monitorów gdzie będzie można obserwować następujące parametry:

- zużycie zasobów (woda - CWU, ZWU; prąd; ciepło; etc – w zależności od wybranej technologii grzania/chłodzenia),
- podział zużycia na zasoby odnawialne oraz nie odnawialne,
- wizualizacja obiektu,
- wykresy zużycia zasobów (tygodniowe, dzienne, roczne, sezonowe).

Wszystkie te dane będą mogły być dostępne jednocześnie w lokalnej sieci LAN do samodzielnego przeglądania i analizy.

Kolejne planowane rozwiązania to połączenie oświetlenia DMX-RGB ze zużyciem zasobów w danej strefie oraz w całości obiektu.

Bardzo ważne z punktu widzenia edukacji będzie również rozlokowanie kamer termowizyjnych na słupach wokół obiektu, tak aby na monitorach można było obserwować gdzie następuje ucieczka energii cieplnej z obiektu. Jeżeli kamery będą obrotowe i o odpowiedniej ogniskowej to będzie możliwość skierowania ich w las i wykorzystania do wstępnej lokalizacji zwierząt/ptaków, a w następnym kroku przejść do ich obserwacji z punktu obserwacyjnego przez normalne kamery/lunety.

Obiekt posiadać będzie również rozbudowaną bazę pogodową, która pozwoli na analizowanie zużycia zasobów w funkcji warunków atmosferycznych zewnętrznych (główne parametry do porównania: temperatura, nasłonecznienie, wilgotność, stężenie CO₂).

Zakłada się możliwość pomiaru takich parametrów jak: jasność, poziom głośności (ew. inne) poprzez czujniki rozmieszczone co 10, 20, 30, 40, 50, 75, 100, 200, 300 m w celu badania wpływu takich obiektów na środowisko oraz badania zachowania zwierząt w zależności od zmiany tych parametrów. W tym celu niezbędne jest przygotowanie co najmniej dwóch nitek kanalizacji kablowej z rewizjami w celu wymiany/dokładania czujników. W oparciu o tą infrastrukturę możliwe będzie umieszczanie kamer termowizyjnych do badania zachowań ptaków/zwierząt.

W ramach obiektu przewiduje się dwie odrębne pracownie:

- pracownia OZE oraz
- pracownia BMS/HMS.

Obydwie pracownie oprócz stanowisk szkoleniowych będą posiadać podłączenie w trybie eksperckim do instalacji obiektowych (bez możliwości sterownia – tylko zbieranie/odczyt i analiza danych).

Planowana jest realizacja hasła: „OBIEKT WOLNY OD PAPIERU” w celu wyrabiania nawyków zużywania jak najmniejszej ilości papieru w dobie mediów/narzędzi elektronicznych (biblioteka elektroniczna, czytniki elektroniczne, etc).

Przewidywane funkcje ośrodka przez pryzmat nowoczesnego oświetlenia

Jednym z podstawowych założeń planowanej inwestycji jest demonstracja technologii niskoemisyjnych i energooszczędnych stosowanych w budownictwie. Każdy budynek, jak również teren przyległy i drogi dojazdowe, musi być odpowiednio oświetlony. Obiekt ma być demonstratorem prezentującym najnowocześniejsze rozwiązania dostępne na rynku, dlatego też zastosowane zostaną w nim innowacyjne rozwiązania i urządzenia oświetleniowe. Obecnie najbardziej energooszczędnymi źródłami światła są lampy LED. Na rynku dostępnych jest wiele rozwiązań konstrukcyjnych zarówno lamp LED jak również opraw oświetleniowych. W planowanej inwestycji będą one zastosowane na szeroką skalę. Wszystkie budynki wyposażone zostaną w instalacje oświetleniowe LED z systemem sterowania światłem dziennym oraz tworzeniem scen świetlnych zależnych od wymagań w danym momencie. Przestrzenie komunikacyjne będą wyposażone w czujniki ruchu. Pomieszczenia niekomunikacyjne (wybrane) będą wyposażone w czujniki obecności. Systemy zdalnego sterowania oświetleniem będą znajdować się w każdym budynku wraz z monitorowaniem zużycia energii, itp.

Oświetlenie awaryjne będzie oparte również o LED wraz z systemem dynamicznego sterowania ruchem podczas awarii.

Iluminacja elewacji zewnętrznych budynków będzie z wieloma programowalnymi scenami świetlnymi, odnoszącymi się do aktualnych sytuacji, świąt, uroczystości, itp.

Zaprojektowanie ścieżek spacerowych i wypoczynkowych na terenach zielonych odbędzie się wraz z podświetleniem barwnym drzew i krzewów. Przenośne siedziska na zewnątrz i w ogrodach będą podświetlone barwnym światłem od wewnątrz dzięki czemu zostanie stworzona intymna atmosfera, bez potrzeby angażowania dużego światła.

Na ścieżkach znajdować się będą świecące elementy nadające kierunek zwiedzania, spaceru, itp. – imitacje kostki brukowej lub inne kształty wmontowane w podłoże.

Miejsca parkingowe będą wyznaczone świecącymi kostkami oraz oświetlane oprawami LED zasilanymi z fotowoltaiki otaczającej słup lub klasycznej hybrydy PV wraz z turbiną wiatrową.

Oświetlenie zewnętrzne

Cały teren ośrodka będzie odpowiednio oświetlony, tak aby zapewnić jego funkcjonalność ze szczególnym uwzględnieniem ciągów komunikacyjnych. Odpowiednie oświetlenie budynków i całej przestrzeni urbanistycznej pozwoli wyeksponować jej walory oraz podkreśli piękno przyrody. Zgodnie z przyjętymi założeniami do realizacji oświetlenia zewnętrznego wykorzystane zostaną przede wszystkim technologie energooszczędne oparte na diodach LED. Lokalizacja w pobliżu Zbiornika na stosunkowo odsłoniętym terenie umożliwi zastosowanie autonomicznych hybrydowych instalacji oświetleniowych. Innowacyjne rozwiązania hybryd umożliwią zarządzanie instalacjami oświetleniowymi, z których są one zbudowane. Wyposażone będą w szereg funkcji począwszy od możliwości definicji harmonogramów świecenia, sterowania strumieniem świetlnym, diagnostyki. Zastosowane hybrydy wyposażone będą w układy łączności bezprzewodowej, za pomocą której możliwe będzie zarządzanie poszczególnymi

oprawami jak i całą instalacją oświetleniową. W miejscach, gdzie nie będzie możliwe zastosowanie układów hybrydowych zastosowane zostaną energooszczędne oprawy LED wyposażone w analogiczne funkcje jak układy hybrydowe.

Na terenie ośrodka zainstalowane zostaną również oprawy oświetleniowe, za pomocą których możliwe będzie zastosowanie scen świetlnych. W ten sposób wykonana zostanie iluminacja budynków jak również elementów krajobrazu, np. podświetlone zostaną drzewa, oprawy umieszczone zostaną w Zbiorniku na terenie portu, aby wyeksponować szczegóły architektoniczne. Cała instalacja oświetleniowa pełniąca funkcję iluminacji będzie centralnie sterowana – również zdalnie.

Wszystkie instalacje oświetleniowe będą opomiarowane, a zużycie energii elektrycznej będzie prezentowane w celach edukacyjnych z podziałem na instalacje wykorzystujące odnawialne źródła energii jak również zasilane z sieci elektroenergetycznej. Oświetlenie terenów rekreacyjnych w tym boisk i innych obiektów sportowych będzie wykonane przy wykorzystaniu najnowocześniejszych technologii. Zakłada się, że obiekty sportowe będą wyposażone w możliwości realizacji scen świetlnych, podkreślających znaczenie organizowanych na ich terenie zawodów sportowych lub innych imprez okolicznościowych.

Oświetlenie wewnętrzne

Podstawowym zadaniem oświetlenia wewnętrznego jest zapewnienie odpowiedniego oświetlenia stanowisk pracy, ciągów komunikacyjnych, przestrzeni rekreacyjnych i mieszkalno-bytowych. Podobnie jak w przypadku oświetlenia zewnętrznego wykorzystane zostaną innowacyjne, inteligentne oprawy oświetleniowe wyposażone w szereg czujników i funkcji. Zastosowanie opraw inteligentnych pozwoli na znaczną redukcję zużycia energii elektrycznej. Ciągi komunikacyjne zostaną oświetlone za pomocą opraw oświetleniowych, które automatycznie dostosują poziom oświetlenia do aktualnych wymagań, czyli obecności ludzi. Każda oprawa powinna mieć możliwość indywidualnego zaprogramowania, tak aby optymalnie ograniczyć zużycie energii elektrycznej wykorzystując np. światło dzienne.

Sale konferencyjne i wykładowe będą wyposażone w instalacje oświetleniowe, zaprojektowane w taki sposób, aby zapewnić odpowiednie warunki dla prelegentów i słuchaczy. System oświetlenia będzie wykonany przy wykorzystaniu najnowocześniejszych rozwiązań i umożliwiać będzie programowanie scen świetlnych zarówno lokalnie, za pomocą paneli dotykowych, jak również poprzez system informatyczny.

Stanowiska pracy zostaną zaprojektowane w taki sposób, aby spełniały one wymagania przepisów i przedmiotowych norm. Do oświetlenia zostaną wykorzystane nowoczesne źródła światła i oprawy oświetleniowe wykonane w technologii LED, a w uzasadnionych przypadkach inne źródła światła, gdyż zapewnienie właściwego oświetlenia stanowiska pracy jest ważniejsze od zwiększenia efektywności energetycznej.

Oświetlenie a edukacja

Ważnym aspektem planowanej inwestycji jest edukacja dzieci i młodzieży. W ramach inwestycji wykonane zostaną warsztaty, w których uczestnicy będą uczyć się np. jak efektywnie wykorzystywać energię elektryczną również do celów oświetleniowych.

Planuje się stworzenie stanowiska dydaktycznego poprzez ustawienie na terenie ośrodka hybrydowego układu zasilania oświetlenia w pełni opomiarowanego. Stanowisko to będzie prezentować możliwości zastosowania tej technologii w praktyce, co będzie miało duży aspekt dydaktyczny i pozwoli na zapoznanie się z technologią przyszłym użytkownikom.

Właściwe oświetlenie miejsca, gdzie młodzież się uczy, spowoduje że zwiększy się ich koncentracja, jak również wyeliminowane zostanie zmęczenie spowodowane niewłaściwym oświetleniem.

Jednym ze stanowisk będzie wybrana inteligentna oprawa zewnętrzna i/lub wewnętrzna, która będzie programowana przez uczestników warsztatów. Całe stanowisko powinno zostać opomiarowane tak aby można było mierzyć zarówno parametry fotometryczne, kolorymetryczne jak również elektryczne, ze szczególnym uwzględnieniem zużycia energii elektrycznej.

Jednym z ważniejszych w ostatnich czasach problemów techniki świetlnej jest efekt biologiczny. W ramach inwestycji zakłada się wybudowanie małej szklarni, gdzie część uprawianych roślin będzie oświetlanych tylko światłem naturalnym, a inne rośliny będą doświetlane równymi wybranymi źródłami światła. W ten sposób będzie możliwa prezentacja efektu fitobiologicznego oraz nowoczesnych metod uprawy roślin.

Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii

W przypadku posadowienia obiektu tuż nad zbiornikiem wodnym w miejscu, w którym oczekuje się jak najmniejszej ingerencji człowieka w przyrodę, podstawowym zadaniem przy projektowaniu infrastruktury technicznej jest maksymalne wykorzystanie odnawialnych źródeł energii gwarantujących jak najmniejsze zanieczyszczanie środowiska przyrodniczego przy jednoczesnym zagwarantowaniu jak największej samowystarczalności energetycznej. Jednocześnie edukacyjny charakter obiektu narzuca potrzebę zastosowania różnych dostępnych powszechnie, jak również dopiero wdrażanych, odnawialnych źródeł energii oraz ich rozlokowanie zapewniające zapoznanie i uczenie młodzieży proekologicznych standardów.

Instalacja zaprojektowana zostanie jako komponent systemu budynków zapewniający częściowe zdywersyfikowane pokrycie potrzeb energetycznych za pomocą przyjaznych środowisku instalacji opartych o wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. Projektowany obiekt ze względu na bryłę architektoniczną (duże powierzchnie płaskich dachów, szklane powierzchnie ścian) jak i rozległy teren wokół wyposażony zostanie w trzy główne źródła energii odnawialnej (energia słoneczna, energia geotermalna, biomasa) oraz dodatkowe mniejsze instalacje edukacyjne będące całością systemu. Całość systemu dobrana została w oparciu o technologie gwarantujące najlepszy stosunek uzyskanych rezultatów do ceny.

Główne (technologiczne) systemy pozyskiwania energii na potrzeby ośrodka:

a) Instalacja fotowoltaiczna

Ze względu na ogólne zapotrzebowanie energetyczne oraz potrzebę ogrzewania ciepłej wody użytkowej jednym ze sposobów pokrycia potrzeb energetycznych jest system oparty o wykorzystanie energii elektrycznej. Energia promieniowania słonecznego jest podstawowym źródłem energii na Ziemi. Promieniowanie słoneczne wykorzystywane jest bezpośrednio do produkcji energii elektrycznej (ogniwa fotowoltaiczne) oraz ciepłej (kolektory słoneczne).

Płaska powierzchnia dachów o powierzchni 2000 m² budynku jak również pozostałe obiekty umożliwiają wykonanie systemu pozyskiwania energii elektrycznej opartej o ogniwa fotowoltaiczne rozlokowane bezpośrednio na dachach. Łączna możliwa do uzyskania moc szczytowa tak wykonanej instalacji po stronie AC to 400 kW.

Ze względu na najbardziej korzystny stosunek ceny zakupu ogniw do możliwości produkcji energii proponuje się zastosowanie, jako podstawowych ogniw wykonanych w technologii monokrystalicznej. Z wykonanych obliczeń wynika, że optymalna średnioroczna orientacja ogniw słonecznych w tym rejonie może być uzyskana poprzez usytuowanie instalacji w kierunku południowym, pad kątem 30°. Takie zamocowanie modułów spełnia również warunek samooczyszczania za pomocą spłukiwania zanieczyszczeń przez opady atmosferyczne. Zwiększa to znacznie bezobsługowość i wpływa korzystnie na sprawność i czas życia instalacji.

System fotowoltaiczny zostanie zaprojektowany do wykorzystania w celu zasilania odbiorników elektrycznych oraz do wykorzystania jako system wspomagający pompę ciepła przy produkcji c.w.u w okresie wiosenno-letnim. W ten sposób uzyska się optymalny bilans energetyczny instalacji oraz wykorzystanie jej mocy znamionowej.

Główną część instalacji stanowić będą wielkopowierzchniowe moduły słoneczne. Takie rozwiązanie zapewnia optymalny stosunek produkowanej energii do nakładów inwestycyjnych i jest standardowo wykorzystywane w instalacjach fotowoltaicznych dużej i średniej wielkości. Ze względu na zróżnicowane usytuowanie poszczególnych części instalacji, a także w celu eliminacji strat, instalacja wykonana zostanie w postaci szeregowo połączonych modułów dołączonych do wspólnej sieci za pomocą indywidualnych falowników. Fizyczne rozmieszczenie ogniw w łańcuchach (orientacja wschód-zachód) zapewni jednakowe warunki oświetleniowe i uniemożliwi wystąpienie strat związanych z efektem częściowego zacienienia. Długość łańcuchów zapewni napięcie wejściowe falowników gwarantujące maksymalną sprawność fotokonwersji. Proponowana architektura umożliwi również łatwą konfigurację instalacji do pracy w systemie trójfazowym.

W celu kontroli ilości produkowanej energii, sprawności poszczególnych części instalacji oraz łatwego monitoringu i detekcji błędów występujących w trakcie eksploatacji, zaprojektowany zostanie układ monitorująco-kontrolny złożony z trzech stacji pomiaru nasłonecznienia i warunków atmosferycznych umieszczonych w trzech połaciach dachowych instalacji. Pomiar tych stacji obejmować będą wielkość nasłonecznienia chwilowego jak również temperatury otoczenia oraz siły wiatru. Dane te pozwolą nie tylko na ocenę rzeczywistej bezwzględnej sprawności instalacji, lecz również na stały monitoring jej pracy, wykrycie ewentualnych uszkodzeń oraz potencjalnych zagrożeń.

W celu zapewnienia możliwości odczytu i gromadzenia kompletu informacji dotyczących ilości produkowanej energii po stronie DC, ilości dostępnej energii po stronie AC, a także łącznego bilansu energetycznego instalacji i parametrów sprawnościowo-mocowych zastosowane zostaną urządzenia kontrolno pomiarowe wraz z komputerem i odpowiednim oprogramowaniem. Wszystkie wymienione dane dostępne będą zdalnie za pomocą sieci komputerowej.

Nadwyżka energii elektrycznej, może zostać wykorzystana zarówno do podgrzewania wody c.w.u w węzłach sanitarnych budynku, do zasilania systemu klimatyzacji oraz pompy ciepła projektowanego budynku lub odsprzedana bezpośrednio do sieci energetycznej.

W celu wytwarzania zarówno energii elektrycznej jak i ciepłej przewiduje się możliwość zastosowania kolektorów PVT. Hybrydowy kolektor PVT jest połączeniem słonecznego cieczowego kolektora płaskiego o wysokiej sprawności, przetwarzającego energię słoneczną w energię ciepłą, z monokrystalicznym modułem fotowoltaicznym przetwarzającym promieniowanie słoneczne w prąd elektryczny.

Moduły fotowoltaiczne są urządzeniami półprzewodnikowymi. Stanowią najczystsze źródło prądu elektrycznego, ale charakteryzują się istotną wadą: spadkiem wydajności w funkcji temperatury. Wraz ze wzrostem temperatury struktury półprzewodnikowej modułu o 1°C , jego efektywność produkcji energii elektrycznej zmniejsza się o ok. 0,5%. Nominalne parametry modułów fotowoltaicznych określone są w punkcie STC (Standard Test Conditions) : temperatura modułu 25°C , poziom nasłonecznienia = 1000 W/m^2 . Podczas ekspozycji w pełnym słońcu temperatura modułu może wzrosnąć do kilkudziesięciu stopni Celsjusza, co skutkuje spadkiem jego wydajności nawet powyżej 40%. Obniżenie temperatury struktury fotowoltaicznej poprzez zintegrowany z nią układ termiczny (jak w płaskim kolektorze słonecznym) zapewniający odbiór ciepła za pomocą płynu chłodzącego przepływającego przez kolektor, powoduje wzrost efektywności przetwarzania energii słonecznej na energię elektryczną oraz dodatkowo dostarcza duże ilości ciepła. Hybrydowy kolektor słoneczny PVT stanowi technologiczny krok naprzód w zakresie poprawy efektywności działania modułów fotowoltaicznych, zapewniając jednocześnie przetwarzanie promieniowania słonecznego na ciepło i energię elektryczną.

Korzyścią z zastosowania takiego rozwiązania jest:

- optymalizacja do produkcji prądu elektrycznego,
- 50% wyższa sprawność niż porównywalnego konwencjonalnego modułu,
- dłuższa żywotność ogniw fotowoltaicznych ze względu na pracę w niższej temperaturze,
- bezpośrednie podgrzewanie ciepłej wody użytkowej (CWU) oraz wspomaganie centralnego ogrzewania (CO),
- oszczędność powierzchni - tylko jeden moduł jest potrzebny do produkcji prądu i ciepła,
- niższe koszty instalacji systemu w stosunku do dwóch tradycyjnych (kolektory i moduły fotowoltaiczne).

Takie rozwiązanie umożliwi generację wszechstronnej w zastosowaniach i łatwej do przesyłu energii elektrycznej oraz ciepłej. Dodatkowo uzyskana energia będzie wykorzystana bezpośrednio w miejscu jej generacji, co podniesie niezależność energetyczną budynku.

a) Pompa ciepła

Ulokowanie obiektu na terenie o łącznej powierzchni przekraczającej 4 ha umożliwi wykorzystanie go do efektywnego pozyskiwania energii bezpośrednio z gruntu przy zastosowaniu pomp ciepła z gruntowym poziomym wymiennikiem ciepła.

Pompy ciepła to urządzenia, które czerpią energię głównie z gruntu – czyli niejako z wnętrza Ziemi, dlatego pod tym względem można zaliczyć je do urządzeń wykorzystujących energię geotermalną. Pompy ciepła można jednak traktować jako odrębną dziedzinę wykorzystania alternatywnych źródeł energii, ponieważ wykorzystują ciepło z gruntu rzadko przekraczające 20°C. Pompa ciepła jest to urządzenie, które pobiera niskotemperaturową energię z otoczenia, którym może być grunt, woda lub powietrze, lub ciepło odpadowe, a następnie podnosi jej potencjał na wyższy poziom temperatury dzięki dodatkowej energii doprowadzonej z zewnątrz.

Głównym przeznaczeniem pompy ciepła jest ogrzewanie i klimatyzowanie budynków, jak również przygotowywanie ciepłej wody użytkowej. Pompy ciepła mogą same zasilać ogrzewanie budynków i podgrzewanie ciepłej wody użytkowej lub też pracować w kombinacji z innymi urządzeniami grzewczymi, co przewidziano w projektowanym obiekcie. By mogły funkcjonować, niezbędna jest dostawa pewnej ilości energii elektrycznej, paliwa czy też wysokotemperaturowego ciepła odpadowego z zewnątrz, jednak większość, bo aż 75% potrzebnej do celów grzewczych energii jest pobierana bezpośrednio z otoczenia. Dlatego stosując pompy ciepła oszczędzamy więcej energii niż wykorzystując jakikolwiek inny system ogrzewania.

Proponowane rozwiązanie opierać się będzie na pozyskiwaniu energii z naturalnego źródła ciepła, jakim jest grunt. W gruncie zgromadzone są spore pokłady energii. Do głębokości około 10 – 12 metrów jest to energia pochodząca głównie od promieniowania słonecznego oraz wymiany ciepła z atmosferą. Przy realnym założeniu możliwości pozyskania 20-40 W/m² gruntu w tym rejonie istnieje możliwość wykonania instalacji o łącznej mocy przekraczającej 800 kW.

b) Biomasa

Duże obszary zieleni na terenie stacji harcerskiej jak również położenie obiektu w bezpośredniej bliskości gospodarstw rolnych powoduje z jednej strony łatwość pozyskania zarówno odpadów leśnych, jak i rolniczych, z drugiej zaś strony implikuje potrzebę ich usuwania w sposób jak najmniej inwazyjny dla środowiska.

Biomasa to najstarsze i najszerzej współcześnie wykorzystywane odnawialne źródło energii. Należą do niej zarówno odpadki z gospodarstwa domowego, jak i pozostałości po przycinaniu zieleni. Biomasa to cała istniejąca na Ziemi materia organiczna, wszystkie substancje pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego ulegające biodegradacji. Biomasa są resztki z produkcji rolnej, pozostałości z leśnictwa, odpady przemysłowe i komunalne. Biomasa stanowi trzecie, co do wielkości na świecie, naturalne źródło energii. Według definicji Unii Europejskiej biomasa oznacza podatne na rozkład biologiczny frakcje produktów, odpady i pozostałości przemysłu rolnego (łącznie z substancjami roślinnymi i zwierzęcymi), leśnictwa i związanych z nim gałęzi gospodarki, jak również podatne na rozkład biologiczny frakcje odpadów przemysłowych i miejskich (Dyrektywa 2001/77/WE).

Wykorzystanie na cele energetyczne nadwyżek i odpadów produkcji rolnej oraz leśnej zapobiega marnotrawstwu żywności i rozwiązuje problem utylizacji odpadów. Słoma, gałęzie, liście, siano, trzcina, ziemniaki czy pozostałości przerobu owoców bądź zwierzęce odchody to cenne z energetycznego punktu widzenia surowce, które warto wykorzystywać. Wykorzystanie w/w odpadów do celów energetycznych pozwala uniknąć ich spalania na polach oraz wyrzucania na wysypiskach.

Biomasę warto wykorzystywać z wielu powodów. Paliwo to jest nieszkodliwe dla środowiska: ilość dwutlenku węgla emitowana do atmosfery podczas jego spalania równoważona jest ilością CO₂ pochłanianego przez rośliny, które odtwarzają biomasę w procesie fotosyntezy. Ogrzewanie biomasą staje się opłacalne - ceny biomasy są konkurencyjne na rynku paliw. Wykorzystanie biomasy pozwala wreszcie zagospodarować nieużytki i spożytkować odpady.

Istotny jest również fakt, że wykorzystując będący jednym z gazów cieplarnianych metan zapobiega się jego emisji do atmosfery. Im mniej zaś w atmosferze gazów cieplarnianych, tym mniejsze natężenie efektu cieplarnianego, tym mniej związanych z globalnym ociepleniem niekorzystnych zmian klimatu.

Specyficzne właściwości fizyko-chemiczne biomasy wymagają stosowania odpowiednich rozwiązań technologicznych, dostosowanych do paliwa. Tylko 20% masy drewna stanowią nielotne związki węgla, które w tradycyjnym kotle spalają się na ruszcie (w węglu brunatnym stanowią one 45-60%, w węglu kamiennym 60-80%, w koksie – ponad 95%). Reszta, około 80%, to związki lotne, które spalają się nad rusztem, wydzielając się intensywnie w stosunkowo wąskim zakresie temperatur. Efektywne spalanie tego typu paliw wymaga specjalnych technik i kotłów, zapewniających warunki dynamiczno-termiczne niezbędne dla zupełnego spalania lotnych produktów rozkładu termicznego biomasy.

Kotły do spalania biomasy dostępne są w szerokim zakresie mocy od kilkunastu kW do kilkuset MW. Gwarantuje to możliwość optymalnego doboru urządzeń na potrzeby projektowanego obiektu, zapewniając z jednej strony likwidację w sposób ekologiczny powstających odpadów, z drugiej zaś strony produkcję energii cieplnej i elektrycznej. Świadectwa na „znak bezpieczeństwa ekologicznego” wydawane są przez Instytut Chemicznej Przeróbki Węgla w Zabrze. Instytut corocznie wykonuje badania efektywności energetyczno-ekologicznej dla kilkudziesięciu producentów z obszaru całego kraju. Ocena energetyczno-emisyjna obejmuje m. in. oznaczanie zawartości pyłu i zanieczyszczeń organicznych w spalinach, sprawności spalania paliwa, sprawności energetycznej kotła, oznaczenie wskaźników emisji zanieczyszczeń emitowanych podczas spalania biomasy.

Systemy pozyskiwania energii na potrzeby prowadzonej edukacji ekologicznej

Poza zastosowaniem wyżej opisanych systemów pozyskiwania energii z odnawialnych źródeł na potrzeby technologiczne przewiduje się stworzenie dodatkowych mniejszych systemów, które choć nie będą miały dużego znaczenia ekonomicznego dla powstałego obiektu, pełnić będą o wiele ważniejszą funkcję, jaką bez wątpienia jest kształcenie młodzieży w zakresie dostępnych form pozyskiwania i wykorzystania energii przy zachowaniu poszanowania przyrody.

Celem projektu jest zapoznanie młodzieży przez samodzielną pracę zarówno z istniejącymi jak i powstającymi technologiami, jak również umożliwienie jej poznania różnic pomiędzy

poszczególnymi rozwiązaniami determinującymi ich zastosowanie w konkretnych rozwiązaniach przemysłowych.

a) Instalacje fotowoltaiczna

Planuje się wykonanie ścieżek dydaktycznych umożliwiających poznanie większości dostępnych systemów oraz nowoczesnych ogniw fotowoltaicznych takich jak:

- Panele fotowoltaiczne z ogniw polikrystalicznych,
- Panele fotowoltaiczne z ogniw monokrystalicznych,
- Panele fotowoltaiczne z krzemu amorficznego,
- Panele fotowoltaiczne z tellurku kadmu CdTe,
- Panele fotowoltaiczne z mieszaniny Indu, Galu, Miedzi, Selenu (CIGS),
- instalacje off grid / on grid,
- Building-integrated photovoltaics (*BIPV*) - fotowoltaika zintegrowana z budynkiem.

b) Instalacje wiatrowe

Ze względu na specyfikę obszaru, na jakim zlokalizowany został obiekt, nie przewidziano pozyskiwania energii elektrycznej na cele technologiczne. Budowa dużych instalacji wiatrowych mogłaby mieć bowiem niekorzystny wpływ na okoliczną faunę oraz psuć piękno krajobrazu.

Planuje się jednak wykonanie oraz montaż mniejszych zespołów turbin wiatrowych, będących częścią ścieżek dydaktycznych umożliwiających poznanie większości dostępnych systemów wiatrowych takich jak:

- Turbiny wiatrowe o poziomej osi obrotu HAWT (Horizontal Axis Wind Turbines) wykonane zarówno jako up-wind jak i down-wind,
- Turbiny o poziomej osi obrotu wyposażone w dyfuzor DAWT (Diffuser Augmented Wind Turbine),
- Turbiny o pionowej osi obrotu VAWT (Vertical Axis Wind Turbines).

Ze względu na specyficzny charakter obozów harcerskich projekt zakłada również takie elementy jak:

- Szkutnia – umożliwiająca młodzieży nie tylko korzystanie z posiadanego sprzętu wodnego, ale również naukę budowy, remontowania i konserwacji tegoż sprzętu.
- Altany warsztatowe zlokalizowane nad wodą powinny być raczej budynkami o konstrukcji zapewniającej przechowywanie w odpowiednich warunkach (temperatura, wilgotność) posiadanego sprzętu przy jednoczesnym zabezpieczeniu go przed kradzieżą.
- Budynek główny – warto przewidzieć zaprojektowanie dużej „sali kominkowej” umożliwiającej szczególnie w okresach zimowych organizowanie wieczornych kominków – nieodzownego elementu każdego zgrupowania harcerskiego.
- Kotłownia – obiekt powinien zostać wyposażony we własną kotłownię.
- Siłownia – dla systemów odnawialnych źródeł energii.

- Wiata kominkowa – dodatkowo warto rozważyć zaprojektowanie dużej zadaszanej wiaty (altany) umożliwiającej organizowanie ognisk harcerskich na świeżym powietrzu przy gorszej aurze⁵⁵.

Rysunek 41 Ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy ZHP w Ostrowie Warczim – wizualizacja

⁵⁵ Instytut Architektury i Urbanistyki Politechnik Łódzkiej

Źródło: Związek Harcerstwa Polskiego – Chorągiew Łaska

Baza Szkoleniowo - Ratownicza Ratownictwa Wodnego Państwowej Straży Pożarnej w Sieradzu - założenia

Charakterystyka obiektu

Obiekt dwukondygnacyjny bez podpiwniczenia.

Kondygnacja 1 (parter):

- sala szkoleniowa/ operacyjna o powierzchni minimum 40 m²,
- aneks kuchenny umożliwiający przygotowanie posiłków,
- toalety damska i męska,
- magazyn na sprzęt,
- garaż - 2 stanowiska (łódź ratownicza, samochód).

Kondygnacja 2 (piętro):

- sala konferencyjna na minimum 20 osób,
- sala spożywania posiłków,
- 4 pokoje sypialne 4-osobowe,
- 2 pokoje sypialne 2-osobowe,
- toaleta,
- łazienka.

Parking – min. 8 stanowisk.

Wykorzystanie obiektu

1. Organizacja i prowadzenie szkoleń i ćwiczeń dla podmiotów Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (Państwowa Straż Pożarna i Ochotnicza Straż Pożarna) i Państwowego Ratownictwa Medycznego w zakresie:

- a) **szkolenia kwalifikacyjnego** - mającego na celu zdobycie określonych kwalifikacji i umiejętności ratowniczych,
- b) **szkolenia doskonalącego** - mającego na celu sprawdzenie i utrwalenie umiejętności nabytych podczas szkoleń doskonalących (treningowych) i ćwiczeń praktycznych przyjętych procedur ratowniczych, a także w celu utrzymania przez ratowników kondycji psychofizycznej niezbędnej do realizowania działań ratowniczych.

2. Organizacja i prowadzenie działań ratowniczych na akwenach w zakresie:

- a) **podstawowym** - obejmującym szereg czynności wykonywanych na powierzchni akwenu (łodu), przez podmioty ratownicze włączone do KSRG, a także przez inne podmioty według posiadanych możliwości organizacyjno - sprzętowych, w systemie całodobowym i całorocznym.
- b) **specjalistycznym** - przez specjalistyczne grupy wodno - nurkowe, których wyposażenie i wyszkolenie ratowników pozwala realizować na akwenie w systemie całodobowym i całorocznym działania ratownicze w zakresie podstawowym (na powierzchni) i specjalistycznym (prace podwodne).

